

DROBTINCE

z a

NOVO LETO

1848.

Št. 107

KNJIŽNICA
Mat. prosvečnega društva
v MENŠU.

Učitelam ino učencam, starišam ino otrokam v podv-
čenje ino za kratek čas.

III. Leto.

Na svetlo dal
Matija Vodusek,
apat v Celi.

Na prodaj ima

v Gradci bukvovez J. Majer, v Marburgi Ant. Ferline ino F. Ley-
rer, v Celovci Joan. Leon, v Ljublani Leopold Kremžer, v Celi
se dobé v nemških šolah,

Poberite kosce, ki so ostali, de konca ne vzemejo.

Jezus per Joan. 6, 12.

030023820

19265

I B. b.

Slovinci!

Na Vam nove Drobtince za novo leto 1848, ki se jih je pale en zvezek nabralo, veselim bravcam za kratek čas ino podvuk.

Sercama vošim, de bi Vam letošne Drobtince tako vstregle, ko lanske ino predlanske, kar tud ne dvojim, če Vam kje spremén izdatela pomote ne bo delal, in bi jih zatadel manj obrajtali, ker Vam jih nova roka ponudi. Alj dokler je leto podajatelja Drobtinc premenilo, letnika ni v ničemur obernilo, razen de mu je na čelo drugo dalo ime. Le pokusite in bote najšli, de so letašne Drobtince v tistim duhu pisane, v tisti dobi naravnane, kakor poprejšne.

Potem, ko so namreč Visoko prečestiti Milostlivi Gospod Gospod Anton Slomšek iz Celske apatije na Sedež Lavantinske škofije preselili se, ino prijeli velike opravila in vikše skerbi, niso več vtegnili se pečati z naberanjam ino vredenjam malih drobtinc. Meni se je sporočila skerb za naberanje slovenskih zostavkov za slavni letnik, de bo po svojim namenu naprej ostal zbér lepih nauk ino pogerjena krušenca slovenskiga slovstva. Mislil sim, de se temu delu ne smem odreči v Celi

katero mesto je sredi Slovincov, kamor se zastavki od vsakiga kraja lahko stekajo ino pošiljajo; kjer Drobince tudi svojo tiskarijo ino zalogo imajo.

Toljko rajši sim se tega dela lotil, ker so Njih Škofova Milost pregled naberanja si obdržali in za varha toliko všečiga letnika ostati blagomilo dovolili, ino obljubili skerbeti, de bo krušenca slovenskiga branja zmiram pošteniga ino zdraviga uka polna.

Prosim tedaj Vas prijatele in dobrotnike slovenskiga slovstva in slovenskih ljudi, de bote radi podpirali lep začetek literarskiga življenja, pridno zastavke naberali, ino od sehmaj jih hoteli meni pošilati, ki jih bom vberal, in vredjene Visokimu Začetniku na presojo polagal. Dostije še ne obdelaniga polja na zemli slovenskiga vedenja, in dosti željnih ljudi, ki radi berejo lepe pripovedi od popisa sveta, od izkoje otrók, od domačih šeg, od narovoslovstva i. t. d. Veljajo tudi tu sem besede: „Žetva je velika, delavcov pa malo.“

Zlasti bi se rad priporočil gospodam učitelam, de bi nam popisali, po kateri viži in versti jim šolarija nar bolj zda ino izhaja; pa tudi priporočil, naj bi kovi kos Drobince drugim prebrali, alj na svojo roko obernili, če se jim nareden zdi.

Verh tega se je treba varvati, de bi pri branju ne bili prezberlivi, in pisateli ne bili preplahi, in ne pozabli, de so Drobince le začetek prihodne učenosti,

ki pride za nami, de so le semena nekdanje žetve.
„Oni ki jokáje (vbogi) sejejo, bojo z veseljam želi. Šli
so jokáje svoje semena sjat, veselváje pa bojo prišli
in svoje snope prinesli.“ Psalm 125.

St. Viktorin

^v
Vodusek.

V Viktorin je bil škof na Ptuju. Ptuje pa je mesto
na levem bregu Drave v dolnem Štajeru. Borec je naj starišo
vseh mest naše dežele — postavljeno v staroveških časih. Ktorej
spomin bogohotnosti več ne dosegne. Ptuje pripisavce im kra-
jev neki za nekdanje Kelle imajo, drugi za naše predstaje.

Slavjani so namre po neizmernih prostora ob jadrans-
kega morja noter do severnega ino daljnega proti izhodu — ino
od nekdanj slavunvali kakor Kelti v sredni ino zahodni — ino
Zemlji v severni Evropi, de njuj nihče prihoda ino preselen-
je ino jadrane Azije ne ve ino ne ve, ne čim ne drugim. (1)
Vsi tuje narodi so se takrat samo eno jezik govorili, za
tega časa samo en narod bili, kakor xtraven mnogih drugih
stanovcev pokrače Lichtenart. (2)

V letih 31—33 pred Kristovim rojstvom, kadar so
plenačeni silni Rimljani v naše kraje peritajili ino si tudi
Ptuje osvojili, je morala se procesj velike množie biti, kar se
za toga spozna, da je mshom za celo trinatsto legio (trdi-
menj) ino v kratkem so za dve drugi — za 10. Antoninsko
ino za Oimacensko, kar skupaj 15000 bojnikov zanes, ino
ximo dovoljno stala bilo. — Tudi starodavno zidovje, kam-
niti spomeniki, denari ino druge stvarne po njegovih okoliš-

(1) Glej podobno priči.
(2) Kakor spriče Šefariz v slavj. starostnostih ino mnogi
drugi.
(3) Lichtenartova bogohotnost. Kristjanske ino juvniš Slav-
janov. 2. kn. str. 181 — 182 v Ljubljani 1791.

Sv. Viktorin

Ptujski škof ino mučenik. *)

Sv. Viktorin je bil škof na Ptujim. Ptujce pa je mesto na levem bregu Drave v dolnem Štajeri. Beržčas je naj staršo vsih mest naše dežele — postavleno v starovečnih časih, katerih spomin dogodovšina več ne dosegne. Perve prebivavce tih krajev neki za nekdanje Kelte imajo, drugi za naše predstarše.

Slavjani so namre po neizmernih prostorih od jadranskega morja noter do severskiga ino blatnega proti izhodu že od nekdanj stanovali, kakor Kelti v sredni ino zahodni — ino Nemci v severni Europi, de njim nihče prihoda ino preseljenja iz juterne Azie ne vé ino nezávé, ne enim ne drugim. 1) Vsi trije narodi še so takrat samo en jezik govorili, za tega volo samo en narod bili, kakor zraven mnogih drugih spisavcev pokaže Lienhart. 2)

V letah 31—33 pred Kristusovim rojstvom, kedar so plenaželni silni Rimljani v naše kraje pertisnili ino si tudi Ptujce osvojili, je moralo že precej veliko mesto biti, kar se iz toga spozna, da je mahom za celo trinajsto legio (regiment) ino v kratkem še za dve drugi — za 10. Antoninsko ino za Olimacensko, kar skupej 15000 bojakov znese, čez zimo dovoljno stana bilo. — Tudi starodavno zidovje, kamnati spomeniki, denari ino druge starine po njegovi okolici

*) *Glej podobo predi.*

1) *Kakor spriča Šafarik v slavj. starožitnostih ino mnogi drugi.*

2) *Lienhartova dogodovšina Krajske ino južnih Slavjanov. 2. kn. str. 181 — 182 v Ljublani 1791.*

skopane ino najdene, svedočijo očivestno (pričajo očitno) da je mestni okrog več ko $3\frac{1}{4}$ vure obsegnil — še namre cerkvo s. Roha proti zahodu, hrib za gradom ino zdajno pokopališe proti sevrui ino cerkvo s. Ožvata proti izhodu.

Zvali ga so Petovio, Patavion, Petovion. Sv. Remuž (Jeronim) ga tudi imenuje Piktavion, kar so poznejši Francoži za staro imé svojiga mesta Poitiers deržali ino zato s. Viktorina sebi svojili, dokler njih ne je prevučeni bistrovidni lastni rojak Lanois zmote ino krivice prepričal. Poznejši Slavjani (Slovenzi) so imé v svojo Ptujе prikožili, ktero je po svojim pomenu večin spomin nekđajnih stranskih, ptujih-priselenih prebivavcev.

Razmi (zastopi) se, da so vsi starodavni narodi v slepoti malikovavstva blodili. Alj ako se ravno vražna temna zmota ino privajen greh nebeški resnici ino kreposti hudo vstavljata, je vender s. vére vesela luč v naše kraje ino tako tudi v Ptujе rano (zgodaj) prisvetila. — Bere se, da je nekaj čres petdeset let po Kristusovim rojstvi že sv. Klemen učenc sv. apostelna Petra po Benečkem, Istrianskem, Primorskem ino po Panonii, kam se je takrat Ptujе štelo, sv. vero oznanoval — ino že nekoliko pred njim neki mešnik Andronik. Sv. Marko, tudi apostelski učenc je v Ogleji (Akvilleji) ino Titus, kakor nam sv. ap. Pavel piše, je po Primorji sv. evangelj učil. — Naslednik sv. Marka v Oglejski škofiji, sv. Mohor (Herma-goras) je razposlal po Gorotanskem, kamor je Koroško ino del Štajerske spadalo, Lucia ino Sirusa sv. vero razširjat, kakor nam kaže životopis sv. Roperta.

Tudi po drugih potih so lustva sv. vére glas slišale ino k pravem spoznanji prišle. Novokeršenci, popotniki, teršci, bojaki so najme sami zveličanske vére ljubeznive glase med paganske narode prenašali, zlasti lahko med tiste, ki so kre (poleg) velikih cest prebivali. Takša steza je iz Laškega po sredini naših dežel ravno memo Ptujа dol na Panonsko (sedajno Vogersko) deržala, kakor še se nji zdaj na več krajih očiten sled vidi. Pod Ormužom pa še se dnešni den dolgo po njenem bedni (globniki) peljā.

Po tem takim se je blago seme sv. vére v naših krajih ročno vkorenilo, lopo raslo ino veselo obilen sad rodilo.

V III. stoletji že je v Ptuji ino priležnih orsagih (deželah) toliko kristjanov bilo, de je bilo potrebno ino vredno, njim lastniga škofa postaviti. Postavili so ga višji škof Oglejski, kateri so duhovno oblast črez Ptujsko škofijo imeli ino obderžali, dokler se ni Ptuje pri novi razdelitvi (14. Rožnega cveta 811 p. K.) pripisalo višiškofiji Soligradski.

Njeni prvi škof je bil sv. Viktorin, rojen Gerk, vešt v modroslovnih vednostih, visokoučen v sv. pismi, zvest ino pobožen pastir. — Svoje ovčice v pravi véri dobro podučiti, nje zmot ovarvati, ino tedajnim mnogim krivovércem njo presekat, si je sv. Viktorin nevtrudoma perzadeval. Noč ino dan je torej nebeske reči sv. vére prebéral, premišljal ino v pismah drugim tomačil. V kratkem je njegova vučenost daleč slovela. Modri so željno brali njegove pisma (knige) ino krivovérniki, spoznavši po njegovih prejasnih naukih svoje zmote, so spokorjeni k pravi véri pristopili, alj saj osramoteni vtihnili. Razvedril ino razložil je 3 perve knige Mozesove, preroka Elija, Ecehiela, Habakuka, knige Ekleziastes, visoko pesm, Matevžev sv. evangelj ino skrivno razodenje sv. Joana. 1). Zvun tega je po svedočtvu Optata Milevskoga ino sv. Remuža skoro vsem krivovércem proti pisal ino nje vkrotil; še tudi kaj prelepih sospevov (pesm) zložil. Dva sta posebno jarni (glasni) priči njegove čiste vére; prvi od Kristusa Jezusa, Boga ino človeka; drugi od drevesa večniga življenja.

Vesela je torej bila srečna čreda svojiga pobožnega sv. pastirja, njena sreča pa je bila njegovo veselje ino čast.

Alj hitro druga pride. Kakor je že devetkrat popred v drugih krajih — se počne deseto ino zadnjo krat za cesarja Diocleciana strašen ino vsih naj hujši obči (sploh) pregon vbogih kristjanov po celem, neizmerno prostranem cesarstvu. — Zrok je bil po pravem poprejnim enak. Paganstvo (hajdovstvo) stoji navpik proti keršanstvu. Ono oživlja ino odgaja (redi) bezbožno poželnost ino ostudno sebičnost (samo svojo ljubezn). Keršanstvo pa prižaga ino redi sv. ljubezen ino premile nebeske kreposti. Sta si zato

1) Hieron. Op. III. P. II. pag. 120 — 121. Cassiodor, de institut. divin. lib. C. V. VII. IX.

sprotivna kakor noč ino dan. Alj spervence so pagani kristjane prezirali, zaničavali, gerdili, se njih male množice ne bali. Še niso poznali nepremagljive moči njihove božje vére. Ino kadarkolj so njih poprejšni cesarji kristjane preganjali ino morili, so to storili alj iz osobne prirojene zločesti, alj našuleni od kakših posamesnih sovražnikov. Čim več pa so vérnih pomorili, tim več njih je véra oživela. Vsaka prelita kapla kervi je novega kristjana rodila. Za cesarja Diokleciana že je število kristjanov prekosilo pagane. Svet neverni se jih prestraši. Vso rimsko paganstvo začne trepetati za lastno malikovavno véro, ino huje ko kdaj čertiti nedolžne kristjane. Ne več posamesni neprijatelji — vsa sovražna neverna moč se povzdigne nad nje. Od vseh stran so cesarja neprenchama podpihivali ino pregovarjali, da čé za nove vére voljo cela država propasti; da hočejo razserdeni bogovi svojo milo obličje nji odverniti i. t. d. Torej sklene grozovitnež vse kristjane po celi državi na enkrat pokončati. Zapové, kakor nekdamni Nebokadnecar (Ne bog nego car) židove (judè) — kar ve, de kristjani ne storijo, namre da bi njega za boga molili, se njegovim podobam ko božjim odklanjali ino bogovom žertvovali (ofrovali). Povelja gre (23. Svečana 303) od izhoda do zahoda na vse strane prevelikih držav, po Azii, Afriki, Evropi. Krišanski predstopniki bi njo morali svojim podložnim v izgled nar poprej spolniti ino spolnavati. Kakor na rešeti hoče sovražnik verne prešiniti. Alj pastiri ino ovce volijo se raji življenja znebiti, kakor sveto véro zatajiti ino oskruniti. Nesmileno terpinčenje, hude muke se posodi začnó. Stalnost (stanovitnost) pastirov okrepi podložne. Curkoma se povsodi preliva kri keršanska. Drugega listopada v leti 303 p. K. prelije sv. Viktorin svojo kri ino sklene tako véрно življenje z vernoj smertjoj, kakor nam priča sv. Remuž, 1) rekoč: „S častitim vencom mučeničtva je zadnič bil venčan sv. škof Viktorin.“ Ino sv. Auguštín piše od njega: „Mučenika vam ga imenujem; zadosti vam s tem povem.“ Ime sv. Viktorina je zapisano v knjigah življenja; njegov slaven spomin ostane od veka do veka. Kakor nam je podbudiven izgled čiste vére ino stanovitne krepostne premage, tako nam naj bo smilen prošnik pri Bogu!

1) Hieron. Op. IV. P. II. pag. 567.

Po pratiki Sekavske (Gračke) škofije se spomin sv. Viktorina 26. Listopada obhaja.

Ne pové nam cerkvena dogodavšina, kdo je po njegovi smerti prvi naslednik bil. Zakaj preganjani, uplašeni, v smertne nevaršine postavljeni Kristjani so bili présiljeni dolgo še skrivoma živeti ino na tihem božjo službo opravljati. Še le 41. leto po Dioklecianovem pregonu, za cesarja Konstantina Velikoga, kter je prvi Kristjanom mir ino pokoj dovolil, ino poslednič sam kristjan postal, beremo pale Ptujškega škofa, po imenu Apriana (v II. poslanskem pismi sv. Atanazia na mareotske duhovnike, zebrane v Sardiki v leti 347 p. K.) Za njim je v Ptuji škofoval Marko. Tega pa so v leti 377 Ariani, zanikavci Kristusovega božanstva, kteri so se v poprejšnih hudih časih zlo pomnožili, iz mesta pregnali ino mu namestili duhovnika svoje krive vére, z imenom Julia Valensa, rojeniga Ptujčana. Alj bolši meščani ga zaveržejo, v pobég prisilijo ino ustavnega škofa Marka nazaj pokličejo. Črez to razkačen J. Valens ovadi (izda) mesto prišavšim Gotom, kteri ga tudi (v l. 378 po K.) z jurišom pridobijo, oplenijo, pa vemdar ne premorejo Valensa na škofiji poterediti; narveč mora pregnan v Milano pobegniti. Od tod ga pozove povelja cesara Graciana II. v Oglej na cerkveni zbor, deržani v l. 381 po K. pod predsednikom sv. Ambrožem, naj bi se svojega spočetja opravičil. Ker pa se ne upa prikazati, ga krivovernika obsodijo ino Marka v škofijski časti poterdijo. Kako dolgo je od tlej on, ino kdo še za njim v Ptuji škofoval — se ne ve več. Kajti v ti žalostni dobi so se bili perčeli silno strašno pregnoni narodov, kakoršnih je svet ne več vidil, ino brežčas več vidil ne bo. Divje bezbrojne lustva so iz Azie perhrupile, na perve ljudi Europejske pertisnile ino vdarile, ino tote na sosedne. Ves svet je bil v pobegi križem sveta, ludstvo za ludstvom: Suevi, Gepidi, Kvadi, Sermati, Huni, Heruli, Turcilinci, Rugi, Goti, Longobardi, zgorni Slavjani, Avari. . . . Mnoge sela no mesta, večkrat razbite, preveržene, alj požgane, so čisto preminule znad zemle; druge ino med njimi Ptuje, si ne več pomogle k poprejni veličini ino važnosti. Keršanski véri ne bilo dolgo ne duha ne sluha; neti se najdla roka v ti stiski ino zmoti, ktera bi nam kakšne vesti od one dobe zaznamnala. Zadovoljiti se zato moramo s trohicoj, ktero nam na

svedočtvo nekega Paladia prihrani Juri Hauptman, farni namestnik pri sv. Martini v Haidini v svojim časopisi leta 1682, namre: da so po Markovi smerti Emonski (t. j. Ljublanski) škof Cestus Ptujsko škofijo oskerblavali. Dolgo pa to ne moglo biti. Zakaj Goti so si bili Štajersko večidel pod svojo oblast spravili, ino še le, kadar njih je Narzes, vojvoda iz-hodnorimskoga cesara Justiniana (Pravda) v dvema pogibel-nima bitvama — za njihovoga kralja Totila (v l. 542) ino Teja (v l. 552) skoro do slednega vgonobil, takrat še le be-remo, da je v Ptuiji Virgilia škofa postavil v l. 557 po K., kteriga tudi s tim naslovom podpisaniga najdemo v pismih cerkveniga zbora, deržanega l. 558 v Benečkem mesticu Grado na otoku blizo Tersta.

Za Goti se drugi zgor imenovani nekristjanski narodi pertisnili — Avari ino bolj severni Slavjani, si tukaj nove kralstva osnovali, Avario ino Slavinio. Ptujaska škofija, ktera je blizo 300 let terpela, je na vsikdar prepala. S. vére luč je takrat skoro po celi Evropi vgasnovala zvun skrajno-zapadnih otokov Britanskih (Anglečkih).

Od unod so po tem pale prihajali kristjanski oznanovavci v tukajno Evropo; med njimi sv. škof Amand k Slovencom na Gorotansko, ino nekaj za njim pride dol kre Dunave v l. 696 sv. Ropert k Slovencom med Dravoj ino Savoj. Od sela do sela sta oznanovala Jezusa. Sv. Ropert je postavil v Soligradi cerkvico ino vtemelil Soligradsko škofijo. Od ondod je njegov naslednik sv. Virgil sv. Modesta, 4 meš-nike, 1 Diakona ino 4 nižje duhovnike v Slovensko razpo-slal. Za njimi so prišli Latinus, Madalhob, ino Varman. Pa malo so ti sv. možjé mogli opraviti za silnih bojov del, kteri so se preveno bili med Franki, Avari ino Slavjani. Še le, kar je Dragutin (Karl) Veliki ino njegov sin Pipin Avare ino Slavjane večidel vkrotil ino pomiril (799) je sv. véra lepše oživela. Začeli so razbite cerkve popravljati ino nove staviti. Od tlej beremo od farne cerkve v Ptuiji, v l. 850 p. K. Kde pa je bila, se prav ne vé. Gori spomen-jeni Hauptman nam pripoveda, da naj beržej v predmestji Kaniži, tam, kir zdajna podružniča sv. Ožvata stoji. Tako se tudi prav ne vé, kdej ino ktera je nekdayna škofovska cerkva bila. Pripovedajo pa, da je na toriši zdajne mestne farne cerkve tempel paganskega boga Herkuleza stal, kte-

riga so za Konstantina Velikoga v cerkvo premenili. Neki
 terdijo clo, da je srednji del zdajne cerkve še zidovje tistega
 tempelna. Predji ino zadji del sta poznej pristavljena. Cer-
 kva nosi letopis 1312.

J. Muršec.

Na čisti so dragi zgor imenovani nekristjanski narodi
 postajali — Avstri ino deli severni Slavjani, ki takaj sove
 kristjane osnovali, žvajo ino Slavjani. Prvotna škofja, ktera
 je bila 300 let stara, je na vsakdar prepela. Še vére ino
 je takaj skoro po vseh Evropi vgnanovale zveze skrajno-
 zapadni otkov Bizantskih (Angličkih).

Od tuda so po tem pale prihajali kristjanski osnovatelji
 v krajine Evropi, med njimi sv. škof Amad k Slovencem
 ino Gerotalsko, ino nekaj za njim pride bol kio Dunajev
 v l. 800 sv. Rupert k Slovencem med Dravaj ino Savojo. Od
 tuda do zida sta osnovavala jezuiti. Sv. Rupert je postavil
 v krajini cerkvice ino vsemah Soligrajske škofije. Od
 ondat je njegov naslednik sv. Vuhar sv. Modest, a mo-
 nika. I. Dabana ino I. nika dabovnik v Slovanske kraje-
 viti. Na njimi so pisali latinsko, Madalhof ino Varnar.
 Pa malo so si vti močje mogli opaziti na silnih dejav-
 nih, ston so se pravejo pis med Franki. Avstri ino Slavjani
 so se kar je Dragutin (Karl) Zerkli ino njegov sin Regin
 Avstri ino Slavjane zadel vrtiti ino pomeni (799) je sv.
 vére ljube skovala. Nekat so takine cerkve postavljali ino
 nove stavili. Od tej bitve so latin cerkve v Trnaji, v l.
 850 p. R. Kdo pa je bila, se pravno vé. Goti spemen-
 jeni Hauptman nam pripoveda, da naj berkef v pridmetaji
 Ranské, tam, kio zdajna podmetinija sv. Olyana stoji. Taka
 so tudi prav ne vé, kdaj ino ktera je nekdanja škofovska
 cerkva bila. Pripovedajo pa, da je na takih zdajne mestine
 tamo cerkve tempel paganskega boga Herkulova stali, kio

A.

Stare Resnice

v novi obleki

častivrednim duhovskim pastirjam za pokušno.

Pasite čredo božjo, ki je med vami, oskerbite njo — iz dobrega serca. — Ino kedar se bo prikazal Poglavar pastirjev, bote prijeli nezvenljivo krono častí.

1. Petr. 5, 2 — 4.

Sedem Šol

keršanskiga nauka za otroke.

Pogovor.

Otroke keršanskiga nauka prav po domače učiti, lahko ni, pa močno, močno potreba. Dobra mati narpoprej svojo dete — pa tudi narbolj v keršanskim nauki podvuči ino po keršansko živeti privadi. Po materno naj tudi mi otroke keršanskiga nauka učimo ino izgotovljajmo, kar je skerbnna mati pričela — nadomestnimo, kar je zamudila.

V sveti božji hiši med otrokami stati — ino jim Jezusove nauke čedno razlagati je angelsko delo, to de vsak tega opravila ne zna. Potreba je otroke vprašati, pa tudi pogosto za otroke odgovoriti, se pogovarjati z njimi po samim, pa hitro zopet z vsemi, tako de bojo otroci vsi eno uho ino eno oko, učitel pa soncu podoben, ki sveti ino ogreva, pa se tudi oblači vmes.

Keržanskih resnic je veliko, zastopnost otrok pa še mala; — po malim moreš začeti, pa skerbeti, de bo spoznava svete vére per otrokah z vsakim keršanskim naukam večí. — Kakor podobar (máler) narprej poglavitne gube ino osnube naredi, kedar podobo dela, tako tudi ti ljubim otrokam narprej poglavitnej resnice povej, ter z vsakim keršanskim naukam ponavljaj ino dostavljaj, dokler čedno podobo keršanske vére otrokam za pamet izobraziš — za serce mlado ino mehko pa oživiš. Tako se nam je tudi dober Bog razodeval od Adama do Kristusa — ino modre matere nas keršanskiga nauka učile. Per keršanskim nauki mormo otrokam modre matere biti; kedar odrastejo, bodimo jim očetje.

Ne razlagaj otrokam na enkrat ne preveč, ne premalo. Ako jim preveč ino pre na gosto povéš, ne bojo kaj zapomnili; če jim premalo razložiš, bo jim dolgočasno, ino ti poprej odrastejo, kakor se potrebna keršanskiga nauka izučijo. Za pokušno sim torej sedem šol keršanskiga nauka napravil, kakor sim učiti sam poskušal. Opraviti eno celo šolo v enim kerš. nauki ni scer mogoče, pa tudi ni potreba. Pa to je potrebno, de otrok v drugo šolo ne peljaš, dokler jih večí del perve šole dovolj ne zna. Vsaka šola naj bo otrokam terdna stopinja v večí spoznanje božje ino keršansko življenje.

Kar v tih sedmih šolah na polici (nad čertoj) najdeš, so poglavitne resnice za otroke, de si jih dobro naučijo. Kar pod policoj bereš, je navod za učitelja, kako naj otroke privaja pogovarjati se od božjih reči, de se jim nauk svete vére prav razjasne.

Perve tri šole so za otroke, ki začno v cerkev ali pa v šolo hoditi, ino so keršanskih mater dolžnost. Kar pa matere prerado zamudijo, morjo duhovski pastirji dostaviti ino popraviti, kar pomankuje. Veči tri šole se prilagajo za keršanski nauk v cerkvi posebno otrokam, ki v šolo ne gredo, de se prav po keršansko izčajmajo. Sedma šola naj bo perprava za pervo spoved ino sveto obhajilo, pa tudi vérnim, ki niso v šolo hodili, za velikonočno izprašovanje. Tako jas mislim. — Pa tudi vem, de nismo vsi ene misli ino ne bomo.

De nam je per keršanskim nauki vodila potreba — to vsi vémo, pa tudi lahko spoznamo, de za otroke še nobeniga praviga nimamo. Ne zamerite mi torej, častivredni bratje, de se zlobim, Vam ponuditi svoje vodilo prav iz dobrega serca. Poskusite; ino kar vam ne streže, popravite, ter mi kaj boljiga povéte. Le pridno sejmo ino polivajmo nebeško seme božjiga nauka posebno na rahlo semljo mladih ljudi; Bog pa bo dobro rast dajal.

Slomsek.

I.

Perva Šola.

Boga spoznati.

1. a) Koljko je bogov? — En sam Bog.
2. b) Koljko je božjih peršon? — Tri.
3. Kako se imenujejo tri božje peršone?
Bog Oče — Sin ino sveti Duh.

a) Kdo da, de sonce sije? — de deži? — de travca raste? — de rožice cvetijo? — Kdo nam da jesti? — piti? — de živimo? — Bi zamogli vi to storiti? — Ali bi mi vsi to premogli napraviti? Kdo pa zamore vse sam? Bog.

b) Ste slišali, kdo je nas stvaril? Bog Oče, perva peršona je stvaril truplo iz zemle, ino nam je dal dušo iz nebes. — Veste, katira človeka je Bog perva stvaril? Adama ino pa Evo. — Kdo mi vé povedati, kamo je Bog Adama pa Evo postavil? V lep vert, ki se mu je raj alj paradiž reklo. — Kako se jima je v raju godilo? Prav dobro; vsiga sta imela dovolj, le eniga drevesa sad jima je Bog prepovedal jesti, ino če bota jedla, vmerla bota. Jedla sta, ino nesrečna ona, ino vsi njuni otroci. — Koga je poslal Bog Oče nas te nesreče odrešit? Svojiga Sina Jezusa Kristusa, ki je druga božja peršona. Bog Sin je človek postal, ino na križi za nas vmerl, nas večniga pogublenja odrešit. — Koga je poslal Bog Sin, de bi nas odrešene posvetil božje otroke? Boga sv. Duha, ki je tretja božja peršona. — Koljko je tedej bogov? — koljko pa božjih peršou?

4. **c)** Kdo nas je vstvaril? Bog Oče. — Kdo nas je odrešil? Bog Sin. — Kdo nas je posvetil? Bog sv. Duh.

5. **d)** Po kateri podobi nas je Bog Oče stvaril? Po božji podobi.

6. **e)** Zakaj nas je Bog Oče stvaril? a) De bi Boga prav spoznali, b) Bogu služili, ino c) nekdej v nebesa prišli.

7. **f)** Kje nas je Bog Sin odrešil? Na svetim križi.

c) Zdaj mi pa povéte: Kaj nam je storil Bog Oče? — kaj pa Bog Sin? kaj Bog sv. Duh? Ko smo bili keršeni, nas je Bog sv. Duh posvetil per svetim kersti.

d) Kdo nam je dušo dal? — Kdo pa telo? Kedar je Bog Adama stvaril iz jila, je truplo še mertvo bilo. Bog je Adamu dušo vdehnil, ino Adam je oživel, kakor mi živimo. — Od kodi je tedej naša duša? Od Boga, po božji podobi stvarjena. — Od kodi pa je telo? Iz zemle, zato se bo zpet v zemljo povernilo, kedar vmerjemo.

e) Ker nas je dober Bog tako lepo stvaril, kaj ne, de bi ga radi spoznali? Le tiho poslušajte keršanski nauk, v katerim se od Boga učimo. — Kir nam vse dobro da, bi mu kaj radi služili? Le radi molite, pa pridni bodite; to Bogu dopade. — Ker je Bog toljko dobrotliv, bi kaj radi kjemu prišli? Zato nas je Bog stvaril, naj bi njega spoznavali, Bogu služili, ino k njemu v nebesa prišli.

f) Kaj sta pa Adam in Eva storila hudiga? Prelomila sta, kar je Bog prepovedal; ino to je greh. — Je tudi nam škodoval nju greh? Tudi nam je škodoval, de smo toljkokrat lačni, žejni, boleni, ino mormo vmreti, ker smo od prvih starišov Adama ino Eve greh poérbali. Tudi v pekel bi bili pogubljeni, ako bi nas ne bil Jezus na križi večniga pogubljenja odrešil.

8. g) Česa nas je Bog Sin odrešil? Večniga pogubljenja.

9. h) Kje nas je Bog sv. Duh posvetil? Per svetim kersti.

10. Hčemu nas je Bog sv. Duh posvetil? De smo otroci božji ino erbiči nebeškiga kraljestva.

11. Kako se pokrižaš? V imeni Boga † Očeta, ino † Sina, ino svetiga † Duha. Amen.

g) Ste že keršeni? — Kdo vas je pa kerstil? — Kdo vas je pa per svetim kersti posvetil? Pred svetim kerstam niste Bogu dopadli; imeli ste poerban greh. Bog sv. Duh vas je očistil grehov, vam posvečejočo gnado božjo dal, ino tako ste božji otroci, katire Bog za ljubo ima.

h) Ste slišali, kaj je Bog Sin, vsmileni Jezus storil nas odrešit? Bil je malo dete, veliko terpel, ino se dal Judam vmoriti, de bi mi večno ne vmerli ino ne bili pogubljeni.

Kaj nam Bog sv. Duh stori per svetim kersti? Očisti nam dušo greha, de Bogu dopademo, nam posvečejočo gnado božjo da, ino tako nas Bog za svoje otroke vzame, de smo erbiči nebeškiga kraljestva, ino bomo v nebesa prišli, ako v gnadi boži vmerjemo.

Srečni so otroci po svetim kersti, dokler so nedolžni; ljubeji boži so Vsakimu Bog angela varha da, de ga varje, v nebesah pred Bogam stoji, ino za otroka prosi. Ako tak otrok nedolžno vmerje, v nebesa med angelce pride, ino se tam lepo veseli. Oh, bodite pridni ino nedolžni tudi vi!

II.

Druga Sola.^v

Od presvete Trojice.

1. a) Kdo je Bog? Bog je čisti duh, sam od sebe narbolj popolnoma bitje.

2. b) Od kodi je Bog Oče? Bog Oče je sam od sebe od vékomaj. — Od kodi je Bog Sin? Bog Sin je rojen od Boga Očeta od vékomaj. — Od kodi je Bog sv. Duh? Bog sv. Duh izhaja od Boga Očeta ino od Boga Sina tudi od vékomaj.

3. c) Koljko natur ima Bog Oče: Eno samo božjo; on je le Bog. — Koljko natur ima Bog Sin? Dve: eno božjo, eno človeško; on je

a) Kdo je vse stvaril? — Kdo vse živi? — Kje je Bog? — Ali vidmo Boga? Zakaj ga ne vidimo? Ker je čisti duh. — Od kodi smo mi? Bog je nas stvaril. Od kodi pa je Bog? Sam od sebe. Kako dolgo je že Bog? — Je Bog kdaj začel biti? — Bo kdaj henjal biti? Nikolj. Zato pravimo, de je Bog narbolj popolnoma bitje.

b) Kako se imenuje prva božja peršona? — Je Boga Očeta kdo stvaril? Ne. Od kodi je pa Bog Oče? Sam od sebe od vékomaj. — Kako se imenuje druga boža peršona? — Je Boga Sina kdo stvaril? Tudi ne. Od kodi pa je Bog Sin? Rojen od Boga Očeta od vékomaj. — Kako se imenuje tretja boža peršona? — Je Boga svetiga Duha kdo vstvaril? Tudi ne. Ali je rojen? Tudi ne. Bog sv. Duh izhaja od Boga Očeta ino od Boga Sina od vékomaj.

c) Ktera boža peršona je človek postala nas odrešit? — Katira je Bog ino človek? Bog Sin. Katira ima dve

Bog ino človek skupaj. — Koljko natur ima Bog sv. Duh? Eno samo, božjo naturo; on je le Bog.

4. d) Ima Jezus očeta? Po božji naturi ima očeta, mater pa nima. — Kdo je oče Jezusa, Sina božiga? — Bog Oče po boži naturi. — Ima Jezus mater? Po žloveški naturi ima mater, očeta pa ne. Kdo je mati Jezusova? Marija, prečista divica. Kdo pa je bil sv. Jožef? Rednik Jezusov.

5. e) Od koga je Marija Jezusa spočela? Od Boga svetiga Duha. Kje je Marija Jezusa rodila? V Betlehemi v enim hlevci.

nature: božjo ino človeško? Bog Sin ima kakor Bog božjo naturo, kakor človek pa človeško naturo. — Bog Oče ima le božjo naturo, ino tudi Bog sveti Duh ima samo božjo naturo.

d) Od kodi je Bog Sin? Rojen je od Boga Očeta od vékomaj. Bog Oče je njegov oče po božji naturi. Kakor Bog Jezus očeta ima, mater pa nima. Ko je na svet kakor človek rojen bil, si je Marijo devico za mater izvolil. Kakor človek ima mater, pa očeta ne. Marija je bila zaročena Jožefu, ino sv. Jožef je skerbel za Jezusa. Jožef pa ni bil pravi oče Jezusov, ampak le rednik.

e) Kdo je bila Marija? Vboga, pa poštena devica v mesti Nacaret. Bog jo je izmed vsih žen svojmu Sinu za mater dal. — Kdo pa je Mariji oznanil, de bo mati božiga Sina? Veliki angelj Gabriel je Marijo pozdravil rekoč: Češena si Marija, gnade polna. Sveti Duh te bo obsenčil, od svetiga Duha boš spočela, ino sinka rodila, ki bo Sin boži imenovan. Ime Jezus mu daj, kar pomeni Izveličar ino Odrešenik. On bo ljudi rešil od njih grehov. — Ste slišali, kje je Marija Jezusa rodila? Ne v Nacaretu. Po zimi je morla jiti noseča z svojim možam sv. Jožefam v Betlehem h popisvanju. Vse je bilo polno ljudi. Ker sta bila vboga, jih niso pod streho vzeli. Šla sta v boren hlev alj štalico, ino tam je bil rojen božji Sin Jezus na svet.

6. **f)** Kako se vse tri božje peršone vku-
paj imenujejo? Presveta Trojica. — Koljko bo-
gov je — koljko peršon v presveti Trojici?
Le en sam Bog v treh peršonah.

7. **g)** Kaj je presveta Trojica? En Bog
v treh peršonah.

8. **h)** Kdaj imenujemo presveto Trojico?
Kedar se križamo. Kako se pokrižamo? Z desno
roko storimo križ po našim na čeli, na ustih ino na persih.

f) Kaj je storil Jezus, ko je odrastil? Šel je na potok
Jordan, kir je sv. Janez Kerstnik keršoval, ino se je dal
tudi kerstiti. — Kaj se je zgodilo čudniga per Kersti Jezu-
sovim? — Bog Oče je dal glas iz nebes slišati: Te je moj
lubezniv Sin, kteri mi dopade. Bog sv. Duh se je nad
Jezusam prikazal v podobi golobca. Tako so bile vse
tri božje peršone vpricho: Bog Oče je dal glas slišati, Bog
Sin je bil v vodi Jordana keršen; Bog sv. Duh je nad nja
priplaval kakor golobec. Ino vsem tem trem peršonam se pravi
presveta Trojica.

g) Velika ino čudna je skrivnost presvete Trojice. Naša
slaba pamet svete Trojice ne pregleda. Tako se je svetimu
Avguštinu godilo, de si je bil ravno visoko učen. Za mor-
jam je hodil, ino skrivnost presvete Trojice je premišlaval.
Vgleda sv. Avguština za morjam mladenčika sedeti, ki je iz
žličico vodo iz morja v jamico plal. Kaj pa delaš? popraš
sv. Avguština fantiča? Morje bom v to jamico preplal, —
odgovori pubič. To ni mogoče — pravi sv. Avguština, kako
bi neizmerno morje v to malo jamico pa z to žlico prelil!
Mladenčič mu odgovori: Poprej bom jas celo morje v to jamico
pospravil, kakor boš ti prečudno skrivnost presvete Trojice
z svojo glavo zapopadel. — Le moliti ino hvaliti smo dolžni
presveto Trojico.

h) Kje nas je Bog Sin odrešil? Na kaj nas torej sv.
križ pomni? De nas je Jezus na križi odrešil. — Kako se
križamo? — Koga imenujemo, kedar se križamo? Eniga
Boga ino vse tri božje peršone. — Ino kako se imenujejo:
en Bog pa tri božje peršone z eno besedo? Presveta Trojica.

9. **i)** Na kaj nas pa znamenje svetiga križa pomni? De je boži Sin Jezus Kristus na križi nas odrešil.

10. **k)** Koga imenujemo, kedar sv. križ storimo? Boga † Očeta, ki nas je stvaril, na čéli, — Boga † Sina, ki nas je odrešil, na ustih, — Boga sv. Duha, ki nas je posvetil, na persih. Na to mormo vselaj misliti, kedar se križamo.

i) Ste videli podobo križa Jezusoviga? — Kaki je bil križ, na katerim je Kristus vmerl? Velik križ je bil. Kako more znamenje križa biti, ki ga delamo, malo ali veliko? —

k) Po naši šegi naredimo tri križe, kedar se križamo; po nekterih krajih storijo le en velik križ od čela na persi, od leve na desno ramo. Eno je ravno tak prav, kakor drugo; le prav naj se stori.

Svet križ je mogočno znamenje bože moči ino naše pomoči. Zato so prvi kristjani križ storili, kedar so vstali alj se vlegli; prej, ko so jedli alj pili, ako so iz doma šli ino k domu prišli. Pokrižali so malo dete, ko so ga v zibelo položili, pa tudi merliču so postavili križ na pokop. Križe so postavili za pote, pa tudi na visoke turne, naj bi ljudi pomnilo, de je Kristus na svetim križi svet odrešil. Radi se torej tudi mi pokrižajmo, ino kedar memo križa gremo, pohvalimo Jezusa rekoč: Molimo tebe, Kriste, ino te hvalimo, ker si skuz svoj svet križ svet odrešil.

III.

Tretja Sola.^v Od stvarjenja.

1. a) Kdo je vse stvaril? Bog je nebo ino zemlo ino vse kar je, stvaril. — Iz česa je Bog vse stvaril? Is nič; le rekel je, ino je bilo. — Kaj se pravi stvariti? Stvariti se reče, iz nič kaj storiti; kar le Bog zamore, ker je vsigamogočen.

2. b) Katire so nar imenitnej stvari bo žje? Angeli ino človek.

a) Radi bi slišali, kako čudno je Bog vse stvaril, kaj ne? — V začetki je Bog stvaril nebo ino zemljo. Zemlja je bila pusta ino temna, globoke vode so jo pokrivala. V šestih dneh je Bog vse tako lepo stvaril. Pervi dan svetlobo, de se je vidilo; — drugi dan nebo alj firmament; — tretji dan suho zemljo ino zeliša, pa morje ino vode; — šterti dan sonce, de sije po dne, mesenc in zvezde, ki svetijo po noči; — peti dan ptice pod nebam ino ribe v vodi; — šesti dan živino ino vse kar leze ino gre; — poslednič človeka.. — Kako je Bog človeka stvaril? Ko je že bilo vse lepo perpravleno, je Bog Adama stvaril. Iz koga je truplo naredil? Iz jila. Kaj pa je truplu vdihnili? Dušo. — Adam pa ni imel tovarša ne tovaršice; dolgočasno mu je bilo. Bog mu da sladko spanje, ino vzeme eno rebro, iz rebra stvari Evo, ino jo Adamu tovaršico da, nju blagoslovi, ino v nar lepši kraj postavi, ki se mu raj (paradiž) pravi. — Bog ni imel ničesar; le rekel je: Bodi! ino je bilo; to se pravi stvariti; ino to samo Bog zamore, ki je vsigamogočen.

b) Veste, koga je Bog še poprej ko človeka v nebesih stvaril? Angele je Bog stvaril veliko bolj popolnoma, kakor človeka na zemli.

3. **c)** Kdo so Angeli? Angeli so čisti duhovi, ki imajo pamet ino voljo, trupla pa nimajo. — Zakaj je Bog angele stvaril? De bi Boga spoznali, njemu služili ino nas varvali.

4. **d)** So vsi angeli v gnadi boži ostali? Veliko angelov se je prevzelo; Bog jih je v pekel zaverigel. — Kako se pravi zaverženim angelam? Hudi duhi (hudiči).

5. **e)** Kako je bilo našim prvim starišam ime? Adam ino Eva. — V kakim stani sta bila prva človeka? V gnadi boži vsa srečna sta bila. — Kaj je Bog Adamu pa Evi prepovedal? Eniga drevesa sad jesti; ako bi jedla bi vmerla. — Sta bila prva človeka Bogu pokorna? Nista bila Bogu pokorna, ino sta grešila, ker sta prepovedan sad jedla. — Kdo nju je zapeljal? Kača. — Kdo pa je bil v kači? Hud duh.

c) Ste že videli podobe angelov? poglejte jih po cerkvi; ali so taki? Veliko lepši so, pa jih ne vidimo, ker so čisti duhovi. — Kaj pa delajo? Boga spoznavajo, ker imajo um ino zastopnost, pa Bogu voljno služijo, ino nam pomagajo, ker imajo voljo bolj popolnoma kakor mi.

d) Kakor niso vsi otroci pridni, angeli tudi niso vsi dobri ostali. Prevzeil so se, ino hotli biti, ko Bog. Bogu so se zamerli, zgubili so gnado božjo, ino Bog jih je v pekel pahnil. Pravimo jim hudiči, ker le hudo želijo.

e) Kdo je naše prve stariše zapeljal? Zaverženih angelov eden, ki je podobo kače oblekel. — Kako se je to godilo? Eva se je po verti pohajala. Kača jo iz prepovedaniga drevesa popraša: Zakaj ne jesta tega sadu? Eva je rekla: Bog nama je prepovedal; ako bi jedla, vmerla bi. Kača je pa djala: Ne bota vmerla ne; saj le bota, kakor Bog. Eva se da zapeljati ino jé, ino Adamu da, de tudi jé: Tako sta grešila, prvi greh storila, ino zgubila gnado božjo.

6. f) Kaj sta zgubila Adam in Eva skus prvi greh? Posvečejočo gnado božjo. Njuna pamet ino volja ste oslabele, truplo boletno ino vmerljivo.

7. g) Kako se pravi prvemu grehu, ki sta ga naša prva stariša storila? Izvirn alj poerban greh, kir iz njega vse hudo izvira, ino smo ga mi od prvih starišev poerbali. — Kaj je nam škodval poerban greh na duši? Na duši nam škodje, de mamó slab um ino pamet, pa hudo voljo. — Kaj nam je škodval na trupli? De smo slabotni, boletni, ino poslednič vmerjemo.

8. h) Je Bog človeka za greha del zavergel kakor prevzetne angele? Ne; ampak je obljubil Odrešenika poslati. — Kdo je obljubljen Odrešenik alj Mesija? Jezus Kristus, Sin boži je naš Izveličar.

f) Ali je Bog vedel, de sta Adam in Eva prepovedan sad jedla? Bog vse vé, on je vsevedejoč. Sram je bilo Adama ino Evo; skrila sta se, kakor hudobni otroci. Bog jih je zaklical: Adam, kje si? — Zakaj si jedil? Adam se je na Evo izgovoril: Žena, ki si mi jo dal, mi je dala. Eva je rekla: Kača me je zapeljala. — Tako znajo slabi otroci le na druge izuračati. Ali so izgovori kaj pomagali? Nič; Bog je vžugal Adamu rekoč: V puti obraza boš jedil kruh; ternje bo ti zemlja rodila, v prah se boš premenil, iz kateriga si vzet. — Evi je djal: Ti boš z otrocmi veliko terpela ino boš možu v strahi. — Kači je rekel: Po trebuhí se boš plazla, prah jedla, ino prišel bo, ki ti bo glavo sterl, to je: ti bo oblast vzal, — ino on bo odrešenik. — Velika nesreča je zadela po grehi prve stariše ino njih otroke; le obljubeniga odrešenika so se veselili.

g) Žalostna se je Adamu ino Evi hitro po grehi godila. Iz lepiga raja iztirana sta teško delala. Kajn, hudoben sin je svojiga brata pridniga Abeln a vmoril ino izbežal. Več ljudi ko je bilo, manj so Boga spoznali, ino hujši so Boga žalili. Potopil jih je vse, le pravičniga moža Noeta in pa ženo, tri sine ino njih tri žene je ohranil. Vsiga tiga je bil prvi greh izvirk.

h) Kaj je Bog prevzetnim angelam storil? Kaj pa je Bog človeku po grehu storil? Vsmilil se je, ker je nes-

9. i) Po kaj je prišel Sin boži na svet? Nas grehov odrešit ino z Bogam spraviti.

10. k) Kaj je storil Jezus, nas grehov odrešit ino z Bogam spraviti? 1. Nas je učil Boga prav spoznati ino njemu služiti. 2. Je za nas terpel ino na križi vmerl, nam posvečejočo guado božjo sopet zaslužiti, de smo boži otroci.

končno vsmilen, ino je obljubil odrešenika poslati, ki bo hudimu oblast vzel, ljudem škodvati. Koga pa je poslal? Svojiga lastniga Sina Jezusa, ki se mu tudi Kristus alj Mesija reče. — Kako dolgo so pa čakali na obljubeniga Odrešenika? Štir tavžent let.

i) Ni mogel angelj ljudi odrešiti, tudi človek ne; ampak le Bog in človek skupaj. Zato je Sin božji človek postal, de bi mi božji otroci bili, naj bi nas z Bogam spravil.

k) Kaj nam je poerban greh na duši škodval? De smo slabe pameti, ino radi Boga pozabimo. Hajdi so živino, les, kamna, ino take stvari molili, ino se jim pravi malikvavci. — Našo voljo je nam poerban greh popačil, de smo radi hudobni. Takih Bog noče imeti. — Kaj nam je škodval na trupli? De smo boleni, ino de mormo poslednič v mreti. — Bili bi tudi vekomaj pogubljeni, ako bi nas Jezus večniga pogublenja rešil ne bil.

Žalostno je bilo svoje dni za otroke, dokler ni bilo Jezusa. Morili so jih, pa tudi žive pekli gerdim malikam. Takih malikov, je bil Moloh. — Žalostno je še zdaj v tistih krajih, kir Jezusa ne spoznajo, kakor v Kitajskim. *) Po tavžente otrok novorojenih v vodo pomečejo, alj jih pa pesam raztergati dajo. Po drugih krajih, kjer prave vere ni, odrašene polovijo, ino v sušnost poprodajo, kakor per nas neumno živino. — Kako srečni ste pa vi, ki ste keršeni Jozusovi ljubeji. Le radi ga imejte, radi se keršanskiga nauka učite, ino pa pridni bodite, de vas bo vsmileni Jezus vesel. !!!

*) *Beri Drobince II. leta, stran 183.*

IV.

Sterta Sola.

Od Jezusoviga nauka.

1. **a)** Kdo nas je odrešil? Jezus Kristus, druga peršona v presveti Trojici, nas je odrešil.

2. **b.** Kdo je Jezus Kristus? Bog in človek, naš učenik ino odrešenik.

3. **c)** Kdaj je Jezus človek postal? Od tega časa, ko je Marija ga od sv. Duha spočela.

a) Koga je Bog poslal, nas odrešit? Sam boži Sin je iz pokoršine do nebeškiga Očeta, ino pa iz ljubezni do nas prišel svet — to se pravi ljudi na sveti — odrešit.

b) Je zamogel Bog Sin po boži naturi odrešit? Kakor Bog ni zamogel, ker Bog — čisti duh ne more terpeti, ne vmreti. Kaj je zato na se vzel? Človeško naturo, ino je človek postal.

c) Kako dolgo je že Jezus boži Sin, kakor Bog? Od vokomaj; Bog ni nikdar biti jel, ker je večen. Kdaj je človek postal? Ko ga je Marija od svetiga Duha spočela. — Kdo pa je bila Ma r i j a Jezusova mati? Bogaboječa, nedolžna divica v mestici Nacaret. — Kdo je Mariji oznanil, de bo rodila Sina božiga? Gabriel narimenitnejih angelov eden. — Kaj je Marija angelu rekla? „Glej, dekla sim Gospodova; naj se mi zgodi po tvoji besedi.“ Ko je Marija to izrekla je mati boža postala, ino B e s e d a (Očeta nebeškiga) to je Sin boži je človek postal. — Kdo je bil sv. Jožef? Marijini mož, bogaboječ tesar alj eimerman.

4. d) Kje je bil Jezus rojen? V Betlehem v enim hlevi. Kdo je zvedel, da je bil izveličar rojen? Pastirci po angelu — modri po zvezdi — Herodež ino Judovski pismarji po modrih — Simeon ino Ana po sv. Duhu — bogaboječi ljudi po Simeoni ino Ani.

5) e) Kje bil Jezus izrejen? V mestici Nacaret — Kako se mu potem pravi? Jezus Nacarenski.

d) Kamo sta morla Marija ino sv. Jožef, ko se je rojstvo Jezusovo bližalo? V mesto Betlehem na popisvanje, ki ga je Rimski cesar vkažal. — Kako se je Mariji ino sv. Jožefu v Betlehemu godilo? Strehe nista v nobeni hiši dobila, ino sta morla v nekim hlevci prenočiti, kjer je bil Izveličar naš rojen. — Kako se je pa razvedilo Jezusovo rojstvo? Angel je pastirjam na polji povedal, ki so hitro gledat šli novorojeno dete; čudna zvezda se je modrim v jutrovi deželi prikazala, ki so v Jeruzalem prišli, ino kralju Herodežu pa pismarjam povedali. Modri so Jezusa molili, ino mu nar lepši dare prinesli. Marija je Jezusa v tempelni Bogu darovala, kjer sta ga Simeon in Ana — dva stara ino sveta človeka spoznala — svet Duh jima je povedal — ino ona sta drugim pravila.

e) Kaj je Herodež storil? Vmoriti je hotel dete Jezusa. — Kdo je otel malo dete Herodežu? Angelj je rekel Jožefu, naj beži z Jezusam ino Marijo v Egiptovsko deželo. Ko je Herodež vmerl, je zopet angelj Jožefu vkažal, naj gre v svoj kraj nazaj; ino je prišel v Nacaret z Jezusam ino Marijo. — Kaj pa vemo od Jezusa v njegovi mladosti? Vemo, da rad Bogu služil, stariše vboagal, molil ino delal. Ko je bil dvanajst let star, je šel z svojimi starši v Jeruzalem. Ko so službo božjo opravili, so se stariši k domu povernili, Jezus je pa v tempelni zavstal med učenkami. Jiskala sta ga Marija ino Jožef, ino tretji dan v tempelni najdla, kjer je učenkam odgovarjal, ino jih tako modro prašal, da so se njemu vsi čudili. Potem je šel v Nacaret, ino je bil svojim starišam pokoren, ter je svojmu redniku pomagal delati.

6. f) Koljko je bil Jezus star, ko je učiti začel? Trideset let. — Kdo je pripravljaj ljudi na Jezusov nauk? Svet Janez kerstnik jih je opominval poboljšati se; ino jih v potoki Jordana keršoval. On je tudi Kristusa kerstil. Koljko si je izvoli Jezus tovaršov? Dva ino sedemdeset učencov. Koljko si je izbral apostelnov? Dvanajst. — Kateriga je med apostelni perviga postavil? Svetiga Petra. — Kodi je učil Jezus? Hodil je po Judovskim od eniga kraja do drugiga ino učil.

7. g) Kaj je učil Jezus? Boga prav spoznavati, ki je dobrotlivi oče naš; pa Bogu lepo služiti, ino tako v nebesa priti.

f) Po kaj pa je prišel Jezus na svet? Ljudi učiti, ino pa za nje terpet ino vmret. — Kdaj je začel učiti? Trideset let star je šel k svetimu Janezu kerstniku, se je dal kerstiti, potem se je v pušavo podal, kir se je postil 40 dni ino noči. — Kaj je storil Jezus, ko je iz pušave prišel? Pojiskal si je tovarišev 72, ki se jim učenci alj jogri pravi; iz njih si je 12 nar svetejših izvolil, ki se jim apostelni reče. Perviga med vsimi je postavil svetiga Petra. — Učenci so hodili za Jezusam po deželi Judovski, po mestih, na gore, po morji, ino so vse slišali, kar je lepiga učil, pa tudi vse videli, kako čudno je lačne nasitil, po morji hodil, bolnike ozdravljaj, merliče od mertvih obudval, ino z tem pokazal, de je on Sin boži od Boga poslan, ino de je njegov nauk boži nauk. — Ste slišali, kako je mladenča v Najmi — pa mertvo hčer Jaira obudil? —

g) Ali so ljudje Boga prav spoznali? Niso ga; eni so ga clo pozabili. Jezus je učil, de je Bog naš narboljši oče, ki za vse skerbi. Naučil je apostelne moliti prelepo molitvo rekoč: „Tako le molite: Oče naš, ki si v nebesih i. t. d. Kaj je rekel mladenču, ki ga je vprašal, kaj bi naj storil, de bo izveličan? Djal mu je: „Derži zapovedi (božje) ino boš živel.“

8. **h)** Kako je poterdil Jezus svoje nauke de so mu verjeli? Velike čudeže je delal — ino pa prihodne reči je prerokval, kar nihčer ne more, razen sam Bog, alj komur Bog da.

9. **i)** Ali so vervali vsi ljudje, kar jih je Jezus učil? Veliko jih je vervalo, ino Jezusa rado imelo; veliko pa jih ni vervalo, ino so jiskali Jezusa vmoriti.

10. **k)** Kaj je pa storil vsmileni Jezus sovražnikom? Svaril jih je, ker so hudobno živeli; očital jim je, ker mu niso hotli verjeti, ino jezilo jih je, de so ga ljudje radi imeli, ino za Jezusam šli. — Kaj so sovražniki sklenili? Jezusa vmoriti.

h) Kako se pravi takim čudnim delam, ki jih človek ob svoji moči ne more storiti? Čudeži. — Kdo pa je dal Jezusu tako moč? Sam; kjer je Bog ino človek. — Kdo pa je apostelnam dal moč čudeže delati? Jezus Kristus Zakaj pa je čudeže delal? De bi ljudem pokazal, de je on Bog. „Ako meni ne verujete, verujte delam, ki jih opravljam!“ — Kaj je Jezus prerokval? Kar se bo godilo, ino kar nobeden drugi vedel ni; p: de bo na križi vmerl, tretji dan od smerti vstal, de ga bo Judež Iškarlot izdal, Peter trikrat zatajil, i. t. d. — Kako pa je vedel Jezus vse to? Ker je bil Bog; Bog pa vse vé.

i) Kaj so pa rekli ljudjé, ki so Jezusa poslušali, ino njega čudeže videli? Pridni so ga radi imeli, ino vse sprijeli, kar jih je učil. Hudobni so ga pa sovražili, tožvali ino jiskali vmoriti. — Kaj pa jim je storil Jezus? Hudobije njihove jim je očital, svaril jih je ino na dobro opominoval. Ker so ga dobri ljudje radi imeli, so ga pa oni čerteli.

k) Kaki ljudje so bili Jezusovi sovražniki? Farizejarji hinavci, ki so se brumno nosili, skrivaj pa gerdo živeli. Terdovratni grešniki so bili, ki se poboljšati niso dali. Rajši so Jezusa krivo zatožili ino ga vmorili; kakor bi se bili preobernili. Strašno gerdo ino hudobno je to!

Jezus je vse dobre ljudi rad imel, tudi grešnike, ki so se spokorili; na hinavce je bil pa nar huj, ki so narveči lažnivci. Laž je bila Jezusu nar bolj sovraž, ino je djal: de so vsi, ki lažejo otroci hudiča, zakaj on se je Evi naši prvi materi zlegal, kader njo je zapeljal. — Nar rajši je imel dobrotlivi Jezus nedolžne otroke, ki še legati ne znajo, ter je djal, de takih je nebeško kraljestvo. — Ko so mu matere otroke pripeljale, jih je objémal ino blagoslovil, rekoč: „Najte malim k meni priti, ino ne branite jim. Kdor eniga teh v mojim imeni sprejme, mene sprejme; kdor pa eniga maliga, ki v mene verjejo, pohujša, bolje bi mu bilo, de bi se mu mlinski kamen na vrat obesil, ino potopil v dno morja. — Oh bodite pridni otroci, de vas bo Jezus ravno tak rad imel!

V.

Peta Šola.

Od Jezusove smerti.

1. a) Po kaj je hotel Jezus vmreti? De bi nas večniga pogublenja odrešil. — Komu je povedal Jezus, kako bo vmerl? Svojim apostelnam je povedal, de bo izdan, križan; pa tretji dan zopet od mertvih vstal.

a) Kje nas je Kristus odrešil? — Kaj je storil na križi za nas? — Ali je vedel Jezus, de ga bojo vmorili? Djal je svojim apostelnam: Glejte, gremo v Jeruzalem; tam se bo vse dopolnilo, kar je od mene prerokvaniga, de bom izdan ino križan; pa tretji dan bom spet od mertvih vstal. Apostelni so mu branili, alj Jezus se ni dal deržati, de bi ne bil v smert šel.

2. **b)** Kako se je Jezus k smerti pripravljaj? Per zadni večerji je slovo vzel — presveto rešno Telo postavil; potem je na oljski gori molil, ino v smertnih britkostih kervav put putil.

3. **c)** Kdo je sovražnikom Jezusa izdal? Judež Iškarjot za 30 srebernikov. — Kako ga je izdal? Perpeljal je sovražnike na vert Getsemane, Jezusa kušnil, de so ga spoznali, zvezali ino na sodbo gnali.

b) Kaj je želel iz apostelni imeti, prej de je vmerl? Zadno Večerjo je dal narediti. Žalostni so bili apostelni; Jezus jih je pa tolažil, jim noge iz ljubezni vmil, ino potem sveto rešno Telo postavil. — Kako je postavil presv. rešno Telo? Vzel je kruh v svoje presvete roke, ga blagoslovil, in djal: „To je moje Telo, ki bo za vas dano; jéte vsi tiga.“ Po tem je vzel kelih z vinam, ga blagoslovil, ino djal: „To je kelih moje kervi, ki bo za vas prelita; pijte vsi iz tega. To storite v moj spomin.“ — Kamo je po večerji Jezus šel? Na oljsko goro v vert Getsemane. Molil je: Oče, če je mogoče, naj gre memo kelh terplenja; pa ne moja, ampak tvoja volja naj se zgodí. Začel se je od smertne britkosti putiti, ino kervave kaple so na zemljo kapale. Angel je prišel iz nebes, ino ga je poterdil.

c) Kaj so apostelni delali, ko je molil Jezus? Pospali so. Jezus jih je izdramil, ko je izdajavic Judaž prišel, Jezusa kušnil, ino sovražnikom znamenje dal, de so ga zvezali ino pred sodnike pelali. — Kaj so apostelni storili, ko je bil Jezus vjet? Izbežali so; Peter je za Jezusam šél, pa ga od strahu trikrat zatajil. — Kamo so Jezusa narprej peljali? Pred Judovske poglavarje Anaza ino Kajfeža, kjer je bil v smert obsojen. — Kaj je storil Judaž izdajavic, ko je videl Jezusa v smert obsojeniga? Dnarje je Judovskim poglavarjam nazaj prinesel, potem pa se je obesil. — Kamo so gnali Jezusa od Kajfeža? H Rímskimu poglavarju Ponciju Pilatužu, de bi sodbo poterdil, ino Jezusa svojim bojakam križati dal. — Kaj je storil Pilatuž? Spoznal je, de je nedolžen, ino je jiskal Jezusa izpustiti. Vkazal je Jezusa gaj-

4. Kdo je dal Jezusa gajžlati? Poncjus Pilatuž, ter ga mislil po tem izpustiti, ker je videl, de je nedolžen. Kdo ga je s ternjam kronal? Sovražni rabeljni, ki so ga zasramovali kakor Judovskiga kralja. Zakaj ni Pilatuž Jezusa izpustil? Ker se Judov bal, ki so vpili: Križaj ga, križaj ga!

5. d) Kdo je Kristusa k smerti obsodil? Pilatuž ga je dal križati. — Kaj so naložili Jezusu? Težek križ, de ga je moral na goro nesti.

6. e) Kje je bil Kristus križan? Na gori Kalvarji, ki se ji tudi Golgota alj gora mertvaških glav pravi, zunaj Jeruzalema. — Kdo je bil z Jezusam križan? Dva razbojnika: eden na desni, drugi na levi, Jezus pa v sredi. Za koga je molil Jezus na križi? Za svoje sovražnike, ki so ga križali, rekoč: Oče, odpusti jim; ne vejo, kaj delajo. — Komu je na križu Jezus raj obljubil? Spokornimu razbojniku, rekoč: Še dones boš z menoj v paradizu. — Komu je svojo mater sporočil? Svetimu Joanezu, rekoč:

žlati. Bojaki so ga kervavo raztepli; potem mu iz ternja krono spletli ino na glavo pertisnili, pa star rudeč plajš ogernili. Tako novsmileno raztepeniga zasramvaniga je Pilatuž Judam pokazal, naj bi se jim vsmilil. Judje so pa le vpili: Križaj ga! Pilatuž je razbojnika Baraba ino Jezusa Judam na prebir dal, rekoč: Kteriga hočete, naj vam izpustim? Kričali so: Baraba izpusti, Kristusa križaj.

d) Kaj je Pilatuž storil z Jezusam? Roke si je vmil, rekoč: Jas sim nedolžen, de bo njega kerv prelita. Judje so pa vpili: Njegova kerv naj pride nad nas ino nad naše otroke. — Kamo so peljali Jezusa? Zadeli so mu težek križ, ino ga peljali na goro Golgato križat. Jezus je po poti pod križam padel; ino persilili so Šimona Cirenenskiga, de mu je križ nesti pomagal.

e) Kako so Jezusa križali? Z žreblami so mu roke ino noge na križ pribili, križ postavili, ino v zemljo zasadili. — Okorej so Jezusa križali? Ob devetih zjutraj. — Ino ob korej je vmerl? Ob treh po poldne. — Kdo je bil pod križam Jezusovim? Marija, mati Jezusova; sv. Joanez

Glej, tvoja mati! Mariji pa je djal: Glej, tvoj Sin! — Kako je klical Jezus v svojih nar več britkustih? Moj Bog! moj Bog! kaj si me zapustil? — Kako je Oče nebeški pokazal, de svojga ljubiga Sina ni zapustil? Tema je zemljo pokrila. — Kaj je občutil Jezus y posledno uro na križu? Veliko žejo, rekoč: „Zeju sim!“ Nekdo gobo vjesih pomoči ino Jezusu na usta popiti da. — Kaj je na to Jezus z velikim glasam zavpil! „Dokončano je!“ Na to je izdihnil, rekoč: „Oče v tvoje roke izročim svojo dušo!“ Potem je glavó nagnil ino vmerl. —

7. f) Po kateri naturi je Kristus terpel ino vmerl? Po človeški naturi; po božji terpeti ni mogel, ker je Bog čisti duh. — Kaj je terpel Jezus na duši? Veliko žalosti ino zasramvanja. — Kaj je terpel Jezus na trupli? Glad ino žejo, bolečine ino nar grozovitnejši smert. — Kamo se je duša Jezusova po smerti podala? Pred pekel je šla, kjer so duše mertvih bogaboječih očakov odrešenika čakale. — Kamo so pa truplo Jezusovo pokopali? V nov iz skale izsekan grob. — Kako so zavarvali sovražniki Jezusov grob? Velik kamen so najj zavalili, de bi kdo trupla ne vzel.

evangelist, ino pa nekoljko bogaboječih žen, ki so se za Jezusam jokale. Tudi veliko Judov je bilo, ki so se Jezusu posmehovali. — Koljko besed je govoril Jezus na križi? Sedem. — Kaj se je zgodilo, ko je nar hujše bolečine Jezus terpel? Sonce je merknilo, ino tema je postala. — Kaj se zgodilo, ko je Jezus vmerl? Zemlja se je tresla, skale pokale, grobi mertvih odpirali. Ljudje so strahu na persi terkali, ino Rimskih bojakov poglavar je spoznal rekoč: Resnično! boži Sin je bil to. — Kaj se je ločilo, ko je Kristus na križi vmerl? Duša se je ločila trupla, ino pred pekel šla stare očake, duše rajnih bogaboječih objiskat. Truplo sta Jožef od Arimateje ino pa Nikodem izsnela, ino v nov grob Jožefov položila.

f) Od koga sta Jožef ino Nikodem truplo Jezusovo izprosila? Od Pilatuža, ki se je čudil, de je Jezus tak hitro vmerl. Bojaki so razbojnikama kosti podrobili, de sta

8. g) Kdaj je Jezus od mertvih vstal? Tretji dan po svoji smerti, nevmerliv ino častitliv. — Kdo je povedal, de je Jezus od mertvih vstal? Bojaki so povedali sovražnim Judam, angel bogaboječim ženam, ino žene apostelnam. Komu se je pokazal Jezus po svojim vstajenju? Mariji Magdaleni ino drugim ženam, apostelnam, dvema učencama, ki sta v Emavs šla, posebno Tomažu, ino na enkrat več ko pet sto ljudem.

9. h) Kdaj je Jezus v nebese šel? Štirideseti dan po svojmu vstajenju. Kje je Jezus v nebese šel? Na oljski gori v pričo svojih apostelnov

vmerla; Jezusu pa je eden z sulico stran prebodil iz kati-re se je vlila voda ino kerv. Truplo so v tenčico zavili ino v grob položili, ki si ga je bil Jožef izsekati dal. — Kaj so storili sovražniki Jezusovi po njegovi smerti? Naprosili so Pilatuža, de jim dal stražo alj vahto, ter so šli, grob zapečatili ino bojake postavili, de so ga varvali.

g) Kaj se je tretji dan po Jezusovi smerti zgodilo? Zgodaj pred soncam se je zemlja potresla, angel je iz nebes prišel, kamen odvalil, ino v veliki svetlobi je Jezus z častjo iz groba vstal. Bojaki so zbežali, ino tekli Jezusovim sovražnikom pravit. Žene pridejo ob sončnim zori, ino najdejo kamen odvalen, pa angela v grobi, ki jim je djal, de Jezus zopet šivi. Žene grede apostelnam pravit, ino grede se jim Jezus prikaže. Magdalena se je na verti jokala, ino Jezusa vidi, pa misli, de je vertnar, dokler se ji spoznati ne da. Učenca sta v terg Emavz šla, ino po poti se njima Jezus pridruži, gre z jima na dom, kjer sta ga spoznala, kedar jima je kruh razlomil. Per zapertih vratih med apostelne stopi, rekoč: Mir vam bodi! Tomažu, ki verjel ni, reče pèrst v desno rano položiti, ter mu pokaže znamnje ran. Pokaže se več ko pet sto ljudem ob enim, še 40 dni z učenci živi, z njimi jé, ino se od božjih reči pogovarja. Reče jim v Jeruzalemi oštati, dokler jim bo svetiga Duha poslal.

h) Kamo je peljal Jezus 40. dan po vstajenju svoje učence? Na oljsko goro, kjer jih je blagoslovil, ino se pred

ino veliko drugih vernih. — Kje je zdaj Jezus Kristus? V nebesih, sedi na desnici Boga Očeta. — Kaj se reče to, de na desnici sedi? Jezus ima nar večo oblast v nebesih ino na zemli.

10 i) Kdaj bo Jezus v drugič prišel? Sodni dan bo Jezus spet prišel z veliko častjo ino oblastjo, sodit žive ino mertve. Kdo je po vsem tim Jezus Kristus? Jezus Kristus je: 1. Edino rojen Sin Boga Očeta; 2. Bog ino človek skupaj; 3. Naš učenik, postavodajavc, Odrešenik ino Gospod.

njimi v nebesa vzdignil. Učenci so za njim gledali, dokler njim ga ni svetel oblak zakril.

i) Kdo se je učencam prikazal po Jezusovim vnebohodi? Dva angela, ki sta jim rekla: „Kaj gledate v nebo? Ravno ta Jezus bo spet prišel.“ Apostelni ino učenci so se v Jeruzalem povernili, ino tam v molitvi čakali svetiga Duha, ki se je deset dni po tem, na Binkoštno nedelo črez nje razlil.

Kako močno je nas Jezus ljubil, de je nebesa zapustil, malo dete bil, toljko terpel, ino na križi za nas kerv prelil, naj bi mi časno srečni, ino večno izveličani bili. Nebesa nam je odperl, ino nam šel v Očetovo hišo kraj pripravit. Zopet po nas prišel, ino bo nas k sebi vzel, ako bomo vredni! — Oh ljubimo Jezusa, ino pridni bodimo, de srečno za njim v nebesa pridemo!

VI.

Sesta Sola.

Od Boga svetiga Duha.

1. a) Kdaj je poslal Jezus apostelnam sv. Duha? Binkoštno nedelo, 50 dni po svojim vstajenji, ino 10 dni po svojim vnebohodi. — Kako je prišel sv. Duh črez apostelne? V podobi ognjenih jezikov se je nad nje razlil, ino bili so polni svetiga Duha. — Kaj je prinesel apostelnam Bog sv. Duh? Razsvetil jim je um ino pamet, de so lahko pomnili ino razumehi, kar jih je poprej Jezus učil. Poterdil jih je, ino jim serčnost dal, de se niso bali sovražnikov Jezusovih. Dal jim je tudi mnogotere jezike govoriti.

2. b) Kdo je sveti Duh? Tretja boža peršona v presveti Trojici, pravi Bog. — Kaj nam Bog sv.

a) Kje so čakali apostelni svetiga Duha? V hiši zaperti so mólili, ker so se Judov bali. — Na Binkoštno nedelo ob devetih zjutraj vstane velik šum nad tistoj hišoj. Iz vsiga mesta Jeruzalema prihitijo ljudje pred tisto hišo. Ognjeni jeziki se nad apostelmi pokažejo no z nebeškim darmit jih svet Duh napolni. Vzdignejo se apostelni, ino se brez vsiga strahu ljudem prikažejo. Vse ptuje jezike (šprahe) so govorili. Svet Peter je začel od Jezusa križaniga Judam pridgvati, ino na pervo pridgo se jih je dalo tri tavžent kerstiti. Vse to je storil sv. Duh. —

b) Katira peršona v presveti Trojici je Bog sv. Duh? Tretja boža peršona, ki izhaja od Boga Očeta ino Boga Sina

Duh štori? Nas posvečuje, ter nam posvečejočo gnado božjo deli.

3. c) Kaj so apostelni po prihodi sv. Duha storili? Vučili so Jezusov nauk v Jeruzalemi, po Judovskim, ino po vsim znanim sveti. — Kaj so apostelni delali, de so jim ljudjé vervali? V imeni Jezusa so čudeže delali, ino prihodne reči prerokvali. — Kaj so storili z ljudmi, ki so Jezusov nauk sprijeli? Kerstili so jih v imeni Boga Očeta, Sina ino sv. Duha.

4. d) Kdo je vučil vero Jezusovo po smerti apostelnov? Njihovi nastopniki, Rimski Papež, škofi ino mašniki. — Kdo jih pa uči, de se ne zmotijo? Svet Duh, ki je apostelne posvetil, tudi Papeža, škofe ino mašnike poterdi, de se vsi skupaj ne zmotijo v nauki Jezusovim. — Kako se pravi škofam ino mašnikom pod vidnim poglavarjam Rimskim Papežam z vernimi, ki ene nauke verjejo, ino ene zakramente imajo? Sveta mati katolska cerkev. — Kaj je sv. mati kat. cerkva? Vidni zbor vsih pravovernih kristjanov pod vidnim poglavarjam Rimskim Papežam, ki ravno tiste nauke ino zakramente imajo. — Katire ude ima sv. mati kat. cerkva? Pravoverne kristjane na tim sveti, na

od vékomaj. Kakor apostelne — sv. Duh tudi nas posvečuje per sv. kersti, ino per vsih drugih svetih zakramentih, ter nam gnado božjo vnovič podelí, alj nam jo pomnúži.

c) Kaki so bili apostelni pred prihodom sv. Duha? Boječi ino v veri počasni. — Kaki so bili, kedar je sv. Duh čez nje prišel? Serčni ino vneti za Jezusov nauk. Niso se bali, povsodi so od Jezusa učili, bolnike ozdravljali, ino mertve obudili v imeni Jezusa. Veliko Judov ino Hajdov je vervalo, ki so jih kerstili, kakor jim je Kristus naročil.

d) Kako se je godilo apostelnam? Pregarjali so njih, ino morili za Jezusoviga nauka del. Sv. Peter je bil križan, ino sv. Andrej tudi; sv. Pavl ob glavo djan, sv. Šimon prežagan, i. t. d. — Koga so pa apostelni na svojo mesto postavili? Svoje nastopnike. Na mesti sv. Petra je Rimski

unim sveti pa verne duše u vicah ino pa izvolene v nebesih. — Zakaj zmo dolžni vbogati sv. mater kat. cerkev? Zato, ker je Jezus zapovedal, ino djal, de kdor cerkve ne poslušā, ga imaj za hajda ino očitniga grešnika.

5. e) Kaj je nam k izveličanju posebno potrebniga? Posvečejoča gnada božja. — Kdo nam je posvečejočo gnado božjo zaslužil? Jezus Kristus skus svojo smert na križi. — Kdo nam deli posvečejočo gnado božjo? Bog sv. Duh, ki nas per svetim kersti ino u vsih drugih zakramentih posvečuje.

Papež, na mesti drugih apostelnov so škofi, na mesti Jezusovih učencov so mašniki. Ravno tisto oblast so prijeli po apostelnah, kakor so jo dobili apostelni od Kristusa. Ravno tak so prijeli sv. Duha, ki jih uči ino poterdi, de se v navkih sv. vére ne motijo. Vsim skupaj se pravi sv. mati kat. cerkva, ki skerbi za vérne, kakor dobra mati za svoje otroke. — Kdo je matere kat. cerkve nar viši poglavar? Nar viši nevidni poglavar je Kristus Jezus, vidni pa Rimski Papež; za njim so škofi ino za njimi pa mašniki. Le verni pod vidnim poglavarjam Rimskim Papežam zbrani, ki ravno tiste nauke verjejo, ki jih je Kristus učil, ino ravno tiste zakramente imajo, ki jih je Kristus postavil, so pravoverni kristjani. Njih zbor se imenuje sv. mati kat. cerkev, ino ima svoje brate ino sestre na tim sveti, v vicah ino v nebesih. Pogubljeni so odverženi vekomaj. — Kar nas sv. mati kat. cerkva uči, smo dolžni vervati, ino kar nam zapové, smo dolžni radi vbogati, kakor otroci svojo mater. Kristus je svojim apostelnam djal: Kdor vas poslušā, mene poslušā; — Kdor cerkve ne poslušā, imaj ga kakor neznaboga alj hajda ino očitniga grešnika.

e) Kaj smo zgubili skus poerban greh? Posvečejočo gnado božjo, brez katire Bogu ne dopademo, ino v nebesa priti ne zamoremo. Kaj pa je posvečejoča gnada božja? Posebni dar božji, ki nas Bogu prijetne stori; posebna božja pomoč, ki nam pomaga v večno izveličanje. Kristus nam je posvečejočo gnado božjo zaslužil skus svojo smert, ino sv. Duh nam jo deli v sv. zakramentih, katire je Kristus v naše izveličanje postavil. — Koljko je svetih zakramentov?

6. f) Koljko imamo svetih zakramentov? Sedem. — Kdo jih je postavil? Jezus Kristus v naše izveličanje.

7. g) Kateri zakrament je najpervi ino nar bolj potreben? Sv. Kerst; kdor ni keršen, ne more drugih zakramentov prijeti, ino tudi ne izveličan biti. — Kaj nam bo izbrisaniga per sv. kersti? Poerban greh, ino vsi drugi grehi, ako bi jih pred kerstam storili. — Kaj zadobimo per sv. kersti? Posvečejočo gnado božjo. — Kaj postanemo, kedar smo keršeni? Otroci božji, ino erbiči nebeškiga kralestva.

8. h) Katiri zakrament je nar svetejši? Sveto rešnje Telo. — Kdo je v presvetim rešnim Telesi pričejoč? Jezus Kristus, ki vsim drugim zakramentam svetost daja.

9. i) Za katere je potreben zakrament svete pokore? Za tiste, ki po svetim kersti smerten

Sedem: 1. sv. kerst; 2. sv. birma; 3. sv. rešno Telo; 4. sv. pokora; 5. sv. posledno olje; 6. sv. mašnikovo posvečenje; 7. sv. zakon.

f) Kako nam deli sv. Duh posvečejočo gnado božo v sv. zakramentah? Per sv. kersti nam jo v novič da, ker njo poprej nismo imeli. Ako posvečejočo gnado božjo po kersti zubbimo, njo v zakaramenti sv. pokore znovič dobimo. Per drugih zakramentah nam sv. Duh posvečejočo gnado božjo pomnoži alj pogmira.

g) Čigavi otroci postanemo, kedar smo keršeni? — Čigavi udjé? — Čigavi bratje ino sestre? — Čigavi erbi alj delčiči? — Brez svetiga kersta nemore nihčer izveličan biti, tudi ne drugih zakramentov prijeti; zato se pravi, de je sv. kerst prvi ino nar potrebnej zakrament.

h) Kateri zakrament je Kristus per zadni večerji postavil? Presveto rešno Telo. — Koga je zapustil v presvetim rešnim Telesi? Svojo presveto Telo v podobi kruha, ino svojo presveto kerv v podobi vina. Zato se pravi presveto rešno Telo nar svetejši zakrament.

i) Skus kaj so zgubili prvi stariši posvečejočo gnado božjo? Skus greh. — Skus kateri zakrament jo mi prvič za-

greh storijo. — Kateri grehi nam bojo skus sv. pokoro odpušeni? Lastni grehi, ki jih po svetim kersti storimo. — Kako se da posvečejoča gnada božja skus sv. pokoro? Popolnoma alj vnovič.

10. **k)** Koljko zakramentov se imenuje mertvih? Dva: sv. kerst ino sv. pokora. — Zakaj se imenujeta zakramenta mértvih? Ker sta za take, ki so brez posvečejoče gnade božje mertvi na duši. Skus sv. kerst ino sv. pokoro pa spet oživijo, ker posvečejočo gnado božo vnovič prejmejo. — Koljko se imenuje zakramentov živih? Pet: Sv. birma, presveto rešno Telo, sv. posledno olje, sv. mašnikovo posvečenje, ino sv. zakon. — Zakaj se jim reče zakramenti živih? Ker morjo že posvečejočo gnado božjo imeti — na duši živi biti, ako

dobimo? Skus sv. kerst. — Skus kaj jo pa tudi mi zgubimo? Skus greh. — Skus kateri zakrament njo pa zopet prejmemo, ako njo po svetim kersti zgubimo? Skus zakrament sv. pokore se nam posvečejoča gnada božja zopet da.

k) Kako je truplo brez duše? Mertvo. — Kaka je pa duša brez posvečejoče gnade božje? Tudi mertva. — Kako se tedej imenujejo grešniki, kateri posvečejoče gnade božje na duši nimajo? Mertvi na duši. — Katira dva zakramenta sta za take na duši mertve, de gnado božjo vnovič prejmejo? Sv. kerst ino sv. pokora. — Kako se imenujeta sv. kerst ino sv. pokora, ki sta za dušno mertve? Zakramenta mertvih. — Kako so pa uni na duši, ki so v gnadi božji — živi alj mertvi? So živi na duši. — Koljko je zakramentov na dušno živim? Pet. — Kaj morejo na duši imeti, ki jih hočejo vredno prijeti? Posvečejočo gnado božjo morjo imeti, de se njim pomnoži.

Ni lepše stvari, ni lepši reči, kakor posvečejoča gnada božja; ona nas Bogu ljubeznive stori, ino angelam božjim podobne. Za tega del Bog otroke nar rajši ima, ki so še nedolžni v gnadi božji; pa tudi pošteni ljudje take otroke nedolžne nar rajši imajo. — Kedar pa otrok greh storí, guado božjo zgubi, gerdo odljudno postane ino se Bogu zameri. Angeli bi se za-nj jokali! Oj otroci! le greha, greha varjte se!

hočejo zakrament živih vredno prijeti. — Kako se gnada božja per zakramentih prejme, ki se živih imenujejo? Posvečejoča gnada božja se pomnoži alj pogméra. De se nam pomnožiti more, mormo njo že imeti.

VII.

Sedma Šola.

Od nar potrebnej keršanskih resnic.

I. Od vere.

Kdo je Bog? Bog je sam od sebe nar popolnejši bitje; on je čisti duh.

Katire lastnosti bošje imamo posebno spoznati? Posebne lastnosti božje so: 1. Bog je čisti duh; on ima nar popolnej um (zastopnost) ino voljo, trupla pa nima. — 2. Bog je vsigamogočen, ki je nebo ino zemljo stvaril; njemu ni kaj nemogočiga. — 3. Bog je nar dobrotlivši; vse dobro imamo od njega. — 4. Bog je vsigapričejoč, on je povsod, v nebesih ino na zemlji; Bogu se ne mormo skriti. — 5. Bog je vsevedejoč; on vse vé, kar je bilo, je ino bo; tudi naše nar skrivnej misli; Boga ne zamoremo goljfati. — 6. Bog je nar svejtejši; on ljubi dobro, ino hudobno sovraži; mormo se hudobije varvati. — 7. Bo je nar pravičnejši; dobro plačuje, hudobno strahuje; njegoví štrafi ne vjdemo. — 8. Bog je nar milostivši; nam odpusti naše grehe; h Bogu se mormo poverniti. — 9. Bog je večén; je vselej bil ino vselej bo; Bogu se mormo vselej zaupati.

Kdo nas je učil, Boga prav spoznavati? Jezus Kristus, Sin boži, nas je učil Boga prav spoznavati, ino njemu lepo služiti.

Komu je izročil Jezus svoje božje nauke? Svojim apostelnam ino njihovim naslednikom, Papežu, škofam ino mašnikom, katerim vsim skupaj se sveta katolška cerkev pravi.

Zakaj smo dolžni vervati, kar nas sveta katolška cerkev uči? Dolžni smo za resnico imeti, ker nam je sam boži Sin Jezus Kristus zapovedal.

Katera molitva zapopade, kar imamo katolški Kristjani vervati? Apostolska vera, katero so apostelni učili.

Koljko ima apostolska vera členov ali delov? Dvanajst delov alj členov ima apostolska vera, koljkor je bilo apostelov.

Koljko resnic ima vsak človek védeti ino vérvati? Šest resnic ima védeti ino vérvati, kakor hitro k pameti pride, ako hoče izveličan biti: 1. De je en Bog. 2. De je Bog pravičen sodnik, ki dobro plačuje, hudobno štrafuje. 3. De so tri božje peršone eniga bitja, ene natore: Oče, Sin ino sveti Duh. 4. De je druga boža peršona človek postala, nas na križi odrešit ino večno izveličat. 5. De je človeška duša nevmerjoča. 6. De je gnada božja k izveličanju potrebna, ino de brez nje človek nič k večnemu življenju zaslužliviga storiti ne more.

II. Od Upanja.

Kaj nam je obljubil Jezus Kristus? Večno življenje ino pomoč, tajisto doseči.

Zakaj se lahko zanesemo na to, kar nam je Bog obljubil? Zato, ker je Bog vsigamogočen, ino vse ima, — je neskončno dobrotliv, ino nam rad da; Bog je tudi neskončno zvest v svojih obljubah; kar obljubi, gotovo da.

Kaj imamo storiti, de prejmemo, kar nam je Bog obljubil? Mormo moliti ino Boga prositi, kakor nas je Kristus učil.

Katiro molitvo nas je učil Jezus? Svet Očenaš; zato se tudi Gospodova molitev imenuje.

Koljko delov ima sv. Očenaš? En predgovor ino sedem prošenj. Nar lepši molitev je Očenaš, ino vse ima, za kar prositi imamo.

Katiro molitvo še poleg Očenaša imamo? Angelsko počesenje: Češena si Marija.

Kdo je učil Češeno Marijo? Pervi del velki angel Gabriel, rekoč: „Češena si Marija, gnade polna, Gospod je s' tebo.“ Drugi del Marijua têta, sv. Elizabet, rekoč: Zegnana si med ženami, ino žegnan je sad tvojsa telesa.“ Tretji del je pristavila sveta kat. cerkev, rekoč: „Jezus. Sveta Marija, mati božja, prosi za nas grešnike zdaj ino našo smertno uro.“ Amen.

Kaj pomeni v molitvah beseda: Amen? Toljko reče: Zgodi se, tako bodi!

Z kom govorimo, kedar molimo? Kedar molimo, z Bogam govorimo, ako svoje misli ino želje k Bogu povzdignimo. Zato se pravi, de je molitev povzdigvanje duha k Bogu.

III. Od ljubezni.

Koga smo dolžni črez vse ljubiti? Boga smo dolžni črez vse ljubiti zavolj njega samiga, kakor je Kristus zapovedal, iz celiga svojga serca, iz vse svoje duše ino iz vse svoje moči; rajši vse zgubiti, kakor Boga žaliti.

Zakaj smo dolžni, Boga črez vse ljubiti? Zato ker je nar večji lepota ino dobrota, vse ljubezni vreden.

Kako smo dolžni bližniga ljubiti? Kakor sami sebe, ino naj bi ravno bližen vreden ne bil, ga mormo ljubiti zavolj Boga.

Kdo je naš bližni? Vsak človek. (*

Kaj mormo dopolniti, ako Boga ino bližniga ljubimo? Zapovedi božje. Kristus pravi: „Kdor mene ljubi, derži moje zapovedi“.

*) Lepo nam Jezus to pokaže v pripovedi od vsmileniga Samaritana.

Koljko imamo božjih zapoved? Deset božjih zapoved imamo, ki jih je Bog po Mojzesu Izraelskimu ljudstvu dal, ino Jezus Kristus poterdil.

V koljko zapoved je pa Jezus vsih deset božjih zapoved povzel? V dve narveči zapovedi ljubezni, rekoč: „Ljubi Boga črez vse, ino bližniga, kakor sam sebe.“

Koljko imamo pa cerkvenih zapoved? Pet posebnih cerkvenih zapoved imamo.

Zakaj smo dolžni cerkvene zapovedi deržati? Kristus je rekel: „Kdor cerkve ne posluša, naj ti bo kakor nevérnik ino očitni grešnik.“

IV. Od svete maše.

Kaj nam zapové druga cerkvena zapoved? Vsako nedelo ino zapovedan praznik spodobno sveto mašo slišati.

Kdo je sveto mašo postavil? Jezus Kristus njo je postavil per zadni večerji.

Kako je postavil Jezus Kristus sveto mašo? 1. Vzel je kruh v svoje svete roke, ga blagoslovil ino učencam dal, rekoč: To je moje Telo; jéte vsi od tiga. 2. Potem je vzel kelih z vinam, ga je požegnal, ino učencam dal, rekoč: To je kelih moje kervi; pijte vsi iz tiga. 3. Naročil je: Storite to v moj spomin.

Kje se ta spomin zdaj obhaja? Na altarji per sveti maši se premeni kruh v Telo, ino vino v kerv Jezusovo, ino vernim zavžiti daja.

Kdo se daruje per sveti maši? Jezus Kristus se daruje Očetu nebeškimu, kakor svoje dni na križi za nas.

Kaki razločik je med daritvo svete maše in pa smerti Jezusove na križi? Na križi se je prelivala Jezusova kerv, ino je bila kervava daritva. Per sveti maši se kerv ne preliva; zato je nekervava daritva.

Kaj je sveta maša? Nekervava daritva noviga testamenta, vedni spomin kervave daritve, katiro je Kristus na križi opravil.

Koljko delov ima sv. maša? Sveta maša ima štiri dele: 1. Evangelj: kedar bukve prenesó, vstanemo ino se pokrižamo. 2. Darovanje, kedar kelih odkrijejo, kruha ino vina Bogu darujejo. Mi svojo dušo ino telo, pa tudi vse, kar imamo, Bogu izročimo. 3. Povzdigvanje, kedar se premení kruh v Telo, ino vino v kerv Jezusovo, povzdigne, de Jezusa molimo, ino na persi terkaje spoznamo, de smo grešniki smerti krivi, ki njo je Jezus za nas prestál. 4. Povživanje alj sv. obhajilo, ker se trikrat poterka, rekoč: O Gospod, nisim vreden, de pod mojo streho grěš; reci le besedo, ino moja duša bo ozdravljena. Povžije se presveto rešno Telo ino kerv Jezusova. Ako ne gremo k obhajilu, mormo želeti se v Duhu obhajati.

Kaj smo še dolžni ob nedelih ino zapovedanih praznikih zraven sv. maše slišati? Pridgo ino keršanski nauk, ako je mogoče.

V. Od zakramenta svete pokore.

Kje nam bojo grehi odpušeni, ki jih po svetim kersti storimo? V zakramenti svete pokore se nam po svetim kersti storjeni grehi odpustijo.

Za katire je sv. pokora potrebna? Za vse, ki po svetim kersti smertno grešijo.

Koljko reči ali štukov je k zakramentu svete pokore potrebnih? Pet reči, ki so nam razgled, po katirih se sveta pokora opravlja, ki niso za moliti, ampak za dopolniti: 1. Svojo vest izprašati. 2. Sercno žalost alj grevengo obuditi. 3. Terdno naprejevzetje skleniti. 4. Se čisto izpovedati. 5. Naloženo pokoro opraviti.

1. Koga mormo v pomoč poklicati, prej ko vest izprašujemo? Svetiga Duha, de bi nas razsvetil. — Črez kaj se imamo izprašati? Čez deset božjih ino pet cerkvenih zapoved, ino črez dolž-

nosti svojiga stanu, alj smo grešili z mislijo, z besedo, z djanjam ali z opušenjam dobrih del.

2. Kaj je grevenga? Serčna žalost, de smo Boga, katerga čez vse ljubimo, žalili.

Kako se grevenga obudi? O moj Bog; vsi moji grehi so mi iz serca žal, ker sim tebe, svojga preljubežniviga Boga, nar veči neskončno dobroto, kterga iz serca ljubim z njimi žalil. Terdno sklenem z tvojo gnado svoje življenje poboljšati, ino rajši vse, tudi smert preterpeti, kakor tebe, svojiga Boga, nar veči dobroto z enim samim greham kdaj žaliti. Daj mi gnado, mojo prevzetje dopolniti. To te prosim skus neskončno zasluženje tvojga ljubiga Sina, našiga Gospoda ino Zveličarja Jezusa Kristusa. Amen.

3. Kaj si mormo prejvzeti? Se vsih grehov ino priložnost zvesto varvati, storjeno škodo pa po moči popraviti.

4. Kako se spoved začne? Prosim (zahvalim) za svet žegen, se svojih grehov prav izpovedat. — — Jzpovem se Bogu, Mariji, vsim Svetnikam ino Vam, namestnik božji, kar sim grešil od svoje zadne spovedi ki je bila z mislijo, z besedo, z djanjam ino z opušenjam dobrih del. Posebno sé obtožim, de sim . . .

Kako se spoved sklene? Le ti ino vsi moji grehi so mi iz serca žal, de sim Boga žalil. Obljubim ne več grešiti, ino se vsake pregrešne perložnosti zogniti. Prosim za potreben nauk, za pokoro, ino za odvezo, ako sim nje vreden.

Koljko grehov se mormo izpovedati? Vsih; ako bi kteriga zamolčali, bi smertni greh storili.

Kako mormo smertne grehe povedati? Na število ino na okoljstave, koljkokrat ino kako smo jih storili.

Kaj je storiti, ako bi kak smertni greh bili zamolčali? Vse spovedi ponoviti od tiste dobe, ko smo greh zamolčali.

Kaj pa je storiti, ako smo se velikiga greha izpovedati pozabili? Ako je pred svetim

obhajilam mogoče, se k spovedniku poveriti ino povedati; — ako ne, grevengo obuditi ino per prihodni spovedi pozablen greh povedati.

5. Kako smo dolžni naloženo pokoro opraviti? Zvesto, kakor nam jo naložijo, poprej ko je mogoče, ino pa rajši več kakor manj.

Kaj prejmemo skus zakrament svete pokore? 1. Odupušanje grehov. 2. Odupušanje večnih štrafing. 3. Posvečejočo gnado božjo. 4. Mir vesti.

Koljkokrat je pa potreba k spovedi jiti? 1. Kakor hitro v smerten greh pademo. 2. Večkrat v leti za malih grehov del. 3. Posebno zvesto pa enkrat v leti v velikouočnim časi smo dolžni sveto spoved zvesto opraviti.

Od svetiga obhajila.

Kaj prejmemo per svetim obhajili (špižvanji)? Praviga živiga Boga Jezusa Kristusa z dušo in z telesam, z kervjo ino z mesam, kakor Boga in človeka.

Koljko reči mormo za pripravo imeti, ako hočmo presveto rešno Telo vredno prijeti? Štiri reči: Na duši čistost, brez vsiga smertniga greha, ino pa pobožnost alj andoht na to, kar prejmemo. Na trupli mormo biti čedno oblečeni, ino pa teši, ako smo zdravi.

Katire gnade zadobimo od Jezusa, ako ga v svetim obhajili vredno prejmemo? Nam se 1. gnada božja pomnoži. 2. Mali grehi nam bojo odupušeni. 3. Zadobimo moč, dobro storiti ino se hudga varvati. 4. Prejmemo hrano alj popotnico za večno življenje.

Koljkokrat je potreba k svetimu obhajilu pristopiti? Večkrat ko se more vredno zgoditi, boljši je; kakor spovednik previdijo ino naročijo. „Jaz sim vinska terta, velí Kristus, vi ste mladike; brez

mene kaj ne premorete. — Kdor zavživa moje meso, ino pije mojo kerv, on ostane v meni ino jaz v njem.“

VI. Od kersanske pravice.

Kaj je kersanska pravica? Varij se hudiga, stori dobro.

Kaj je pravo hudo? Greh je pravo hudo.

Kaj prelomimo, kedar greh storimo? Prelomimo božjo alj cerkveno zapoved.

Na koljkatero (vižo) se greh stori? Z mislijo, z besedo, z djanjam ino opušanjam (zamudo) dobrih del.

Kako se grehi razločijo? Grehi so smertni, veliko žalenje božje, ki nam posvečejočo gnado božjo, clo odvzamejo ino dušo vmorijo; — grehi so odpustlivi ali mali, ki nam posvečejočo gnado božjo pomanjšajo, ino dušo oslabijo. Taki so:

a) Poglavitni grehi, ki so glave vsih drugih. a)
b) Šest grehov v svetiga Duha. b) c) Štiri v nebo vpijoči grehi, katirih hudoba v nebo vpije. c) d) Devet ptujih grehov, kedar smo krivi, de jih drugi storijo. d)

a) 1. Napuh, 2. lakomnost, 3. loternija alj nečistost, 4. nevošljivost, 5. žertje ino samogoltnost, 6. jeza, 7. lenoba.

b) 1. V božjo milost grešiti, 2. na božjo milost obupati, 3. spoznani kersanski resnici se vstavljati, 4. svojmu bližnemu zavolj gnade božje nevošliv biti, 5. do lepiga opominvanja oterpno serce imeti, 6. V nespokornosti terdovratno ostati.

c) 1. Radovoljn uboj, 2. mutasti alj Sodomitarski greh, 3. Zatiranje ubošcov, vdov ino sirot, 4. delavcam alj najemnikam zaslužek zaderžovati alj tergati.

d) 1. H grehu svetvati, 2. Drugim grešiti veleovati, 3. V drugih grehe pervoliti, 4. Druge h grehu napeljati, 5. Drugih grehe hvaliti, 6. H grehu molčati, 7. Grehe pregledati, 8. Tistih se vdeležiti, 9. Tiste zagovarjati.

Kaj je dobro za storiti? Svete čednosti ino dobre dela?

Ktere so tri čednosti božje? Vera, upanje ino ljubezen.

Ktore so tri nar imenitnej dobre dela? Moliti, postiti se, ino vbogaime dajati.

Koliko je telesnih dobrih del? Sedem. a)

Koljko je duhovskih dobrih del? Sedem. b)

VII. Od štirih poslednih reči.

Katire so štiri posledne reči človeka? 1. Smert, 2. sodba, 3. pekel, 4. nebesa.

Koga loči smert? Dušo od trupla.

Kamo pride duša hitro po smerti? Na sodbo.

Koljkokrat bomo sojeni? Dvakrat: hitro po smerti bo posebna sodba, ino pa na sodni dan, kedar bomo vsi sojeni.

Kamo bo duša po smerti obsojena? Alj u vice, alj v pekel, alj pa v nebesa.

Katire duše pridejo u vice? Ki v malih grehah iz tega sveta grejo, ino de še niso zadostile.

Ktore duše pridejo v pekel? Katire se v smertnih grehah iz sveta ločijo.

a) 1. Lačne nasititi, 2. žejne napojiti, 3. popotne prenočiti, 4. gole obleči, 5. bolnike objiskati, 6. jetnike rešiti, 7. mertve pokopati.

b) 1. Grešnike svariti, 2. nevedne podučiti, 3. jim, ki dvomjo (cvibljajo) prav svetvati, 4. žalostne tolažiti, 5. krivico voljno poterpeti, 6. jim iz serca odpustiti, ki nas razžalijo, 7. za žive ino mertve moliti.

Katire duše pridejo v nebesa? Ki se v gnadi božji od trupla ločijo, ino so popolnoma čiste.

Kako dolgo so duše u vica? Tako dolgo, de božji pravici zadostijo, ino se popolnoma izčistijo.

Kako naj dušam v vica? Pomagamo? Skus svete maše, molitve ino druge dobre dela, ako jih za verne duše Bogu darujemo.

Kako dolgo bo truplo v zemlji počivalo? Do sodniga dne, ker bo Jezus Kristus vse mrtve zopet obudil.

Kaj se bo godilo sodni dan? Vsi mrtvi bojo vstali, ino pojdejo na sodbo.

Kdo bo sodil posledni čas? Jezus Kristus, ki nas je odrešil, nas bo tudi sodil z veliko častjo ino oblastjo.

Kamo nas bo obsodil Jezus posledni dan? Pravične v večno življenje, v nebesa, krivične pa v večno pogubljenje, v pekel.

Kaj so nebesa? Nebesa so srečen kraj izvolenih, kjer se Bog svojim zvestim služavnikom od obličja do obličja zavživati da.

Kaj je pekel? Pekel je nesrečen kraj, kjer pogubljeni večne štrafinge terpijo.

Kaj je nam potreba večkrat premišlovati? Svoje posledne reči. Sv. Duh opominja: U vsih svojih delah premišluj svoje posledne reči, ino vekomaj ne boš grešil.

Kedar človek vmerje, gre duša na pravico božjo vživati, kar si je zaslužila. Truplo pokoplejo v zemljo, ino červičeki ga snejo — na morji tudi v vodo potopijo, ino morske ribe ga požrejo. Tako je konec vsih ljudi na tim sveti, ino tudi z nami bo taka. — —

Prišel bo sodni dan, čudna trobeata božje moči bo zabučala. Zemlja bo dala trupla ino morje svoje nazaj. Dale bojo

nebesa pa tudi pekel duše nazaj, ino vsaka so bo z svojim truplam združila. Kako čudno bo to, pa tudi strašno! —

Angeli bodo odbrali hudobne od pravičnih, ino postavili na sodbo, pravične na desno, krivične na levo stran. Prikazalo se bo znamenje križaniga Jezusa na nebi, ino prišel bo Jezus z veliko častjo ino oblastjo v sredi angelov sodit. Bali se bojo pogubljeni ino v strahih vpili: Góre, padite na nas! — Hribi pokrite nas! — Pravični se bojo pa veselili rekoč: Hvalen bodi, ki pride v imeni Gospodovim! — Vsak bo videl pregrehe vsiga sveta, ino ves svet bo gledal pregrehe vsakiga. Svétle se bojo svete čednosti ino dobre dela pred vsim svetam. Vse skrivno bo razodeto. Ne bo se mogoče skriti, ne kaj vtajiti. Strah ino groza bo za nespokorjene grešnike, pa tudi veselje za pravične! — Kristus poreče pravičnim: Pridite izvoljeni mojga Očeta! — Hudobnim poreče: Poberte se, vi prekleti u večén ogenj! — Ino ti pojdejo u večno terplenje, pravični pa u večno življenje. — Kamo pa mi pojdemo?! —

VIII.

Nauk od pregrehe nečistosti. (*

(Poslani g. Mihael Stojan.)

§. 1.

Nečistost je velika pregreha sama na sebi.

Le nar večí pregrehe imajo to lastnost, de so vselaj velike hudobije, pekla vredne, ino se nikdar med male grehe

*) *Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, et annuntia populo scelera eorum imprimis contra 6. praeceptum; omnis enim caro corrumpit viam suam et cogitatio cordis intenta est ad malum. Ne sis speculator coecus, nec canis mutus, non valens latrare!*

ne štejejo, ako se z radovoljnim pervolenjam storijo. Med te sliši nečistost. Ona je vselaj veliki greh, ko bi se tudi kdo le kar v mislih zuper angeljsko čistost radovoljno mudil. Kar se v ti reči radovoljno dopusti, se ne more nikdar od smertniga greha izgovarjati. In že iz samiga tega se lahko sklene, kaka strašna hudobija je ta greh. To je hudobija, katero sveto pismo imenuje silno veliko pregreho (1. Mojz. 37, 2.), hudobija, ktera še na jezik kristjanu priti ne smé, kakor govori sv. apostel (Efež. 4, 3.). Sin božji se je pustil po tem, ko je človeško natoro na se vzela, kakor pravi sv. Krizostom, mnogih pregreh, če ravno po krivim obdolžiti. Je pustil od sebe reči, de ima zavezo s hudičam. Pustil se je obdolžiti, kakor de bi bil rekel, de nismo dolžni cesarju dajce dajati. Pustil se je grajati, de je pjanc, de ljudstvo podpihuje, in več takiga. Tega pa ni dopustil, de bi bil kdo, če tudi po krivim, od njega smel reči, de je nečistosti vdan. Tako velika pregreha je nečistost sama na sebi.

To še bolj spoznat premisli, de je Bog, tako rekóč, zavolj te pregrehe žalost občutil, de je človeka stvaril. Ko je pa Bog vidil, de je človeška hudobija na zemli velika, ga je grevalo de je človeka stvaril, ino bilo mu je iz serca žal. (1. Mojz. 6, 6.) Ko je Bog nebesa ino zemljo, drevesa ino druge zeliša stvaril, sonce, mesec ino zvede na firmament postavil, se vselaj pravi, de je Bog stvarjene reči pogledal, ino nad njimi dopadjenje imel. In Bog je vidil, de je bilo dobro. Ko je pa nečistost na zemljo vdarla, in se med ljudmi razširala, se kmalo bere, de je Boga grevalo, de je človeka stvaril. Od nobene druge pregrehe, pravi sv. Hironim, se ne bere, de bi bil Bog táko gnusenje nad njo imel, de bi ga bilo grevalo, de je človeka stvaril. Le hudobija nečistosti je, za voljo ktere sveti Duh človeške besede vzame, de bi velikost te hudobije dal spoznati. Grevalo ga je, de je človeka stvaril, in bilo mu je v sercu žal. Bog je vidil bratomor, in po tem obupanje Kajna. Bog je vidil, strašno nevsmilenost kralja Faraona, ki je zapovedal, vse Izraelske fantiče vtopiti. Bog je vidil prevelike ino skoraj brezštevilne hudobije Izraelskiga ljudstva; pa ne bere se, de bi bilo zato Boga grevalo, de je človeka stvaril. Le nad pregreho nečistosti ima Bog tako gnusenje, de pravi, de ga greva, de je človeka stvaril. — O Bog! užgi naše

nerca z enakim gnusenjam zoper to hudobijo, razsveti našo zastopnost, de bomo popolnoma zapopadli, de je pregreha nečistosti velika sama na sebi, velika v svojih nastopkih.

§. 2.

Poterplivi Job nam poterdí, de je pregreha nečistosti ogenj, ki vse požrè in pokonča. (Job 31, 11.) In v resnici ogenj nečistosti pokonča 1. časno blago, in ga zapravi, 2. požrè človeško življenje, 3. vmori gnado božjo.

Od perviga imamo žalosten izgled nad zgubljenim sinam (Luk. 15.) V očetovi hiši mu ni ničesar manjkalo; vendar jo je zapustil, de bi razvujzdano živel; in ko je vse, kar je imel, z nesramnimi ženstvi zapravil, je bil permoran za svinskiga pastirja v službo stopit, de bi se smerti glada rešil. Koljko mladih ljudi dan denašen najdemo, ki so svojo srečo za celo življenje podkopali. Koljko zakonskih se ne najde, ki so si lepo premoženje skupaj spravili, dosihmal lepo gospodarili ino gospodinili, ko je pa nečisti duh med nje prišel, ino mož raji deklo ko ženo, žena raji hlapca alj kakiga drugiga perhajača ko moža vidi, gre vse nazáj. Nečisti ogenj vse požrè ino pokonča; še ptujiga blaga se loti. Ali se ne zgodi večkrat, de gerdo ljubezen naprej peljati, darove, dajati, sin, hči domač tat postane? Ali se ne zgodi tudi v časi, de nezakonske otroke preskerbeti se nečistnik ptujiga blaga loti?

Kako strašno dela ta pregreha z človeškim življenjam! Poškoduje zdravje, pokonča moé trupla, popači lepoto, oslabí muzeg ino kri, perpelja nesramne boležni ino zarano smert. Naj se vprašajo zdravniki, in zvedlo se bo, de resnico govorim. Naj se gre v bolnišnice, in se bo vidilo, kako od takih nesramnežov kos mesa za drugim na živim truplu odgnije ino odpade; se bo vidilo, kako z jimi nihčer govoriti ne more ino ne smé zavolj kužniga smradu, ki iz njihovih ran izhaja. — O pravični Bog! tukje pokažeš prav v živo, de bo grešnik ravno z tim štrafan, v čimur se je pregrešil.

Pa ne lo lastno življenje, tudi ptujo pride zavoljo te preklete hudobije v nesrečo. Ali se ne sliši vsako leto od pre-

tepanja ino vbijanja, ki nesramno sladnost za svoj vzrok ima, ker dva alj več psov eno kost glodati hoče? Nesramni, ki so tej pregrehi vdani, ne vejo za nobeno postavo več, prestopijo vse mejnike, nimajo do nikogar nobeniga špoštovanja. Oče merzel zasadi nož v serce svojiga otroka, sin razterga zvezi nature, oskruni tiste, po katerih je od Boga življenje dobil; mož zadavi ženo iz sadam vred, ki ga nosi; žena vzame strup, de razterga zvezi, katere razvezati si je Bog sam pravico obderžal. O pač srečen človek, kateri se nikdar ni v strašne zaderge nesramne ljubezni zamótal!

Kaj še le hočem réči od nastopkov, ktere ta prekleti greh na duši naredí? Osleplenje uma, oterpnenje volje, gnusenje nad vsimi duhovnimi opravili, odpad od vere, zaničvanje vsakiga zveličavniga opominvanja ino podučjenja, obupanje ino poslednič nespokornost, to je tisto nesrečno sadje, ki iz preklete pregrehe nečistosti dozori. Naj se reče takšnim ljudém kar se hoče; naj se jim nebesa ino pekel naprej postavi, vse opominvanja iz narboljšiga serca bodo le zasmehovali. Moder človek, ki od hudobije nečistosti še vnet ni, pravi sveto pismo (Sirah 21, 18.) sprejme dober nauk, ki se mu da, ga hvali, in si ga v prid oberne, nečist pa pokaže nevoljo nad njim, in ga sovraži. — Naj se reče takim ljudem, de naj kake svete bukve berejo, naj večne resnice premišlavajo, naj svete zakramente pokore ino svetiga rešniga Telesa prejemajo, naj božjo besedo poslušajo, i. t. d., tak ne zastopijo, ne zapopadejo nič od vsiga tega, in pokažejo, kako resnične so besede aposteljna: Mesen človek ne zapopade, kar je božjiga. (1. Korinč. 2, 14.) Oni zaprejo svoje ušesa vsim tem, kar bi jih še zamoglo nekoljko nazaj deržati. Véra, božja beseda, sveti Zakramenti, izveličanje, večnost, Bog sam, vse to se za nič ima, vse to se jih celo nič ne prime. Duhovske in posvetne zgodbe so polne takih žalostnih pergodb.

In ne reče se naj, de ne bo tako daleč prišlo, de se hoče le takrat poželenje izpolniti; zakaj nečisti ogenj je tisti nevgasliv ogenj, ki nikdar ne reče: Dosti je (Prip. 30, 16). ki zmiraj naprej gre, ki vse požrè in pokončá. Ogenj nečiste ljubezni je enak kafernimu duhu, ki, če se enkrat vžge, goretí ne neha dokler ga je kaj, in še pod vodoj ne

vgasne. Človek, ki se je enkrat tej pregrehi vdal, bo eno nesramnost za drugoj dopernesil, in še tačas, ko bo vse, kar človeka zaljša, od sebe izpravil, in se čisto poživinil, ne bo nasiten. — O Bog! dodeli vsakimu človeku svojo močno gnado, de vsak hitro pervo poželenje zaduši; dodeli vsakimu to močno gnado, de bo vsak spoznal, de si bo vsak k serci vzal, de je pregreha nečistosti silno velika sama na sebi, silno velika v svojih nastopkih, silno velika v svojih štrafingah.

§. 3.

Štrafenge, z kterimi se pregreha nečistosti tepe, so mnogotere. Nektere nalaga Bog, druge ljudje; ene so le časne; druge večne. Sliši se večkrat reči: Bog pozna našo slabost, on je dobrotliv ino vsmilen, in spregleda nekoljko človeški slabosti. Tak — Bog res spregleda nekoljko tvoji slabosti, ne tepe tako zlo te hudobije? Pridi nesramen svet! pridi, in poglej v sveto pismo, kak Bog to spregleda, kar ti slabost imenuješ. Komaj se ene bukve v svetim pismi znajdejo, ki bi prav živiga svarjenja alj grozuih perpoved zoper nečistost ne zapopadle.

Bèri kar perve bukve Mojzesa, in videl boš, kako je cel svet z plòšnim potopam pokončan, kako so mesta Sodoma ino Gómora iz ognjam z nebes zavoljo nečistosti požgane bile. Bèri šterte bukve Mojzesa, in najšel boš, de je 24000 Izraelcev zavoljo nečistosti kuga pobrala, de ne govorim od vajvodov ljudstva, ki so na gavgah konec storili, ker se tej gnusobi vstavljali niso. Bèri Jozuetove bukve, in boš videl, de je en cel rod zavolj nečistosti pokončan bil. Razglej bukve sodnikov, in zadel boš na Samsona, ki je svojim nar hujšim sovražnikam zavoljo nečistosti v zasramvanje ino zasmehovanje služil. Podaj se k bukvam kraljov, ino pokažeta se ti Ofni ino Finees, ktira sta zraven škrinje zaveze tudi zavoljo nečistosti v vojski bila vmorjena, pokaže se David, ki je silno nesrečen oče zavoljo nečistosti bil. V bukvah Daniela najdemo, de sta dva stara sodnika skuz čudež tožena, ino od ljudstva zavolj nečistosti kamenovana bila. V bukvah Judite se najde Holofernez, ki je svojo glavo v roke žene zavoljo nečistosti dal. V bukvah Tobija beremo,

de je satan sedem zakonskih možov za poredama na strani čiste Zare podavil. — O moj Bog tako štrafuješ pregreho nečistosti že na tim sveti, in vender hočejo denašni sužni slade terditi, de je le človeška slabost, ki lahko odpušanje najde.

Ne verjmo, de Bog v novim testamentu z nečistimi bolj zaneslivo ravna. Je še ravno tisti neskončno pravičen, neskončno svet Bog, ki greh vedno sovraži, in ga z neskončnim sovražtvam sovraži, in sovražiti mora. De si je ravno Bog obljubil, de sveta ne be več z plôšnim potopam štrafal, tak vender ostane gotovo, de nar težji časne štrafenge nad púsamezne ljudi, alj clo ne cele soseske, mesta ino dežeze zavoljo nečistosti vdarijo. Resnica je, de strah ino bridkost pride nad vsakiga, ki hudo stori. (Riml. 2, 9). Ko bi ljudje z križami obloženi na svoje življenje nazaj pogledali, marskateri bi bil permoran spoznati, de njegoví križi ino nadloge večidel od grehov nečistosti izhajajo, od grehov nečistosti, ki jih je brez tovaršije, od grehov nečistosti, ki jih v ledig stanu, od grehov nečistosti, ki jih je v zakonskim stanu dopernesel. Strah in bridkost pride nad vsako dušo, ki hudo stori. Strah in bridkost od nesrečniga zakona; strah in bridkost od hudobnih otrok; strah in bridkost od zarane smerti; strah in bridkost od vboštva, od bolezní, od nesreče per hišvanju.

In ko bi se tudi zgodilo, de bi Bog nečistiga z časnimi šibami na tem sveti ne tepel, tak je ravno to nar hujsa šiba. Strah ino trepetanje bi moglo človeka preleteti, ako se večne štrafinge prevdarijo, ktere nečistnika na unim sveti čakajo. Po obeh ušesah bi moglo donéti nečistimu, strah in groza bi ga morla presuniti, ako bi hotel premisliti, de je po nauku svetih cerkvenih očetov pekel napolnjen z pogublenimi zavoljo greha nečistosti. Ki po mési živijo, pravi apostelj, bodo po mési konec vzeli. (Riml. 8, 13). In na drugim mesti: Ne kurbirji, ne prešestniki, ne mehkužniki, ne zapelivci bodo posedli božjiga kralestva. (Korinč. 6, 9—10.).

O Gospod! jez spoznam, sila velika pregreha je nečistost; to se vidi iz nje same na sebi, to se vidi iz njejnih žalostnih nastopkov, to se vidi iz božjih ino človeških štrafeng, ki to

pregreho zadenejo. Kdo bo tedaj dal moji glavi vode, ino mojim očem studenc solz, de noč in dan skuz nečistost spačene otroke človeške objokujem (Jerem. 9, 1)? objokujem skrivno omadežvanje mladine, kurbarije nezavezanih; objokujem prešestva zakonskih: objokujem sodomiterijo ino poživinenje marskerih drugih; objokujem svojo lastne nesramnosti!

Gorje meni! moji grehi zoper sveto čistost so se čez število lasov moje glave namnožili. (Psalm 39, 13). Vse več grehov zoper čistost sim dopernesil, kakor lasov na svoji glavi štejem, bo marskdo nas moral rečti. Bil sim še celo mali fantič, ino že velik grešnik; ko sim na letih rastel, je rasla z menoj moja hudobija; moja mladost, kaj je bila drugja, ko mnogi prestopik zoper čistost? Sramôta naj moj obraz pokrije, ko se spomnim na grehe serca, — na grehe jezika, — na grehe djanja, — na grehe, ktere sim sam, — na grehe, ktere sim z drugim dopernesil. — O neskončna dobrotâ ino milost božja! zakaj me ni zemlja požerla? zakaj se niso vsi elementi zoper mene zarotili? zakaj ni iz neba strela v mene vdarla? Kak je bilo vender mogoče, de mi je Bog tako dolgo perzanašal? Hvala tedaj, večna zahvala ti bodi o veliki Bog! večna zahvala, de si me po toljkajnih grehah še terpel, de me še nisi k štrafingi potegnîl; de si mi še čas in gnado perhranil, gnusobo mojih grehov spoznati ino oprati. — Solze naj moje oči točijo, bridka žalost se naj mojga serca poloti, de sim od svojih otročjih let sem Boga tako nesramno žalil, svojo mladost z toljkimi grehi nečistosti ogerdil. — O Gospod! jez spoznam svoj dolg, — svoj preveliki dolg, — svoj čez vso mero veliki dolg. — Želim, de bi zamogel z kervavimi solzami grehe svoje mladosti objokovati ino obžalovati. — O de bi tebe, mojga ljubezniviga Boga nikdar ne bil razžalil!

Odslej nima več tako biti. Sklenjeno je, de hočem od zdaj za naprej svojimu Bogu u vsi čistosti služiti, de se hočem tudi vsake sence hudiga varvati. To izpeljati, hočem to premišlvanje večkrat ob nedelah ino praznikah ponoviti, ino nasledne perpomočke z vso pridnostjo k dobrimu obračati. — Oh naj bi vsakteri grešnik tako govoril ino storil! —

Vnemaj o Gospod! naše serca z ognjam svetiga Duha, de ti bomo z čistim telesam služili, ino z očišenim sercam dopadli. Skus Kristusa, našiga ljubiga Gospoda ino Izveličarja. Amen.

IX.

Nauk od nekterih perpomočkov zoper nečistost.

§. 1.

Kdor hoče šesto zapoved deržati; kdor prehudobne pregrehe nečistosti prost biti želi: se mora hude perložnosti, nevarne družbe z drugim spolam varvati. Zastonj želiš čisto živeti, ako se te alj une peršone, ki ti je že večkrat v pohujšanje bila, ne izogibaš? Zastonj želiš čistost duše ino trupla zadobiti alj ohraniti, ako si iz vse moči ne perzadevaš, ino nagnenju ne ostavljaš, to alj uno peršono videti, objiskati, se z njo pečati. Varvati, zogibati se moraž iz use moči te tovaršije, ako premagati želiš.

Tako govori sveto pismo, tako pamet, tako vsakdanja skušnja. Sveto pismo pravi (Sirah 42, 13): Iz oblačila rastejo mōli, in hudobija moškiga od ženske. — Sveto pismo pravi (Sirah 9, 12): Per ženi kteriga drugiga moža ne sēdi. Sveto pismo pravi (Sirah 13, 1.): Kdor se smole dotakne, se vmaže. Sveto pismo pravi (Sirah 9, 4): Ne pečaj se z plesavko, nez prešernim ženstvam, in ne poslušaj nje, de te v pogubo ne spravi.

Pamet nam pravi, de ogenj ino slama ne moreta skupaj obstati; de se zmoči, kdor v vodo gre; de je ovca slabo okovarjena, ako je volku izročena. Mi nismo ne iz lesa, ne iz železa. Natura je skus poerban greh preveč spačena, ko, de

bi se ljudje nasprotniga spòla brez dela dolgo skupaj zadržavati zamogli, in bi ne padli v grešne misli ino nesramne želje.

Naj govori tukaj skušnja. Salomon, Samson, David, kdaj so padli? Tačas, ko so brez opravka se neskerbno z drugim spolam pečali. Prašajmo to alj uno žensko, koja je v nesrečo padla, tega alj uniga prešestnika, vprašajmo jih, kdaj so se tako pregrešili, de jih je zdaj sram za vmreti? in spoznali bodo, de tačas, ko so bili z drugim spolam sami, brez opravka, alj zraven še celo pijani. O ja neskerbna družna z drugim spolam je vselaj silno nevarna, sosebno, ako treznosti zravno ni. Kjer gre pijača noter, gre pamet, sramožljivost vun. Sveto pismo ino skušnja nas tega popolnoma prepričajo.

Ako tedaj nočeš sam sebi sovraž biti, varji se nevarniga pečanja z drugim spòlam. Ako se tega pečanja ne zderžiš, gotovo grozovitni pregrehi nečistosti ne odideš. Gajžlaj se do kervi, dajaj vbogajme, koljkor hočeš, mōli še toljko: ako se hiše, peršone, koja ti je dosihmal bližnejši perložnost v greh bila, ne varješ, ne izogibaš, je vse zastonj. Bog noče čudežov delati. Bodi tebi ta peršona tako potrebna, tako všeča, ko tvoje oko, ko tvoja roka, ko tvoja noga: vender se ji moreš izogibati. Ako te tvoje oko pohujša, pravi Izveličar, izdери si ga, in verži ga od sebe; zakaj boljši ti je, de eden tvojih udov konec vzame, kakor de bi celo tvojo truplo v pekel verženo bilo. (Mat. 5, 29.)

O moj Bog, kako slepo sim do zdaj ravnal, kako grozno sim sam sebi škodoval! Hotel sim sicer od te nesrečne pregrehe nečistosti prost biti, nar bližnejši perložnosti tega meni fako škodliviga pečanja z to peršono se pa nisim hotel zderžati. O ko bi bil jez slišal, de je ta peršona, ta hiša z kugo navdana, izogibal bi se nje bil iz vso skerbjo, de bi si bil življenje ino zdravje telesa ohranil. In vender je kuga za mojo dušo, vzame mi, ne časno, ampak večno življenje, verže me v narveče nesreče, napravlja nar hujši časne ino večne štrafinge. Pred tebe se tedaj veržem, vsmileni Bog! k tebi povzdignem svoj glas: O Gospod! raztergaj vervi, z kterimi sim bil do zdaj z to peršono zavezan; otmi me is te sramotne ino nesrečne sužnosti, v kteri sim do zdaj živel; razdrobi verige, z kterimi sim do zdaj vklenjen bil.

§. 2.

Kdor se hoče nesrečne pregrehe nečistosti varvati, in šesto zapoved izpolniti, naj se večkrat spomni Boga, ki je na vsakim mesti pričejoč. Bog je na vsakim mesti pričejoč. Na vsakim kraji so oči Gospodove na dobre ino hudobne obrnjene, se bere v pripovedih (15, 3.) In spet: Vsi poti človeka stojijo njegovim očem od-perti, (pripov. 16, 2.) Bog vidi vse ino gleda na vse, ne le koj poverhi in razmišleno, kakor se to per ljudeh zavolj prirojene slabosti godí. Oči Gospo-dove so veliko svetleji ko sonce, ino pregledajo vse pota človeške, nar skritiši kota presunejo. (Sir. 23. 28.) Vse njegovim očem stoji odperto ino golo. (Hebr. 4, 13.)

Bog, kteriga mogočnost do vsakiga mestica seže, je pov-sod pričejoč. Splošen prigovor pravi: Veliki gospodi imajo dol-go roko, oni sežejo z svojo mogočnostjo skus vse njihove dežele. Mogočnost povsod pričejočiga Boga preseže neskončno dalej. Izlèti gori v oblake, ako zamoreš, in Bog bo per tebi. Tako govori sv. David: Kam hočem iti iz pred tvojiga duha, ino kam bežati iz pred tvojiga obličja? Ako bi se vzdignil v nebesa, tak si tam; bi stopil v pekel, tak si tam. (Psalm 138. 7. 8.)

Greš vun, pravi sv. Avguštín, te vidi oko; greš noter, te vidi oko. Gorí sveča, te vidi oko; se luč vgasne, te vidi vender oko. Božje je to oko, ki te vidi, svetlo oko, ki vse vidi, tenko uho, ki vse sliši, občutna roka, ki se vsiga doti-ka, močna noga, ki povsod stoji. Bog je bolj v nas, okolj nas, ino per nas, ko riba v vodi, ptica v lufti.

Ako te tedaj skušnjava nadleguje, tak misli: Bog, neskon-žno svet Bog je v pričo mene, ki pregreho po svojim bitji sovraži, neskončno sovraži, vselaj sovraži. Misli: Bog je v pri-čo mene, ki je vse hvale, vse ljubezni, vse časti neskončno vreden, ki zasluži, de telo ino življenje v čast njegoviga ime-na damo, kakor so marterniki storili. Misli: Bog mi je v pričo, neskončno dobrotliv Bog, katerí nam preobilno veliko dobrot podelí, ki nas je tako drago odkupil, ki nam je toljko natur-

nih ino čeznaturnih dobrót dodelil. Misli: Bog mi je v pričo, neskončno pravičen Bog, kteriga oči ne le kar vidijo, ampak tudi bliskati zamorejo, ki je zavoljo eniga samiga v mislih dopernešeniga greha angele na vekomaj iz nebes pahnil ino v pekel obsodil; ki je naše perve stariše zavoljo eniga samiga greha z vsimi nasledkami vred iz paradiža izgnal ino k večni smerti obsodil, celi svet zavoljo nečistosti z plošnim potopam štrafal, svojga edinorojeniga Sina zavoljo ljudskih grehov na križ perpel, in še dan denašen greh z časnimi ino večnimi štrafingami tépe; to pomisli, in nar hujši skušnjavo boš premagal. To so skusili Jožef, Suzana ino tavženteri drugi.

Presuni, o Gospod! moje meso z svojim straham (Psalm 118, 120); daj mi tvojo dobrotlivost v povračilo. dobrih, in tvojo ojstro pravico v štrafanju hudobnih vedno pred očmi imeti, de si raji smert izvolím, kakor se v en sam smertni greh spustim.

§. 3.

Kdor se strašne pregrehe nečistosti varvati, ino šesto zapoved deržati hoče, môli, môli stanovitno, môli goreče. Molitev, to je tista pomoč, ktero tudi sveti cerkveni očetji tako močno perporočajo. „Nihče ne bo svojga izveličanja brez božje pomoči okovaril, pravi sv. Avguštin, nihče ne bo božje pomoči brez molitve zadobil. Môli goreče. Ko sim vedel, pravi Salomon, de bi se ne mogel izderžati, de bi ne mogel čisto živeti drugači, de mi bo od Boga dano, tak sim se k Gospodu obernal, ino sim ga iz celiga serca prosil, (Modr. 8, 21), iz celiga serca, ne le kar tak po verhi, ino kar z žnabli. Ni hujši nesreče na zemli, kakor, ako je človek z kugo nečistosti, kakoršna si bodi, navdan. Nasprot pa tudi ni večiga blaga, ne v nehesah ne na zemli, kakor je nedolžnost, kakor je čistota vest, kakor je gnada božja; kdor to ima, ima Boga, ino z njim vse. Čistost, gnada božja je toljko vredni zaklad, de ga, kakor sveto pismo pravi, nihče zadosti ceniti ne more. Ta zaklad zadobiti, od nesrečne pregrehe nečistosti se oteti, môli, môli goreče, môli stanovitno.

Od Kristusa Gospoda se bere, de je, nam izgled zapustiti, cele noči premolil. „Če Bog včasi hitro ne da, nam

pokaže vrednost svojih gnad, pa nam jih zato ne odreče,“ pravi sv. Avguštin. „Dvajset let je Izak stanovitno ostal, pravi sv. Janez Krizostom, in po tem je prejel, kar je želel. Ako me tedaj ti vprašaš enkrat, kaj ti je v tvojih dušnih potrebah storiti, tak ti rečem: Mòli! Me vprašaš v drugič, tak ti rečem: Mòli! Me vprašaš v tretič, me vprašaš stokrat, kaj ti je v tvojih dušnih potrebah storiti, tak ti povem stokrat: Mòli, mòli goreče, mòli stanovitno!“ In jez ti povem, kar ti ljubi Izveličar, kar ti sveti očetji, kar ti cela katolska čerkev naroča: Čujte ino molite, de v skušnjavo ne padete.

O Gospod! jez spoznam nesrečo, v kateri tičim; jez sim v blatu nesnage do ušes vgreznjen; jez občutim ojstro sužnost nesramne nečistosti, želim od nje otet biti. Ali spoznati moram z aposteljam: Volja je v meni, pa dobro izpolniti, ne najdem v sebi (Rim. 7, 19.) Ti mi daš spoznati pomoči, z kterimi se zamorem odtergati iz sužnosti, v kateri že tako dolgo ječim. Zahvalim se ti za to. Alj nagnenje do prepovedane slade, — navada, — zastarana strast me z silo v pogubo vlečejo. Po meni je, — otrok večniga pogubljenja sim, ako ne raztergaš ti zvez, v kterih sim vjet. — Ni več zveličanja, nobeniga upanja rešenja ni več za mene, ako mi svoje vsigamogočne roke ne podaš.

O Gospod! jez spoznam svojo nezmožnost — jez spoznam svoje premnoge storjene grehe nečistosti, grešil sim zoper nebesa in zoper tebe. Želim drugačno živeti. Alj nagnenje k prepovedani sladnosti, — navada, ki je druga natora postala, — je vstarana strast!

Vender, moja duša! ne obupaj! kar je toljko tavžent drugih zamoglo, bo tudi tebi mogoče. Ne obupaj! Božja roka še ni okrajšana. Božji Sin ni prišel, pravične, ampak grešnike klicat; ne obupaj! Njegova kri vpije tudi za tebe za gnado ino milost; njegove rane vpijejo tudi tebi za moč, za pomoč iz nebez; ne obupaj! Božja gnada bo zaveze, ktere so te do zdaj vklenjeniga deržale, razvezala. Božja gnada te bo, kakor Magdaleno, kakor Avgušтина, in toljko tavžent drugih v prostost božjih otrók postavila; ne obupaj!

O Gospod! na to tvojo gnado se zanašam, ino iz dnu svojiga serca vpijem k tebi: Po svojim velikim vsmilenji, in po

obilnosti svojga vsmilenja se vsmili moje vboge duše, katero si za nebesa stvaril, — moje vboge duše, katero si tako drago odrešil, — moje vboge duše, katero si per svetim kersti posvetil.

Le to mojo vbogo dušo odreši sramôtniga jarma nečistosti, kakor si Enoha ino Elijeza od smerti rešil. Mojo vbogo dušo odreši od dozdajne sramôtne sužnosti, kakor si Noeta od splošnega potopa rešil. — Mojo vbogo dušo odreši od njezne težke sužnosti sladnosti, kakor si Joba vsiga njegoviga terpenja rešil. Mojo vbogo dušo odreši od njezne nesreče, kakor si Daniela iz levnjaka, in tri mladenče iz razbelene peči rešil. — Mojo vbogo dušo odreši nečistosti, z katero je že toljko let oskrunjena, kakor si čisto Suzano kriviga obdolženja rešil. — Za to te prosim skus tvojo človeško postajenje, prosim te skus tvoj prihod — skus tvoje rojstvo — skus tvoj kerst in sveti post, — skus tvoj križ ino terpenje i. t. d.

O Bog! kateri vidiš, de ničesar ne zamoremo, vsliši našo zdihvanje, in dodeli nam svojo moč, de sami sebi silo storimo in zaveze sramotne nečistosti raztergamo, de se posihmal vse perložnosti varjemo, in vselaj v tvoji pričujočnosti trezno, pobožno ino pravično hodimo. Skus Jezusa Kristusa, Gospoda našiga. Amen.

X.

Sveta Nedela.

(Pervo nedelo po sv. 3 kraljih.)

Ali nista vedla, de moram v tem biti, kar je mojiga Očeta? Luk. 2, 49.

Nagovor.

Pridni otroci nar raji v očetovi hiši prebivajo; ino če ravno za kratek čas domač hram zapustijo, hitro z veseljam

zopet k domu pridirjajo, kedar jih skerben oče zakliče. — Le malopridni otroci dom svojih staršev malo obrajtajo, ino pridejo hišo svojga očeta samo objiskat, kedar jih sila prižene, kakor zgubleniga sina. — Vsi pridni otroci se radi na očetni dom povernejo, ino se v hiši domači nar raji pomudijo. Tako je šel majhen Jezus v svojim dvanajstim leti v Jeruzalem; ino tožilo se mu je tempelna, ljube hiše božje ločiti se. Ino ko mu je mati Marija potožila, rekoč: Sin! zakaj si nama — meni ino Jožefu — to storil? je odgovoril: „Ali nista vedla, de morem v tem biti, kar je mojiga Očeta?“ — Vsi dobri otroci pridejo radi v hišo svojiga očeta. Tako gremo tudi mi po izgledi svetih treh peršón: Jezusa, Marije ino sv. Jožefa v hišo Očetovo, v svojo ljubo farno cerkvo svete nedele ino praznike obhajaj, božjo besedo poslušaj, daritvo svete maše opravljaj, ino svete zakramente prijemaj; to je keršansko delo za svete nedele ino zapovedane praznike.

Kakor mi dneve Gospodove obhajamo, slabo alj dobro: tako je nam tudi Bog hudo alj dobro obljudil. Ino ravno zato se po sveti toljko hudiga godi, ino se nam še hujši kaže, ako ne bomo Gospodovih dni prav posvečovali, kakor nam Bog zapove, ino nam sveta mati katolška cerkva vkazuje. Ob svetih nedelah ino praznikah bi se imele nar lepši čednosti dopernašati, pa se nar večji pregrehe godijo, — bi se imele nar gorše dobre dela opravljati, pa se nar hujši pohujšanje daja. — Le recite, alj ni res taka? —

Povedal vam bom torej od svete nedele ino zapovedanih praznikov.

I. Kaj je ob Gospodovih dneh prepovedaniga? Nedelski grehi, de se jih varjemo.

II. Kaj je v nedelah ino praznikah zapovedaniga? Nedelske čednosti ino dobre dela, de jih zvesto opravljamo. —

Kedar je bil Jezus 12 let star, je v tempelni poslušal, ino odgovarjal, de so se mu vsi čudili. Ravno to tudi vi dones storite!

I. Nedelski grehi.

V šestih dneh je Bog stvaril nebo ino zemljo, sedmi dan je pa počival. Pregledal je vse svoje dela ino je videl, de so prav dobre. I. Mojz. 1, 31. Ravno tak naj po izgledi Stvarnika tudi človek šest dni dela, sedmi dan pa počiva, kakor je Bog zapovedal, rekoč: „Šest dni delaj, ino vse svoje dela opravi; alj sedmi dan je sabota (počivnik) Gospoda tvojga Boga; te dan ne delaj, ne ti, ne tvoj sin, ne tvoja hčer, ne tvoj hlapec, ne tvoja dekla, ne tvoja žvina, ne ptujc, kteri se v tvoji hiši znajde. II. Mojz. 20. 9—10.

Oh kako vsmilen ino dobrotliv si ti, ljubi Oče nebeški! Nisi pozabil vbogiga posla, ino si mu nedelo odločil, de se veselí, ino tebe hvaliti vtegne. Tudi vboge delavne živince si se spomnil, pomislil na vpreženiga vola, na konja, ki težko vozi, ter mu dan počivati odločil, naj si odehne ino se svojga Stvarnika razveselí. — Tak dober večni Oče je; — Oh de bi bil spoznan! — On v šestih dneh je stvaril vse, — Počival sedmi dan. — In sedmi dan si je izbral, — De bi počivali, — In ga je nam za praznik dal, — Deb njemu služili. *)

Pa kakor dobrotliv je Stvarnik, ki nam je sedmi dan za počivat odločil, tako je tudi neskončno moder. Počiva naj truplo, duša pa povzdiguje k svojmu Stvarniku se; počivajo naj posvętne opravila, ino ne branijo ljudem premišluvati večnih reči. Ob Gospodovih dneh je prav za prav šola večnosti, de se učimo za nevmerjočo dušo skerbeti, ino za svete nebesa živeti, de ne zamudimo tiga izveličanskiga nauka vse svoje žive dni; je priprava na ojestro sodbo božjo, na kateri nas hoče pravičen Bog poskusiti, alj smo vredni ino pripravljeni, de nas med svoje izvolene vzeme v diko nebeško. — Za to, ino pa tako se posvečuje Gospodov den (sveta nedela ino praznik) po tretji zapovedi božji, ki velí: „Spomni se, de boš saboto (Gospodov den) posvečoval.“ II. Mojz. 20, 8. *)

*) *Pesme Matija Ahacelna 1838, stran 111.*

*) *V Ameriki, v deželi Ohijo po 30 mil ob nedelih ino praznikih skus mesta ino vesi lahko prejideš, de ne boš trušā*

Kako pa sedajne dni slabi kristjani Gospodove dni posvečujejo?

1.) Veliko jih ob nedelah ino zapovedanih praznikah nar terdnej dela, kupčuje ino prodaja, le za gol časen dobiček skerbi, ino hudo greší. Le trojno delo je pripušeno: ki se stori iz ljubezni, p. za bolnike, — v sili, p. ogenj gasiti, alj vodi odtemati; — skus dovolenje, p. družini, de si oblačila okerpa, alj pa v nevarnim vremeni blaga pospravi. Alj mi vidmo, kako

a) Rokodeli, šivarji, šivile ino črevlarji ob nedelah ino praznikah celo dopoldne nar pridnej delajo, ino pogosto k službi božji ne vtegnejo, kar je zoper božjo ino cerkveno postavo. (Conc. Melden. anno 945, can. 74.) — **b)** Kupčevavci alj kramarji, ki ob Gospodovih dneh po božjih potah prodajajo, seminje imajo ino kupci, ki kupujejo, božjo postavo zatirajo. Samo, kar je za živež popotnim potreba, se brez greha prodaja, alj pa kar je bolnikom potrebuiga; to pa tako, de lahko vsi v cerkev dojdejo. (Synod. Rom. sub Eugen. II. anno 826. Concil. Mediol. I. anno 1565 de Festo dier. cult.) Posebno so očitni seminji ojestro prepovedani. (Conc: Turon. III. anno 813, cap. 40. Con. Mogunt. anno 1549 de mor. can. 98.) — **c)** Vozarji alj furmani grešijo, ki ob nedelah ino zapovedanih svetkih za plačilo vozijo, nalagajo ino izlagajo. Le trojna vožnja je dovolena: Voziti za vojsko, peljati potrebniiga živeža, ino pa mertve k pogrebu, če za odložiti ni. (Capit. Carol. M. L. I. cap. 73.) Kdor ne porajta, de se mu iz kancelna prepove, bo cerkvene družine ločen. (Con. Rotho. mag. an. 1581 de cult. div.) — **d)** Popotvavci, ki brez sile ino pripušenja na pot hodijo, čez tretjo božjo zapoved grešijo. Kristjani ob nedelah ne smejo popotvati, razun če molit grejo, alj bolnike objiskati, alj pa

najdel; sveta tihota v tih krajih prebiva: piše neki popotnik. Ni slišati, ne videti ljudi po kerčmah ne po keglišah; vse je tiho ino počivno. Le v cerkev ino pa spet k domu grejo ljudje, radi postrežejo, ino pohlevno živijo. Popotnik ne bo razžalen, ne zasramovan. Postave so modre, pa tudi spoštovane, ino na tenko dopolnjene; pravica je zdrava ino doma.“

merliče pokopavat, alj de jih cesar v posebnim opravili pošle. (Conc. Coyan. an. 1550.) Ako se po vodi peljajo, alj v potrebi na pot podajo, imajo poprej sveto mašo slišati, ino molitev ne opustiti. — e) Lovci ino strelci (jagri) grešijo, ki ob nedelah ino praznikah na lov (jago) grejo, posebno divji strelci, ki zverino kradejo. (Conc. Melden. cit. l.) Tako govori Gospod Bog, tako uči sv. kat. čerkva skus papeže ino svoje cerkvene zборе, de se nobeden ne podstopi ob nedelah ino zapovedanih praznikah za plačilo delati, barantati, alj posluvati, razen opravila, ki se iz prave keršanske ljubezni, v sili, alj pa iz cerkvenim dovolenjam zgodi, de vtegnejo kristjani ob teh dneh službo božjo obhajati ino k pridgvam hoditi. Judje so najdlji človeka v saboto (ki je per njih sv. praznik bil) dreva poberati, ino Gospod Bog ga je vkazal vmoriti. Peljali so ga malo proč od šotorjev, ino so ga kamenjali. II. Mojz. 15, 32—36. Ali ni sveta nedela nam kristjanam svetejši, ko Judam sabota?

Kdor ob Gospodovih dnevih dela, Bogu ino duši nar svetejši čas krade; on je pred Bogam veči tat, kakor on, ki dnarje jemle. Dobiček, ki ga ob nedelah ino zapovedanih praznikah z delam narediš, je krivično blago, ki ti blagoslova prineslo ne bo. *) Alj bo sreči vrata zaperlo, de boš v nesrečo padel ino obožal; če pa obogatiš je še hujši; tako blago je mlinski kamen na vratu, ki tvojo dušo v pogubljenje vleče.

*) Keršanski štacunar je rokodelca kregal, zakaj ob nedelah dela. „Gospod! je djal rokodelc, vbožen sim, ino bi se ne mogel živeti, če bi ob nedelah ne delal.“ Štacunar pravi: „Ni se čuditi; ravno po tem obožáš, ker ob nedelah delaš. Kako bi ti Bog srečo dal? — Věš kaj, pogodiva se. Ne delaj ob nedelah, ino jih posvečuj prav po keršansko. Čez pol leta pridem spet, ino vso škodo bom ti povernil, ki njo imel boš, če ob nedelah ne delaš, naj bi si tudi sto tolarjev bilo.“ Rokodelc mu je v roke segel, de bo poskusil. V petih mescah štacunar zopet pride ino čevljar mu pravi, de je obljubo dopolnil. Koljko škode ti pa imam poverniti? ga štacunar bara. „Celo nič — mu rokodelc odgovori. Posvečvanje svetih nedel mi je veliko sreče prineslo, škode pa nobene. Pred

2. Veliko drugih po pregrešnih dobrih volah teka, ino brez števila nedelskih grehov stori, **a)** skus gizdasto, nečimerno obleko. Prav je, ino spodobi se, de se ob svetih dneih lepši oblečes, kedar na Gospodov praznik greš. Bogaboječi rajni Tomaž More, častitliv spovednik kat. vére na Angleškim, se je tudi v ječi vsako nedelo lepo pražno oblekel. Vprašali so ga, po kaj tako, ker ga v ječi nihčer ne vidi? Odgovori: „Nisim se nikdar zato ob nedelah ino praznikah lepši oblačil, de bi me častili, alj pa jaz ljudem dopadil; temuč le Boga častiti, katerimu so ti dnevi posvečeni.“ — Kako se pa ženski spol oblači, ino pa zakaj? Ena vsa šumi, de bi jo slišali, kedar pride; druga iz svojimi priselci, napersniki ino pankelcemi ljudi slepi; tretja na pol gôla duše mori. „Taka nespodobna nôšja je dušna morija“ — pravi sv. Krisostom. Zato so apostelni ženskam zapovedali zagernjenmi v cerkev hoditi, ino še zdaj imajo pravico priti pokrite v cerkvo; alj razgalenim hoditi je le satan pravico dal. — Ravno tak pa tudi možki grešijo, ki se pred cerkvenimi vratmi nespodobno poslanjajo. Bog jim grehe odpusti! — **b)** Greh je ob nedelah ino zapovedanih praznikah jigrati, dokler večernice, popoldajna božja služba ne mine, naj bo kvartanje, keglanje, alj strelanje; alj pa, če se črez deveto uro v kerčmah ostaja. — **c)** Greh je, cele noči preplešati, naj bo na gosle alj na citre, na očitnim raji alj po hišah doma: ker namesti de bi truplo počivalo, se le vgonobí, ino pogosto zboli. (Sv. Carol. Bar. Conc. Med. I. III.) Vse to sveta cerkev svojim otrokam prepoveduje, ki pošteno dobro voljo za kreték čas na kake dve uri rada dovoli, de se v Gospodi razveselimo. **d)** Greh delajo, ino se ptujih grehov deležni storijo kerčmarji alj ošterji, ki ob nedelah ino zapovedanih praznikah raje (bale) napravljajo, muziko najemajo ino ljudi za dnar motijo. (Conc. Colon. anno 1536. Paris. 1557.) In kako gerdo po mnogoterih tabernah ravno

petmi mesenci še nisim kravze imel, zdaj jo pa imam, ino sim za potrebo oskerblen.“ Ta je resnična! — Ko so Francoski bogatinci sveto nedelo overgli, ino namesti sedmiga pa deseti dan praznovati rekli, so kmetji odgovorili: Naši voli vedo, de je sedmi dan nedela, kaj pi pa mi deseti dan praznovati? — Koljko njih pa zdaj tiga že ne vé! —

v svetih nedelah ino nar večih svetkah ne le po dné, tudi cele noči razsajajo, kolnejo, klafajo ino razbijajo do beliga dne! Pač bi se spodoblo, naj bi kerčmar, kedar od rane (perve) maše pride, razpélo (bridko martro), če njo še ima, iz stene izsnél, pa do pondeljka alj clo do torka na dile (pod streho) zanesil, kakor de se toljko gerdiga pred njo po kerčmi godí. Ni ne prav, de se pred križanim Jezusam tako po živinsko živí, kakor je po tabernah navada. Recite, alj ni taka? — „Bog nam je dal nedelo, de se grehov ino hudobij očistimo, zdaj pak se vidi, de jih take dni še več storimo.“ Sv. Krizostom. — „Ali se pravi to, o kristjan! praznike ino nedele posvečvati: — trebuhu služiti, ino vsakaterih prepovedanih slasti jiskati, požrešnosti, nečistosti, igri, željam po veselji se podvreči?“ Sv. Ciril.

3. Veliko ljudi Bogu posvečene dni ravno v žalenje božje ino pogubljenje svoje duše oberne; ino smertni grehi, ki se ob nedelah ino svetih praznikah storijo, so dvakrat hujši. — Tako delajo **a**) pijanci, ki jih o svetih dnevih nar več srečamo, katerim je to tako v navadi, de mislijo, de bi nedela ne bila cela, če bi vina ne čutili. Vzaka pijanšina je smertni greh že ob delavnikah, dvakrat veči pa ob nedelah. „Pjanci, veli sv. Pavl, nebeškiga kralstva ne bodo posedli.“ Kaj bo za dušo! — Taki so **b**) bojvavci, ki vina vroči zabavljajo, pikajo, se kregajo, tepejo, bijejo ino vbijajo, kupice trupajo, lomlejo mize ino stole, okervavijo stene ino cesta, delajo hišam ino celim soseskam grozo ino strah. Alí je malo takih? — Taki so **c**) voglarji ino vlačugarji, ki se ravno ob svetih dneih z svojimi tovaršicami po kotih, clo po božjih potah potikajo, ino nečiste grehe dopernašajo, ki se imenvati ne smejo. Ali se prešestvanja ne zgodi nar več ravno ob Gospodovih dneih? De se Bogu vsmili! — Tudi **d**) ponočno ukanje pokoj Gospodovih dni (počivnih dnevov) jemle, ino je lahko smerten greh, ki je glas živinske razpušenosti. „Ne bodite kaker konj alj meseg, ki pameti nimata.“ Psalm 31, 9. — Kdo bo grehov neizrečeno število povedal, ki jih nekeršanski kristjani ob nedelah ino praznikah dopernesejo! Ino pred Bogam so vsi prešteti. „Oh pomilovanja vredna neumnost toljko ljudi! Cel teden delate ino se trudite za živež vmerliviga trupla, ob nedelah ino praznikah pa se vidi, de se trudite ino vbijate neymerljivo dušo pogubiti, v

katire zveličanje ino večno srečo je zapovedano, nedele ino praznike posvečvati.“ Sv. Bernard.

Samo en dan v tedni (nedeli) si je dober Bog izvolil, naj bi njemu služili ino za izveličanje duše skerbeli; — ino pogledjte! ljudje si vse prizadevajo, ravno ta dan Bogu vzeti ino hudimu dati. Ali ni to strašna nehvaležnost ino hudobija! — Ino kaj pride iz tega?

Človek, ti vkradeš Bogu en dan po svoji hudobiji, Bog bo pa tebi po svoji pravici šest dni zaslužka vzel, ter ti bo poslal vjimo, bolezen ino vbožtvo, kakor je zažugal, rekoč: „Ako ne bote mene poslušali, ino vsih mojih zapoved ne izpolnili, ako bote moje postave zaničvali, vas bom naglo z vboštvm ino z vročino objiskal. — Vi bote zapstonj žito sjali; od sovražnikov bo pojedeno. Nebo vam bom kakor železo, ino zemljo kakor bron storil. Z vašim delam se bote zapstonj trudili; zemlja ne bo rodila, ino drevje ne bo sadu prineslo. — Deset žen bo v eni pēči kruh peklo; vi bote jedli, pa ne bote siti.“ III. Mojz. 26, 14—27 *) „Resnica Gospodova vekomaj ostane.“ Psalm 11, 2. — Ne bojo imeli sreče ljudje, ne speha njih delo, ne teka njihovo blago, ker dnevov Gospodovih prav ne posvečujejo. Blagoslova (žegna) božjiga ne bo; na božjim žegni pa vse stoji. Ljudje, ki nedel ino praznikov ne posvečujejo, Boga pozabijo, ino Bog njih zapustí. Časna nesreča ino večno pogubjenje takim na vrati visí. — „Šest dni delaj, ino opravi vse svoje dela, alj sedmi dan je nedela (počivnik) Gospodu, tvojmu Bogu; ne delaj tisti dan nobeniga dela. Zakaj v šestih dneh je Gospod Bog naredil nebo ino zemljo, ino morje, ino vse, kar je v njih; sedmi dan je pa počival; zatorej ga je Bog blagoslovil ino posvetil.“

*) *Marija Devica je pretekle leta Francoski zemlji posebno vsmilena bila. Pravijo, de se je poprejno leto dvema pastirjam na gori Salatte čudno prikazala, ino oznanila ljudem strašno šibo božjo, ki svetih nedel ino praznikov ne posvečujejo. Bolezen podzemlic alj koruna po vsih krajih je tiga zaslužena šiba. — Ali se je zgodilo, ali ne, kar pripovedajo, ne vém za terdno; pa to očitno vidimo, de pridu iz tega ne pride, ker Gospodove dneve tako gerdo opravljajo.*

II. Mojz. 20, 14. — Kako naj mi sedmi dan posvečujemo, de nam bo h časni ino večni sreči?

II. Nedelske čednosti in dobre dela.

Kakor otroci, ki se v očetno hišo povernejo — imamo tudi mi ob svetih nedelah ino zapovedanih praznikih v hiši Očeta nebeškiga (v cerkvi) z Bogam govoriti:

1. Skus molitev, ki je z Bogam govoritev. „Naj sta dva alj trije zbrani v mojim imeni, sim jaz v sredi med njimi“ — velí Kristus. Ino v djanji apostelnov 2, 42., se bere, kako so se prvi verni skerbno zberali v nar veči nevaršini preganjenja k molitvi ino obhajenju svete maše hoditi. „Kristjani se združijo v celih občestvih (gmajnah) molit, de bi njih molitva za toljko močnejši bila. Naredijo tako rekoč terdno vojsko, naj bi Boga pobožno prisilili; ino taka sila Bogu dopade.“ Tertulian. — a) Molitva se naj že o svetih večerah začne; za to se večernice (vešper) zvonijo. — Prelepo zvonijo — Večernice zvoní, — Nedelo oznanujejo — Gospodove časti. — Kdor vtegne ino blizo ima, naj gre h večernicam v cerkvo, kjer jih imajo; ako ne, naj doma z svojimi sv. Roženkranc mōli, ino „sveto“ zapōje. — V bogaboječih hišah se — Svet Roženkranc žebra (mōli). — Klečí po starim očes, — Družina okolj nja. — Tud sveto zravno zapojó — Po stari šegi še; — Nad njimi lepo čujejo — Nebeški angelci. *) — b) Kristjan se naj o Gospodovih dneih v cerkvi z mašnikam, ino z vso srēnjo (faro) k molitvi združi, de bo vse eniga glasa, eniga serca, naj se mōli alj pōje, ino kar je mogoče domače farno opravilo božje objiše. Kdor pa v cerkev ne more, naj se doma, alj na planini če pase, k farni cerkvi oberne, poklekne, ino se z sercam farmanam pridruži, ter odmōli mašne molitve, alj pa saj sv. Roženkranc v te namén. Tako mu bo ves svet božji tempel, ino njegove pobožno serce altar, na katerim Bogu daruje. — c) V svetek (nedelo ino praznik) večer pokličí družino ino otroke, ino skleni Gospodov dan iz svetim Roženkrancam ino z kako sveto pesmijo. Tako se posvečujejo dnevi Gospodovi, ino se sveta pobožnost množí v hiši božji ino doma, dopoldne per

*) Ahacelnove pesme 1838, stran 10.

svetim opravili, ino popoldne per večernicah. — Govori pa tudi Bog z nami

2. V pridgah ino keršanskih navkah skuz namestnike božje. Poslušati božjo besedo je vsakiga kristjana o nedelah ino praznikah sveta dolžnost. Kakor je zapovedal Jezus namestnikom svojim oznanovati, rekoč: „Jite po vsim sveti, ino oznanujte evangelj vsim stvarim; — učite jih deržati vse, karkolj sim vam zapovedal;“ — tako je zapovedal tudi vérnim, poslušati božjo besedo rekoč: „Kdor vas posluša, mene posluša; kdor vas zaničuje, mene zaničuje.“ — Ino koljko je takih zaničvavcov besede božje med nami, onakih, ki pride ino kerš: nauka celo ne — alj le na pol slišijo, katerim je pridga rada predolga, dobra volja pa vselaj prekratka. — Hočeš besedo božjo pridno poslušati, moreš: **a)** Doma serce perpraviti, de bo seme na dobro zemljo padlo. Béri sv. evangelj, pomisli, kaj zapopade, ino v takih mislih se v vežo božjo podaj. — **b)** Spomni se, de skus namestnika božjiga sv. Duh govori, de boš bolj zvesto poslušal; ino kar čuješ, ne obračuj na druge, temuč sam na se, kar je tebi rečeniga, ter zvesto skleni storiti dobro, se varvati hudiga. — **c)** Popoti k domu pomisli, kaj so učili, ino doma rad svojim pové, pa tudi druge poprašaj. Tako boš modrimu možu podoben, ki hram (svojga izveličanja) na skalo zida, ino mu ga vihar nesreče poderl ne bo. Mat. 7, 24. — Tako si naberamo sveto čednost spoznanja božjiga, ino naša duša je kakor marliva bučelica, ki od rože na rožo letí, sladke sterdi naberat. Vsaka božja beseda je žlahna roža nebeška, ino zapomnen nauk nebeška sterd za večno življenje. — Pa tudi hrano si moremo pripravljati za večno življenje.

3. Skus vredno, pogosto prejemo svetih zakramentov. — **a)** Prideš v hišo božjo, pomisli, kako si živel pretekle dni, kaj si hudiga učinil, dobriga zamudil; porajtaj z Bogam, z svojim pravičnim sodnikom, ino spravi se z njim skus vredno sveto spoved, alj saj skus popolnoma grevengo. „Srečni hlapci, ktire Gospod, kedar pride, pripravlene najde.“ Le on je pripravljen, ki v stani posevečejoče gnade božje živi; ino za to pripravo je sveta nedela ino praznik. — **b)** Objiši svojga narboljšiga prijatla Jezusa v presvetim rešnim Telesi, ino če si pripravljen, skleni se z njim per

božji mizi, alj saj skus duhovsko obhajilo, ki se toljko lahko zgodi ino toljko prida prinese. Slišiš, kako te Jezus milo kliče: „Pridite k meni vsi, kateri se trudite, ino ste obteženi; jaz vas bom poživel.“ Mat. 11, 28. — Kako veselo pojdeš na svoj dom, ker pojde vsmileni Jezus s teboj — kako lahko se boš nekđaj na svoj pravi dom večnosti podál, ker bo Jezus tvoj tovarš. Tako se za srečno smert perpravljáš, ino vsaka sveta nedela bo tebi ena greda bližej svetih nebes.

4. Pa tudi blaga si za prihodno življenje naberaj, ki ga tatje ne vkradejo, moli ne snejo: dobre dela telesne ino duhovske milosti, ki jih o Gospodovih dneh opravljaj. Je v tvoji soseski bolnik, ki nima postrežbe, objiši ga, prinesi mu čerstve vode, če drugja ne gleštaš, alj mu prestéli. — Je tvojmu sosedu dobra žena vmerla, pojdi ino vdovca potolaži. Ima soseda bolne otroke, pogledaj, kako se jim godí. Se soseda pravdata ino sovražita, pogovori prijatla, de jih poskusita spravit ino tožbe dokončat. Vidiš zapušene otroke, ki brez vsiga nauka rastejo, pokličí jih, ino kolikor moreš podučí. — Nimaš kake priložnosti, živim dobro storiti, stopi po opravili na pokopališe (britof) rajnih, ino moli za verne duše, tudi doma. Vzemi roženkranc v roke, pojdi po polji ino moli za vse potrebe, za žive ino mertve. Tako si boš prijatlov pripravil, ki te bojo v večno prebivališe sprijeli, nabral si boš zakladov za večnost; in naj si ravno vboščik na tim sveti živiš, bogat iz tega sveta veselo pojdeš; tvoje dela pojdejo z teboj, ako svete nedele ino praznike prav posvečuješ. Tiga nas Jezus uči, rekoč: „Jišite nar poprej božje kralstvo ino njega pravíco, ino vse to drugo vam bo priverženo.“ Mat. 6, 33.

1. Prosim — zarotim vas, očetje ino matere, gospodarje ino gospodinje! posvečujte spodobno Gospodove dni; pa tudi za svoje otroke ino družino skerbite, naj zvesto ino pridno k službi božji hodijo, v slabe tovaršije ne zahajajo, po vési ne lajnajo, na raj alj ples ne grejo, po kerčmah ne ostajajo, ino ne žalijo Boga, de se vam bo obljuba Gospodova dopolnila, ki govori: „Ako spoliš ino deržiš vse zapovedi, bojo vsi blagoslovi (žegni) črez te prišli. Blagosloven boš doma (v mesti) ino na polji, žegnana tvoja živina ino tvoje žitnice; blagosloven boš, kedar iz doma greš, alj k domu prideš.“ V. Mojz. 28, 1—6.

2. Lepo vas prosim ino zarotim, likebe vas, kerčmarje ino oštirje, ne oskrunujte Gospodovih dni, ne jemlite Bogu posvečeniga časa. Ne točite pivcam, kedar se v cerkvi sveta maša služi (le popotnikom za potrebo piti prinesite), ne nosite vina alj žganja pjancam, ki ga že preveč imajo, ne terpite razsajavcov, preklinjavcov, klafarjov, jigravcov ino razbojnikov pod strehoj, de ne bote ptujih, strašnih grehov krivi, ino ravno za del tih ptujih grehov pogubljeni. Ako vi takim razvujzdanim hudobnežam slovo daste, bojo blagoslovi Gospodovi črez vas prišli; blagoslovlene bojo vaše kleti (keldri), blagoslovlene vaše žitnice, ino delo vaših rok.“ V. Mojz. 28, 5—8.

3. Prosim vas, vi kupčevavci (kramarji ino štacunarji), rokodeli, čevlarji, ino šivarji! dajte Bogu, kar je božjiga — sedmi dan, ki si ga je Bog izvolil ino posvetil. „Kaj pa pomaga človeku, naj bi si ves svet pridobil, na svoji duši pa škodo terpel.“ Mat. 16, 26. — Vi vozarji (furmani), dajte saj sedmi dan vbogi živini počitek, kakor ji ga je vsmileni Stvarnik odločil. — „Tud žvina se ga veseli, — In hvali Stvarnika, — Ki tudi nje pozabil ni, — De bo počivala.“ — Tak bojo tudi črez vas vsi blagoslovi božji prišli, de bote srečni, kedar od doma greste alj k domu pridite, blagoslovljeni v mesti kakor na polji. — Na božjim blagoslovi (žegni) pa prava sreča stoji.

4. Vi pa bogaboječe duše! razveselite se svetih Gospodovih dni, ino dirjajte radi ob nedelah ino praznikah v hišo Očeta nebeškiga; zakaj Bogu posvečena cerkva je lópa (veža) svetih nebés, ino veselje, ki ga boguljubne duše tukaj vživajo, je okús nebeškiga izveličanja. Tukaj vse v podobi ino v duhi, pa tudi v resnici imamo, kar bomo nekđaj, če srečni dojdemo, v nebesah imeli. Bog je tukaj posebno naš oče, mi vsi smo njegovi otroci, zbrani krog mize božjiga jagneta Jezusa Kristusa. Angeli božji so tukaj naši družjeji, ki nosijo naše molitve, izdihleje ino naše pesmi pred sedež milosti božje. Tukaj imamo podobe Svetnikov, izvolenih prijatlov naših, rajnih bratov ino sester, ki nam tako rekoč iz nebés roke podajajo, naj bi srečno za njimi prišli v nebeško kraljestvo. — Oj pač res! Kako ljubeznivo je tvoje prebivališe, o Gospod; moja duša poželuje ino medlí po hiši Gospodovi. „Psalm 83, 2 — 3.

Vsaka stopinja v cerkvo božjo je ena stopinja bližej svetih nebes, ino vsaka nedela prav posvečena je ena greda bližej Očetove hiše,

Konec.

Po Slovenskim še večidel ob sabotih večernice zvonijo, kedar se večerno sonce za hribe nagiba. — Prelepo zvonijo pojejo, — Večernico zvoní, — Nedelo oznanujejo — Gospodove čestí. — Nedele vse se veseli, — Pometa, vmiva se, — Opere mize in klopí — Vse lepo je. — Kako trijanči prelepo! To je Gospodov glas, — Na praznik svet, ki jutre bo, Prijazno vabi nas. Pride ljubo nedele jutro, vse se pražno obleče, ino v hišo Očetovo gre.

Skoraj bojo tudi nam zvonijo večernico zapeli, kedar nam bodo zvonili iz tega sveta v hišo večnosti. Tistokrat se za nas delavnik končá, ino večni praznik se začne, ako smo tukaj nedele ino praznike zvesto obhajali ino vredno posvečvali. Kar pravični ob nedelah ino praznikah na tim sveti delajo, bojo tamkaj v večnosti neprenehama ponavljali — Boga hvalili ino častili, rekoč: „ Hvala ino slava, modróst ino zahvala, čast, krepóst ino moč našimu Bogu od vekomaj do vekomaj, Amen.“

...vsega, kar je v naravi, je ena stvar, ki jo imamo
vsega, kar je v naravi, je ena stvar, ki jo imamo
vsega, kar je v naravi, je ena stvar, ki jo imamo

Moner.

...vsega, kar je v naravi, je ena stvar, ki jo imamo
vsega, kar je v naravi, je ena stvar, ki jo imamo
vsega, kar je v naravi, je ena stvar, ki jo imamo

...vsega, kar je v naravi, je ena stvar, ki jo imamo
vsega, kar je v naravi, je ena stvar, ki jo imamo
vsega, kar je v naravi, je ena stvar, ki jo imamo

...vsega, kar je v naravi, je ena stvar, ki jo imamo
vsega, kar je v naravi, je ena stvar, ki jo imamo
vsega, kar je v naravi, je ena stvar, ki jo imamo

Б.

Prigodbe

ᵛ zalostne ino vesele,

rajnim ᵛ čast, živim ᵛ spomin ino poduk.

КНИЖНИЦА
Kat. prosvetnega društva
ᵛ MENGŠU.

Blagor človeku, ki je brez madeža najden, ino ktiri za
zlatam ne gre, ino ne stavi svojga zaupanja na dnar in
zaklade. Kdo je on, in hvalili ga bomo.

Sirah 31, 8.

KNJIŽNIOVA
Kat. prosvetnega društva
V MENGŠU.

I.

Valentin Stanig,

korar viši stolne cerkve v Gorici ino viši ogleda šol
po Goriškim.

Dva verla moža nam je smert hitro eniga za drugim pobrara, ki sta bila našiga ljudstva žlahtna kamena. Živela sta obedva prav po domače, pa gorela je nju sveta želja za Boga, našo sveto véro, za cesarja ino deželo, za izobrašenje našiga naroda; dva skerbna očeta, de je malo takih. Pervi so bili naš rajni Matija Ahacel, katerih življenje se v Drobintcah pretekliga leta bere; drugi so bili visoko čestitliv gospod Valentin Stanig (Stanič) v laški Gorici, katerih so nam perviga maliga Travnna v Gorici pokopali. Naj saj nekoliko lepiga tudi od njih povemo, rajnjimu očetu našimu v zahvalen spomin, nam pa v opomin posnemati njih lepe izglede; naj bo rajnih spodobna pohvala mladim bravcam dobriga duha dala; zakaj mertvi nas živeti vučé.

Naš Valentin so se dva dni pred svetim Valentinam leta 1774 v Bodreži vlegli, ki je neka ves v Kanali, znani obsegi nad Gorico. V terdim kraji doma so se od mladih nog naučili, priden biti, terdno delati ino pa lepo moliti; kar se pa fantič nauči, tudi starčik zna, kakor naš rajni Stanič, katerih življenje 73 let je bilo neprenehama veden delavnik; Bog jim daj po storjenim deli zdaj vesel praznik v nebesih.

Vbogiga kmeta sin je mali Valentin v Gorici perve šole začel, navajen od mladiga terdo živeti, pa tudi lahko poterpeti vse težave šol. — Razvajenim mladenčam šolska potica (povijača ali gibenca) ne diši; hitro se torej iz šol

pometejo, alj se pa po šolah vlačijo, kakor megla brez deža; ne jišejo šole, v kateri bi se kaj več navčili, ampak le barajo, kje bi brez skerbi po svoji volji živeli. Pa takih kdo ni bil naš Valentin, fantič željen po naukih kakor jelen po hladnim studenci.

Se nemške besede bolj prijete naš Valentin v Celovec pride, tretjo nemško šolo opraviti; ino ravno v tej šoli sta si rajni Ahacel Matija ino Valentin Stanič tovarša bila. Pergodilo se je, de so se šolci zunej Celovca kopali. Naš Valentin ni plavati znal; pregloboko si upa, voda ga izpodnese ino revež potone. Hitro skoči berzen tovarš Blaž Potočnik za njim ino ga srečno iz globočine smerti reši. Zdravo je, kopati se, pa še bolje, plavati znati; nar boljši pa, mladine nevaršine varvati, ki njo na kopanji obdaja za dušo in telo. Otroke varvati je Angelsko delo. Še v svoji visoki starosti črez več ko 46 let so rajni Stanič svojiga dobrotnika hvaležno pomnili, ki jim je življenje ohranil, ter si več let prizadevali, alj njega alj pa njegovih naslednikov krog Celovca pozvediti; pa ni bilo najti praviga sledu. Kar so njemu v zahvale dar odločili, so pa vbogim dali, ino dopolnili hvaležnosti svoje sveto dolžnost. — Pač res, de ni lepšiga, kakor hvaležno serce, nehvaležnost je očitna priča gerdiga serca, in prav po pravici se reče, de je nehvaležnost černa pregreha, katero Bog ino vsak pošten človek čertí. Mladenč! hvaležen bodi ino vsim se boš lahko prikupil.

Viši šole so naš Stanič v Solnim gradi (Salcburgi) dogotovili; ino verlo mesto med veličastnimi gorami bilo jim je vse žive dni v lepim spomini. Zdrava sapa ino čerstva voda sta pol kruha ino taka se v gorah dobí. Radi so torej mladi Stanič po hribih hodili ino nar viši goličave doplezali, na katerih se Bog v svojim stvarjenji toljko veličastno kaže ino čestí. Na meji Tirolski, Koroški in Salcburski nar viši snežnik v nebo molí, velki Zvonik (Grossglockner) po imeni. Večen led ino sreš ga pokrivata, ino redik je, ki bi mu na glavo stopil. Eden pervih so bili naš Stanič, ki so na te velikan vsih hribov prilezli. Ino ker najdejo suho smreko verh hriba zasajeno, so verh smrekoviga kola doplezali, de so reči zamogli: Saj sim bil nar viši med predniki na snežniku. Kakor v mladih letah so tudi ostarliv mož vse nar viši hribe

po Belči, Bevci, Forlanij, po Koroškim ino Krajskim prehodili. Objiskali so stariga Triglava sivo glavo, ki po vsih Krajskih gorah gleda; ni jim bil predeleč, ne previsok Klepsafon, ki v Karniji med Tolmeco ino Piavo v nebo sterma; objiskali so v večnim snegi bel Prestrelnik, ki ima pod verham veliko lukno, kakor bi ga bil kdo prestrelil, ino njo po dné od daleč lahko vidiš. Na veličastnim kralovim hribi, ki se mu Babji zob (Manhart) pravi, ino blizo svetih Višarji na Koroškim stoji, so večkrat počivali. Ni je krog in krog imenitne gore, katere višavo bi z svojimi srakomeram ne bili pomerili. Po pravici so njih imeli za kralja vsih tedajnih gorjanskih pešcov.

Pa ne le samo po gorah visoko glavo nositi, ampak tudi po dolinah ponižno dolžnosti svoje polniti mora pošten, hvale vreden mož, kakor naš Stanič. Na svetih treh kraljov 1802 so jih mašnika posvetili ino postavili delat v vinograd Gospodov. Služili so prvič v Bajnzici šest let in pol, ino prebivali pod slamnato strehoj; pa v ponižnosti svojiga vboštva so bili bogati dobrih del. Prestavili so jih v Ročinje farniga namestnika, kjer so celih deset let in pol 2000 duš v svoji skerbi imeli, ino bili svoji čedi ne toljko gospod, kakor oče.

Ljuba mladina je bila jedro njihoviga serca, njo podučiti potrebnih reči — njo varvati zapeljivosti bila je njih narveči skerb. Ker v Ročinju šole bilo ni, so se nje sami lotili ino otroke brati učili. In ker so bile tistokrat slovenske bukve redke, ino po dve po tri fare katehizma, Evangelja alj pa molitevskih bukev poznale niso, tudi razen Ljublane v drugih mestih slovenskih knjig za gotove dnarje ni bilo kupiti, so Stanič rajnimu slovritnemu gospodu Jožefu Balantu pisali, ki so tistokrat učitel desete šole v Ljublani bili, naj jim, koljkor premorejo, bukvic za šolarje pošlejo, kar so Balant tudi radi storili. Ino tako sta se blaga moža ziznala ino poprijaznila ter prijatla toljko dobriga storila. — Tako ne le dobrota, ampak še lepši prošnja prijatlov naredi, ino nas uči, de nas prositi nikog ne bodi sram, pa tudi pomagati prositeljam naj nas ne grozi; vsi smo delavci v Gospodovimi vinogradi ino le tam, kjer tovarš tovaršu pomaga, ima naše delo speh.

Čedne bukve so mladih ljudi nar zvestejši znanke, lepe pesmi pa nar veseljši dobrovoljke, za katerih naj vsak dober pastir svojim mladim ovčicam skerbí, kakor so Stanič svojim skerbeli. Poslovenili so veliko čednih pesem za cerkvo ino za šolo, otrokam za pašo ino za dom. Kako priserčna je pesmica deklice, ki je v šolo hodila, ino se začne: Sim v šolo hodila — Vučila terdó — Kar znam, bi ne dala — Za terdo zlató i. t. d. Kako prijetna je pesem vesele pasterice: Sim le pasterica — v Lokavci doma — Pa žalost ne pride — Do mojga serca. Spisali so veliko takih pesem za kmete ino mlade ljudi, ino so te svoje bukvice *) lepo sklenili rekoč: Vzemi ljubi prijatel, kakor pridna bučelica, kar je dobriga, in prepévaj hvalo našimu nebeškemu Očetu vesel nad njegovimi nebeškimi darimi. Lepa pesm je žlahtna roža za ljudi, ki daja sercu veselje ino duši zdravo moč. Rože hitro ocvetijo, čedne pesmi pa slovijo po sto let: Bog daj našim pevcam zdravje ino pa pravično pamet!

Hude vojske so bile veliko let ino so tudi Ročinsko faro zlo objiskavale; naš Stanič so bili svojim farmanom dober svetvavec, pomočnik ino vižar, ne le v duhovskih, temuč tudi v posvetnih potrebnih rečeh. — Huda bolezen koz alj ovžbic je veliko otrók pomorila, jih veliko oslepila, krulovih naredila ino jim obličje raztergala. Ravno se je tiste leta razvedilo, kako se otrokam koze stavjo, ino oni hude bolezní obvarjejo. Hitro so se rajni Stanič te dobrote prijeli ino so prvi otrokam v svojim kraji koze staviti jeli, ter s ternam, ker drugiga takiga nožiča imeli niso, koze vcepali. — Ino toljke dobrote se še zdaj po mnogoterih krajih neumni ljudjé branijo! — Ako bi koze staviti bilo škodljivo, gotovo bi jih rajni Stanič — svojiga naroda toljki prijatel — ne bili priporočali — jih otrokam ne sami stavili.

Vsako požlahtneno sadunosno drevo je domač zaklad, ino kdor drevje sadi, za svojo hišo dnarje na obresti (činže) polaga. To so rajni Stanič dobro spoznali, ino svoje farmane drevje saditi ino žlahtniti učili, pa tudi sami so radi segli za motiko, vinjek in žago, de so le vtegnili. — Lepo in dobro

*) *Vidi: Pesme za kmete ino mlade ljudi, v Gorici 1822.*

je res, ljudi koristniga dela učiti, pa še boljši se dela z lastnimi rokami lotiti, ino v djanji pokazati, kar se v besedi pové. Besede le mičejo, izgledi pa z vso močjo vlečejo. Vučeniki v besedi ino v djanji so nar veči dobrotniki svoje dežele, kakor naš pokojni Stanič, ki so se vsake reči prijeli, naj si je še toliko težka bila.

O Francoski vojski so most krez veliko Sočo poderli, ino ljudje so se z težavo in nevaršino prek velike vode vozili. Ni ga bilo, ki bi se bil lotil, most zopet postaviti. Serčni kaplan Stanič se tiga dela lotijo, sosede k timu pripravijo, ter jim svetujejo ino pomagajo most postaviti. Stanič so znali les na ostružnici dobro verteti, ino za vsako potrebo obdelovati. Pač dobro za mladenča, ki se tudi rokodelskiga dela privadi. Kdo vé, kamer še človek pride; ino več ko zna, več veljá, naj si bo gospód alj kmet.

Tri šibe, pravijo, dober Bog ima, z katirimi hudobno ljudstvo objiše, prva je vojska, druga lakota ino tretja kuga alj huda bolezen. Veliko let je vojska terpela, ter jezar ino jezar ljudi pobrala. Minula je vojska in nastopila je lakot (glad) od leta 1814 do 1817. Žitno polje je moča jemala, vinske gorice pa zima ino mraz (slana), de niso rodile. Strašno so ljudje gladovali ino gladu umirali. Dober dušni pastir v takih žalostnih letah z svetim Paulam pravi: „V trudi ino v revah, v lakoti ino v' žeji, v mrazi ino v goloti — kdo oslabí, de bi jes ne oslabil? Kdo se pohujša, de bi mene ne peklo.“ II. Kor. 11. 27 — 29. Tudi Stanič so živo občutili, kako glad boli, ki je po njihovi fari gospodaril. Občutleje dobriga pastirja nam pové lepa prošnja za dobro leto, katiro so zložili per grozno veliki lakoti v leti 1817, ino v Ročinju molili. *) Kakor nekdanji prerok Jeremija razlijejo v tej lepi molitvi rajni Stanič svoje otroško serce rekoč: Oče! sila nas morí. Otroci ino stari od lakote konec jemljejo. — Vsi skorej obupani, ne moremo nedelati ne moliti. — Kje pa je prvi začetek našiga vboštva in lakote? — Mi smo imeli dobre leta. Namesti hvaležnost Bogu skazati, kaj se je godilo ino vidilo? Žertje ino pijančvanje, tepežnice ino nepokoj, tožbe in pravde so se

*) Vidi: *Molitve svetiga leta, stran 108.*

le večdel iz hudobije, sovrastva in prevzetnosti delale. Tudi delavci in posli so bili prevzetni, nezvesti, ino niso mogli kontentani biti. Ja celo berači alj vbogi so se iz prijetga daru špot delali. — — Ljudje so bili razujzdani, vojska je mogla priti za jih poštrafati. Alj namesti se poboljšati, so še hujši postali . . . Cerkve, kraji molitve so prazne; ošterije, kraji pregrehe so polne bile! Poti k cérkvam in božji službi so prazni bili, po potih od ostarij pak so vpijanjeni ležali. O žalosten spomin! Kjer so takrat vpijanjeni h pohujšanju ležali, tistod zdaj vbogi od lakote konec jemljó. — — Nočni nepokoji so se povsod — kakor zdaj jovdanje povsod sliši. — Iz globočnosti svojih rev h tebi vpijemo. Oče! vsliši naše vpitje! odtegni od nas šibo mertvaške lakote. Oh, Oče! ako se čes nas ne moreš vsmiliti, vsmili se čes nedolžne otroke! Oni zamorejo le proti nam jokati — tebe še ne znajo kruha prositi. Naši stariši ino mi smo grešili, — ino naši otroci naše pregrešenje plačujejo. — Oče, daj sirotam kruha, mi jim ga nemoremo dati! Oče! otroci prosijo kruha — na duši bolni zdihujejo po zdravju“!

V sili se imamo vselej nar prej h Bogu obrniti, ki je naš pervi pomočnik, drugič pa tudi dobrotnike prositi, po katerih nam Bog svoje dare delí. Tako so tudi rajni Stanič storili. Veliko ljubezen ino zaupanje so do rajniga svitliga cesarja Franca imeli, popisali lakote neizrečeno silo ino svojo ponižno prošnjo na Njih cesarsko kraljevo svitlost namenili. V pismi je bilo po nemško pisano: „Uns drückt Noth, Franz! gib Brod: Sonst, o Gott! — Schneller Tod.“ To se pravi po slovenje: Sila nas stiska, Franc dajte kruha! Če ne, o Bog! — Hitra bo smert. Franc, prelubeznjivi, dobrotlivi cesar so dali kruha ino preskerbeli življenja ljudem; pa tudi skerbniga pastirja niso pozabili, ino njih dve leti za tem v viši službo povzdignili.

Pobožniga mašnika ne skerbí le samo domača fara, ampak tudi cela katolška cérkva, posebno pa domača škofija.

Gorica je dve leti brez škofa bila ino vsa škofija je žalovala. Lepo so rajni Stanič popisali: Zdihvanje ovčic po pastirju *) rekoč: „Vučenik, pastir in oče pridi! — Naj veselje v boga čeda vidi. — Brez pastirja smo že dolgo bili — Pot zgubili! — i. t. d. Kakor hitro so prečestiti škof Jožef Balant Goriško škofijo nastopili, so tudi svojiga stariga znanca, pridniga Valentina Staniča iz Ročinja v Gorico poklicali ino cesar v leti 1819 njih korarja stolne cérkve postavili. Moder mož tudi na višim stoli ves ponižen ostane, čast in imenitnost stanu ga ne pohujšata, temuč le zmodrita, de se padica toljko bolj varje, za koljkor viši stoji. Tudi našiga Staniča zlata vervica ino pa križ na persih nista napihnili, ostali so mož po domače, priden in prijazen vsim, pripravljen vsakimu sluga biti, kar so premogli. Gorica ni bukviša, ne praviga bukvoproda imela; duhovnikom ni bilo potrebnih bukev, ne bogoslovnih letnikov kupovati kje. Naš Stanič so se tega posla lotili, ino več del duhovnikom potrebnih knjig preskerbeli, koljkor je kdo želel. Ni bilo bukvoproda v bližnih ino daljnih mestih, de bi mu ne bili vsako leto tudi po sto goldinarjev izkupiti dali.

Leta 1828 so Staniča povzdignili vsih Goriških šol viši ogleda, ino od te dobe so bili pravi duhovski oče šol ino oskerbnik šolarjev. Dali so natisniti šolarjam pesme, katehizm molitvice; in karkolj je katero šolarjev potrebovalo, per gospodu Staniču je dobilo, ki so iz ljubeznjive skerbi šolskih bukvic prodajo prevzeli, sami pisali, in vezali šolske reči.

Pa tudi svojih starih ovčic na kmetih niso pozabili, ino mladini lepih bukvic pošilali, ki so jim dopadle. Tako so dekletam poslali bukvice keršanskiga devištva jim pisaje: „Le berite jih, ino ko jih bote z branjam pomazale ino raztergale, hočem vam druge poslati.“ Bog daj dobro vsim duhovskim očetam mladih ljudi, ki mladini hasnovite knige omišlujejo, veči dobroto jim storijo, kakor bi jim zlate delili. Zlat nauk več velja, kakor zlat denar. Pa še več so učitelji vredni, ki za izkojenje, (čedno izrejenje) mladine skerbijo; zakaj ni dovolj otroka le podučiti, potreba ga je še bolj hudiga od — ino dobriga privaditi. Mlada privada je

*) *Beri: Molitve svetiga leta, stran 115.*

stara podkva, ki nje človek lahko ne zgubi. Naš rajni Stanič niso bili samo ogleda šol, temuč tudi skerben izkojitelj mladenčev.

Imeli so radi po več šolcov (študentov) per svoji mizi na oskerblenji (na košti). Priganjali so jih celo leto se pridno vučiti, ino pošteno nositi se, ter jim obetali o šolskih praznikih narediti dobre volje na cente.

Kar so pa obljubili, so tudi dopolnili, ino taka obljuba per mladenčah pomaga. Spisali so lepo pesm za šolce, vesele na vakancah, zapregli ličen voz z plahto pokrit, ino se z svojimi mladimi tovarši po Laškim in po drugih krajih za kratek čas z njimi popevaje peljali. — Ali niso dopolnili pošteno sveto besedo nebeškiga učenika, ki je djal: Resnično vam povem, ako ne bote kakor otrok, ne pojdete v' nebeško kraljestvo!⁶⁴

Stanič, dobriga, vsmilenga serca so z vbogimi mutastimi gluhaki veliko vsmilenje imeli; radi bi jim bili potrebniga nauka preskerbeli, ker so videli, de je veliko takih gluhih mutecov prebrisane glave, pa niso vedli kako? Berejo, de so se v imetnitnih mestah ino tudi v Gradci šole za take mutice začele, ino sklenejo, naj velja kar rado, tudi v Gorici tako šolo začeti. Prijateli so jim lepo pomagali ino premili Goreški viši škof ino knez Franz Ksaver so Staniču k dobrimu delu dobrotlivo roko podali ino steber šole za gluhe mutece postali, ki se je leta 1842 začela. Primorci, Goriški mestlani ino deželani so dobro napravo z darimi podperali ino vsako leto se je po 12 ino še več vbogih otrok učilo moliti, brati ino pisati po samih znamenjah, ki se jim kažejo. Svetli cesar so dovolili to napravo obderžavati ino ji za potroške na leto 2150 gl. srebra dati; ino zdaj se 19 fantov pa 11 deklic, za vsim 30 mutastih otrok uči in veseli božjiga nauka. — Tako zraste iz male pičke (peške) veliko, žlahtno drevo. Blagor možu, ki je rodovito pičko vsadil ino skerbeno polival, kakor naš Stanič šolo za mutice.

Pravičnimu se vsmili tudi življenje njegové živine — pravi sv. Duh — serce hudobniga pa je nevsmileno. Tudi rajnimu Staniču se je živina vsmilila, ker so

vidili, koko hudobni fantini mlade ptiče mučijo, mesarji nevsmileno teleta vlačijo, vozniki (furmani) gerdo živino pretepajo ino greh delajo. In ko se je ravno lepa družina miloserdnosti do žival po Nemškim začela, se je hitro tudi Staniču sveta želja vnela, vbogi živini pomagati ino tudi v naših krajih lepo družino osnovati zoper terpinčenje nedolžnih žival. Priporočili so se vsim stranskim škofijam, prosili gospode dalne in bližne; ino njih prošnja ni bila zabstoj. Tudi v' naših krajih so najdlji prijatlov, ki so jim v dnarjih pomagali, de so se otrokam čedne bukvice dajale, v katerih se zastopno bere, kako se živinodercam prej alj slej huda godi. Naprosili so gosposke, de po cesarskih postavah nevsmileže strahujejo, ki živino brez potrebe terpinčijo; postavili varhe, ki gerdune sami v strahе vzemejo, ino če to ne pomaga, jih gosposki zatožijo. — Trojno se človek nad živino pregreši: prvič kedar živino v nemar pusti, njo ne čedi ino ji ne streže, de živina stradati more; drugič kedar živino pretepa alj preobloži; tretjič pa tudi, ako njo omehkuži in preopase, kakor nektire gospé svoje cuceke, de od same masti sopihajo. Bog je ljubo živino stvaril ino za njo skerbi; on ga bo, kdor se nad njo pregreši, štrafal. Tiga greha so hotli rajni Stanič svoje rojake ovarvati. Bog jim daj dobro za to posledno napravilo starih dni.

Karkolj je bilo lepiga ino hasnovitiga za božo čast alj za podučenje ljudi, za vse so se Stanič z vnetim sercam ponesli. Podpirali so braterno sv. Leopolda, pomagat misjonam v Ameriki, pomagali so hvalene Novice Ljublanske ljudem priporočati, ter so pridno za nje pisali, koljkor so mogli. Ni bilo vrednih bukvic na svetlo, de bi jih ne bili po sto in sto med svoje rojake razširali. Tudi našim drobtincam so bili dober prijatelj, ino mesenc dni pred svojo smertjo so pisali, njih 100 v Gorico poslati. Niso jih včakali; naj torej letošne Drobince zasluženno hvalo rajnimu dajo; plačaj njim za vse dobro pa Bog!

◀ Je prišel naravoslovc, alj prijatelj kakiga znanja rad, v Gorico, radovoljniga prijatla ino umniga tovarša je našiga Staniča najdlji, ki so mu vedili vsak hrib po imeni in posebni lastnosti razložiti ino povsod povedati, kar je bilo vedenja vredno. Ne bom pozabil vse žive dni, kako sva v leti 1835 skuz Palmo

novo v Voglej hodila, kako so mi iz visokiga stariga turna vse kraje nekdanjiga imenitniga mesta razkazali, pa tudi petokrat svoje ime na lino zarisali.

Vajeni hoje po zimi kakor po leti, so šli skorej vsako leto na Valentinovo čes Sočo na sterma kamnito goro h poderti cérkvi sv. Valentina svoj god obhajati, ino se iz višave po sveti ogledati, premisliti lepoto stvarjenja, pa tudi minijočnost vsih posvetnih reči, po izgledi Jezusovim, ki je tudi po noči clo na goro molit hodil. Po višavah je čisteji sapa ino svetejši misli človeške; zdi se nam, de smo bližej svetih nebes. V leti 1844 so svoje ljube mutaste šolarje na sveto goro dve dobre uri nad Gorico peljali na boži pot. „Željno sim gledal iz Goriške svete gore proti severji po visokih snežnikih — tako pišejo — na katerih sim pred več leti bil; se nisim mogel nagledati veličastniga Jalovnika ino Hladnika. Tudi na prijaznim Kali sim večkrat bil. Posebno me je pa oveselil hribov siv očak, naš Triglov, kateriga sim na svetiga Matevža 1808 obhodil ino prvi zsrakomeram premeril. — Ta ogled je bil pa tudi za slovo od vsih bližnih in dalnih hribov, ki so jih Stanič svoje dni objiskali. Téža let jih je hotla vklanjati, pa še težej so jim hodile opravila, ki so jih priden starček imeli, pogosto od jutro do večera pisarili, alj pa šole ino druge naprave objiskovali.

Rajni Stanič so imeli od mladih dni kervave oči, očitno znamenje njihove serčne ljubezni do bližniga. Gorela je namreč njih dni kmetiška hiša, ino oni se niso nobene nevaršine vstrašili, kedar je bilo komu za pomagati. Per tim ognji so revo dobili, katero so vse svoje žive dni voljno nosili; ino ljudje so jih po tim nar ležej imenovali rekoč: „Kanonik z rudedčimi očmi.“ — Na starost so jih pa tudi oči za toljko bolj zapušale, za koljkor več skerbi ino pisarij so si nakladali. Ravno so mislili viši službo nemžkih šol oddati, ki jim je v 73. leti starosti že preteška hodila, ino so se namenili, svoje posledne dni med svojimi nar ljubšimi šolarji mutastimi gluhaki preživeti, ter za njih pravo podučenje skerbeti; kar se je Bogu zadosti zdelo, de je poklical iz svojiga vinograda zvestiga delavca na plačilo.

Še terdni ino znotraj zdravi so spomladanske skušnje v šolah imeli, pisme pisali in vse pridno opravljali po svoji stari navadi, kakor priden hlapec Gospodov, ki delu do terdiga mraka zvest ostane. Nihče ni mislil, de bi Staniču posledna ura tako blizo bila. Prevzdignili so se ino jeli kerv pluvati. Le kratko dni so bolni ležali, per zdravi pameti do posledniga izdihleja. Na zadno uro so vstali, ino šli sami molitvinih bukvic pojiskat, iz katerih so si dali molitve za vmerjoče brati. Molili so, ino med molitvijo se za žilo na roki primejo, štejejo vdarke, ino občutijo, de ura življenja doteka. „Ravno zdaj vmerjem“! — so djali — globoko izdihnili — ino po njih je bilo. Na sv. Filipa so jih pokopali. Vsim znanam, domačim ino stranskim se toži po njih; pa tudi po pravici, zakaj rajni Stanič so bili vsih — clo vboge nedolžne živine dober prijatelj.

Vajeni božno živeti, bolj za druge kakor sami za se skerbeti, tudi po smerti vbogih niso pozabili. Naredili so Stanič lepo stano (štiftingo) za vboge dijake (študente), ki vsako leto 50 gl. da. Tudi šoli za mutece gluhe so lepo sporočilo naredili iz svojiga premoženja. Slovencam pa so zapustili bukvice čednih pesm v Gorici per Paternoli 1838 natisnene.

Spodobi se pošteniga moža — pokojniga Staniča — v slavnim spomini ohraniti, ki niso živeli toljko sami za se, ampak za vse, koljkor so le premogli. Po besedah svetiga Gregorja je bila tudi rajniga modrost, nikaj le na videž delati, v besedi povedati, kar so vserci mislili, resnico ljubiti ino se krivice varvati, vsakimu brez povračila dobro storiti, rajši krivico potepeti, kakor drugim delati. — — — Šege rajniga niso scer vsim bile všeči, zakaj pravičniga preprost bo zaničvana. Job. 12. 4. Pa kdo je, ki bi vsim vstregel? V očeh Sodnika ki vse vidi, se sveti življenje velikiga zasluženja. Po pravici se naj tudi na pogreb rajniga Staniča zapiše: „Blagor mertvim, ki v Gospodi vmerjejo, od zdaj že reče sv. Duh, naj počivajo od svojiga truda; zakaj njih dela gredo za nijmi.“ Skriv. razod. 14. 13.

Slomšek.

II.

^v*Joan Pavl Jesenak*

imeniten duhovnik ino prošt Lavantinske stolne cerkve.

^v**C**edna dolina je Sloveno-gradška, ki se med visokimi gorami ino ličnimi griči raslega. Od visokiga hriba Turjaka do velike Drave teče bistra Mislinja po njej, goni fušine, žage ino mline, ter te planinske kraje, v katerih je za eno dobro sukno hladnej kakor krog Cela, prav veselo ovživlja. Poherske kope, mala ino velika, nar viši glave Pohorja (Pogorja) Sloveno-gradške kraje severju zakrivajo. Le iz Koroškiga rada krez Dravo merzla sapa piha, pa tudi jasno nebo lepo vreme obeta. Zeleni homi (hribi) njo od juga odevajo, visok Plešivec (gora sv. Uršule) jasno od večera v dolino gleda, ino prebivavcam slavno cerkvo na gori kaže, ki kakor bela gos na skalovji veličastno sedi. Lepe bele cerkve po hribih oznanujejo božjo čast, gradi po višinah ino dolinah kažejo deželsko oblast, v sredi med njimi leži na goli ledini mestice malo, pa dobro znano Gradec; ino de se nemškiga gradca razloči, mu Sloveni-Gradec reko, ter je prav za prav serce cele doline. Kakor majhno mesto pa je, veliko imenitnih mož je spodredilo, duhovskih ino deželskih gospodov, ki so mu hvala in čast; med njimi nar imenitnejših kdo so rajni Joan Pavl Jesenak, prošt Lavantinske stolne cerkve, nekajni vodija ino posebni dobrotnik cele škofije; vredni, de jih sosebno Slovenci hvaležni pomnijo.

V Slovenim Gradci jih je poštena mati teržanka rodila 25. Rožnika v leti 1755; za tega del jim je bilo Joan in Pavl, ravno téga dné Svetnikov ime. Kakor mladiga Samuela

je dober Bog Joaneza v svojo službo odločil. Zapusti mladenč Sloven-Gradec, ino se v Nemški-Gradec na učeliše poda, kjer je izrastil učen mož, pravičen kristjan ino imeniten gospod. — Bolši stanu si zapstonj želi, kdor doma za pečjo sedi ino dolgi čas po laketi alj po komolci prodaja. Mladenča je Bog stvaril za križam svet ino ga hoče za svojiga služavnika povsodi imet, komor mu je odločil, de bo duhovnik alj vojšak. Kdor se pa joka ino žaluje, kakor hitro domačiga zvona ne čuje, goba ostane, ki malo velja. Naj te Bog pošle v kraj sveta kakor nekdej apostelne svoje, le serčno se podaj; poslal ti bode angela svojiga, katir pojde pred tabo, ino bo te varval ino pripeljal v kraj, kateriga ti je pripravil, kakor našiga Joana.

Deset let so se šolali v Graških imenitnih učivnicah, so bili skerbni šole, čast svojih staršev, učitelov veselje ino sreča svoje materne dežele, katire nar žlahtnejši cvetje so pridni šolci, mladenči glave prebrisane, serca nedolžniga, ljubi Bogu ino vsem poštenim ljudem. Bog nam daj veliko takih poštenih dijakov (študentov), kakor so rajni Ješenak bili, pa ne posvetnih divjakov, kakošnih se toljko naše dni po mestih pohaja, ino v šolah pomika, ki od samiga učenja pozabijo Bogu služiti, visoko učeno glavo dobijo, sveto véro pa zgubijo. Ino kaj pomaga človeku naj ves svet zadobi, ako svojo dušo zgubi! —

Mlad Ješenak so se med svojimi tovaršmi toljko verlo obnašali, de so jih magistra (učivnika) modroslovja posloveli. Gola posvetna modrija pa malo veljá ino rada človeka od Boga spravi; prava, sveta modrost pa k Bogu peljá, de začne človek lepo Bogu služiti ino za izveličanje svoje duše skerbeti. Tudi našiga Ješenaka je skerbelo, v katirim stani bi bolj srečno ino veselo Bogu služili. Vsak pošten stan je od Boga ino nas zopet k Bogu peljá, pa ni vsak za vsakiga prav. Po boži volji si je potreba stan izvoliti, ne pa po svojih spačenih željah; ne jiskati stanu, kjer se boljši pije ino jé, ampak stan, v katerim se več dobriga za nebesa po naši moči z božjo pomočjo lahko stori, si mora moder mladenč pojiskati, modro prevdariti ino izbrati. Naglišina nikdar dobra ni; nar manj pa velja, ke-dar se človek v nov stan podaja.

Mislili so v samostan prositi, de bi bres posvetnih skerbi za toljko bolj Bogu služili ino za isveličanje duše lahko sker-

beli; pa meniški stan jim ni bil odločen. Vprašali so jih, alj kaj muzike znajo? Naš Joan pravijo de ne. „Nisim se muzike hotel učiti, ker sim videl, kakor nevarna je muzika mladim ljudem. Gladka muzika muzikaše razvadi posvetno ino razberzdano živeti.“ Lepo je res lepo soglasje gerlov v svetim petji, alj pa vbranih strun mične glasove poslušati. Zdi se nam, kakor bi bile vrata svetiga raja odperte. Pa le prerada se muzika zapelivimu svetu v službo da, grešnimu poželenju streže ino ljudi v pregrehe zapelja. Godci pa gredo povsodi drugim naprej, tudi v hudo, ako se ne varjejo. Nekoljko je pjancov, veliko lenuhov, še več potepuhov ino gerdih jezičnikov. Takih so se naš Ješenak bali, ino za to muzike varvali. Poštene muzike pa niso zaničvali; ona je božji dar, ino mladenč, kartirnu je božja čast v mar, naj se le poštene, svete muzike loti.

V leti 1780 so zapustili Ješenak Gradec ino se v Ljublano podajo, kjer so jih med mlade duhovne Ljublanski škof sprijeli. Bila je svoje dni vsa Staroterška dehantija ino tudi Sloveno-Gradec pod Ljublansko škofijo; za to so se rojaki tiga kraja v Ljublani na duhovsko izšolali. Kakor se pa vsak priden delavec svojiga dela prav skerbno prime, de mu gre dobro od rok, ravno tak so se prijeli tud naš Ješenak častitiga nauka, ki mu je bogoslovje ime, de bi se sami v tim prav izučili, kar bojo potem dušni pastir druge učili. Veselo je bilo jih v šoli poslušati od božjih reči, pa še bolj milo mladiga duhovnika v cerkvi gledati v pobožnih, svetih opravilah. Posebna učenost, očitna, resnična pobožnost, sveta želja za božjo čast ino pa nepremagljiva serčnost so bile mladiga služavnika božiga veliko vredne lastnosti. Toljko so mladiga Ješenaka prečestiti škof ino duhovski učitelji obrajtali, de so jim slavno opravilo odkazali, mlajim tovaršam sveto pismo stare zaveze razlagati. Svetla cesarica Marija Terezija so jim duhovsko mizo dovolili (to se pravi pravico prevžitka, ako bi služiti ne mogli ino po svojim stani ne imeli živeti ob čem). Obljubila se jim je duhovska služba cesarske kralve pravice, kedar so bili duhovnik posvečen. — Tako najde vsak priden mladenč svoj lep kosec kruha ino mu nesreče tožvati potreba ni. Vsak si po navadi srečo sam naredi. Hočeš pa srečen biti, se moraš v mladosti pridno učiti, v starosti svoje dolžnosti zvesto dopolniti; za prihodne dni Bog skerbí.

Kakor verli vojšak ročno stopi kamor ga vajvoda pošle, tako morjo tudi duhovski pastirji radi jiti, kamor jih pošlejo viši pastir, kakor Ješenak.

V leti 1782 so novo mašo peli, ino eno leto po tem so jih v Gornigrad kaplana poslali. V Gornigradi so tisti čas mladi duhovniki svojo prvo vajo imeli, de so jih privadili na vse pastirske opravila ino jih v duhovski službi poterdili. — V enim leti so jih že na Vransko prestavili, kjer je bilo djanja veliko za pridniga delavca v vinogradi Gospodovim. — Pač ni lepši službe na sveti, kakor jo imajo gospod kaplani. Bres velikih posvetnih skerbi grejo lahko iz eniga kraja v drugiga prav po apostolsko, kakor svoje dni Jezusovi učenci, ki jih je poslal boži učenik po sveti oznanovat božiga kralstva vesel glas. V eni roci svet evangelj, v drugi pa znamenje svetiga križa pridejo. ino z veseljam jih posovdi verni sprimejo. Po hribih ino dolinah grejo za Jezusovmi ovčicami, kerstijo otroke, učijo mladenčce, pripravljajo bolnike za dolgo večnost. In kedar vzemejo od ene službe slovo, se vdirajo solze za njim. Radi bi torej bili naš Ješenak več let kaplan služili, pa že v drugim leti duhovske službe so jih škof fajmoštra postavili v Ulimje, kjer je prej samotni klošter bil.

Med zelenimi gorami, po katerih košato bukovje, pa tudi visoko kostanje raste, v lepim vinskim kraji blizo Sotle, ki Hrovatijo od štajarske dežele loči, Ulimja v tihi dolini za v-tram stoji. Sveta Hema, ki je, v tih krajih rojena, veliko gradov v Celskim krogi imela, pravijo de si je v ti samoti počivala, ino v studencih Mariji devici dala kapelco postaviti. Poznej so belim meniham, nasledvavcam svetiga Pavla pušavnika, lep samostan alj klošter pozidali ino veliko cerkvo postavili, ki je še zdaj jigla te tihe dolince.

Miniham so za rajniga cesarja Jožefa II. slovo dali, ino v Ulimji faro napravili; pa fajmostram je bil kraj presamoten, ino v tej skriti dolini živeti predolg čas. Dva fajmoštra sta se te fare lotila, pa njo v kratkim zapustila, dokler na mladiga gospod Ješenaka versta pride. V leti 1785 so zapušeno čredo prevzeli ino 18 let so ji ostali zvest pastir ino duhovski oče.

Huda je v resnici za duhovskega gospoda, ki v lepih mestih izrastejo, v mladosti po šolah med veselimi tovaršami

preživijo, katirim je vedno kratek čas, v viši starosti, v pastirski službi pa v samotnih planinah prebivati, po cele mesce ne dobriga tovarša videti ino z njim pokremeljati. Dober so tisti gospod, ki se jih dolg čas ne loti ino od samiga dolgočasa skušnjava v samoti ne prime ino jih ne premaga, ker ga ni prijatela blizo, ki bi jim v dušni nevarnosti roko podál. Pa priden delavec nikdar ne praznuje, skerbniemu pastirju nikolj ni dolgi čas, ino do takiga skušnjava nima oblasti. Tudi naši Ješenak so imeli vsih 18 let posta zadosti.

Vučili so otroke keršanskiga nauka, ino so v pomoč podučjenja mali Katehizem poslovenili ki ga še zdaj po domačih šolah imamo. Vadili so bogaboječce farmane svetih cerkvenih pesm. Eua tih se še zdaj per povzdigovanji v naših cerkvah poje: „Zdaj bomo videli Boga resničniga, i. t. d.“ Pa ne le za dušno hrano so skerbeli svojim otrokam dober oče, tudi za časno srečo so jim dajali dobre svête. Jmeli so malo kmetijo, katero so dobri farmani njim ino njihovim nastopnikam, prihodnim fajmoštram kupili. Brali ino pozvedavali so, kako se po drugih krajih polje obdeluje ino žvina redí. Poskušali so svoje njive ino senožete po izgledih ptujih gospodarnikov modro popravljati. Kar jim je dobro obneslo ino za njih kraj sodilo, so farmanam, svojim sosedom pokazali ino jih podučili. Pogosto pride nesreča nad ljubo živinco, bolezu se loti rada govedine, pa še raj svin, ino vbogi ljudje si ne vedo kako pomagati, ter v veliko škodo pridejo, ker ni človeka blizo, ki bi nesreči ventati znal. Skerben g. fajmošter so si dobre nemške bukve omislili, so jih za potrebo svojim farmanam prenaradili in poslovenili; ino tak so popisali: Bukve za pomoč ino prid kmetam potrebne, katerih prvi del od oskerbljenja njiv je v Celi leta 1821 natisnen. Škoda, de niso dalne bukve od oskerbljenja travnikov, od živinske reje ino od gospodarstva na svetlo prišle! Velike opravila, starost ino pa smert so jim dobro delo vbranile. Kako lepo ino prav po domače so se vedli z svojimi farmani pogovarjati, pokaže čeden pogovor, ki ga v tih bukvah od 1 do 22 strani lahko bereš, v katerim soseda Antona prav po očetovo učijo, kako naj z svojim stanam zadovoljna bo, po drugih stanah ne poželuje, ampak hvali dobriga Boga, ki tudi kmetam dovolj dobriga da. Vsak stan ima svoje težave pa tudi dobrote, svoje terplenje ino veselje. Ako dobro iz božjih rok radi jemlemo, hudiga tudi

zakaj bi ne vzeli, ki nam je pogosto potrebno zdravilo. — Še huji zmota kmete mami ino nezadovoljne stori, ki mislijo, de je gospôda njih nesreča, de vse sama požrè, kar kmetje pridelajo, ino de cesarski opravniki so le vbogiga kmeta odertniki. V tej gerdi zmoti gosposko čertijo, goljfajo, kedarkolj morjo, celo izdivjajo, nesrečni na duši ino trupli. Dobri pastirji svoje ovčice pred tako škodljivo zmoto varjejo, ter svoje farmane učijo, dajati Bogu, kar je božiga, pa tudi cesarju, kar je cesarjoviga, se bati Boga ino spoštovati kralja, pokorni biti gosposki ne le dobri ino krotki, temuč tudi terdi ino nevšečni, jih podučijo, de je od Boga oblast, od nikodar drugod; ino kdor se oblasti soperstavi, njega bode Bog. Tako učili ino svarili so gospod Ioanez svoje Ulimčane; ino njih besede niso na škalo padle, kakor nasočna žalostna prigodba priča.

Po smerti cesarja Jožefa II. so njih naslednik, rajni cesar Leopold II. veliko reči po naših deželah po svoji modrosti spet na staro pre naredili. Nekoljko tiga je kmetam dopadlo ino so radi sprijeli, druge postave pa jim niso bile po volji, ino začeli so se puntati, posebno za dacje del. Pervi puntarji so vstali na spodnim Krajuskim, so oblegli več grašin, p. Mokrovnik, Turn, í. t. d. so gospôpi silo delali ino tudi kerv preivali. Kakor ogeaj ob suhim vremeni se je ta kmetiška praska za Savo v nemala, ino za Krajncami tudi Štajarci hitro potegnejo. Bila je tropa puntarjev črez 7000 narastla. Kakor divji sovražniki so se grašinskih opravnikov lotili, jih posilili, de so jim morli pisma delati, kajti jim potreba ne bo v prihodno ne grašini, ne duhovšini, ne školnikam nobeniga davka dajati. Ako niso puntarjam vsiga dovolili, so jih kleli ino vmoriti žugali. Kamor je njih černa megla potegnila, so jeli v plat zvona biti. Duhovskim pastirjam niso puntarji besedo verjeli. Na Planini so ženske z rokami po kancelni ploskale ino kričale, de ni res, kar so g. kaplan v cerkvi v imeni cesarja oznanovali. Že je bila gorna Seynca premagana, ino domača vojska se je krez hribe proti Celi valila. Planinski gospod je hitro v Cele po žoldnirjev poslal ino se z njimi v visok grad na skalovji zaperl. Po Planini je bilo vse živo puntarjev, ki so se derli, gospôdo kleli ino eden drugiga v hudo dražili. Njih poglavarjev eden je na konji sedel, se pod gradam gospôdi rotill ino v grad fige kazal. Neki žolnir iz grada pomeri ino poglavarja vstrelí. Ko puntarji mertviga vidijo, druge ostrelene v gledajo,

se razkropijo. Planine niso premagali. Krog Cela so že vislice (gavge) stale, de bi imeli puntarske glave obesiti. Puntarija ni kmetam nič pomagala, veliko pa škodovala. Veliko jih je bilo v železje djanih, še več na stoli tepenih, veliko jih je po ječah pomerlo. Obožali so na trupli, še hujši na duši; zakaj vsi razkačeni so v cerkvo hodili, ne podobni kristjanam ampak divjakam, ki nimajo Boga ne vére.

Naj si je ravno krog Ulimske fare puntarjev vse gomezeno, ino so Ulimčanam žugali jih požgati, ako z njimi ne potegnejo, vender so pridne ovčice glas svojiga skerbniga pastirja raji poslušale, kakor pa tulenje puntarjev, zgrabljivih volkov. Ko je pa hudo vreme puntarije minilo, ino so Ulimčani vidili, kako je huda toča nepokoršine puntarje potokla, kako so sosede v železje devali, po grašinah gonili, v ječe zapirali, Ulimske fare pa nobeden ni še kaj takiga obdolžen bil, so hvalili modriga gospod fajmoštra, ki so jih toljke nesreče ovarvali, so jih še raj imeli ino ljubili, kakor otroci svojga očeta. — Taka hvala je pač pastirja nar slajši plačilo; kaj de je redka!

De si ravno Ulimska fara ni velika, ima vender visokih hribov dovolj, ino je težavna. Tudi v Podčetertkam niso fajmoštra imeli, ino sosed g. Ješenak so to faro sedem mescov oskerbeli, po dvakrat vsako nedelo opravilo ino po poldné keršanski nauk imeli. Ker ni v Kozjim dehanta bilo, so črez eno leto tudi namestni dehant bili. Čerstvi gospod se niso dela branili, pa teža opravil jih je posilila. Zboleli so ino le toljko, de niso vmerli. Dober Bog je zvestimu služavniku zopet ljubo zdravje dal, ino pridnimu hlapcu, ki so bili v malim zvesti, veliko zaupal.

Gospod Ješenak so na Krajskim mnogo znancov ino prijatelov imeli; tudi v Novim - mesti, kjer korarji imeniten kapitel imajo. Povabili so jih, naj za korarsko službo prosijo. Kar so prosili, prijeli so, ino zapustili svojo tiho dolino, ter se v Novo - mesto preselijo. Pa težko je bilo toljko pridniga delavca pogrešati; v treh mescih so jih rajni Lavantiński škof ino knez Leopold nazaj poklicali, jih v škofijo k' sebi vzeli ino jim vladarstvo (vižarstvo) cele škofijske pisarije naročili. Kakor priden pastir keršanskiga ljudstva poprej — bili so tudi skerben, ino čerstev oskerbnik duhovskih pastirjev, škofu desna roka,

njih beseda ino peró. Ker prečestiti rajni škof slovensko znali niso, bili so gospod Ješenak njih tovarš po vsih pastirskih hohjah. Oni so na mesti škofa keršanski nauk oznanovali, oni tožbe presojali ino pravico delali. Veliko so jih obrajtali duhovniki vse Lavantinske škofije, ino ljudstvo jih visoko počevalo. Alj čast, ki se jim je dajala, jim je tudi draga hodila, pogosta zamera ino slaba obsoja jim je življenje grenila, kakor vsim gospodam, ki se za božjo čast, za pravico ino resnico nosijo. Človeka ni bilo in ga ne bo, ki bi vsim ljudem vstregel. Stori prav, kakor veš ino znaš, pa se nikogar ne boj; Bog je priča ino plačnik tvoj; tako so rajni Ješenak mislili ino ravnali.

Lavantinska škofija ni latinskih šol imela, pa tudi domačih duhovnikov malo. Veči del ptujce so morli v duhovsko službo jemati, ki niso poznali krajev ne ljudi, ino so večidel le slabo pastirčevali; pa še tih je bilo premalo. V leti 1807 je imela Lavantinska škofija le 219 mašnikov, med njimi 56 domačih, 163 pa ptujcov. Sedajnega leta ima delavnih mašnikov 368; iz med tih je 278 domačih rojakov ino le per 90 iz stranskih škofij. Resnična je bila beseda Kristusova tudi za Lavantinsko škofijo: „Žetva je velika, pa delavcov malo; prosite Gospoda, naj delavcov pošle v svojo žetvo.“

Verni so prosili zdaj za noviga fajmoštra, kjer je smert verzela naredila, fajmoštri so prosili za pomočnike, kjer jim je bila fara prevelika; ino gospod Ješenaka je očetno serce bolelo, de niso imeli koga v pomoč poslati. Prijeli so se torej slavniga posla, ino niso poprej henjali, de so od svetliga cesarja latinske šole za Cele izprosili, priporočali domačim duhovnikom ino vernim pomagati, de so se veliko potrebne latinske šole v Celi začele. Od te dobe (leta 1809) se je duh Slovenskih mladenčov po Celskim krogi zbudil, le več ino več se jih je v šolo podajalo, ne le Štajercov, ampak tudi Krajncov se je v Celi toljko izpodredilo, de se Cele lahko duhovski sadunosnik Lavantinske škofije imenuje. Tudi na smertni posteli Celskiga učeliša pozabili niso, ino so vse svoje bukve latinskim šolam, pa svojo podobo v spomin izporočili. Za to pripravo zaslužijo rajni g. Ješenak posebno hvalo vsih domačih rojakov.

Vsak človek po božji volji mora dvojniga dela poseben prijatelj biti, po svojim stani delati ino moliti. Tiga dvojniga

dela zvest prijatel so tudi rajni Ješenak bili. Duhovske molitvene bukve so vedno odperte ino pripravlene imeli, de so v svoji uri brez pomude od dela v molitvo podali se. Kakor hitro so pa odmolili, so spet za pero segli; zakaj pero je bilo njihovo oralo. Koljko pisali ino se trudili za celo škofijo, koljkim faram pomagali, koljko jih hudimu odvernili ino v dobro obrnili, pričajo snopi starih pism v pismarnici Lavan-tinske škofije. Kdor pa moli ino dela rad, on je zvest služavnik boži.

V leti 1822 so bili škof ino knez Leopold za viši škofa na Dunaj povzdigneni; ino škofija je vdova ostala. Naš gospod Ješenak so njo v svojo skerb prevzeli in kakor škofov namestnik lepo oskerbeli, dokler niso novi škof, prečestiti gospod Ignac leta 1824 škofije nastopili. De taka ino toljka služba lehka ni, vsaki lahko vé, ki skerbi ino opravila duhovskiga vižarstva pozna. Kakor moder oče do svojih otrok morajo biti tudi viši pastirji dobri pa tudi hudi, radi pohvaliti, pokregati in posvariti pa še raji. Ino to so rajni Ješenak dobro znali, ter so bili rezniga marna, pa dobriga serca; ino naj so ravno v časi oostro pogledali, so vender dobro želeli. Poštvali so jih torej vsi, ki so jih prav poznali.

Per vsaki stolni škofovi cerkvi so tudi stolni korarji, škofu vedni pomagavci. Per svetim Andreju so nekdamni stari pomerli, ino nove še le v leti 1825 napravili so. Perviga prošta timu novimu visoko častitimu stolnimu kapitolu so svetli cesar Franc I. našiga Joana Pavla Ješenaka postavili. Vsi so jim srečo blagoželeli ino odkrito spoznali, de so vredni toljke službe ino časti. Pa ravno ta čast ino imenitnost bila je njih časniga življenja večerno sonce, ki se je še enkrat veselo po sveti oziralo, ter jemalo od nas slovo. Težavna služba mlajših dni, poslednih let pa velike skerbi so jim življenje prikrajšale. Hudo so jeli bolehati, pa brez duhovskiga dela le niso mogli biti. Prevzeli so starček popoldanski keršanski nauk v stolni cerkvi, ino ker niso stati zamogli, so sedé keršanske nauke imeli, dokler niso onemagali. Tako zvestiga vojšaka smert na vojski — pridniga delavca Kristusoviga pa v vinogradi Gospodovim na deli najde. Za to je rajnim Ješenaku beseda Jezusova toljko veljala, de so jo mnogokrat mlajšim duhovnim ponovili rekoč: „Kdor ostane do konca zvest, bo izveličan.“

Še enkrat svojo nekdanjo faro, drago čredo, ljubo Ulimjo pred svojo smertjo objiskati, v dobrim poterditi ino od svojih slovo vzeti so bile pastirja dobriga posledne želje. Dopolnile so se na veliko gospojnico (veliko mašo) leta 1826. Iz Slatne (kisle vode) so se v Ulimje pripeljali, ino Ulimčani so jih serčno sprijeli kakor dobri otroci svojiga stariga očeta. Triji dehanti ino trinajst fajmoštrov ino kaplanov se je zbralo jim per velikim opravili strežit. Verniga ljudstva se je vse terlo. Še enkrat so na kancel stopili, ino iz svetiga kraja, iz kati-riga so nekdam celih 18 let božjo besedo tak serčno ino brez vsiga truda oznanovali, svojim ljubim ovčicam posledne nauke dat, potem pa posledno slovo vzeti. Častitlivi starček z sivo glavo, pa že od teže let clo v dve gubi priklonjeni svoje usta odpró, ino za slovó besede svetiga Pavla povzemejo: „Zdam pa ostanejo tri reči: vera, upanje ino ljubezn, veči od vsih je ljubezn.“ Opominjali so prav po očetovo, se svete katolske vere zvesto deržati; ino učiti otroke, božje nauke dobro spoznati; terdniga upanja v božjo pomoč nikolj zgubiti; naj nas vse zapusti, nam dober Bog na strani stoji. Pa tudi ljubiti mormo — so djali — Boga črez vse ino bližniga kakor sami sebe, ne v besedi ampak v djanji. Tako bomo nekdam per Očetu tam gledali, kar tukaj verjemo, vživali, kar tukaj upamo, pa tudi večno ljubili, kar tukaj po nauki Jezusovim ljubimo.“ Po opravili so nar starej može, svoje nekdamne ljube farmane na kosilo povabili. Veselo pa tudi milo jih je gledati bilo ino pa poslušati od rajnih časov, žalostnih ino veselih dni, ki so jih skupej živeli, pogovarjati se. Na večer se poslovijo, nekdamni farmani pa pred vratmi po versti klečijo, ter prosijo svojiga duhovskiga očeta za blagoslov. Solze so jih polile, pa tudi vse pričejoče, kedar so trepetaje svojo roko povzdignili, ino kakor oče svoje ljube otroke peslednič blagoslovili. Kdo si ne želi od svojih tako slovo vzeti! —

Hitro je sonce njih življenja zahajalo ino že drugo leto po tem se je za gore pokopališa skrilo. Čutili so, kako se jim smert bliža ino so kratko pred svojo smertjo mladim novo posvečenim duhovnikom, ki so jih objiskali, še lepih nauk dali ino sklenili rekoč; „Z Bogam, mladi delavci Gospodovi; vi začnete, jaz pa svojo delo dokončam.“ Ino taka je bila. Dva dni pred svetim Matevžam leta 1827 so v 72. leti svoje

starosti vmerli. Zravno stolne cerkve v Sv. Andrežu počivajo, alj njihov spomin po vsej Lavantinski škofiji slovi. Njih nastopnik, prečestiti stolni prošt Franc Fridrih, ino več častivrednih duhovnov so jim rezan kamen oskerbeli v slaven spomin ino zahvalo toljko dobriga, ki so verli Slovenci svoji domačini ino skerbni duhovski vladar celi škofiji storili. — Lepa in resnična je beseda, ki se na njih pokopi bere: Spomin pravičniga bo večni. Psalm 111, 7.

Slomšek.

III.

Nepoznan resitelj.

V Veroni, slavnim mestu na Laškem je bil čes široko vodo, ktira memo mesta teče, narejen dolg most. V sredi mosta je stala hišica, v ktiri je prebival mož s svojo družino. Bil je v cesarski službi, de je cestovino in mostovino poberal od vsih, ktiri so čez most peljali. Eniga leta je bila grozno huda zima. Bila je velika zmerzlina in veliko snega je padlo posebno po hribih. Ko je zima odnehala, in spomlad gorak veter zemljo otajal, se otajajo tudi vsi zamerzneni potoki, in derejo s silo proti Veroni. Sneg, ktiri se je po gorah začel topiti, je strašno velike vode napravil. Tako so vode hitro kipele, de so ljudje iz marsktire hiše, ktira je pri vodi stala, komej izbežali preden jo je voda spodkopala. Veliko mostov so takrat vode pobrale in veliko škode naredile. Velike ploše debeliga ledu so se valile s strašno močjo po vodi in poderle in pokončale vse, kamor so zadele. Tudi tist dolgi most v Veroni, če ravn močan, se je stresel in začel se podérat. Ni se ves na enkrat poderl, ampak spodnesla ga je dereča voda nekoliko na obeh straneh, sreda je še stala, kjer je hišica mostovinarjeva bila. Zdaj vidi revin mostovinar strašno nevarnost,

kir več ni bilo mogoče ne na desno ne na levo stran bežati pred gotovim vtoplenjam in strašno smertjo svojo, svoje žene in sedem otročičev. O kako žalostno so vpili revčiki, jokali, prosili, na pomoč klicali! Kako milo so svoje nedolžne ročice molili proti ljudem, kterih je na bregu obeh strani vode veliko stalo, in z žalostjo gledalo, kdaj se bo hišica mostovinarja zvernila in se cela družinica potopila. Kos sa kosam mosta je dereča voda odtergala, že močno se trese koza, kjer je hišica na nji stala. Grozno so se smilili revčiki vsim gledavcam, tode ni ga bilo med njim nobeniga, de bi se bil upal njim pomagat. Vsi so rekli: Bog naj se jih vsmili, pomagati ni mogoče. Saj ni mogoče z čolničam v taki dereči vodi med groznim valovami in velikim plošami debeliga ledu do srede priti in revečam pomagat. Zastojn so otročički neznano vpili: Pomagajte za božjo voljo!

Med tem prijezdi nekak žlahtin gospod do gledavcov na breg, sliši žalostno vpitje, vidi nevarnost in gotovo smert revne družinice, vzame v roke lepo mošnico polno romenih cekinov, ino tako govori: „Kdor bo rešil uno revno družinico na mostu, in jo smerti obvarje, dobi precej dve sto romenih cekinov;“ in ljudem mošno polno cekinov kaže. Gledali so ljudje mošno s cekini, tode nobeden se ne upa v taki očitni nevarnosti pomagat mostovinarju. Voda med tem vedno veči prihaja, strašne ploše ledu derejo po vodi. Trese se kakor šiba tisti del mosta v sredi strašne vode, ki je kajžica na njem stala. Mostovinar, njegova žena in otroci čez dalej žalostnejši vpijejo: Pomagajte za božjo voljo pomagajte nam! Vender ni ga bilo človeka, de bi se bil upal revčikam na pomoč priti. Zastojn je grof cekine ponujal tistim, ktir bi rešil mostovinarjovo družinco. — Kar na enkrat plane nekak kmetič slabo oblečen v čolniček male mire. Vesla terdno proti hišici sredi vode na odterganim mostu; med ledenim plošam in valovami v veliki smertni nevarnosti pririne čolniček do kajžice, kir pa vsih ni mogel prepejlat ob enim, vzame v čolniček le samo tri mostovinarjeve otroke, in srečno jih h kraji pripelja in jih smerti obvarje. Ko je kmetič te tri otročiče na suho spravil, se spet verne ravn v taki in pa še veči nevarnosti z čolničkam. Spet vesla tako varno, in se ogiba ledenih ploš, de z groznim trudam privesla do kajžice. Spet ni mogel vsih v svoj majhen čolniček vzeti, torej vzame spet le tri otroke in jih srečno na suho pripravi z veliko težavo. Še tretič se kmetič zdaj verne s čolničkam,

Ves truden in zdelan že komaj vesla; vender pririne, če ravno težko, čolniček do mostavinarjove hišice. Naloži mostovinarja, njegovo ženo in še eniga otroka, in srečno jih h kraji pririne in gotove smerti jih obvarje. Še ni bil kmetič s čolničkam prav pri kraji, kader je zadne tri ljudi mostovinarjove družinice prepeljal, že se je kajžica v vodo zvernila in z velikim šumam se potopila.

Vsi gledavci so na glas vpili in serčniga kmetiča hvallili. Dobrotliv grof, Spolverini se je imenoval, teče prijazno h serčnemu kmetiču in mu z veseljam poda mošno dve sto zlatih cekinov, in mu tako govori: „Dober prijatelj! vredin si plačila, kir si svoje življenje v smertno nevarnost postavil, de si otel mostovinarja in njegovo družinico. Vzami tedaj zasluženo plačilo, ktiriga ti dam s veseljam, kir si ga vredin.“ — Kmetič pa grofa pisano pogleda in tako govori: „Dobrotliv grof! kaj mislite, de sim jes svoje življenje za dnarje v nevarnost postavil? Kar sim storil, sim storil iz ljubezni do Boga in do bližniga. Tudi meni bi se bilo dobro zdelo, ko bi me kdo otél bil v taki očitni smertni nevarnosti. Nisim življenja predajal za vaše cekine ne, ne smete misliti, de sim se vaših cekinov polakomnil, ampak storil sim to zgol zavoljo Boga. Reven sim scer, vender velikiga pomankanja ne terpim, zato nečem vaših cekinov. Ako pa hočete s cekini kaj dobriga storiti, dajte jih revnimu mostovinarju, ktir je pri življenji ostal in ob ves živež prišel.“ Tako je govoril pošten dobronik, se proč obernal in se zgubil med trumo ljudi. Nikdar nišče ni zvedel kako mu je bilo ime, in kdo de je bil. Njegovo ime pa je v nebesih s zlatimi čerkami zapisano ostalo; zato je tudi gotovo v nebesih plačilo dosegel. Lepi zlati niso bili vstanu človeka dobiti, de bi bil bližniga obvarval v hudi nevarnosti; dobila ga je keršanska ljubezen, de je s smertno nevarnostjo otél devetero ljudi gotove smerti.

Kdor Boga ljubi, on tudi svojiga bližniga ljubi. Tak spolnuje zvesto gospodovo povelje, kir pravi: „Novo zapoved vam dam, de se med seboj ljubite, kakor sim jaz vas ljubil. Potem bo vsaktir spoznal, de ste vi moji prijatli, če se boste med seboj ljubili.

Ljubi bližniga ko sebe,

Bog bo ljubil tudi tebe.

Višnogorski.

IV.

Igravec.

(Poslali g. Dr. Jožef Likavec.)

Po dokončanim naravoslovji v L. šolah so me moj oče na D. poslali, de bi se ondi pravdarskiga učil. Tje pridši sim se sčasama z več učenci visokih šol soznani, ktere ni koristni uk navdajal, temuč svoboda, čič in postopanje; raji so šetali po mestnih ulicah in zahajali v kraje polne veselja in prešernosti, kakor v razne učiliša.

Mikala je me njih družba če dalj vedno bolj, rad sim zahajal z njimi v take kraje, kjer je veselje, igra in dobra pipa papa doma. Veselilo me je v njih tropu biti, iz kteriga so se žarki radosti vtrinjali. Očitanje s kterim so me pitali, če nisim bil vselej pri njih, mi je šlo k sercu tako, de sim si pozneje prizadeval o pravi dobi v navadno zhodnico priti. Dolgo sim se varval per njih zanočiti, vedno sim prvi popustil veseli obod našiga vsakdanjiga zberališa.

Perključilo se mi je negodama venderle enkrat, de sim se ondi pomudil, in v kozarec globokeje pogledal, ko mi je bilo v navadi. Sak je nastavljen, v kteriga se mora nedolžnost zasačiti. Kerčmar zarigla hišne duri in okna zagerne, prinese kvart in denarjev na mizo in moji dragi tovarši začno igrati. Kaj je meni zdaj početi? — Perdružim se jim in z njimi igram; dovolj perigram, tode le v svojo nesrečo!

E naj bo, drugi pot jim bom dobiček zopet nazaj dal, sim si mislil, de mi ne bodo očitati mogli pozneje, de sim jih skorej posušil necoj. Prihodnič se čem igre ogibati, kot vraga. Verli sklep, če bi ga bil le deržal! — Pa pri prvi igri zopet dobivši, nisim mogel igre popustiti po nebene ceni. Mikalo me je igrati čez vse.

Akoravno nisim bil prebrisan igravec, se mi venderle sreča tako naproti valí, de skorej vsako igro dobim, in moš-

nico z perigranim denarjem nasiple, de je bilo kaj. Igral sim rad, če dalje raji, dokler nisim jel zgubovati. — Zgubil sim pa sčasama cel dobiček, pa ne s takim sercam, ko sim spervič mislil. Per vsaki zgubi se mi soigravci posmehujejo, me ravno tako zasramujejo, kakor so se mi poprej hlinili; to podpihuje ogenj jeze in budi hudo mašovanje v mojim oserčji proti njim. Močna strast igre se me oklene in takó dolgo pika s svojimi ostrogami, dokler čuti zadnji božjaček v mojim žepu. Zdaj še le pregledam in svojo bedarijo spoznam, kedar jim zadnji belič iz jezo pomolim, in vidim, de sim v ciganjskih parklih. Nisim jih umel tacih zvijačin, s kterimi se prebrisani igravci proti bogatimu bedaku orožijo, de ga do zadnje kocine oskubejo; ravno takó, kot mene.

Prepozno se opomnim podučnja, ki sta mi ga oče in mati v L. v moje serce vtisnila, dokler sim še v domačiji bil. Prepozno spoznam tedej svojo nerodnost, zavólj ktere se sam pred sabo sramujem. Vse premoženje, s kterim sim preošabno gospodaril je šlo rakam žvižgat. Pa le škoda, se vedno tega kesati, kar človek v svoji nesreči stori; moja terma drugači ne stori, poboljšati se. Cvet pa živih goljufov, ki so me k igri napeljali, je bil Nace T... Kar viditi ga ne morem več. Pozdeva se mi, de iz njegovih oči vidim škodljivost švigati, ktera se čez mojo neumnost razsipa in cedi. Kakor po navadi iz ediniga greha veliko drugih pervré, če se v korenini ne zaduši, lih takó je tudi z menoj. Nevošljivost, negodno maševanje in sovraštvo popači moje mirno serce. Vedna misel, kako bi zaprayleni denar zopet nazaj spravil, v mojim oserčji vedno razgraja; nisim je občutil do zdej še take mučbe, ktera me vseskozi k maševanju podpihuje. Druziga nisim serčneje želel, kot N a c e t a oplahitati alj pa zreloga goljufa pravici v roke dati.

Takó se vedno korenina hudodelstva razširuje v popačnim serci, in iz vsake žilice požene kal noviga zeliša in nove pregrehe! —

Moj Nace je pa vés družih muh poln. Čeravno vé, de nimam več božjaka v žepu, me venderle, ako ga ravno terpeti ne morem, večkrat obiše. Eniga dne pride zopet prav zadovo-

ljin k meni, mi roko podá in pravi: „Bratec! če hočeš, znaš per prvi priliki svojo zgubo spet nazaj dobiti.“ „Kako,“ mu rečem, „ne veš de ste me posušili do zadniga vinarja?“ Potem izleče verlo mošnjo iz žepa, ter mi jo v roke pomoli, rekoč: „De boš vedil, de sim Ti prijatel, vzemi ta denár, posodim Ti ga, dokler si zopet opomoreš.“ Z veseljem sežem po mošnji in jo urno spravim; ravno tisti denar je notri, ki sim ga bil uni večer zaigral. De bi se pa jez preveč ne bal, še to številjstvo zgubiti, mi on obeta in pravi, de bom v kratkim še uno nazaj dobil. — „Lej,“ mi pravi, „zvedil sim, de je bogatin s svojimi zakladi na poti, jutri ima v K. priti, on bo pod klancam pri kovačovim Jerneji v zadnjih ulicah čez noč. Tje pojdemo, mislim, de ga bomo kmalo oskubli.“ Ja in ravno to je bila voda za moj mlin, drugači takó ne morem k denarju priti. Od očeta se takó ne nadjam popred kaj dobiti, predenj ni mesec vun, danes je še le osmiga, kdaj bo še prvi družiga? — Potem se z Nacetam kmalo odrineva in greva v tropi verlih tovaršev ptujcu na proti. O poldan smo bili že v K. in ko Nace svojiga prijatla zagleda, k njemu šine, se mu krog vratu oklene, ga prijazno pozdravi, in mu pové, kdo smo mi drugi, posebno pa zató, ker nas v tem kraji je malokdaj toliko viditi, in nas je z veseljem v gostivnico peljal. Dobro smo se pri njem gostili, pili smo ga, de je bilo veselje, ko je pa vinčik naše buče vnel, smo jeli igrati, kozarci začno gosteje rožljati, in smeh se po celi hiši razlega takó, de ni eden družiga razumel, med vsimi je bil pa moj dragi ptujec nar glasnejši, mende tudi zató, ker mu je od konca kvarta po volji padala. Ravno taki godci mu godejo, ko so meni godili. — Dobre volje mošnje kolje.

Tode kmalo se je njegovo veselje v žalost spreobrnilo, posebno ker vidi, de ga sreča popuša in obtla so na enkrat vsi njegovi zaklaki. — Lih kar jo kerčmar v hišo perlomi, in nam prestrašen pravi: „Vojakov trop je hišo obstopil, in ne da iti nobenimu ne vun ne noter, javalne izdani ste in obdolenjeni prepovedane igre, polovili in s sabo vas bojo peljali. Nace pograbi neutegama denar v mošnjo in prosi kerčmarja nam pomagati, de jim vhitamo. Sam se pa ne krene iz mesta. Kerčmar nam reče mirni biti in tihi, pa urno za njim iti. Škerbno tapamo skozi vežó za njim, kjer nas pri zadnih vraticah iz hiše pusti, nam konje pripelja, z Bogam hodite, nam reče na-

tihama, pa ne skupej, temoč posamim, le urno, de vaš no zasačijo, sicer bo druga! — Jez jo pokadim proti bližnimu lesu, kjer se vojakam nar ložeje perkrijem, če jo za mano pcedé.

Kmaló me lesna tema zagerne. V ptujim kraji bivši jezdarim po nekim kolovozi, sam ne vem kam, z denarji ki sim jih v gostivnici perigrál, v strahu, de bi me vojaki alj drugi osleduhi ne dotekli, alj tolovaji zgrabili, v skerbi peklím, posebno pa zató, kér mi vest dopernešene krivice očíta. Pot po kterim grem, je vedno tamneji, samotén in prav malo pomandran, če dalje le strašneje jame piš skoz drevje bučati. Černi in deževni oblaki prepnejo plavo nadnebje, proti kterimi se hudi vihar v vertincih verši. Iz oblakov jame dežovati, bliskati se in grometi, de strašni hrum po celim lese doni. Piš žvižgaje divjá, perpogibuje in lomi močno dobje do tal. Strašni blisk razsvetluje tamno noč; grom doni in dež razgraja takó, ko de bi imelo svetá konec biti.

Ves premočen in truden se plazim kljuzo za berzdo peljaje skoz ternjavo germovje, čez pusti les, ter zadnjič opešan telebim na tla in pričakujem neusmilene smerti, ktera se mi v mnogih podobah prikazuje.

Takó dolgo se motam sèmtertje po strašnim lesu, dokler hudi vihar pohine, grom obmolčí in blisk prejenja. — Na enkrat se mi pa mila lučica iz delečave zaiesketá. Kdo si tedej tolažbe ne misli, ktera opešane ude trudnimu popotniku okrepčati obeta, ki po dolgim in nevarnim popotvanji zdeleč v tamni noči vidi lučico berleti!

Kolikor moram, proti nji hitim, in na enkrat h samotni bajtici priplahtam, ktero mi je usmilena babica rada odperla. Dala mi je prigrizniti česar je imela, de sim se okreval, tudi mojiga sirca v hlevi doleti klaje dovolj. Postelja me na izbi postlana še dosti verla čaka. Babica mi vse, kar jo le poprašam, prav priprosto in bedasto odgovarja, tako, de se nisim pri nji ničesar hudiga ne bal ne nadjal. Ona mi perpoveduje, de je nje mož dervar, v mesto šel, od koder bo, zavolj sla-

biga vremena, še le jutri nazaj prišel. Brez skerbi sim v tem kraji, si mislim; prav rad bi šel počivat, torej jo postelje poprosim. Pokaže mi jo na izbi, gori moram iti po lestvici. Gori pridši mi starka na luč paziti priporoči, de bi se kakšina nesreča ne pripetila, mi lahko noč voši, čumnato od zvunej zarigla in se od ondod pobère.

Vseč mi je bila ta postrežba. Spavnico skerbneje ogledam. Pri eni steni stoji postelja, pri drugi leži nekaj slamnatih otepopov. V skerbi sim in strahama jih jamem pregledovati, ter najdem, oh Bogu se usmili! — Kdo zamore izreči moj sedajni trepet, v nekim otepu mertviga Naceta, še gorkiga. — Ves terd oprem svoje oči v kervavo truplo rajnciga, ne morem se od njega kreniti, ravno takó se mi zdi, ko de bi me železna roka strašne moči držala. Neizrečeno me strese po vsih udih viditi ga; k oknu se zaletim in hočem skozi planiti, de bi tudi jez smerti v parkle ne prišel, pa močni križ mi vun priti ne da. Kaj mi je storiti si vsaki mojih bravcov lahko misli. Sercé mi tolče, de nikoli takó, golt mi vsahne, kolena se mi tresajo, nogé mi odpovejo, ter se vès prepaden na kup zgrudim. Ko se zopet zavém, mislim sčmerttje: kakó bi zamogel iz tega kraja pobasati jo. V neskončni skušnji je bilo moje življenje. — Ni ga bilo otetja ne tolažbe za me več.

Ko bi trenil mi misel spreleti, kaj mi je storiti, akoravno sim v omamci še, se ji venderle udam. — Naceta islečem in ga na posteljo ravno takó položim, kakor de bi spal, luč vgasnem in se v slamo zarijem, ravno tje, kjer je Nace popred ležal. Dolg nož je bil celo moje orožje.

Duri se naenkrat tihama odpró, — in dva možaka priptapata z blešivnim in perkritim svetilam v čumnato. Ravno ta hrust, ki ga je v roki držal, zabode meč v postelji ležečimu v persi s tako močjo, de je mertvec gergrati jel, še vdručič ga zabode in tretjič, tode ni ga bilo glasú od njega več. Kér pa morivca meniža, de je nju delo verlo dokončano, urno odideta. Jez pa še vedno v smertnih britkostih kopernim. Merzel pot mi po celim životu zarosi, in smertue težave me sprehajajo, de nikoli tacih. Ko se zopet zavém, spod slame zlezem, in kér

duri odperte najdem, morivca pa zaslišim od starke slovo jemati, se, ko sim ju že deleč odrinjena mislil, natihama iz izbe, nož v roki v spodnjo hišo spustim, kjer pred prestrašeno starko na enkrat, ko bi bil iz oblakov padel, obstojim. Viditi me, misli, de sim duh, na kolena pade, ter me prestrašena in zmešana vsmiljenja prosi in odpušanja.

Nad njo zagromim in ji ukažem mi urno iz hleva sirca perpeljati in nanji se vsesti, zabosti jo žugam, če mi hitro ne stori, kar ji velim, potlej tudi sam za njo na - nj šinem in še ostrejši nad njo zarežim, rekoč: „Ga vidiš, ojster je, ako mi le besedico čerkneš, ti bo v serci tičal. Ji zapovém, de naj me urno v bližno sèlo spravi, kar mi tudi po pohlevni prošnji usmiljenja naglo storiti obljubi.

Tako izdarim z cegansko babo čez pusti les. Vsaka šumeča sapica v germovji me oplasi, bojim se kot vraga vsaciga hrupa. Naglo se skoz les zmotava, selo se zdeleč že vidi, kmalo bova tam. To viditi jame hudodeljska baba prositi, cviliti in vekati, de ni izreči; to de jez nisim za vse to nič porajtal. Kje pridši sim jo koj srenjimu županu izročil.

Od jutra prepne na enkrat rumena zarja plavo podnebje, in rosne cvetlice, s kterimi je zeleni travnik preprežen, se lesketajo krog in krog. Zdej se veržem na kolena in se usmilnimu Bogu po molitvi zahvalim, kér me je otel iz tacih nevarnost.

Razbojniki so bili po tem kmalo zasačeni, in zvedilo se je bilo po ojstrim spraševanji, de je bil tudi kerčmar, pri kterimu smo igrali z njimi eniga djanja, in mi tje pridši smo mu bili na poti, de ni bogatiga ptujca umoril. Kér je videl, de njegov denar naše mošnje nasiplje, si je zvijačino zmislil nas ostrašiti in razkropiti. Nacetu, ki je bil nar bolj z dobičkam obložen, vodja da, ki ga je ravno v roparski zakotek perpeljal, kjer je mogel žalostno poginiti. — Takó pogine hudodelnik po plačili svoje goljufije!

Potem jo zopet na D. potegnem, kjer sim velike šole dokončal. O zadnjih šolskih praznikih grém vesel na dom blagoslov prejeti mojiga očeta, predenj umerjejo. Po njih smerti

se na Laško podam, tam prehodim večidel vse lepši mesta Laškiga raja, in pridem notri do Napolskiga. Tukaj narajmam mladiga in prav umniga obrazarja (malarja), Joana K., kateri si je vedno prizadeval z mano sprijazniti se. Kmalo sva bila velika prijatla, in marsiktero uro sva skupej, kakor dva nar gorski brata, v veselji in zadovoljnosti preživela.

Tudi moj dragi obrazar je imel ravno tisto gerdo navado do igre, kakor jes njega dni. To zvediti grem večkrat tihama za njim, odvadil te gerde navade bi ga bil rad. K temu se mi kmalo prilika naključni, de ga z nar večim kvartopircam igrati narajmam. Ko me tedej živi goljuf spozná, se me vstraši, de je bilo kaj, in kèr sim zvedil, de je mojiga prijatla že ob veliko pripravil, mu zapovèm rekoč: „Če Joanu K. njegove zgube urno ne poverneš, bo druga; in kmalo je moj prijatelj svojo zgubo v žepu imel, in pozneje se je kvarte bal, kot zlodja.

Danečki.

Martinez iz Podloma.

Martinez dalej med tihotapci. *)

Res je Martinezu g. fajmostrov nauk močno k sercu šel; tode lakomnost ga je premagala, de, ko je prvič per-

*) Čedna pripoved: Martinez iz Podloma se nam je v letniki 1847 stran 151 pretergala; kar nam ni bilo ljubo. Letošno leto njo dostavimo, naj de bo cela, kakor se ji spodobi, ino prosimo, de se dalej čita, konec pa v poprejnih Droblineh 1847 od 151 do 157, strani najde.

nešeno blago prodal, se je spet po družiga v Terst napravil. Jernač ni hotel več z njimi iti, ker je bil pervopot skoraj utonil; ino tudi svoje blago je mogel prav po ceni dati, zato ko se mu je bila cula premočila, de se je bilo blago nekoliko spridilo. To pot si vé Martinez polajšati.

K nekimu vozniki je prisedel; ko je pa ta voznik do svoje staje prišel, je berš družiga voznika najdel. Med potjo je še dal za dve sveti maši za srečno pot. Po Tersti se je zdaj že sam kam oberniti vedil. Ob zmenjenih časih je svojih tovaršev v Tersti počakal. Ko so vsak svojo nakupili, je šel Lukš po tiste reči, ki jih je bil pred to pot zlatarju dal, de naj jih pozlati.

Iz Tersta jih je zdaj šlo sto in trijé, ker je bilo več tovaršev z svojimi vojvodi sošlo.

Eni so drugim zlasti svojim vojvodam nosili, eni so bili najeti še od družih, kateri so njim blago v Tersti izročili, de naj jim ga na dom nesó; eni so bili blaga na svojo roko nakupili, nekateri Krašovci so bili za en čas nositi pomagat najeti. Na drugi dan je bila ta velika truma se v več malih razdelila.

Martinez je bil od Francona k neki drugi trumi zajšel, ino z to je šel v kerčmo. Tukaj je vojvoda nekiga mladenča Matevža vprašal, ker si je bil tudi od neke druge trume k njemu zajšel: „Ali si že kdaj šel v Terst po blago?“ Ta mu je odgovoril, de še ne. Vojvoda reče zdaj Matevžu culo iz svisel v hišo pernesti. Terdó jo vojvoda na klop postavi. Okolj dvajset goljdinarjev je v Terstu blago veljalo. Vojvoda reče dalej Matevžu: „Zdaj te bomo za kontrobanterja (tihotapca) kerstili, alj v našo bratovšino zapisali.“ Potlej se oberne k kerčmarji rekoč: „Pnesi, ker nas je sedem, štir bokale vina, na vsak vogel mize eniga; zakoli eniga tolčenca (kaštruna) perpravi, koljkor za toljko ljudi gre, mesenih klobas, daj ocvreti hlancatov.“ — Vse je kmalo pripravleno; med tem časam ga pa dobro pijó. Ko je bila rajtenga, izleče vojvoda iz Matevževe cule za toljko vrednosti blaga, in ga stlači v svojo culo, ter plača kerčmarju, kar je bilo rajtenge. Matevž misli, de je z tim vse opravleno, alj družba še le pije, vojvoda pa jemle njegovo blago in kerčmarji plačuje.

Novi tihotapski brat se kisto derži, drugi mu pa serčnost dajo: „Li pij, li pij, saj bo vse iz tvojiga plačano.“ Ko vidi, kako se drugi masté za njegovo blago, se zatají, de z drugimi jé in pije. Vojvoda je bil strašan videti; ravno nekako taciga obraza, kakor tiste rabeljne malajo, ki so Kristusa martrali. Klél ino klafal je prečudno. Nihče mu ni smel kaj reči. Kdor ga je pogledal, se je že moral tresti pred njim. Od dvajsetih goljdinarjev vrednosti ni bilo Matevžu družiga ostalo, kot sedem liber sladkorja, ino še za tega mu vojvoda plača sedem dvajsetic, ter ga prevzame. Tukaj si je Martinez spomnil na g. fajmoštrove besede. „Kaj bi bilo na sveti, če bi gosposk ino vojakov ne blo! de bi krivični bližniga do kože islekli.“ Tode Martinez ni smel nič reči, zraven pa tudi od te trume ni bil, de si je z drugimi jedil in pil. Ko se zvečer naprej ravnaajo, pogreša dveh Krašovcov, ki sta vsak eno culo nosila, eden vojvodu in drugi nekimu drugimu. Cule sta bila vzela ino sta ušla z njimi. Eden je bil vojvodu tudi torbo z srebernino ino zlatenino odnesel. To videti, je vojvoda strašno klél; pa za njima ni nikamur vedel. Pozneje je bilo slišati, de sta bila na Dolensko potegnila, ino de sta bila vse blago okolj Noviga mesta prodala. Martinezova cula je bila zašita, ker njo je bil nekdo preparam, de nekaj blaga iz nje pokradil, ino jo potlej spet zašil. Ko so šli naprej, jih je Franconova truma došla, ino Martinez se je nje bil spet poprijel. Vojvoda, ki je bil Matevža kerstiti alj v bratovšino zapisati dal, je bil Matevžev suknjic oblekel, ino dal svojo culo Matevžu, novimu tihotapcu nositi.

Spet se jih je bilo veliko sošlo --- sto in eden. Med tem je bil tudi neki gorenski vojvoda. Med potjo so streljali, ino clo ukati začeli. Šli so vkupej čez goro Javornik ino nad Cirknico so se neki razdelili. Martinezova truma je šla proti Ljublani. Matevž gre z svojimi novimi tovarši čez ene gore, ki na Suho-Krajno vléčejo. Per Martinezovi trumi se je vojvoda Francon z nekim kake dve uri hudo prepiral, ino ga pretepal. Še celó, ko so črez eno veliko vas šli, v kateri imajo deželni čuvaji svoje stanovanje, sta ob enajstih po dnevi vrešala; to de deželnih čuvajov ravno ni bilo domá, de bi bili ta šunder slišali. Martinez je tedej spet, kakor pervikrat srečno zi svojo trumo domu prišel. Vsi so svoje blago, za katero so naročeno imeli, kmalo prodali. Martinez noče več h g. fajmoš-

tru jiti, za to ko ni rad svarjenja poslušal, ino kér je bil prelakomen, se tihotapstvu odpovedati.

Na jesen se Martinez z svojo družbo spet v Terst spravi. Tudi zdaj je bil za dve sv. maši k časti Materi božji dal, de bi srečno hodil. Ko v Terst pride, je bil tam tudi Metevža dobil, ter ga vprašal, kako je zadnič dalej z svojo tovaršijo hodil? Matevž pravi: „V nedelo smo bili na enim visokim hribi, kjer se per svetim Vidi pravi, per sv. maši. V kerčmi so za me, ker nisim nič imel, drugi tovarši plačali. Na zadnje so mi pot po nekim hribi na moj kraj pokazali. Jes sim šel potepeno od jih. Moj suknjič je bil vojvoda odnesil, in dones mi ga je tukaj v Tersti spet nazaj dal. Meni je pa zmiraj žal, de nisim vojvodu cule odnesil, kakor sta bila Krašovca mu eno odnesla. Per hudobnih ljudeh mora človek hudoben biti, če ne, ne zhaja.“

Martinez ino njegovi tovarši, ko so bili v Tersti blaga nakupili, so hodili zdaj na Reko. Tudi Matevž je z njimi hodil. Na ravnost pruti Krajskim ni bilo mogoče zdaj iti. Ena truma tihotapcov je bila razpodena ino obropana v Terst nazaj perbežala. Eni med njimi so imeli na herbti cule prestreljane, de se jim je bilo vso blago raztreslo, ko so tekli, ino sladkor v culah je zaderžal, de niso šle svinčene zernja v nje. Granična straža jih je bila razpodila. Ko Martinez ino njegova družba v Reko pridejo, se obernejo na Ribniški kraj. Dolgo časa so srečno hodili. Med potjo vpraša Martinez Lukša, za koljko je pozlačeno verižico, všesnike ino perstane prodal? Lukš odgovori: „Komaj sim svoj denár za to potegnul.“ Francon na to reče Lukšu: „Saj si se pred svojo ženo bahal, de si dvajset goldinarjev za vse potegnul.“ Lukš pravi: „To ni res! Ne bom tajil, de sim dražej prodal, kot za 24 grošov; pa sim mogel dosti za pozlačenje dati, ino delič na ptuje sim mogel vse nesti, de sim spečal. Po poti sim dosti potrosil. Ene krajcerje sim res dobil, pa kaj bo za moj trud? Vender, de ne bote rekli, de imam kaj dobička, bom za dva bokala vina dal, ino tako bo ves moj dobiček skuz.“ — Tako je dobiček vtajil. Nekaj je zavojlo lepšiga obstal; pa še to raji v družbi zapije, kot bi kaj tovaršam povernil.

Kedar pride letá tihotapška družba v Ribniške gojzde, njo dobè de želni čuvaji. Vsak tihotapec teče v en drugi kraj.

Martinez, ker so za njim hudo pertiskali, je culo v stran ver-
gel, de je mogel oditi. Ves zgubljen gre naprej, de pride na
Obloke. Domu ga je sram iti, in saj še pota ne zna. V svoji
zbežanosti gre v Postojno h Sterženovimu Jakopu, in tam
oprašuje, kje bi mogel kako službo dobiti. Med tem časam si
je marsikdaj spomnil na g. fajmoštrove nauke. Premožjenja mu
ni bilo družiga ostalo, kot nekaj srebernine in troji zlati vže-
sniki, ki jih je v torbi nosil, katero je k sebi privezano imel.
To vse proda, de se v tem časi živi, ko ne vé nikamur jiti.
Čez štir dni pride v kerčmo, kjer je Jakop služil, neki Pivčan
Jakopu dobro znan. Ko ga Jakop oprašuje, kje bi kaciga hlapca
potrebovali, mu je Pivčan povedal, de je v njegovi vasi en
pošten pa bogaboječ mož, ki že zdavnej želi, ko bi mogel ka-
ciga pridniga, zvestiga in tudi bogaboječiga hlapca dobiti. H te-
mu Jakop Martineza nasvetova. Martinez gre torej z Pivčanam.

v Martinez služi na Pivki.

Martinez se pogodi na Pivki za trideset goldinarjev. Per
hiši, kamor gre služiti, sta bila dva domača sinova ravno do-
bra za drobnico pasti, ino dve odrašeni hčeri. Njih opravilo je
bilo večidel, de so v veži na niskih stolcih čipeli okrog ognja,
ki je bil na tleh zaneten. En kotel je zmiraj nad ognjam vi-
sel, ko so v enim dokuhali, so družiga gori obesili. En čas
se je za ljudi v njem kuhalo, en čas pa za žival. Za živež
so imeli korun po trikrat na dan, zdaj sočen, zdaj v žgancih,
zdaj v oblicah. Zravno je bilo veči del nekoljko z kislim ze-
lam zmešane kisle repe. Tako življenje je bilo po celi vasi.
Stanice in peči ni bilo nikjeri, de bi bili ljudje na gorkim kaj
delali. Povsod so ljudje le po vežah, kjer imajo veliko malih
stoljčekov, de po jih posedajo. Noč ino dan se tukaj z hajajo,
si per ognji zobe palit, in med prešiči norčije vganjat. Iz
veže se pride na vsako stran v kako močirno čumnato.
Po čumnatah so iz debeliga zidu peči za kruh peči. Le te peči
rabijo veči del po kake štirikrat na leto, namreč: o božiči,
o veliki noči, o binkuštih, ob časi košnje ino ob vsih svetih.
Kedar so od znotraj razbelene, se jim od zunaj komaj pozna,
de so zakurjene. Ako kdo zbolí, se nekaj dni v veži okolj
ognjiša po tleh valja. Ko je nekoljko huje bolan, ga spravijo
v eno močirno čumnato, katera je pripravna bolezni še povik-
šati. Potlej pošlejo po mašnika; saj bolnik tudi težko ozdravi,

ko ga začno tako povaljovati, in mu zraven še z kavo, z žganjam ino močnim vinam brez ozora na kakšnost bolezní streči. Martinez jim je svetoval, de naj si hiše alj stanice posnažijo, in za zimo pripravne napravijo, de bodo v ličnih pečah kuhali, in verh tega še v toplim lahko delali, možki za poletje orodja pripravljali, ženske predle alj kaj šivale. Pa so mu rekli: V peči kuhana jed ni zdrava; nas od nje glava boli. Per nas tudi ni navada, tako živeti, kakor na Krajskim živé. Pivčani ino druga ludstva proti Tersti se ne spoznajo Krajnec, ampak svoj kraj imenujejo: „Naša dežela.“ Hrib Javornik in Šneperski gojzd njim za Kranjsko mejo vejljata. Kdor gre v Cirknico alj v Lož, pravijo, de gre v Krajn.

Margeta, tako je bilo stareji domačji hčeri, kjer je Martinez služil, ime; ta je bila šla z eno sosede do terde zime na Krajsko predivo brat. Ti drugi so doma okrog ognja sedeli. Martinez je po cel teden v gojzdi dolge obdeloval, en čas za suhvo, en čas za vinske sode, ki jih je potlej v Terst na prodaj vozil. Ob nedelah je domu hodil, sicer pa po cel teden, kakor nekda v Bistrici, med drevarji živel. Ko je bil dovolj dog napravil, je kerle za Terst obtesaval. In tako je v časih doge, v časih pa kerle v Terst vozil. Ki se je bila terda zima začela, je bilo treba derv za dom napravljati. En čas so doma ploti pulili, tudi nekaj perstaranih češpelj ino drobnic alj neceplenih hrúšovih dreves je bilo okolj hiše, de so jih posekali. Ko so pa iz borjače vse dreva pošle, so jih bili od soseda, kateri tudi sam ni skoraj kaj imel, ene dva naročja na posodo dobili. Na zadnje pravi gospodar Martinezu: „Jutro pojdetá z Jliam v gojzd po dreva! Jlia (Elija) je bilo staršimu domačimu sinu ime.“

Drugi dan zjutraj ob petih so ženske kosilo napravile. Vsi so k jedi vstali. Po jedi so šli drugi spet ležat, Martinez in Ilija pa z voli v gojzd. Po poldne v hudi burji gresta z vozam derv proti domu. Volkovi so nju nadležvali, ino jima hotli vole požreti; ker je bilo pa že blizo vasi, sta ljudi sklicala, de jih odženó. Iz bližne vasi sta šla tudi tisto zimo oče ino sin po dreva; pa mraz nju je prevzél, ino blizo doma sta vsak za kak streljaj sak sebi zmerznila, in voli so bili sami voz domu pripeljali. Martinez opominja doma, de naj dajo za naprej na borjačo cele skládovnice derv napraviti, de ne bo treba v naj hujšim mrazi v nevarnostjo življenja v gojzd hoditi. Vsi pravijo: „Res bi bilo to dobro; pa per nas ni ta navada, to li na Krajskim delajo.“

Nič ni zučilo ljudi, desosi veliko mraza vžili, zlasti, ker si zavoljo lenobe nič prida obleke ne omislijo. Naj terdnejši mladenči so v delavnik kakor v praznik vsi raztergani. Tega pa, ker so vsi enaki, jih ni nič sram. Zaslužka drugja ne poznajo, kot za v Terst kake kerle obtesati ino jih speljati, pa per tem se malo dobí. Dekleta nosijo jajca, alj maslo alj cunje v Terst na prodaj. Tamkaj si dajo za kak goldinar novo obleko napraviti, to se pa vé, de taka obleka malo časa terpi. To staro obleko pa v Tersti za cunje pusté, de smejo to novo na sebi vunkaj nesti.

De vozarenje v Terst pri možkih h pijančevanji perložnost dajé, se lahko vé. De ženske per beračANJI, alj per tem, ko večkrat v Terst hodijo, niso nič bolji, si vsaki lahko misli. Leno življenje doma, pa tudi marsikaj napačnosti z sabo prinese.

Na spomlad sta šla gospodar ino gospodinja, kjer je Martinez služil, na Tersat na božjo pot. Martinez je doma kmetijo obdeloval. Ilija, Margeta in Marinka, mlaji domača hči so nekoljko pomagali, pa nar raji so šli po vasi h kacim sosedu na stoličke krog ognja sedet ino se parit. Sam Martinez ni mogel vsimu kaj, zato je bilo dosti zamujeniga. Ko sta gospodar ino gospodinja iz Tersata prišla, je šla Margeta v Ricmane h svetimu Jožefu na božjo pot. Ko je Margeta domu prišla, sta šla Ilija in Marinka na svete Vušarje. Ko sta ta dva domu prišla, sta šla gospodar ino Margeta na sveto Goro. Ko so iz božjih pot prišli, je vsak perpovedval, kaj je posebniga videl alj slišal. Gospodar ino gospodinja sta pravila, kako sta vidila Hrovatje, ko so jance pekli, kako so bili veseli, kako so trololo piskali ino plesali. Pravila sta, kaj jima je bilo v Reci všeči. Margeta je perpovedvala, kako je bilo pri sv. Jožefi kratkočasno, kako so Teržačani perljudni in dobri, kako sta nju bila dva zastonj napojila, kako sta ji bila prijazna, de sta jo še celo z sabo v Terst ravnala, ino ji obetala, kako ji bo tam dobro, pa de se ni upala z jima jiti, ker bi ne bli doma nič vedili, kamo je prejšla. Ilija ino Marianka sta perpovedvala, kako je en romar iz Krajskiga, ki je bil vojvoda trume, z katero sta hodila, celo pot pridigoval, kako je vedel vsa kamna odkazati, kjer je Marija počivala; kako se med potjo v ti alj uni cerkvi skuz čudeža

zdravje zadobo; kako je vedil na prečudne viže Marijo častiti, in kako je na zadnje na svetih Vušarjah od Marije slovo jemal. Ta mož, pravita dalej, se je per vsih svojih pridgah jokal, ino vsi smo se mogli z njim jokati. Kdo bi se ne bil jokal, ker nam je tako čudne reči od perkazen, od duš iz vic perpovedoval. Štajarci ino Korošci so tudi marsikaj noviga; vsak iz svojiga kraja povedali. Tu smo slišali, kako Svetinje v podobi ognjenih škompnikov eno drugo po svetih krajeh objiskujejo; kaj je Marija enimu božnimu romarju rekla, in še več reči. Na sveti Gori, pravi Margeta, je bilo tudi toljko ljudi, de se je vse terlo. Tu sim vidila, kako so lepo Kranjice napravlene. Tu so bile trume Lahov, sam Bog vé, kako daleč so prišli. Vino je bilo pa tako sladko in močno. Tako dobre volje smo bili, ko smo se damo spustili! Eniga romarja, ki je posebno lepe pesmi na sveti Gori pel, je bilo vino na zadnje položilo, doli sredi brega sim ga vidila ležati. Med potjo smo bili tudi dve prav zali ženski zad popustili, ki jih je vino premagvalo. Dva možka sta vsak eno počasi naprej spravljala, menim, de sta nji brata bila. Perpovedvali so tudi vsi, kako so težko h spovedi prišli, ker je bilo toljkanj ljudi per vsacim spovedniku. Zmenili so se še, kdaj bo vsak tje na božjo pot šel, kjer še letos ni bil.

Ko so druga družina po božjih potah hodili, dela Martinez doma, kar narveč more. On vidi, de ni nič sadniga drevja zunaj nekterih češpelj, ki so samo od sebe rasle, ino dve stari, vsi polamani in z maham prerašeni hruški, in ravno ena taka jablana. Te dve hruški ino ta jablana pa niso nič rodile, zato, ki so bile tako močno zapuščene. Martinez si perzadene, hrušovih ino jabelčnih divjakov dobiti, ino jih za hišo na enim precej velikim verti zasadi. V Postojni je bil pa žlahnih cepov dobil, de divjake pocepi. Sosedje so se vsimu temu delu smejali ino rekli: Martinez meni, de je na Krajnskim alj pa na Laškim; on ne verjame, de per nas nič ne rase. Otročaji, ko se jim to delo novo ino čudno zdelo, so zijali, vse obšlatali, nekaj iz neumnosti polomili. Kar se je vzelenilo, so krave objedle. Nekaj je bilo še ostalo, to je pa na zadnje veter polomil, ker ni bilo okolji nič zavetja. Sosedje so na zadnje rekli: „Saj smo prav pravili Martinezu, de per nas nič ne rase; ko ni verjel, se pa zdaj lahko sam prepriča. Per nas ni perst za drevje.“

Ko je čas žetve prišel, so najeli žanjice iz Krajskiga. Ko je bil čas košnje, so ravno od ondot tudi kôsci prišli, domači junačje so pa lenobo pasli, rekoč: „Rajši lačen ležim; kot bi sit delal. Naj dela Krajnc, saj ne dela zastonj.“ Žanjicam in pa kôscam so pri vsaki hiši napravili velike pojedine, ino tudi vina so njim omislili. Ob košnji in žetvi ino tudi ob večih godeh je bilo z bitam, druge čase pa li z psam.

Pivčani so ljudje dobriga serca; alj njih nemarno življenje ni blo nič Martinezu všeči. Vez vmazan je mogel hoditi, ker je okolj ognja večkrat posedati persilen b.l. Oči so ga od večniga dima po veži bolele. Ako je pa kake boljši svete daljal, so mu odgovarjali: „Per nas ni taka navada, kot na Krajskim.“ O svetim Jerneji je šel v Postojno na somenj, in objiše Sterženoviga Jakopa. Ta mu perpoveduje, kako se je Martinezovim tovaršam godilo, ko so bili razkropleni, rekoč: Od Lukša sim zvedel, on mi je pravil, de je bil Francon obstrelen, ino je mogel potlej dolgo ležati, preden je ozdravil. Razkropleni so se sčakali blizo Turjaka v eni hiši, kjer so Lukš in njegov Nacelj in Francon žc pred bili pogovorjeni, kje mislijo ostati. Lenčeta je Matjaž tudi k njem tjekaj peljal. Sicer se jim ni bilo nič družiga zgodilo, in svoje cule so srečno odnesli.

Za tem pogovorjam pride en mož, ki je moko v Terst peljal, bližej k njima, in ker je Jakopa poznal, se začne z njima pogovarjati. Martinez perpoveduje od svoje Pivke, in de bi rad šel drugam služit, če bi za kako službo zvedil. Ta ptuji mož, Anton, pravi: „Jez sim iz Lepiga Polja doma. Per nas se dobé dobri gospodarji, ki bi radi pridne hlapce. Tudi jez te vzamem, če se z manoj pogodiš. Per nas, boš pa videl, je vse drugači, kot od Pivke perpoveduješ. Per nas je lepa vas, lepi so gojzdi, lepo polje, zato se tudi pravi: „Na Lepim Polji.“ Naša vas ima kacih 80 zemljaških hiš, trinajst je kajžerjov, t. j. dva kovača, eden njiju je en kos ključavničarja; en mizar; dva čevlarja, dva krajača, en kolar, kateri je zraven tudi bačnik alj škafar (pintar), dva zidarja, ki sta po zimi tudi tkavca, dva tesarja, katerih eden ima tudi kramarijo, de jo žena ino hči prodajate, drugi pa ima kupčijo z soljo, z tobakam in z potrebnimi dišavami. Ena je tudi zdravnikova hiša. Per strani vasi, eno malo preč, je cerkev ino farovž, ker je per nas

fara, in imamo tri duhovne. Zraven je tudi školnik, kateri je cerkvenik in organist vse vkupaj. Vas je naskriž postavljena, de gredo ene ulice po dolgim, druge pa po čez, torej je vas tako široka kakor dolga. Ob uljah je do pasa visok zid, nad katerim so prostice perbite. Na verte so k hišam vrata, ker vsaka enmalo dalje od ulje preč stoji. Ko gre kdo čez vas, bi vtegnil misliti, de po gojzdi gre, sadno drevje stoji povsod okolj hiš. Če pride kdo na vert iz ulje, najde per vsaki hiši en presadnik za kapuz. V ta presadnik marsikaj rož nasadé, de spomlad in poleti, in še v jesen po celi vasi lepo diši. Za hišoj na unajno stran vasi ima vsak zemljak svoje kmetijske poslopja. Hiše so previdene z zgornjim podam (so na dva pôda); na zgornim podi ima vsak svojo kaščo alj žitnico ino druge sprave. Na sredi vasi so tri lipe, ena, pravijo, je bila sajena ob časih kralja Matjaža; druga, ko se je oče Lavdon z Turki vojskoval, ino tretja, ko se je 1814 pisalo. Mem vasi na osajni strani teče mem vertov potok, kateri eno versto na zkriž stavlene vasi od družih sosedov loči. Per gornim konci vasi pa usinjar svoje kože namaka. Na sredi vasi zraven lip je znaminje. Iz njega na vsako iz med štirih strani toči ena kamnitna ribja glava vodo. Nad ribjimi glavami je na eni strani sv. britka martra; na drugi mati božja, na tretji sv. Florjan, in na četerti farni Patron. Zgor je na eni strani sv. Trojica, na drugi sv. Janez ko Kristusa keršuje, na tretji Kristus per Jakopovi šterni, ino na četerti Abrahamov hlapec Eliecer ino Rebeka. Na gornjo kraj vasi nad mlini se začno vinske gorice kake dvakrat tako visoke, kot cerkveni zvonik, pa zložne, ino lepo proti sonci obrnjene. Vsaka zemlja ima po dva, kake tri alj štir četirvoglate orale velike nograda. Na senčni kraj vinskih goric so hrastovi, brezovi in kostanjevi gojzdi. Naprej vnekoliko viših gorah so smrekovi, bukovi ino macesnovi gojzdi. Po obeh straneh vasi so napred zelniki, potlej njive. Vsaki ima svoje njive v dveh krajih vkupej. Per vsacim kosi svojga polja ima en kozelc, zraven kateriga stojé po tri češnjave drevesa. Pod vasjo na vsako stran potoka, kjer se „Na Loci“ pravi, so travniki. Vsaka zemlja ima po dva velika travnika. Za mejnike stojé med travnici lepi javorji. Struge so tako od potoka nakopane, de se na vsak travnik lahko, kedar je treba, voda napelje. Naša hiša je na vodnjo stran vasi blizo cerkve. Cerkev je posebno per nas lepa ino velika; šest in dvajset sežnjev je dolga, dvanajst sežnjev široka. Zraven vel-

ciga altarja ima še šest stranskih altarjev, vsi so kamnitni. Zvonik je lepo oblišan, de še nisim nikjer taciga vidil. Velki zvon je petdeset centov težak, li ob velikih praznicah z njimi zvoní. Ti drugi trije so, se ve, po permeri manji. Vsi pa grozno lepo in živo pojo. Naši mladenči se znajo z vsmi prav lepo vstreči ino perterkavati. Še bi perpovedaval, pa se mi naprej mudi. Martinez ali se udinjaš z menoj? Oh prav rad, odgovori Martinez, koliko mi bote na leto dali? Anton pravi: Per nas je tudi dosti terpeti. Na leto ti bom dal dvajset goldinarjev v denarjih, zraven pa ene jerhaste hlače, ene škorne iz noviga, ene ti bom pa podelati dal, verh tega pa še eno hodno ino eno pražnjo zrajco. Martinez pravi: „Z tacim možam se ne bom vlekel za plačo; že velja.“ Pred svetim Lukežam ene dni bom šel spet v Terst, pravi Anton. Tačas mi tukaj počakaj. Zdaj še konje napojím, potlej pa grem. Martinez pravi: Oče! mi dva z Jakopam bova zvesto konje opravila; li tukaj si nekoljko počijte, vém de ste trudni. Ko sta konje opravila, odrine Anton v Terst, in Martinez na Pivko domu.

Doma je Martinez vse dopovedal, kar se je bil v Postojni domenil. Še bi ga bili radi obderžali, žal jim je bilo, de se je proč namenil. On je pa li komaj sv. Lukeža čakal. Vse nerodnosti, ki jih je vidil, so ga še bolj pekle, de se skoraj ni mogel več tukaj viditi, ko je to le pridigo slišal osemnajsto nedeljo po binkuštih.

Pridiga 18. nedelo po Binkuštih.

In glej, prinesli so mu mertvičniga ležeciga na posteli.
Matevž 9. 2.

Mertvičnost, ki jo je terpel bolnik, od kateriga smo zdaj v sv. Evangelji slišali, je velika nadloga, kakor vsak lahko spozna. Nič se ne more mertvičen pomagati, kamor ga drugi in kakor ga denejo, tam ino tako mora ostati. Namest kaj delati, si še sam sebi najpotrebnejšiga ne more pomoči. Evangelškiga bolnika so morli drugi k vsigamogočnimu zdravniku nesti, sicer bi bil moral le od deleč gledati alj slišati, kako bi mu J. K. lahko pomagal, pa do njega bi ne bil mogel priti. Alj kaj hočemo telesne mertvičnosti toljko premišlovati. Rajši

tistih premislimo, ki so na telesi zdravi, pa so na duši mertvični, de še dostikrat sami za to ne vedó. Taki so stariši, gospodari, naprejpostavljeni, ki svojih otrok alj podložnih ne svaré; tisti, katerim se toži božjo besedo poslušati, alj svoje keršanske dolžnosti spolnjevati, tisti, ki opravil alj del svojga stanu ne spolnujejo; alj per svojih delih vse nezvesto ino po verhi storé. Taki mertvičnosti se pravi lenoba. Lenoba je pa dvoja, dušna in telesna. Na duši len ne skerbi za svoje izveličanje; na telesi len pa ne opravlja dolžnosti svojga stanu. Dones premislimo oboje lenobe, dušne ino telesne z njinimi žalostnimi nasledki. Lenoba z nje nasledki bo zapopadek mojiga donašniga govorjenja.

Na duši len je, kdor hoče Bogu ino hudiču, mesi ino duhu vkupej služiti, kar pa ni mogoče, ker dvema nasprotnima gospodama ne more nihče služiti. Tak torej počasi v dobrim popolnoma opeša, in se ves v hudobijah razvadi. Len torej li iz navade in vse raztreseno moli, odlaša prejemanje svetih zakramentov od eniga časa do drugiga, zjutraj in zvečer molitev opuša alj brez sile okrajsuje; komur nič mar, kaj dobriga storiti; kagor nič ne opláši v grehi živeti; kdor se nič ne zatajuje, ampak živi, kakor se bolj perlega; kdor svojih podložnih ino otrok ne svari, alj se celo k hudobijam posmehuje. Od tacih se mora reči, de so na duši leni.

Kako Bog dušno lenobo sovraži, je dal skuz sv. Janeza v skrivnim razodenji na znanje, ko je Laodocejskimu naprejpostavljenimu djal: „Jez vem tvoje dela, ino de nisi ne merzel ne górak, o de bi bil merzel alj górak! Ker si pa mlačen, t. j. ne merzel ne górak, te bom iz svojih vust vunkaj pljuval.“ Mlačen spozna, de je dolžen Bogu vso čast in hvalo, tode zraven, namest Bogu služiti, živi po svojih napačnih nagnenjih, po šegah sveta, vse pregrešno.

Alj nekteri si bo mislil: Res de marsikaj napačniga storim; pa se vender li velcih pregreh varujem; zavoljo tega imam pa tudi upanje, de ne bom pogublen. Tode kdor tako misliš, se vprašaj: Ali je gospodar z hlapcam zadovoljn, če ga hlapec ne požge alj ne okrade, zraven pa tudi nič ne dela, in zmiraj kake manji zopernosti per hiši napravlja? O gotovo ne! In kako hoče Bog z tabo zadovolen biti, kèr nimaš nič

ljubezni, do njega, katera ljubezen bi te tudi pred malimi grehi obvarvala, ker se samo iz strahu pred velikimi pregrehami varuješ. Ko pa nimaš nič ljubezni do Boga, zakaj želiš enkrat po plácán biti? „O nesrečen clovek! pravi sv. Bernard, tavžentkrat tavžent jih njemu streže, in dešetkrat sto tavžent jih njemu streže, in desetkrat sto tavžent jih na strežbo čaka, in ti si sedeti upaš? Angelci ino vsi izvoleni v nebesih, kakor tudi vsi Bogu zvesti, kar jih je na zemli, strežejo ino služijo njemu zvesto, zato ki so njegovi prijateli; ti pa misliš, de si njegov prijatel in služabnik, ko li sebi strežeš, ino pa svoji volji živiš; ti želiš plačilo od njega, če mu tudi nič ne služiš, in ko se h večim le velikih grehov varuješ.

Če pa tudi do zdaj nisi v velike pregrehe padil, ali se boš pa zanaprej brez božje ljubezni velikih pregréh ovarvati zamogel? Božji prijatli včasih v skusnjavah opešajo, in ti meniš, boš stanoviten, ako ravno te Bog zapuša. „Preklet, kdor Gospodovo delo zanikarno opravlja.“ Jerem. 48, 10. Iz tega vidiš, de ker si len ino zanikarn, de si imaš li velikih pregréh ino večniga pogublenja v svesti biti.

Na duši len se pa tudi ne poboljša. On je podoben bolniku, ki na kervi peša. Tak bolnik se nič noče zdraviti, ker si ne verjame, de bi bil bolan, in tako popolnoma opeša, ter vmerje, kakor bi zaspal. Ravno tako na duši len misli, de se mu ni treba nič poboljšati, de je dober in Bogu prijeten. Tako pa še čedalje bolj v hudobije zajde, ino na zadnje v svoji nespokornosti umerje, Pridige, opominvanje, premišlevanje, nič ga ni v stani leniga predramiti. Tudi sveti Zakramenti per njem vso svojo moč zgubè. On jih poredkama, brez vse perprave, brez vsiga občutenja prejema. Spoved opravlja brez terdniga sklepa se poboljšati, brez grevinge, in vse tje v en dan. Kakoršen gre h spovedi, takšin tudi od spovedi pride. Sveto obhajilo, je za nj božji rop, Kar bi mu imelo h izveličanju služiti, mu še li h pogublenji služi. Kaj hoče torej tacimu h izveličanju služiti?

Stan leniga je nesrečnejši, kot pa ko bi bil on velik grešnik. To se vidi iz tega, kar je Bog Laodicejskimu naprejpostavljenimu rekel: „O ko bi bil ti pač merzel alj pa gorak!“ Merzel, to je velik grešnik, se laglej in prej spokori, ko pa

mlačen ino len. Velika grešnica Magdalena je poslušala Gopodovih nauk, ino je polna serčne žalosti svoje grehe objokala. Desni razbojnik je na križu zdihoval: „Gospod! spomni se me, ko prideš v svojo kralstvo.“ Leniga pa nikolj nič ne omeč. Sv. Bernard Sienski pravi: „Vidil sim take, ko so na presilne obresti denarje posojovali, nevsmilene kralje, zaničlive ženske, celo ajde, ki so se zgrevani k Bogu obrnili; tode tresem se, kar nisim nikolji kaciga mlačniga kristjana vidil, kateri bi se bil k Bogu spreobernil.“ Vsak len alj mlačen misli, de je na izveličanski poti, in živi poln trošta brez skerbí. Tako gre tudi mirno v svojo pogublenje. O koga ne bo groza v lenobo zaiti! — Torej se pridno deržimo božje službe; radi molimo, večkrat se spremišlujmo, ali smo se kaj poboljšali alj ne, ker nam je zmiraj bolšim biti. Ker je pa to težavno, posebno za leniga alj mlačniga, si spomnimo, kar Kristus pravi: „Nebeško kralstvo silo terpi, ino li silni ga bodo dosegli.

Za nasledki dušne lenohe premislimo še nasledke telesne lenobe.

2.

Telesno len je, kdor nemarno alj tožljivo dolžnosti svojga stanu spolnuje; kdor namest po svojim stani delati, polega, poseda, vasuje alj se pa tacih del vloti, ki mu niso nič mar, za katere on ni; kdor se vsaciga dela koj naveliča, kdor li tako dolgo kaj dela, dokler se mu delo kratkočasno zdí; če je pa težji, in bolj zuperno, pa ga popusti. Tak je zoperu Bogu, škodliv sam sebi ino bližnimu..

Ura, ki ne gre in neče biti — mlin, ki neče mleti — kolovrat, ki neče vleči, ni za nič ino marskoga tako jezi, de pravi: „Vse to bi stolkel; tako je lepo, pa ni za nič, škoda, ko sim z to rečjo toljko dela in popravlanja imel.“ Ali misliš ti leni človek, de si Bogu bolj prijeten, ko nočeš nič delati? Sonce, luna, zvezde, živali, vse spolni svoje dolžnosti, kakor je Bog per stvarenji jim odločil, ti pa ne. Bog ti je dal roke, de marskako z njimi lahko prijemaš, noge, de greš po deli, ino si pri deli ž njimi pomagaš; oči, de vidiš kako delati. Kar sam z životam ne moreš storiti, ti je Bog dal umno glavo, de si orodje vmisliš, ino z tim pomagaš. Bog ti gotovo ni dal oči, de bi jih le v spanji zatisnjene imel; ne rok, ne bih jih

naskrižem deržal, ne nog, de bi samo pohajkoval. Kakor je riba za plavati ino ptica za letati, tako je človek za delo vstvarjen. Ptica se posluži perutnic, riba plavat v to, za kar so, in li človek bi se svojih zdravih udov v to ne poslužil, za kar so. Ali misliš leni kmet, de bo neumna žival z svojim gobcam alj rivecam sejála, žela, mlatila, drevje presajala, cepila? Ali misliš, de je neumen vol perpraven sam v gojzd hoditi ti dreva napravljat in domu vozit? To lahko spoznaš če imas li koljkaj pameti, de si z svojo lenobo Bogu zopern, ker njegovim namenam nasproti ravnaš.

Zato ko je Bog človeka za delo stvaril, je bil pa tudi koj perva dva človeku v lep vert, v Paradiž postavil, de bi ga bila obdelovala. To se pravi, jima je bil delo odkazal, de bi ne bila mogla reči: „Za delo sva stvarjena, pa nič dela nimava.“ Ko sta grešila, še za to ni bila za njiju ino njih nastopnike dolžnost delati, jenjala, temuč Bog jih je zato še k težim delu obsodil. V potu svojiga obličja boš svoj kruh jedil, je djal Bog Adamu, ino to velja za vse ljudi. „Kdor ne dela, pravi sv. Pavl, naj pa tudi ne jé. 2. Tim. 3, 10.

Kdor ne dela, ni vreden, de živi, zato kir ne spolni dolžnosti, za kar ga je Bog na svet postavil. Kako hoče tak Bogu prijeten biti? — Bog bi bil lahko tako storil, de bi zemlja povsod sama od sebi vse rodila, brez de bi si človek kaj perzadeval; pa po svoji neskončni modrosti ni hotel. Namest tega je še li tako obernil, de so zraven obdelovanja zemlje še tudi druge dela in opravila potrebne. Tako vsak človek še laglej svoje delo najde. Enim kaže se kmetjištva vlotiti, enim šivanja, enim zidanja, enim obtesovanja lesa, enim kovaštva, enim pisanja, enim učenja, i. t. d. Vsi stanovi so po božji previdnosti potrebni. Naj bo kdo v katerim stani kolj hoče, len je Bogu zopern, ker njemu nasproti ravna.

Sv. Evangelj nam od eniga leniga hlapca perpo-veduje, ki ni hotel z talentam prav obračati, ki ga je bil od svojga gospoda dobil. Le ta leni hlapec se je izgovarjal pred svojim gospodam rekoč: „Vem, de si terd; žanješ, kjer nisi sejál, ino poberaš, kjer nisi trosil; v strahi sim šel, ino tvoj talent v zemljo zakopal; glej tu imaš, kar je tvojga.“ Gospod pa mu je odgovo-

ril: „Ti hudobni ino leni hlapec, ti si vedil, de žanjem, kjer ne sejem, ino pobiram, kjer nisim raztresil.“ Potlej ga uči, kako bi si bil mogel perzadevati ino obračati, de bi bil h talentu kaj perdobil. --- Na zadnje perstavi to strašno sodbo: „Malopridniga hlapca veržite v unajne tame, kjer bo jok ino škripanje z zobmi. Mat. 25, 24—30. Enaka sodba čaka vsa-ciga leniga. Bog mu je dal zdrave ude ino pamet. To je tisti talent, z katerim vsak naj prav obrača v tistim stani, v kateriga ga je Bog postavil, de naj zvesto ino pridno v njem dela. Če pa svoje od Boga prijete dari v zemljo zakopa, de je v svojim stani len, bo moral slišati strašno sodbo: Malopridniga hlapca veržite v unojne tame, kjer bo jok ino škripanje z zobmi.

Lenuh je škodliv sam sebi na duši ino na telesi. Na duši si napravi dosti skušnjav. Zapušen ino neobdelan svet družiga ne rodi, kakor ternje ino osat; v stoječi mlakuži se gerdi červje ino kače zaredé; železa, ki v koti leži, se rje navzame; duša leniga pa družiga ne obrodi, kakor pregrehe. On si nič ne zasluši, dosti bi pa vender rad imel, tako se ga polasti lakomnost. Ložji si misli je koga kaj ogoljfati alj kaj vkrasti, kot si pa pošteno perslužiti. In če li perložnost najde, tudi iz lakomnosti kaj vzame.

Ravno tako, ko vidi, de nič nima, je drugim nevošliv, ki kaj zavoljo pridnosti pridobé. Posedanje, postopanje ga zapelja h požrešnosti in pijanosti. Iz tega pa, ino iz marskaterih misel, ki jih v lenobi pase, pride tudi nečistost in vse druge pregrehe. Lenoba je mati vsih pregréh. Postopanje je veliko hudiga navučilo. Sirah, 33, 29.

Lenoba je pa tudi na telesi alj na premoženji škodliva. Postopanje napravi vse mehkužno telo. Pregrehe, ki iz lenobe in postopanja pridejo, kot pijančevanje, razvujzdanost, ga pa tudi po svoji viži slabé. Premoženje pride ravno tako v nič; če ima lenuh kaj, še to zapravi, ne prisluži si pa nič. Len hoče ino noče; orati noče, po leti bo vbogajime prosil, pa mu ne bodo dali. Pripovest 18, 9.

Pa kaj, ko bi len le sam terpel, z njim more še cela družina in v časi še vas terpeti. Ko je njegovo polje zapušeno,

vert brez sadja, travniki zastavljeni, pohišstvo vkupaj pada, je tudi družina lačna, vsa raztergana; v tacim stani se jim delati ne ljubi, okolj se vlačijo kot megla brez vetra; v cerkvo hoditi jih je sram, ker nimajo obleke, in tako so tndi vsi nevedni; zraven pa za vse pregrehe perpravleni. Na zadnje morjo vbogajime prositi, alj pa še celo kradejo, ino se z hudobneži vlačijo. Nič posebniga ni, če taka družina svoje stariše preklinja, in si na vse plati pekel služi.

Od hiše leniga si tudi sosedje ne morejo nič prida obe-tati. Lenuh ino njegova žena zmiraj hodita na posodo jiskat, kar že sama vesta, de ne bodeta mogla nikolj verniti. Če na posodo ne jišeta, njih tako nadležovata. Družina v nadlogah ino stiski, če li more, kaj ukrade. Kedar je treba kaj h so-seski pomagati alj napraviti, od hiše leniga ni nič dobiti, kot kake zoperne besede ino prazne marnje.

Pomisli o lenuh! kaj bi bilo, če bi bili vsi taki kot si ti. Ako bi te posnemali, bi bil svet pušava, ves z ternjam zara-šen; ne bilo bi ne žita, ne živine, ne vina, ne volne ne pre-diva, ne sadja. Če bi bili vsi delavci lenuhi, bi morli vsi ljudjé, namest po hišah, li po berlogih stanovati; namest oblek bi li neustrojene kože kacih zver nosili, če bi še te dobili; nobe-niga orodja bi ne bilo v roke vzeti, nobene poti, nobene česte nikamur. Nagi bi se morli li od kacih drobnic in lesnik živiti. Ljudje bi bili na duši ino telesi, kakor zverina.

Okončevanje.

Vse to bi prišlo iz lenobe. Varuj se nje torej vsak na duši ino na telesi! Dušno lenobo Bog čerti, zlasti že za to, ko se nji podveržen nikolj ne poboljša. Telesna lenoba je pa zoperna Bogu, škodлива lenimu ino tudi drugim ljudém. Teh žalostnih nasledkov premisli vsak, de v nabeno lenobo ne zajde.

Kdor si pa že len, si vse prizadeni, lenobi nasproti ra-vnati, de boš Bogu ino ljudem prijetno — sebi pa kot priden hlapec božji k izveličanji ževel. Amen.

VI.

Nova cerkva na stari Doberni.

(Popisali g. Dr. Valentin Viri.)

Svoje dni so zidali za svete reči kristjani velike ino lepe cerkve po hribih ino dolinah, po mestih ino vesih: ime nitne cerkve so bile rajnih dedov veselje in čast. V sedajnih časih delajo ravne, železne ceste, čudno raspete velike mostove ino podzemlske kolovoze (tunele), de se hitrej ko ptica po sveti leti — ino to je veselje sedajnih ljudi, take posvetne reči so naših časov slava. Novih cerkev sidati se malo kdo podstopi, dokler še starih ohraniti ino popraviti je pogosto velika težava. Redko, pa za toljko lepši je čuti, de se majhna ne premožna fara z svojim serčnim fajmoštram loti, staro, lozno cerkvo podreti, ino ob svoji moči veliko veči ino lepši vežo božjo Bcgu ino Mariji v čast pozidati, kakor so pridni Doberčani pretečene dve leti storili, ter so zaslužili, de se pohvalijo, ino njih hvala sosedom v slaven izgled, vnukam pa v spomin zahvale ohrane.

Dobro uro nad Celam v tihim skritim kraji na severji teči Doberna med veselimi goricami pod Javornikam, visoko goro, ki med Vitansko cesto ino hudo Lukno steno dela. V lični dolini vglodaš pod starim gradam, ki mu je bilo svoje dni kačji grad ime, na zeleni gomili Novigrad, lično grašino; dalej na desno vidiš na veselim hribri Dobersko cerkvo, ino v koti za farno cerkvo najdeš Doberske Toplice, dobro znane ljudem bližnih ino dalnih krajev, kamor se bolniki že veliko sto let hodijo kopat in ozdravljat. Lepa cesta od Cela v Toplice peljá. Na čeli Doberske doline farna cerkva zdaj kakor krona na glavi v svoji lepoti stoji, ino je kakor zidovje priča, že tretjokrat predelana.

Lehko je že pred tavžent letmi perva mala cerkvica stala, Mariji materi boži posvečena, ki je podruženca stare Novocerkovske fare bila. Znamja so na zidovji kazale, de je

ta prva cerkev bila pogorela; na pogorišji so pa drugo postavili pred kakim pet sto letami. Kakor se pa ljudje množijo, tudi cerkve pretesne prihajajo, in nove fare se morjo začeti. Tudi tiha Doberna je dobila pred nekimi dve sto letami svojiga fajmoštra, ino majhno cerkvico so nategnili ino v leti 1664 ji kor naredili; po sončnim kraji pa kapelo vzdali, svetimu Jožefu posvečeno. Tako zstavljena cerkva je krivo stala, je bila zopet premala ino potrebna velikiga popravila. Alj če se stare omare dotekneš, de jo pomeziš, se ti izsula bo; ino tega se je bilo tudi per Doberški cerkvi bati.

Za vse skerb ino nevtruden fajmošter Gregor Miklavzin vse to prevdario, ter si serce vzemejo z božjo pomočjo ino pa z svojimi ljubimi farmani novo cerkvo pozidat. Bogoljubna čeda sliši glas svojiga dobriga pastirja ino vboga. Naj jih sosedje strašijo koljkor hočejo, Doberčani se ne vstrašijo, tudi ne prašajo, kdo bo plačal, ampak zaupajo, de bo vse Bog dal ino pa dobri ljudjé. Česar so se lotili, so v kratkim storili, ino vpraša se, kdo je veči pohvale vreden-gospod fajmošter, ki so farmane tak modro vladali (vižali), alj pa farmani, ki so tak radi vbogali? — V sedmih mesencah je lepa nova cerkva stala, ki so jo ob svoji moči pozidali. Tako so lahko čudo lepiga zgodi, kjer je skerb gospodar ino pa pridna družina.

Sveta resnica je, kar sveto pismo pové, de ako Bog hiše ne zida, tudi delavci sapstojn delajo. Bog na pridnim rad pripomore, kakor jo Doberčanam očitno pomagal. Poprejna zima je bila toljko lepa, de so lahko les ino kamenje pripravili, ino dovozili česar je bila potreba. Poderli so staro cerkvo, ki je tako slabo stala, de bi se bila o potresi lahko sama izsula. Na svetiga Filipa v leti 1844 so novo delo Bogu priporočili ino veličastno prvi vogelni kamen položili; ino zdaj se kakor mravle sučejo, eni vozijo, drugi strežejo, sidajo, tešejo, skerb fajmošter pa povsodi prvi, delajo serce delavcam. Cerkva tako naglo raste, de se sosedjo ne morejo dosti dočuditi, ptuja gospôda pa ne dosti nagledati, ki se je memo v Toplice vozila. Niso opešali Doberčani, kakor so jim posvetneži prerokvali, ampak še bolj serčni so bili, videti, kako čudno jim Bog pomaga ino jih nesreče varje.

Ko so eniga dne les iz gore za cerkvo vozili, ino ravno tolsto, težko bruno peljali, se na nekim ovinki težek vos nad fajmoštra zverne, ki so ljudem kazali, kako naj šterčijo. Viditi fajmoštra pasti, ino vos z toljko težo na njih zverniti se vozniki prestrašijo njihove očitne smerti; pa fajmojšter zdravi vstanejo, ino veselo vos vzdignit pomagajo, ki se je tako naleš čres njih prekucnil, de jih zadél ni. — Janez Vovčič, hlapec fajmojštrov vozi potem krune na žago, njih za cerkvo na dile alj deske narezat. Gredoč pride pod vos, ino kolesa teško naloženiga voza mu grejo ravno črez persi. Vsi trepečejo, to videti, hlapec pa vstane, ino zdrav dalej peljá. Tudi strežačov eden, Jožef Klinc po imeni, je visoko iz rušta padil, ino vstrašili so se; de bi se bil polomil alj celo vbil; pa zdrav in vesel se pobere, ino streže zidarjam kakor poprėj.

Veliko so imeli Doberčani tisto leto per cerkvi djanja, neprenehama voziti ino rokodelam streči; pa vender vsak povè, de niso eno leto kdaj tak lahko svojiga polja obdelali, kakor ravno to leto, ko so h cerkvi pomagali. — Kdor terdno v Boga zaupa ino svoje storí, ne bo v sramoti obtečal, de bi mu rekli: „Ta človek je začél zidati, pa ni mogel dodelati.“

Delo se je v imeni božim spomlad začelo, ino že prvo jesen je bila cérkva po večim zdelana zadosti, de so jo drugo adventno nedeljo, 12. grudna visoko častivredni Novocerkovski dehant g. Franc Križaj za službo božjo blagoslovili (požegnali). Kar so pozidali, je terdno, čedno, lepo delo, ki za veliko sto let stojí, ter vsakimu dopade, ki cerkvo ogleda.

Stala je prostorna cerkva lepo bela odzunaj pa še prazna od znotraj; in Doberčani se niso neveličali vlagati tudi za znotrajno opravo, ampak so se poskušali, kateri stan bo kaj lepšiga v novo cerkvo pripravil. Mladenči so omislili zali nov tabernakel za velik altar, dekleta so kupile drag svetilnik alj luster, ki v sredi cerkve vesí; gospodinje so oskerbele svete Ane altar, gospodarji so pa nar veči plačila odpravili. Vse te lepe priprave so pa gospod fajmošter sami oskerbeli, de je vsaka stvar po cerkvi po redi narejena, ino vsa cerkva, kakor bi jo zliv. Vsi ki jo hodijo gledat, pravijo, de je malo tak lepih farnih cerkvi po deželi, kakor je nova cerkva na Doberni.

Ko so bili altarji izdelani, tudi tlak po cerkvi položen, so prišli škof ravno v saboto pred angelsko nedelo novo cerkvo posvetiti. Velik ino imeniten zhod je bil za celo Dobersko faro, poseben vesel dan za gospod fajmoštra, ki so ravno to nedelo pred 20 letmi prvo novo mašo peli; ino njihove želje so bile dopoljene, be bojo njihov star prijatelj ino tovarš Anton Slomšek, ki sta poprej per Novi Cerkvi skupej služila, zdaj nov škof novo cerkvo posvetili. Vsa Doberna je bila že v saboto večer u veselji. Steze so bile h cerkvi ovenčane, pote z zelenjam ino rožami nastlane, lepi napisi so se od vsih strani brali; le škoda, de je dež tako nevsmileno lil, kakor bi bilo nebo odpereto.

Zunaj nove cerkve je čeden šotor (hram) stal, v šotori altar, ino na altarji svete kosti svetnikov, katire so po tem v novo cerkvo zanesli ino v nov altar zazidali. Škof ino mašniki so na večer duhovsko opravilo v šotorji peli; po tem pa soseske vse fare po versti celo noč pele ino molile, de je bilo milo čuti v tih noči pobožne molitve ino pa sveto petje, z katerimi se Bog v svojih svetnikah časti. Zjutraj zgodaj so se svete maše začele, ino v šotorji, ki je bil silo čedno napravljen služile. Prej ko se opravilo začne, gorni veter potegne, ino se lepo zvedri; ino sonce je prijazno obsjalo lepo delo bože časti. Kdo bi dopovedal svete šege; kako se cerkev posvečuje. Vse to je bolj videti, kakor dopovedati; ino če vse prav premišliš, razsolzil se boš. Od osmih do pol dvanajstih so novo cerkvo posvečovali, po tem pa prečestiti škof na kancel šli, ino farmanam pridgo naredili, Bogu v čast ino hvalo, skerbniemu fajmoštru ino pridnim farmanam pa v pohvalo, kakor so jo zaslužili. Po pridgi so domač g. fajmošter sveto veliko opravilo imeli, ter zahvalili Boga, ki jim je toljko srečo dal, delo srečno začeti, izpeljati in dokončati.

Tako je lepo delo nove cerkve storjeno, ino posvečeno. Sveta nedela cerkveniga posvečenja je minila, alj posvečena cerkva bo z božjo pomočjo ostala ino govorila prihodnim narodam, koljko poštena fara premore storiti za božjo čast, ako le Boga v resnici ljubi — koljko pridni ljudje zamorejo, če radi vbogajo ino en drugimu lepo pomagajo — ino de k Bogu posvečenimu delu ni potreba toljko bogastva, kakor dobroželjniga serca. Očetje bojo še na svoje stare dni svojim otrokam —

otroci pa vnukam pripovedvali, kako lepo je bilo, ko so novo cerkvo na Doberni posvečovali; pravili bojo, kaj so prečistiti žkof pridgvali. Kdor pa brati zna, naj pridigo bere v spomin dobrih svetoželjnih ljudi; ino naj vredno spoštuje svete reči.

„Gospod, jaz ljubim lepoto tvoje hiše, ino kraj, kjer tvoje veličastvo prebiva.“

Psalm, 25, 8.

U v o d.

Predragi moji stari znanci ino prijateli! Veselo vas dones pozdravim, ker toljko veselja per vas najdem. Znoči ino dones ves Doberski kraj raduje, vse krog sluje od svetiga petja ino pobožnih molitov. Pa tudi veste zakaj?

Lepo novo cerkvo ste Bogu ino Mariji pozidali, z velikim trudem ino skerbjo ste jo izgotovili, de čedno na veselim homči kakor devica stoji, lepo ovenčana kakor nevesta, ki svojiga ljubiga ženina čaka. — Ino pogledjte, z veliko častjo je ženin prišel, z njimi njegovi svatje ino služavniki, z veseljem petjam ino z vbrano muziko. Dones je njegova poroka. Vsmilen Jezus je prišel z svojimi Svetniki v tej vaši novi cerkvi per vas prebivat. Mi Jezusovi služavniki smo njemu novo hišo dones posvetili ino ga z častjo tukaj sem spremili, de bo v prihodno tukaj med vami prebival, on ženin vaših duš, pa tudi ljubeni ženin vaše fare ino vaše farne cerkve. „Pogledjte prebivališe božje z ljudmi; tukaj bo z njimi prebival. Oni bojo njegovo ljudstvo, ino sam Bog bo z njimi njih Bog.“ Skriv. ras. 21, 3.

Resnično vesel dan je dones za častiga gospod fajmoštra, videti svoje želje dopolnjene veliko skerb doveršeno ino njih delo venčano; kar so serčno začeli, so dones srečno skončali Bogu ino Mariji v čast. — Lehko se veselite pridni Doberski farmani, ki vidite dones svoje terpenje ino velike potroske tako

veličastno povzdignjene, ter vas bo lepo delo še per prihodnih narodah hvalilo, ki bojo v čedno cerkev hodili, ki ste jo vi pezidali. — Z vami se veselimo tudi mi vsi, bližni ino dalni sosedje; zakaj to je vesel dan, ki nam ga je gospod Bog včakati dal, de se ga prav razveselimo.

Sveto veselje mora pa tudi svet nauk imeti, de nam prehitro ne mine, ampak nas vedno pomni zakaj jo bilo veselje. Želim vam torej dve besedi dones na dvoje prašanje odgovoriti, ki mi jih denašno sveto obhajilo da:

I. Pokaj se cerkve stavijo?

II. Zakaj se nove cerkve posvetijo? — de bomo jih vredno poštovali. — Ako Gospod hiše ne zida, zidariji zapstoj delajo; ako meni Bog ne pomaga, bom tudi jaz zapstoj govoril.

I. Pokaj se cerkve stavijo?

Ves svét je tempel boži ino vsaka hvaležno serce človeško je Bogu posvečen altar. Človek pa mora imeti tudi svoj kraj, na katirim neskončno vsmilenimu Bogu opravlja za toljko prijetnih dobrot svoje zahvale dar. Darvala sta prva dva sina Kaju ino Abel v zahvalo Bogu svojih perdelkov; postavil je Noe pravičen po vezolnim potopi altar, de je daroval Bogu žgavni dar za čudno otembo. Stari očaki Abraham, Izak ino Jakob so tudi darovali Bogu po selenih tratah obljublene dežele, dokler ni bilo tisti čas Bogu posvečenih tempelnov. Ino ko je star očak Jakob, popotnik v ptujo deželo pod milim Bogam prenočil, kamen pod glovoj z svojim plajšam odét, vidi nebo odperto, ino lestvo alj lojtro od zemle do nebes, ino angele po njej hoditi, gospod Boga pa na lojtri sloneti, ki mu veliko srečo obljubi, de bo iz njegoviga zaroda rojen Izveličar sveta. Ves prestrašen Jakob iz spanja plane rekoč: „Kako strašen je ta kraj! V resnici, tukaj je hiša božja, tukaj so vrata nebeške.“ Vzeme kamen, ki mu je za podglavje bil, ga zaznaminja ino z oljam polije. Poglejte prvi Bogu posvečen altar! I. Moz. 28, 17.

Posveten človek se pa rad v posvetne reči zaljubi, pozabi svojiga Stvarnika kakor nekdamni malikvavci, ki so sonce, mesenc in zvezde, zverino, kamne ino les molili na mesti praviga Boga. — Ohraniti pravo božjo spoznanje, ovarvati sebi pravo molenje vkaže Bog Mojzesu narediti škrinjo zaveze, njo pozlatiti, njo zdragim pertam pokriti; — ino to je bil božji šotor, prava hiša božja, ki so jo Izraelci z sebo po sveti nosili, de bi ne pozabili toljko mogočniga ino vsmileniga Gospoda. Veselo so pred toj hišo božjo prepevali: „Ni toljko imenitniga ljudstva, ki bi imeli tak blizo svoje bogove, kakor je naš Bog priča vsim našim prošnjam.“ V. Moz. 4, 7.

David kralj pobožen ino bogaboječ je pa milo izdihval, de on v zalim poslopji počiva, dokler škrinja boža le v šotorji prebiva, ter sklene postaviti veličastno hišo Gospodu svojmu Bogu. Bog mu je pa po preroku naročil, de mu ne bo on hiše zidal, ker je kakor vojšak veliko kervi prelil; ampak njegov sin Salomon, ki bo v lepim miru kraljeval. David mu izroči veliko zlata ino srebra, pa tudi vsih petrebnih reči. Salomon postavi Gospodu na gori Morija tempel tako velik ino imeniten, de je bil čudež sveta imenovan, ter ga posveti z velikimi darmi ino častjo. Božja čast se je prikazala ino ves tempel tako napolnila, de niso duhovni v tempelni prostora imeli svoje dela opravljati. Izraelci pa to videti, so na svoje obrase popadali ino hvalili svojiga Boga. — Poglejte prvo zidano hišo božjo, tempel Bogu posvečen. Pa le ena sama prava hiša božja je bila na sveti; v katero so se zhajali vsi pravi boži služavniki; pa tudi ta božja hiša je bila le samo prerokvanje. Prerok Malahija je tudi temu tempelnu napovedal, de pridejo dnevi, ob katerih se bo ime Gospodovo od sončniga izhoda do zahoda med vsemi narodi veličastilo, ino bojo Bogu po vsih krajih čisto ino sveto daritvo opravljali. Mal. 1, 11.

Kristus noviga zakona prvi mašnik je opravil na altarji svetiga križa pod milim nebam kervavo daritvo za vezolen svet Očetu nebeškimu. Izdihnil je rekoč: „Dopolnjeno je!“ Zagrinjalo skrivniga Jeruzalemskiga tempelna se je razgernilo, ino skrivnost praviga božjiga spoznanja ino češenja se je po vsim sveti zasvetila noter do nas, ino svete Bogu posvečene cerkve prave božje slušbe so se po vsim sveti širale; to de v prvih časih po malim.

Pervi kristjani so imeli po povelji Jezusovim vsako nedelo svoj zhod, opčino službo božjo obhajati; lepih prostornih cerkvi pa niso imeli, kakor jih imamo mi. V kaki samotni hiši, v podsemljskih jamah ino pokopališah so se skrivali v strahih pred Judmi ino hajdmi, sveče prižgali o polnoči, sveto pismo brali, bože nauke poslušali, peli ino molili, pa sveto mašo služili so. V ta spomin še zdaj per vsaki sveti maši sveče gorijo. —

Tako se je prvim kristjanam nad tri sto let godila; ino če so pridni kristjani v kakim mestu skrivaj kako cerkev pozidali, hitro so jim njo nevsmleni neverniki pokončali, kakor nevsmleni medvedi pridnim bučelicam satovje.

Bogu je bilo dovolj. Obudi mogočniga cesarja Konstantina, ki pravo keršansko véro spozná, se da kerstiti, vkaže vse malikvavske tempelne pozapreti ino staviti nove cerkve pravitu Bogu. Ino kakor se po hudim vremeni na rodovitnim poljih veliko lepši zelenje prikaže ino šlahtna rast omladi, tako so vstajale po vsih krajih svete Bogu ino Svetnikom posvečene cerkve. Konstantinova mati, sv. Helena, imenitna Slovenka, jih je dala veliko pozidati, posebno v obljubljeni deželi, po krajih, kodar je hodil Jezus, za nas terpel ino vmerl. Ino ko je luč svete vére v naše kraje prisjala, so se tudi Bogu posvečene cerkve začele, posebno pod imenitnim knezam Privinam, ki je veliko cerkvi v naših krajih pozidati ino posvetiti dal.

Perve cerkve so bile redke ino majhne, kakor še zdaj v Ameriki z škornjami alj pa z slamo pokrite. Veliko ur hoda so v cerkvo imeli, ino so marli ob hudim vremeni brez službe bože ostati. Po celo leto niso slišali vesele juternice, ne véčne luči zvoniti. Brez cerkve so bili naši zdaj tak veseli kraji žalostna pušava. Perva cerkva v tej soseski bila je stara farna cerkva, per Novicerkvi, ki je po praviči mati vsih drugih. Pa tudi na Doberni so bogaboječi spredniki malo cerkvico Bogu ino Materi boži postavili. Ino ko se je tukaj fara začela, ino stara cerkvica premala hodila, so jo nategnili, kakor je vam znana bila. Število farmanov se je pomnožilo; sopet je bila vam vaša stara cerkva pretesna, ino pa slabo pozidana. Svete želje so se vašimu gospod fajmoštru vnele novo cerkvo pozidati; za postirjam ste tudi vi iz ljubezni do Boga ino device Marije potegnili. Lepo hišo božjo ste posidali, ki smo vam do-

nes njo posvetili, de bo Kralj nebes ino zemle, Izveličar naš med vami prebival ino vam milosti svoje delil. V to je nova cerkva posvečena bila, kakor ste videli; ino de bote pa tudi razumeli, vam bom povedal:

II. Zakaj se nove cerkve posvetijo.

Pervo keršansko cerkvo je sv. Silvester, papež posvetil, katiro je bil prvi ker. cesar Konstantin v Rimi pozidati dal. Po tej sveti šegi naše matere kat. cerkve so za teu vse druge posvečene bile, kakor dones vaša Doberska. Pred cerkvjo je čeden šotor, kamor smo svetinje položili, ki smo jih v novo cerkvo zhranili. Pozdravili smo jih, kakor prijatele božje, ki so prišli z vsmilenim Jezusam tu sem prebivat, de bi pred Bogam posebni priprošniki te fare bili. Trikrat smo krog cerkve šli, svete psalme peli ino novo cerkvo z blagoslovljeno vodo tako rekoč omili, nas opomnit, kako svet je kraj, kjer Gospod nebes ino zemle prebiva, ino kako čistiga serca naj bojo, ki v cerkvo hodijo. — Trikrat smo na cerkvene vrata poterkali, pa se nam niso odperle, dokler se ni znamenje svetiga križa na dvuri storilo, v spomin, de so nam bile tudi nebeške vrata zaperte, dokler nam jih ni Jezus skuz svojo smert na križi zopet odperl. — Ko smo v cerkvo stopili, je po cerkvi dvanajst luči gorelo, v spomin, de nam sveta apostolska véra v nebesa sveti, ki so jo apostelni učili. V sredo cerkve smo pokleknili, njo trikrat pokrižali, ter prosili Boga, naj mu bo skuz snaminje svetiga križa ta kraj blagosloven ino posvečen. — Zapisali smo križam po cerkvenih tleh; ki so bile z pepelam potrošene, gerškiga ino latinskiga jezika abecedo, kër je sv. evangelj v tih dveh jezikah narprej popisane, ino se po gerško ino latinsko še zdaj sveta maša v naših cerkvah služi.

Tudi znotraj smo cerkvene stene ino tla poštropili, de bi se kristjani spomnili, kako morjo ne le od zunaj na životi — ampak veliko več od znotraj na svoji duši čisti brez madeža biti, kedar k službi boži pridejo, dokler sam Jezus veli: „Če svoj dar k altarju prineseš, pa se spomniš, de tvoj brat kaj zoper tebe ima, pusti ondi svoj dar pred altarjem, ino pojdi popréj se spraviti z svojim bratom ino po tem pridi ino daruj svoj dar.“ Mat. 5, 23—24. — Tudi z zyeto križmo smo velike vrata ino pa dvanajst krajev po cerkvenih stenah posvetili, v znamenje, de v to Jezusu posvečeno cerkvo lo pravo-

verni kristjani smejo, ki se deržijo svete prave edino zveličanske vére, katero je Kristus učil ino apostelni pridigvali, kakor nas Kristus sam zagotovi rekoč: „Jaz sim pot, resnica ino življenje; nihče k Očetu ne pride, razen skuz mene.“ Joan. 14, 6. — Molili smo litanije vsih Svetnikov, jih prosili, de bi se združili z nami k časti ino v hvalo neskončno večniga Boga; sakaj naša sveta véra nas uči, de v občestvi alj gmajni Svenikov živimo, ki za nas prosijo. — Lepo molitvo smo opravili, ki nam skrivnosti posvečenja tako véрно razloži rekoč: „De si ravno Boga vsepričijočiga povsodi v duhi ino v resnici lahko molimo, naj mu vendar naše zberaljše v tej hiši posebno dopade, kjer nas čedo njegovih vérnih občestvo pobožnosti ino ljubezni pod svojim dobrim pastirjam združi. Naša paša ima biti beseda božja, ki se nam tukaj oznanuje, naša hrana v večerji ljubezni presveto rešnje Telo. Skuz sv. kerst ino pokoro se imamo tukaj očistiti, ino skuz druge svete zakramente u vsem dobrim poterčiti. — Po združenih molitvah ino pesmih, ki jih na tim kraji opravljamo, se imajo v naših sercah misli prave pobožnosti ino bogoljubnosti, zavpanja ino ljubezni v Boga ino bližniga z vsemi drugimi čednostmi obuditi. Ako tako per pobožnih opravilah v cérkvi drugi druge povzdigamo, ino se po nauki Jezusovim tako posvečujemo Bogu prijetno ljudstvo biti, bo tudi po očetovo naše prošnje, želje ino upanje, ki mu jih pravimo, vslišal, ino nas z vsim oblagodaril, kar naši duši ino truplu k dobriemu služi.“ — Tako vam je posvečena cerkev, vaše fare sveto okó, de se na njo ozirate ino po njej izdihujete, kakor Izraelci po svojim tempelni rekoč: „Kako ljubeznivo je tvoje prebivališče, o Gospod! Moja duša želi ino medli po hiši Gospodovi.“ Psalm. 83.

Pa kar bi bil človek brez serca, bila bi cerkv raz altarja. Altarje so stavili v starim zakoni, altarje na štiri vogle so prvi kristjani imeli v spomin, kako je Kristus na mizi postavil presveto rešnje Telo. Bili so ob časi preganjanja leseni altarji, de so jih lahko prenesli od kraja v kraj. Poznej je zapovedala sveta cerkva, de morjo vsi altarji kamenitni biti — v spomin Jezusa, ki se imenuje vogelni kamen izveličanske vére. — Zidani altarji so pokopam (grobam) podobni, ki nas pomnijo, de so jih prvi kristjani nar raj na grobe svetih marternikov stavili, naj bi se od njih svete serčnosti učili. — Ino kér je altar nar svetejši kraj veže božje, za to se tudi

nar častitnej posveti. Popevaje svete psalme smo altar sedemkrat krog obhodili, ino ga na štirih voglah zaznamnili z skrižam, ker je Kristus skus križ svet odrešil. Krog ino krog smo altar pokropili, ino blagoslovljeno vodo pred altar razlili, v spomin, naj bi tudi kristjani vsi čisti bili, ki k sveti maši pridejo. Svetinje smo z častjo prinesli, ino ostanke svetih trupl Marternikov v sred altarja vzdali, v spomin, kako so svoje dni kristjani na grobih svetih Marternikov službo božjo opravljali, naj bi tudi mi po njih priprošni v sveti véri ino keršanskim življenji prav serčni bili, ter smo molili, naj nam Bog da srečen delež svojih Svetnikov. — Pomazilen je kamen altarja z svetim oljam, v spomin, de je bilo tudi Jezusovo telo v mazilo djano, ino v grob položeno. Pet križev je na altarji vrezanih ino posvečenih v znamenje svetih pet Jezusovih ran, skus katerih zasluženje se nam gnada božja deli, naj bi mi per vsaki sveti maši kervave daritve Jezusove na križi pomnili. — Pokadili smo nov altar krog ino krog, naredili pet križev iz zern žlahtniga kadila, ter smo to žlahtno kadilo vneli, de je veselo pogorelo, ino se z lučjo povzdigal dober duh k svetim nebesam, nam v lep nauk, naj se sveti naše vere luč ino povzdigujejo serca naše lepo živo k Bogu, koljkorkrat nekervavo daritvo svete maše opravljamo. Opomina ta sveti ogenj nas kristjane gorečo Jezusa ljubiti, ki je nas toliko ljubil, de je svoje življenje za nas dal. — Tako je posvečen nov altar serce vaše nove cerkve, v čast Bogu ino Mariji, vam pa v izveličanje. Pokrili smo ga z tremi pertami, v spomin bele tenčice, v katiro je bilo Telo Jezusovo zavito in pokopano. Križ, znamenje našiga odrešenja, sred altarja stoji, vošene sveče pripravljene, de se bojo prižgale, gorele ino kazale Jezusa pravo luč; pa nas tudi opominjale svoje molitve k nebesam povzdigovati. Vse je tako lepo pripravljeno za nar svetejši opravilo.

Še enkrat póglejte vašo novo, posvečeno cêrkvo, kakor ovenčano ino pripravljeno nevesto svojimu ženinu. Ino vaš fajmošter, kakor starašina, so pripravljani prvokrat v posvečeni cerkvi na novim altarji obhajati ženitvanje nebeškiga kralja; ino vi ste povabljani svatje lete nebeške gostije. — Zbrana čeda ste krog svojiga pastirja, vidna cerkev na zemli; pa tudi boži Angeli ino Svetniki, nevidama pričujoči, so pripravljani, vaše pesme ino molitve spremljati od tiga svetiga

kraja v sveto nebo pred veličasten sedež milosti bože, ter bojo z vami povzdigvali presveto pesm angelsko: „Svet, svet, svet si Gospod Sabaot, nebo ino zemlja sta polna tvoje časti.“ Oh kako je to lepo ino veselo! Lehko z pobožnim Davidam rečemo: „En dan v tvoji hiši več veljá, kakor tavžent. Rajši sim nar manjši v hiši svojiga Boga, kakor prebivati v šotorih grešnikov.“ Psalm 83.

v Dokončanje.

Preljubi! Dalej vas ne šmém, pa tudi ne morem muditi, ter sklenem svoje govorenje po besedah bogoljubniga Davida: „Poterdi to o Bog, kar si storil med nami.“ Psalm 67, 29. Pa tudi vam k srečnimu dokončanju slavniga dela trojno srečo blagoželim. — Veselim se tvoje sreče, le te bogoljubne čede skerben pastir! Egiptovski kralji so si pozidali čudno visoke piramide, de bi kazale prihodnim narodam njih čast ino oblast. Ti si pozidal Bogu ino Mariji lično cerkvo; — ino tvoje ime bo per hvaležnih Doberčanah slovelo, kedar že dolgo več tebe med njimi ne bo. — Vaše sreče se veselim, vi dobri pridni Doberčani, ter vas dones v pričo vsih sosedov pohvalim za vašo dobrovoljno pomoč, ki ste njo skazali svojimu farnimu gospodarju. Lehko bote pogrešali, kar ste dali, lahko pozabili, kar ste prestali; lepa cérkva bo vaše veselje; ino ker ste oskerbeli Jezusu ino Mariji tukaj čedno hišo, bo vam pripravil tudi za toljko lepši prostor Jezus tam v hiši svojiga Očeta. — Srečo želim tudi vašim otrokam, vnukam ino prihodnim zarodam, ki se bojo v tej lepi cerkvi veliko sto ino sto let zbérati, ino za vas molili, ki ste jim tako prostorno hišo božjo postavili.

Ino kakor Salomon v svojim Jeruzalemskim tempelni, kateriga je posvetil, tudi mi zdaj pokleknilo, serca ino roke k večnimu, dobrotlivimu Bogu povzdignimo rekoč: „Večni, neskončni Bog! vsliši prošnje svojih služavnikov, vsliši iz svetih nebés na tim mesti svojiga prebivališa mili glas ljudstva, ki k tebi vpije. Vsliši ino odpusti nam grehe naše! — Je tvojo ljudstvo grešilo, bo zaperto nebo, ino suša brez poblevniga deža — bo lakota po deželi, neznane bolezni, vojska ino morija, vsliši molitve svojiga ljudstva, odpusti, kar je grešilo. Daj pohlevniga deža, preloži nadloge ino žalost. — Tvoji

mašniki naj tukaj izveličanje oznanujejo, ino vsi pravični se naj tvojih dobrót veselijo.“ H. Kron.

Poverni obilno vsem dobrotnikam velike skerbi, ki so jih imeli — lepe dare, ki so jih za tvojo hišo vložili. Ohrani veliko sto ino sto let le to posvečeno hišo svojo, de bojo najdlji tukaj grešniki vsmilenje, pravični pomoč, revni ino žalostni tvoje oveselenje. — Daj nam vsmileni Jezus skus prošnjo tvoje ljube matere Marije po sodbi vsem ravno tak veselo jiti v hišo večniga kralstva, kakor veselo smo dones skus posvečene vrata v to tvojo novo hišo prišli. Amen.

VII.

Zlata svatba.

Zakon — lepo ino sveto zavezo — je Bog sam postavil, ino božji Sin Jezus posvetil. Po njim hoče dober Bog ljudi srečne storiti, naj si le sami sreče ne branijo. Zakonski stan, zvesto držan, ljudém veliko terplenja polajša, sedajno življenje oslajša ino je dosti dobriga srečen studenc. — Pa zakonski stan, brez Boga peljan, mnogo hudo rodi, ino živi pekel na zemli napravlja. — Veliko ljudi v zakon stopiti želi, pa le malo jih v njem poželeno srečo najde. — Dosti zakonskih z nezvestim, sovražnim življenjam si sami krušijo zakon, de si ravno sv. pismo pravi. „Kar je Bog zvezal, naj človek ne razveže.“ — Veliko jih v nesrečnim zakonu eden drugimu zgodno smert želi, še več zakonskih pa sama smert pohiti. — Prav redek je zakon, ki svojih 50 let zakonske veže, ino po pravici zlata je svatba alj ohcet, če za toljkimi letami postarana zakonska z veselo obhajo se spomnita srečniga časa, ob katerim sta mlada še v sv. zakon zavezala se!

Tako svatbo sta imela v Kotlah na spodnim Koroškim 24. dan Prosenca 1847 poštena zakonska kmetiškiiga stana, Klemen ino Tereza Žmavcer po domače Janko imenovana, ki sta bila 16. dan Svečana 1795 v Kotlah poročena. — Hvale-

žen sin, per katirnu vžitek imata, hoče njima ino drugim posebno veselje napraviti, ter njima serčno prigovarja, naj bi dovolila zlato svatbo v vesel spomin celi fari obhajati. — Pomenimo se za ta del, kar je treba, in ob zgornim dnevi — bila je nedela — zjutraj prideta starčeka v farno cerkev k spovedi ino prejmeta sv. obhajilo. Za njima pridejo drugi povabljeni svatji svatovsko oblečeni — kakor je v tem kraju šega, možki v plajšah z pušeljci za klobukam ino z okovauim španžarjam v rokah, deklina pa čedno ovenčane — vsi k desetimu opravilu. Cerkev je bila polna domačih in ptujih ljudi. — Berž po opravili je bila cerkvena obhaja lete zlate svatbe, in kar eden ni iz cerkve šel prej, dokler ni vse že minilo.

Po tem pa so godci svate spremili na starčekov dom, kjer so povabljeni prav dobre židane volje bili, ino mnogi glažek se je na zdravje od veselja razjokanih starčekov, njihovih otrók ino vnukov takrat popil. Per obhaji v cérkvi pa se je slišal nasleden

Kersanski nagovor.

Moji ljubi!

Ena posebna vesela obhaja, kakoršne se morde nobeden iz med vas v naši fari še ne spomni, nas je dones na tim svetim kraji združila. Dva postarana poštena zakonska sta prišla tusem, ponovljat svojo zakonsko obljubo, katero sta v svojih mladih letah eden drugimu storila, — zahvalit večniga Boga za vse v svojim zakonu od Njega prijete dobrote, ino ga prosit, de bi njima svojiga žegna ne odtegnil, dokler nju na sveti ohraniti Njemu še dopadlo bo.

Dve ino petdeset let je že preteklo od tiste dobe, kar sta leta pričijoča zakonska ravno na tim mestu pričo živiga Boga ino sv. katolske cerkve eden drugimu si zakonsko ljubezen ino zvestobo obljubila, ino od posvečeniga mašnika cerkve v sveti zakon požegnana bla. Očitno je tudi vseskozi žegen Božji nad njima prebival, ino velike so bile dobrote, katere sta onedva od vsmileniga Boga prijela.

Vaji, preljuba zakonska! pred vsim drugim na lete velike dobrote zdaj nikoljko spomniti hočem.

— Nar pervo so po bosedah sv. pisma že otroci za zakonske velik dar božji, in vama je dal večni Bog v vajnim zakonu osmero otrók. De bi bil vama težave ino skerbi za otroke polajšal, jih je petero v otročjih ino nedolžnih letah k sebi vzel, menda za to, de bi imela v nebesih pet nedolžnih angelcev, ki per Bogu za vaj prosijo, — troje pa vama je do zdaj per življenju ohranil, de bi nad njima imela veselo pomoč v svojih starih dnevih na zemlji. —

Veliko bogastva scer vama Bog odločil ni, tudi vidva sta si morla, kakor pervi starši, v putu svojga obraza svoj kruh perdobiti; pa vonder vama ino vajnim otrokam vsakdaj niga kruha nikdar za potrebo mankalo ni. Dostokrat vama je veselo souce obilne sreče sjalo, ino dostokrat vama v ljubezni gmajtno serce jigralo. Vse to vama je ljubezniva roka Očeta nebeškiga dobrotljivo naklonila.

Večkrat scer je morde tudi žalost vajno serce topila, težave ino bridkosti so vama življenje grenile; pa saj vèsta, de tudi žalostne dni modra previdnost božja pošila, ino ona, ki vse, kar stori prav naredi, je tudi vama spremenila žalost v prijetno veselje.

V veselih ino žalostnih dnevih vaji je milo ohranila nezapopadliva božja ljubezen, včakati vama dala, kar si veliko jik zapstonj želi, visoko starost — možu 70 ino ženi 74 let. — Dočakala sta z božjo pomočjo veselja donasniga dne, ino z serčnim veseljam gledata svoje dobre otroke ino toljko ljubeznivih vnukov, ki se dones v sredi drage žlahte ino ljubih prijatlov vajnih z vama donasne obhaje serčno veselijo, katere vse svoje dni pozabili ne bodo.

Toljkanj božjih dobrót ino gnad, ki sta jih zavžila v svojim življenju, nikdar ne pozabita, vedno pomnita neskončne božje milosti; in koljkor dni vama je On, ki je gospod čez življenje ino smert, še na sveti skupej živeti odločil, vse hvaležno obrnita k povikšanju božje časti. —

Pa tudi vi pridni otroci teh poštenih zakonskih spoznajte posebno srečo svojih dobrih staršev, ino se z njima donišniga dne prav serčno veselite! Spoznajte pa tudi svojo srečo, ino hvalite dobrotlivga Boga, de vam je ljube starše tak dolgo ohranil, dokler veliko otrok svojih staršev zgođej zgubi, večkrat še clo ne pozna. Skažite se torej hvaležni svojim dobrim staršam, ino povračujte njima po vsi moči prijete dobrote; bodite njima posebno v njunih starih ino bolenih dnevih vesela pomoč ino sladka tolažba, dokler njima v smerti oči hvaležno zatisnite, de bo po objubi božji očetovi žegen, ki otrokam hiše stavi, nad vami ostal, ino vas materna kletev nikdar zadela ne bo. —

Veselite se donišniga dne z letim častitim zakonskimi tudi vsi pričijoči zakonski, in de bi večen Bog tudi vaš zakon do visoke starosti požegnal, ljubite se, kakor onedva v prelepi zvestobi ino zastopnosti, in strah božji naj vas spremla na vsih potih vašiga življenja.

Veselimo se donišne obhaje vsi skupej, ino njima, ki dones svoj stari zakon ponovlata, veselo srečo želimo; naj jima Bog še dosti dni na zemlji v ljubezni božji živeti da, de kader bode smert njeni časen zakon razklenila, se z veselim zavupanjem nebeške ohceti nadjata.

In de bi večen Bog lete vajne ino naše serčne želje dobrotlivo dopolnil, sežita si še zdaj, kakor pred 52 letmi v svoje desne roke, ponovita si objubo zakonske ljubezni, de po nji si pomagata težave starosti prenašati ino vredno se pripravlati k srečni večnosti. Prosita za ta del na svojih kolenih vsmileniga Boga, naj vaj On po meni svojim nevrednim namestniku požegna.

Felicjan Globočnik.

VIII.

*Pridi k nam tvoje kral-
stvo.*

Leta 1847 se je veliko svetoserčnih misjonarjev iz dal-
nih ptujih dežel, kjer so sveto vero Jezusovo divjakam in ma-
likvavcam oznanovali, in za božje kralstvo neizrečeno veliko
prestali, povernilo, v svoje domače kraje pogledat ino dobre
ljudi naprosit, naj jim še v prihodno pomagajo med nevernike
kralstvo božiga spoznanja in praviga češenja širati. Iz Fran-
coske se nar več duhovnikov v misjone pada, Francozi misjo-
narjam nar več pomagajo; za tega del tudi nar več misjonar-
jev Francosko objiše. O lepih pobožnih izhodih rožniga cveta,
ki jih pridni kristjani v Parizi imajo, so ptuji misjonarji v mno-
gih cerkvah pridigvali. Stare rane, ki so jih v svojim težavnim
opravili prijeli, ino terplenje, katiro se jim je očitno videlo,
jih je boguljubnim vsmilenim ljudém močno priporočalo. Le vi-
diti apostolskiga moža se mora serce vneti.

Priteklo spomlad so stopili eden tih čestitlivih oznanite-
lov v cerkvi svetiga Vincenca Pavlana na kancel. Njih blede
obličje in glava naklonjena je pričala, koliko so med neverni-
ki prestali, katerim so oznanovali besedo božjo. Suhi ino po
životi vsi rastergani so bili. Glava se jim je na ramo naslan-
jala, zakaj neverniki so jim na strašni tezavnici vrat tako za-
vili, de ne morejo višej glave ravno deržati. Ko jih je ljudstvo
ogledalo, je žalostno vsmilenje zdihvaje zagnalo. Lepo poh-
levno, bres vse lastne hvale so poslušavcam pripovedali, ve-
liko terplenje, ki ga jim je dober Bog poslal za svojiga ime-
na del preterpeti. Zahvalili so Boga za vse te muke, ino svoje
roke k svetim nebesam povzdignili. Ino glejte, vidilo se jim
je, de nohtov nimajo, ki so jim jih grozovitni divjaki iz per-
stov potergali za to, ker so jim malikvati branili.

Povabili so čestitliviga misjonarja h kralevi mizi na kosilo
ino jim hočejo za toljko prebitih težav povračilo dati. Silijo
jih, naj sami reko, kaj želijo. Nar veči sreča, ki mi jo storiti
premorte je ta, — so djali — de mi daste, prej ko mogoče,

se poverniti spet med nevérne, divje ljudi! Kristjani! pomagajmo tudi mi, de se med neznaboge sveta kotolška véra oznanuje?

Slomšek.

IX.

Spomni se, de boš prazni- ke posvečoval.

Prav žalostno je, kako sedajni ljudje ob nedelah in zapovedanih praznikah od raniga jutra do temne noči blago bašejo, ino z polnimi vozovmi po veliki cesti in po stranskih derdrajo, kakor bi za nje med praznikam in delavnikam razločka ne bilo več, ter skuz to Bogu spodobno čast jemljejo, na izveličanje svoje duše pa pozabijo. Tako se zgodi, de mnogoteri sin in hlapec po mesenc dni v cerkvo ne pride, ker z živino ino z vozam na cesti teči, samo za posvetniga dobička del. Pa tudi nesreča ne počiva ino pogosto take ljudi zadene, ki Gospodove dni blago vozijo. Žalostna prigodba naj to poterdi, ki se je sedmo nedelo po Binkoštih 11. maliga Serpana 1847 na cesti med Belenjam ino Zalokam v Celskim krozi zgodila.

Peljalo se je iz zale Savinske doline nekoliko možov v saboto večer poprej v Mislinske fužine po železo, med njimi tudi mladenč Anton K. . . sedemnajst let star. V nedelo jutro po štirih priprežejo, ino železo po cesti skus hudo Lukno na Socko peljajo skus St. Janško dolino. Cesta večidel visi ino potreba je pogosto zaverati. Zadni je vozil Anton ino navdol prepozno za zavér prijel. Voz začne leteti ino Anton štric voza — se spotekne, pod voz pride, eno kolo mu glavo zdrobi, drugo pa levo roko potruple. Kerv mu izteka ino mladenč vmira. Njegovi tovarši prihitijo ino več drugih ljudi v pomoč prileti; pa je bilo prepozno, Revež na cesti življenje sklène.

Doma se oče ravno na gostijo pripravlja, žalosten glas ga pa le na sedmino peljá. Oče ino mati prideta ino ljubiga sina svojiga na mertvaškim vajdri najdeta. Kdo bi njino žalost popisal! V torč jutro je bila pogrebšina, ino veliko ljudi je rajniga jokaje spremljalo, ki je bil vsim ljub, ki so ga poznali.

Naj bi toljko žalostna prigodba ljudem oči odperla, ob svetih nedelah in zapovedanih praznikah počivati, kakor je Bog po Mojzesu zapovedal ino Kristus poterdil! De bi pa tudi gospodi fužinerji ino drugi barantaveci ne dali ob svetih časih naglagati: „Dajte Bogu, kar je Božjiga!“

Protmann.

X.

Stara pravda.

Černe pike v slovenskih zgodivšinah.

(Poslali Jožef Drobnič.)

Zalostno je za človeka, kateri zametvaje skušnje, nauke in svéte razumnih možov, se vsiga po lastni skušnji prepričati hoče; njega zadene marskatera nadloga, marskatero zlo, katerimu se lahko tisti vgane, ki skušnjam razumnih možov verjame in se njih nauka in svéta derží. Še žalostnejji je pa za tistiga, ki sé slabih naukov in svetov krivih moderjanov samovoljno prime in po njih živi: njegovo ravnanje je divja, grozovitna razujzdanost, ki svoje stopinje s kervjo svojga bližniga zaznamenja.

Kakor je pa dosti takih na samim bilo, ki so še od zapelivih sleparjov samovoljnosti, nepokoršine, zaničevanja božjih

in deželskih postav nalezili bili, in so žalostno in sramotno svoje življenje skončali, tako so tudi cele okoljce, cele dežele bile, katere je ravno taka kužna bolezen omrazila, ter ni pred nehala, dokler ni jezere takih na duši okuženih bolnikov grozovitno pomorila. Nekatere žalostne prigodbe po naši slovenski zemli nas bojo tega prepričale.

Leta 1515, to je pred 333 leti se je bilo pri Brežcih (Rann) več ko 80,000, to je osemdeset jezer kmetov zbralo, ki so od zapelivih modrijanov podšuntani se proti svoji gospodski vzdignili. Gospodska se brani, da nekoliko teh puntarjev pogubiti, drugim pak svetje, naj se pri Cesarju potožijo. Na to se jih odpravi nekoliko v Augsburg k tedajnemu cesarju Maksimilianu I. Cesar jih prijazno opomni, de naj orožje pustijo, naj se mirno zaderžijo, in naj se svojga kmetovanja spet primejo; in jim obljubi pomagati, ako se jim krivica godi. Kmetji so te besede krivo razložili, in dospevši v svoje kraje popadejo svojo gospodsko, jo grozovitno morijo, plenijo in razderajo njih gradove in tudi cerkvam in kloštram neprizaneso.

Brežko mestece, katero je 80,000 takih steklih čertalovojšakov obsedalo, je neki Kis Marko s svojimi konjiki branil; kadar je pa vidil, de proti toliki sili nič ne opravi, je mesto dal zapaliti, in se je s 6 konjiki skoz puntarske verste hotel prebiti in izbežati. — Ker je pa most *) pred mestam od puntarjev našagan se pod timi konjiki poderl, so jih puntarji vjeli in brez vsiga smilenja grozovitno pomorili. Cesar, slišati tako razujzdanost in divjačnost kmetov, je pisal Sigmundu Baronu Ditrihsteinskimu, tedajnemu poglavarju Stajarske dežele (Landeshauptmann), de naj se na puntarske kmete vzdigne, in naj s vsoj ojstrojstjo njih nepokoršino in nemirnost kaznuje. Ta poglavar Stajarske dežele in Juri gospod Herbersteinski vdarita s 800 konjiki in 500 pešaki na koncu meseca Kimovca na puntarje, jih veliko pobijeta in povjameta, in vse druge pak razpodita. Njih 136, med njimi 10 puntarskih stotnikov in 15 večih puntarjev sta v Gradec z seboj vzela, kjer so nar grozovitniši smert na vešalah (gavgah) morali storiti.

*) Dan donošni ni v Brežcih nobeniga mosta.

De ti 80,000 puntarji niso samo iz Brežke komisije bili, se lahko razumi; ampak Štajarci iz Celskiga, Krajnci iz Novomestniga kroga in sosedni Hrovati so se na tako razujzdano, grešno poskušnjo združili bili. Ako je ravno teh puntarjev skoro 60 krat več bilo ko soldatov, so bili vender kmalo premagani, in so dobili za svojo nepokoršino zasluženno plačilo.

Leta 1573 so se kmetji, kakor de bi bili čisto pozabili, kar se je pred 58 letmi s njih očeti godilo, spet spuntali. V početku meseca Svečana se je bilo v Celjskim krogu, na Krajnskim, in v tako imenovani slovenski okolici (windische Mark) pri Cargradu (Kaisersberg) Sosedgradu in Stubici **) do 20,000 kmetov proti gospodski spuntalo, in vse razbilo, kar jim je v roke prišlo. Njih beseda je bila: „Rajši 100 krat vmreti, ko svoji gospodski tlako delati.“

Ti puntarji so si clo svojga cesarja bili izvolili, Ilia (Eliaš) mu je bilo ime. Pa to cesarstvo je prav kratkih nog bilo. Tedajni nadvojvoda Karl II. pošlje ob enim na vse tri kraje vojniške poglavarje s potrebnimi vojškami: v Celjski krog Barona Herbersteinskiga; na Krajnsko Jodoka Barona Turnskiga; v Slovensko okolico Daniela Leisera viteza Vildenekškiga. Ti vdarijo na puntarje, in jih povsod premagajo; kar jih ni moglo izbežati, je moralo s življenjem svojo terdovratno nepokoršino plačati. Daniela Leisera je scer puntarska kugla vabila; pa neki Kaspar Alapi je s Zrinijevimi konjiki do 800 puntarjev na mestu pobil. Kar so jih vjeli bili, so jih nekaj poobesili, nekaj postrelili, nekaj poobglavili.

Puntarski cesar Ilia jo je z 300 puntarji proti Pilštanu bil nameril; pa tukaj mu je ravno Juri gospod Šratenbahski naproti prišel, in je njega in veliko število njegove derhali vjel, in v Celje odpeljal. Ilia je bil po tem iz Celja v Zagreb odpeljan, kjer so ga na razbelen železni sedež posadili in ga s razbelenoj železnoj krono kronali. Tako je bil timu panti konec napravljen.

Čes 62 let, t. j. leta 1635 so kmetam v teh krajeh spet možgane vreti začele. Nezadovoljni s svojoj gospodsko in de-

**) Imenovani trije gradovi so na Hrvatskim.

želskimi postavami, so kmeti po Celjskim in Marburskim krogu veliko hudiga dopernesli. V Celjskim krogu so Prevaljski grad (Pragwalb) bili razderli in sve prebivavce v njim pomorili. Dominikanski samostan, Novikloštar po imeni, je bil po tistih puntarjih razdren. V gornim gradu (Oberburg) so se ravno tako besno in razujzdano obnašali. Gospoda fajmoštra pri sv. Jurju ***) 65 let stariga moža, ki jih je s Kristusovimi besedami opominal: „Dajte cesarju, kar je cesarjeviga“ so bili vmorili. Studenički samostan je grof Gaisruk obranil, de ga niso puntarji oskrunili in poderli. V Celju in v Radgoni je ravno taka razujzdanost razsajala, dokler so cesarski vojšaki 10. Maliserpana nad puntarje prišli, in so jim žalostno pesem zapeli, de so mnogi s svojimi glavami svojo prevzetijo plačevati morali. ****)

Od teh treh kmetiskih puntov ni nobeniga sledu več v pameti sedajnih kmetov. Sedajni stari možjé véjo samo pripovedavati, de se je blizo pred 60. letmi, in pa leta 1822 na Brežkim polju, pa tudi po nekih drugih krajeh Celskiga kroga, nepokoršina bila kmetov prijala. Pri poslednjim nemiru 1822 je neki D. . . , kateriga Brežki poljanci dobro pomnijo, se ponujal svojim nemirnim sosedam, de bi šel do svitliga cesarja, ko bi imel s čem, pravice za svoje rojake iskat. Kmetji mu nasujejo silo dnarjov na ta namen. D. . . se odpravi na pot k svitlimu cesarju, in gre — v Zagreb. Tukaj se je za nabrane dnarje prav dobro gostil, dokler jih je kaj gleštal. Kadar je že vse bil zapravlil, se verne v svoj kraj, kjer so ga kmetji že težko čakali, in prinese od cesarja (berž ko ne od tistiga, ki je v Zagrebu v Ilici) vesel glas: de so vsi davki in vse tlake i. t. d. proč.

Na to so kmetji še hujši svojo gonili in se hrustili; gospodska pak naravno svoje pravice na takšni glas ni mogla pustiti, in jiše pomoči od višji oblasti. Pomoč pride, namreč nekoljko družin (Compagnie) soldatov. Vsaki kmet dobi nekoliko možov na stan in na košto, tako dolgo, dokler ni privolil pripisan davk plačevati. Terdovratniši kmeti so očitno v Brežcih na ulici s palcami tepeni bili. Katerimu tudi to ni

***) *Alj pri Taborskim, alj pri Reiheneskim, zgodovinski listi ne povejo.*

****) *Poleg letopisov Julia Cæs. Akvilina in Valvasorja.*

zadosti bilo, se je moral še za nameček nekoliko mesecov v ječi postiti in hladiti, dokler se je spet spametval.

Neke znamenja teh puntov se na vratih Brežkiga grada dobro poznajo. V Brežki komisiji še dan današnji cesto, ki na Zdole derži, „puntarsko cesto“ imenujejo, ker so jo pokorjeni puntarji morali delati.

Po nobenim punti kmetji niso bolji bili; ampak veliko večji je bila vselej za njih zguba, kolikrat so si sami pravico delati hotli. Koliko hiš je v takih puntah ob svoje gospodarje, koliko žen ob svoje može, koliko otrok ob svoje očete, koliko sester ob svoje brate, koliko zemliš ob svoje delavce prišlo, ki so morali sramotno smert alj na vešalah, alj pod palicami in sablami, alj pa z kuglami storiti! Ako je žalostno tako smert morati storiti, koliko žalostneje mora za njih duše biti, ker jih je smert ravno v grešnih delah zadela!

Kako velik je dolg gospodskih davkov puntarjam natekel, ki so se terdovratno več let vpirali ga plačevati! Gospodska na ta dolg ni pozabila; hotla je plačana biti. Ker pak takšni kmetji, ki so se v punti zadolžili, smilenja niso vredni, ga gospodska s njimi tudi ni mogla imeti. Za takšnimi puntami je tedaj marskaterimu, poprej premožninu gospodarju hiša s celim zemlišam na bobnu poskaklala in moral je gledati, kako se je v njegovo hišo čisto drugi gospodar vselil.

Čuvaj nas mili Bog več takih žalostnih časov!

Tam kjer se ljudsvo puntalo —
Nikolj kaj dobriga ne bo.

Vsi poti so morivcov polni
kadar Pohleven kmet v orožje gre.

Tedaj Bogu se jemle dolžna čast,
Ves božji strah zmed ljudi mine,
Hudobec si svojí oblast.

Zvonov pesem. Drobtince 1847.

Posebno pa nas čuvaj Bog, krivih modrijanov, tistih krivih prerokov, ki na tihim kmetam božje in deželske postave krivo razlagajo. Njih podpihavanje je kmeta zagrelo in razpallilo — in strašen požar ki se je iz tega vzdignil, so morali puntarji s svojo lastnoj kervjo gasiti.

C.

Razgled

za stare ino mlade ljude.

Poglejte ino povzdignite svoje glave.

Luk. 21, 28.

I.

Kdor vsmilenje skaže, vsmilenje najde.

Lepa mila pripoved se je godila na Laškim, kjer Boštjan ino Marijana živita, vbogim pomagata ino nas vučita, de kdor vsmilenje skaže, tudi vsmilenje najde.

I.

Marijana: „Dones je vbogi Jeri zopet huje, kakor ji je bilo poprej. Oj, de bi jo videl, Boštjan, kako reva vsa zapušena leži; le toljko, de še pogleda ino pregovori! Nima srota človeka, ki bi njo objiskal, alj ji kaj postregel, ji merzle vode prinesil, alj ji put iz čela obrisal; oj pač strašno hudo se nji godí! Ni žive duše, ki bi jo lubeznivo potolažil, pa ji za kratek čas kaj povedal, alj pa molil bi zujo. Solze me polijejo, kedarkolj vbogo sroto vgladam.“

Tako pripoveduje še mlada ženka per tridesetih letih svojmu možu od vboge bolene babele, katiro je ravno v soseski objiskala, ino v nar veči revšni najdla. — „Jas sim tebi že rekel, de mi ne hódi knji; lahko bi še ti zbolela,“ je moš djal, ki je ravno per oknu staro suknjo obračal; bil je šivár. „Una babna je od nekđaj usa vmazana ino negudna bila; njena prebivavnica ni jispa, ampak gerdi berlog, kjer miši ino podgane prebivajo. Pojdi mi iz nosa, Marijana, ti mi po mišje smradiš, ne morem smradu une luknje terpeti.“

Marijana: „Kaj pa de, cele ure sim bila v zaperti čumnati per reví, ino me ni konec, ne bo se te smrad moje ob-

leke prijel ne. Se boš pač le moral na njeni duh privaditi; meni pač ni mogoče vbogo staro babelo brez pomoči pustiti. Mislim njo še enkrat za dnevam, pa na večer tudi, in pa jutri za rano objiskati.“

Boštjan; „Tak! le posteli si še per nji, de boš zravno nje spala, nji bo saj krajši čas, kali?“ —

Marijana: „Naj bi smela, kar bi rada, vé m, kaj bi storila, — ko pa nisim sama, moram pač poterpeti.“

Boštjan: „Noj, kaj pa bi?“

Marijana: „Kaj bi le — raj ne povém.“

Boštjan: „Prav prav tako; raj ne slišim. Ker te je sram povedati, že more biti, kar ni prav; ino ti že véš, de zamere nočem.“

Marijana: „O to ti po resnici pevém, de naj bi vsi tvojih misel bili, bi se vbogim pač hudo godilo; v tem si ne bova nikolj dobra. Ti le sam za se skerbiš, ino misliš, de le komu kakigla zla ne včiniš, si že pošten kristjan. Na pol že na pol, pa celo priden kristjan še nisi. Moj rajni gospod stric, Bog se njim vsmili čez dušo! — so me vučili, ne le hudo opustiti, temuč tudi dobro storiti; ino kar so učili, so tudi sami skazali. Ljubezen do bližniga naj bo delavna. Hudoben nisi, moj Boštjan, ino zato te iz serca rada imam; pa le preveč za svojo brado skerbiš, ino to mi pač nič ne dopade. Moj rajni gospod stric . . .“

Boštjan: „Molči mi od svojga gospod strica! Njihovi nauki bi že bili prav, njihovo zaderžanje čedno. Oni so lahko dobro delali, ker so dobro faro imeli; jas pa nimam drujga, ko to jiglo in pa perstov deset, kateri naj redijo. Ti — tudi le po hiši poskerbiš, ino meni pomagaš, kedar se ti poljubi; mi nisi toljko k hiši prinesla, torej tudi ne dam, de bi moj težaven zaslužek potepenkam pometala, ki so si skuz dobro voljo ino pa lenobo beraško palico zaslužili.“

Marijana: „V tem moraš dobro razločiti, preljubi moj. So res, ki raj beračijo, kakor bi delali; so pa tudi, ki delati ne morejo de bi si radi, ino takim bom z tvojim dovoljenjam

pomagala, kar bom premogla. Le ne boj se, de bi zato obožala. Moj rajni gospod stric so djali: Vbogajme dajati ne oboža nobeniga. Imeli so pa tudi vsiga zadosti, dokler so živeli.“

Boštjan: „Pa bi tudi prav bilo, naj bi bili tebi kaj sporočili, de bi ložej izhajala.“

Marijana: „Tega pa niso bili dolžni. Zadosti dobriga so mi storili, de so me po smerti mojih starišev k sebi vzeli. Tudi njim nisim bila bližna žlahta, ter sim le vnuka njihove sestre. Kar so mi torej storili, so mi le iz vsmilenja storili, de včš.“

Boštjan: „Po tem takim naj bi te bili tudi drugači izredili, te navučili dnar bolj varvati, ki ga iz svojo jiglo od jutra do večera tako težko zaslužim. Po kaj so te navučili pisati ino brati, pa veliko drugih reči, ki jih ženi, kakor si ti, potreba ni vedeti. K čemu so ti toljko prigodb povedali, ino ti jezik po dohtarsko izbrusili? Saj bi te naj ne bili vbogimu šivarju na kmetih dali, kakor sim jas.“

Marijana: „Per čem se pa imaš nad menoj potožiti, Boštjan? Tvoji marni me toljko huj žalijo, za koljkor manj jih zaslužim. Če ravno ne delam dni in noči, kakor bi ti rad imel, vender le svojo dolžnost dopolnim. Delam, kar morem, ino ti pridno pomagam, ter sim ti zvesta, de je per nama tako dobro vse vskerbleno, ko po drugod. De mi nimaš per kuhi kaj očitati, mi pričaš sam, ker rad ješ, kar ti skuham, ino nisi me še kregal, de bi bila kdaj presolila. Otrok nimava; ino če nama jih Bog da, boš videl, kaj bo una stara babela za nje storila, katero zdaj zaničūješ. Kaj bi pa neki še rad od mene? Saj se nisi zmenoj vkanil? Me nisi poprej poznal, ko si me vzal? Pa bi me ne bil jemal, ako nisim za te. Ni prav, de me zato toljko gerdo imaš, ker sim uno zapušeno sroto objiskala. Stori pa le, kakor rad, ino če me ravno tepeš, ne bom vboge reve zapustila, ino ji pomagala, kar bom premogla.“

Tako mu je pravila, pa vsa žalostna je bila, če ravno solze ni prelila. Nekako jezno se je deržala, moža omeh-

čati, ino cel dan je nekako mermrala, pa moža prosila, de nji je moral zopet dati, objiskat boleno sosedo.

Do terde noči je per bolniku bila, ino ko damo pride, najde, de je mož iz mize pospravil, ogenj okovaril, luč vga-snil, ino v posteli leži. Boštjan je sam večerjal, ino naleš vse, kar je za se perhranila, sam pojédil. Potajil se je, kakor bi spal, de bi se z ženo ne sporekla: ona bi se pa rada za bo-lene babele del z njim pogovorila; zatorej toljko terdo vrata zapira, stole pristavlja ino ropota, de se mož izdrami, ter njo okrega.

Marijana: „Nezameri mi, preljubi moj; imam toljko potreb-niga z teboj govoriti, de sim te morala iz spanja izbuditi. Le pomisli, jas pač ne morem, vboge zapušene Jere v njeni srošni pustiti. V gerdim smradlivim berlogi prebiva, snop pi-kaste slame ima za postelo, nima odeje ne partičov, živad njo hoče vjesti. Ni ga, de bi k nji prišel, nji kaj postregel ino njo potolažil, Res, de negudna je, pa vender vboga stvar, naša sestra, po božji podobi vstvarjena duša. — Tako v rev-šni njo saj ne mormo pustiti, de bi nje konec bil.“...

Boštjan: „Naj pa v bolnišnico gre; hočem ji voz v mesto najeti.“

Marijana: „O moj Bog, v špital bi šla! Dvanajst ur dobrih ima od nas do mesta; na cesti bi vmerla, še na voz bi žive ne spravili. — Tudi je toljko čudna ino sitna, — — še ne vupala bi si, ji kaj takiga spomniti.“

Boštjan: „Oj, de te no te! pa naj v svojim berlogi končá. — Ino kaj pa le tebe toljko skerbi baba? Če rada v svojim ber-logi ostane, pusti njo!“

Marijana: „Ne ne, dalej jo ne morem gledati. Zvesta sim si, ako bi ti videl, kako se ji godi, gotovo bi se ti vsmi-lila. Saj si vender toljko vsmilen, pa dobra duša; — kaj ne Boštjan?“ —

Boštjan: „Dro, dro — pa kaj bi rada?“ —

Marijana: „Jas bi pač rada, de bi njo . . .“

Boštjan: „Kaj bi rada, pové; alj pa mi daj spati!“

Marijana: No ja, če le hočeš vedeti, ti bom pa povedala: . . . čuj Boštjanče! . . . pa ti povém, de jeziti se ne smeš; jas ti le tak povém, de se kaj zmeniva.“

Boštjan: „Zdaj ne marnvati! zdaj je čas spati; ne veš, de je že polnoči.“

Marijana: „Ni še ne; ravno je tri šartinke na dvanajst odbila. Le poslušaj, kaj kratko ti bom povedala. Najna hišca je prostorna; — toljko prostora nama potreba ni. Otrok nama še Bog ni dal; sama sva . . . pod strehoj je kamrica prazna, pa lepo svetla. Ali bi ti po voli bilo . . .“

Boštjan: „Kaj po voli bilo; — uno staro babo v najno kamro vzeti? Tiga kratko nikar! Misliš mi to capasto babo pod mojo streho spraviti, de še jes zbolim? Ali nimaš kaj drugja v glavi, kakor to? Le hòdi kje, kak rada; pod mojo streho pa mi njo ne boš zavlekla; tukaj doma sim jes gospod, de dobro veš! Ino po tem pa, kdo bo za njo plačal? Še hvale ti nihče zato vedel ne bo. Babela je sama sitna, jezova, vsa nevoljna; oua bi ti lepo plačala!“

Marijana: „Oj ne za plačilo ne; le sato me vleče k njej, ker je toljko vboga ino zapušena. Le pervolji mi, ljubi moj Boštjan; gotovo ti bom hvaležna za to. Bom te toljko rada vbogala; bom vse storila, karkolj mi boš mignil; le samo to te prosim, moje prošnjo vsliši.“

Boštjan ji ne odgovori besede več; ní mu v glavo šlo, de bi bila kaka dolžnost, staro Trudo pod streho vzeti, naj si je ravno pričala, koljkor premogla. Molčati ji reče. Marijana se joka, pa le ne molči, ino mu pravi, de bo vbogo Jero pod streho spravlja, naj velja, kar rado. Med tem prepiranjam svi-tati začne; ino Boštjan ves nevoljen, de spati mogel ni, vstane ino se spravlja.

Boštjan: „Grem z doma, ino pred nočjo ne pridem. De se ne bova kregala, hočem h županu jiti, ki mi je rekel priti, de bom njegovimu dečku oblačilo za poletí naredil. Bom imel dela

veliko, plačila pa malo; vender naj bo. De se le tebi vgenem, če bi tudi zastonj delal. Ko pa spet domu pridem, ino te najdem, de se boš kujala; ne bo ti dobro. No, no — bom videl, kaka bo.“

Marijana: „Da, da, videl boš videl“ — ženka še za njim jezla. On pa, kakor bi ne slišal, dene klobuk na glavo, vzeme palico v roke, ino gre.

Ko je Boštjan iz hiše, skoči Marianca iz postele skuz okno gledat, ali gre po pravi cesti h županu alj ne? Ko vidi, de se po pravim poti h županu oberne, ino ga ne vidi več, gre hitro gorno kamrico pripraviti za vbogo Jero. Omêtna je stene ino strôp, pomêtna tla, ino jih z čistim belim peskam nastele. Se ogledaje, česar bi še bilo potreba, zadela potrupleno okno zdebelim popirjam, de bi veter ne vlekel. Špranje na vratih z predivam zamaši, pomaže ključavnico ino štekle, de ne bi cvilili, ino vse iz jisper pospravi, kar bi bilo na poti. V enim koti lepo postele, pogerne belo rjuho po pranju položi čedno odejo, pristavi k zglavju mizico, zravno pa dva lesena stola. Nad zglavje perbije lepo podobo matere božje sedem žalosti, ki jo je od rajniga gospod strica ob poroki dobila, na strani obêsi škropivnico z žegnano vodo, ino poškropi postelo ino jispico. Kedar vse tako lepo opravlja, se še enkrat po jispici ogleda rekoč: „Ždaj je vse h redi,“ — ino gre.

III.

Storite njim dobro, ki vas sovražijo . . . môlite za nje, ki vas preklinjajo. Mat. 5, 44.

Marijana se je cele dve uri zamudila per tem popravili; pometla je tudi druge jisper, po kuhni ino po lopi vse čedno naredila. Per tim poslovanji je jutro minulo, ino ona se odpravi bolno Jero objiskat.

Jera v svojim revnim gnezdi leži, ino ko Marijano vgleđa, se nad njo zareži, rekoč: Kje ste pa bili dons, de vas dočakati ni? Dones mi je bolje, moja reva mi je odlehnila; rada bi jedla, če bi kaj imela.“

Mad. Marijana: „Saj bote dobila, moja Jera, bote že dobila, ino boljši vam hoče v prihodno biti, ako bo volja božja. Kaj noviga vam dones povedati imam: Ne bote zanaprej tak dolgo sama, bote šli iz tega gerdiga kraja, ki je poln smradu ino pa merčesa. Že je pripravljena druga prebivalnica za vas, ino prišla sim po vas.“

Jera: „Oj oj, kamo me mislite peljati; morebiti v poslopje kakiga velikiga gospoda? Kdo bi me neki pod streho vzel, ino se zmeno pečal! Ni ga človeka, ki bi se mene revniga červa vsmilil. Oh, ljudje so gerdi, terdi samopašneži! dosti jih poznam. Ni lepo vam ne, Marijana, de vbogi zaveržik, kak sim jes, za zjaka imate. Zdaj pa le poberite se mi hitro, iz pred oči mi pojte, ino ne pridite mi več, meno revo zasramvati. Najte me tukaj v ti revšni vmreti, od vsih pozabljeni ino zapušeni; saj vas nisim jiskala, sami ste k meni prišli.“

Marijana: „No skerbi vas za vse to. Juba Jerka! Moj Zamerzelo je Marijani gerdo pikanje revne babele; že se je mislila obrniti, ino jo zapustiti. Odrezala bi ji bila besedo, če bi ji bil kdo zdravih kaj takiga povedal. Pa Marijana je imela do vbogih prevsmileno serce; še žal besedice ji ni odgovorila, nje ne pokregala, temuč vsa ponižna ino pohlevna razkačeno staro ogovori: „Pač, pač, preljuba moja Jerka, jispi-ca prav čedna je za vas perpravljena, v kateri bote ložej prebivala, kakor pa tukaj. Jas sim jo sama preteklo jutro perpravljja, ino zato me tako dolgo ni bilo k vam; — alj zana-prej bom pa bolj pridna, de me ne bote kregala. Vsako dobo me lahko zakličete, ino k redi bom, kedar me bote hotli imeti, ino vam postregla; zakaj de veste, jispa za vas je pod mojo streho pripravljena.“

Gerbasto, medlo lice hudobne Jere se je per teh besedih tako lepo razjasnilo, de se je Marijani videlo, kakor bi ta ostarliva babela svoje dni čedno, posebno lepo ženstvo bilo; pa nesreča ino greh sta njo lahko tako gerdo postarala.

Oči so se Jeri razjasnile, prijazno se nasmeji, ino Marijani se veliko bolj dobro zdi, ki si kaj takiga per niej ni bila zvesta. — Pa le kratko je sonce prijaznosti staro obsijalo.

Vsa serdita ino jezova se sopet nad Marijano zadere, rekoč: „Le poberte se mi! Kaj mislite, kaj mi storite, ako me

k sebi spravite? Kaj bom per vas manj terpela — alj bom bolj srečna kalj?“

Marijana: „Ne bote toljko terpela ne; ino kdo vé, če vas zdrava sapa, ino pa moja postrežba ne vzdravi spet?“

Jera: „Kaj, mene ozdravila? kako neki? Dobriga res veliko ljudje na sveti vživajo; tudi jas sim svoje dni — — Naj bi me pa tudi hotli ino mogli ozdraviti, bi jas notla; po kaj bi se smerti odmikala, ino na novo reve terpela? — Pa vender nekaj poslednih dni revniga življenja si zboljšati hočem — — če bi radi — — alj pa — saj vaš mož — — kaj pa poreče? Vselej me je hudo gledal, kedar sim prišla k vam kruha prosit, alj ste mi vi ob nedelih kak belič vergli? tega bi notla.“

Marijana: „Ne skerbi vas za vse to, ljuba Jerka! Moj mož še zvedel ne bo, de ste pod mojo streho; ino moja skerb je, de se vam kaj žaliga ne perpeti.“

Jera: „Ako je pa taka, ino vi hočete, mi pa is posteले pomozite. — Dones mi ni prehudo!.. Bom poskusila k nogam v vašo hišo popotvati... Najte bom poskusila.“

Vstane res iz svojga ležiša, si nekoljko cunj ogerne, ino poskuša z pomočjo Marijane na noge, pa le ni vstan, de bi se vstopila, ter na postelo združne. — „Najte, najte, de si odehnem“ pravi svoji bogoljubni dobrotnici. „Kakor vam rado“ — ji Marijana odgovori, ter njo za persi derži, de si na njejni persi babela glave nasloni.

„Zdaj pojdevé“ — reče Jera — ko si je nekoljko počila. „Dajte mi palico, ki tam v koti sloni, bo mi pomagala, ter se bom na njo opirala.“

„Tukaj le palico; pa na me se naslanjajte, de greve“ — ji Marijana prijazno reče. — Jera se poravnava, se Marijani za roko oklene, rekoč: „Zdaj le pojve, kamor hočete... Kamo pa bo moja klošnja?“

Marijana: „Le vse tukaj pustite. V moji hiši bote vse bolji najdlji; le pojté!“

Jera: Ne stopinje ne grem, če mi ni prisežete, de mi bote vse, kar tukaj vidite, ravno v tisto čumnato spravili, v kateri bom jas.“

Marijana: „Pa pokáj le, Jerca! Kaj ne vidite, kako je vse pirasto (červivo) ino razdrapano! Kamerca, ki vam njo dam, je lična, pa ima vsiga potrebniga; le ne skerbite. Ino če vam bo česar pomankalo, le samo zinite, hitro vam bom preskerbela.“

Jera: „Je že vse lepo ino prav; pa vam ne grém, ako mi moje postele, te kište, mize ino pa mojga naslonila — ino vsiga, kar gleštam, v mojo prebivavnico ne spravite. Vsiga tega sim že navajena, ino hočem per teh rečeh vmreti.“

Marijana: „Oj Jera, bodite modra ino pojte, de greve!“

Jera: „Za nobeno ceno ne grem, de vam povém, ako teh mojih reči z meno ne spravite.“

Marijana: „Pa le poglejte, kako žvad po tej ropotiji lazi. Pustite, naj se razleze; takih prebivavcov še pa vender nočem pod streho!“

Jera: „Tak! — tak je pa prav!“

Stara se zopet na postel verže, ino začne divjati kar more, rekoč: „Prav tako! le pustite me na moji posteli; v svoji revšini naj vmerjem. Sama bom, od vsih zapušena bom, pa na svoji posteli vender bom, per svojih rečeh!“ Tako je gnala, ino se oklenila svojga perhliga ležiša.

Vdrugo Marijano nevolja popade ter misli sitno bable popustiti, ino ne priti več. Pa ko pomisli, kaj si je že z babelo prizadela, pa bi ne zgotovila dobriga dela, se zopet iz med vrat poverne, ino ljubeznivo Jero ogovori: „Čujte no, preljuba mamka! Saj bi vam rada u vsih rečeh vstregla; pa si morte saj tudi vi kaj dati dopovedati. Gledala bom, de bojo vse te reči za vami pod eno streho prišle; pa samo to najte, de bojo v eni zhrambi zravno vaše prebivalnice.“

Jera: „Pa zakaj mi ne daste na moji posteli ležati, ino svoje orodje rabiti, ki sim ga že vajena?“

Marijana: „Vi bote gotovo v posteli, ki sim jo davi za vas postlala, veliko boljši spala. Če ravno postela nova ni, je pa čedna ino mehka. Dva pertiča sta pogernjena, bela ko sneg; pa mehka vajčenca za zglavje, pa odeja pisana, de jo je veselje gledati. Le pojte, pojte z meno! — Gotovo bote zmeno zadovoljni, ki sim vam toljko čedno vse pripravila.“

Tako je Marijana sitno staro babelo persilila, de zopet vstane, z eno roko palico prime, z drugo se pa Marijane derži. — Tako se spravite iz revne, zapušene kuče; po malim stopate proti šivarjevi hiši, ki je za strelaj daleč stala; pa ste precej dolgo hodile, prej ko ste obhodile. Od starosti ino slabosti Jera vse skuzi peša, ino po vsaki šterti stopinji postaja, ter si odihuje.

Kakor hitro vsmilena ženka pošteniga šivarja staro bable v čumnato spravi, jo hiti preobleči, ter njene cunje pred vrata na kup verže. Na glavo ji belo ruto oveže, pa rokavce po prani obleče, pa belo jopo, de jo greje. Tak jo čedno v postelo spravi, ino skerbno odene.

Jera je le gledala, ino dobro ji je djalo; potem se oberne ino hoče zadremati.

Marijana: „Ne bote še zaspala ne. Bote poprej eno malo župce zajéla, pa kaj prigriznila, de se nekoljko okrevate. Bom hitro prinesla; le kar me ne dražite, ino pa ne zaspate mi poprej.“ To izrekla, ino pa v kuhinjo gre; goveje juhe pristavi, pa dvoje jajc v njo vbije, pa nekaj reženj kruha opeče. Vse to k bolnici zanese, njo izdrami, ino ji postreže. Po tem veli: „Noj, zdaj pa le zaspate. — Ko se bote prespala, bote vse svoje reči v uni zhrambi tam le videla. Lehko njih iz postele pregledate; ino ključ sami hranite.“

Vsa vesela, de ji je dobro delo tako lepo izteklo, okno zakrije, babelo spat spravi, jispo zapre, ino po svojim posli gre. Jera je dve uri spala; potem svojo dobrotnico zakliče. Ko jo Marijana čuje, hitro k nji letí, rekoč: „Tukaj sim; kako vam je? kako ste kaj spančkala?“

Jera: „Oj, prav prav dobro: Per vas veliko ložej diham; ino pa postel tako lepo mehka, pa čedna! Marijana! kako bi

se vam zahvalila? Svoje dni bi bila znala, zdaj pa ne vem, kako... Bog vam naj poverne, kar ste meni vbogimu babletu dobriga storili. Zdaj mi ne bo potreba gladu vmreti, tudi ne v samotnim, mokrim berlogi konec vzeti. — Bog vam poplati!... Pa kje je moja kložnja?..

Marijana: „Taj le pogledjte; vse je čedno skupaj. Človeka sim najela, de je to sem vse prinesil.“

Jera: „Ste mu pa lahko dopustili, de bi bil moje reči prejiskal; ali ste kaj za njim šli?“

Marijana: „Kako pa, de sim za njim gledala.“ Marijana se namuzne, ter sama per sebi misli: bi se pač izplačalo, tvojo kložnjo prebérati. — „Le pogledjte, to le je vaša miza, tam vaša postel; tukaj le je vaša kišta, ino vaš naslanjek je tudi zravno. — Zdaj bom pa zaklenila, ino vam ključ dam. Le zhranite, in pa pod zglavje ga denite. Kedar bote zopet kaj hotla videti, bom pa spet odklenila.“

Babše vzame ključ Marijani iz rok, ga v zglavje dene, ino zopet zaspi.

Na večer Boštjan k domu pride, ino vse lepo pripravljeno najde; večerjo na mizi, ženko pa prav dobre volje! Kaka je neki to? si je mislil; pa moder mož je raj zamolčal, vesel, de je vse tako lepo v redi. Od te dobe je bila Marijana bolj in bolj pridna za vse reči, pa skerbna za moža. Pohišstvo je bilo z vsim lepo oskerbleno, kuhala je dobro, in pa veliko bolj vkup sta živela, ko poprej.

Iz gorne kamre ni blo smradu, nobeniga stokanja, le Marijana je gostokrat vun in noter hodila, če ravno ni pravlja pokáj. Boštjanu še ni na misel padlo, de bi njegova žena staro Jero pod streho imela. Poznej si je scer vrajtal, de bo kaj takiga; kjer mu je pa žena vse po volji storila, nobeniga dela zamudila, je koj tiho djal, ino Marijani molčé dopustil, kar je želela. Cele tri mesence je tako ostalo; Jera je pa zlo zbolela, ino se smerti bližala.

Bolena babela čuti, de si ji smert bliža, ino reče mirno svoji dobrotnici: „Moja posledna ura doteka, ino jas se nje

ne vstrašim. Mislim, de je velika sreča za me, de sim blizo smerti, ino za vse zlato ino srebro tega sveta bi notla nazaj. Po resnici vam pevém, ino poznam, kaj je moja sreča. Poprej bi bila vmerla, kakor divje živinče; zdaj bom saj vmerla, kakor kristjana. Bodi Bog hvalen za to!“ „Amen“ — je boga-boječa Marijana odgovorila. Jera na dalej pravi: „Bog vam poplačaj vašo skerb, vaš trud ino ljubezen z meno, moje posledne dni so nar srečnejši celiga mojiga življenja,“ —

„Čujte! nisim bila svoje dni tako revna babela, ko sim zdaj. V svojih mladih letih sim si tudi jas kaj dobriga skusla, veliko dobriga vžila — ino pa še le preveč!.. Pa moje zavžito veselje bilo je pregrešno! zato pa tudi grenko. Prav nisim nikolj vesela bila, nekaj mi je vedno mankalo, ino kedar sim se smejala, me je serce peklo, ino solze so me polile; zakaj neki znotraja červ me je grizil ino mi vsako dobro voljo grenil. Zdaj per vas še le prav mir vživam, ino stanoviten pokoj imam; ino če ravno sim že dolgo na sveti, toljko srečna še nisim bila, ko sim per vas. Bog vam bo gotovo vse povernil; ino de vam tudi jas svojo zahvalo pokažem, vam vse svoje premoženje, ki je v uni zhrambi tam, kamor ste ga vi po moji volji zhranili, izporočim; vi samo ste moja delkinja (erb). Tukaj le imate ključ, ki ste mi ga v roke dali, ko sim k vam prišla. V pričo mož hočem vam vse to izporočiti, ino svoje besede ponoviti v zkazen moje zahvale.“

Solze so se dobri Marijani po lici vdirale nad lepimi besedami vmerjoče hvaležne ženke; pa smeh jo je hotel posiliti, ko sliši, de ji stara svojo premoženje izporočā. „Bom pač obogatila z to kložnjo, ki mi jo hoče za toljko truda ino skerbi zapustiti!“ — si misli sama per sebi; pa Jeri dobra duša besedice zinila ni, de bi nje ne razžalila; zakaj babela je veliko obrajtala, kar ji izporočī. — Tolažila je boleno sroto, in pa kročala njo, naj si toljko tega k serci ne žene.

„Zakaj bi se vsiga tega k sercu ne vzela“? — začne Jera. „Ali ni moja dolžnóst, se k smerti vredno pripravljati, ki njo že blizo čutim? Ni mi potreba zdravitela, ampak mašnika bi rada. Bi bili tak dobri, po gospod fajmoštra poslati?“

Marijana: „Kaj pa mislite Jerka, de ste reš tako slaba?“

Jera: „Ne boli me kaj hujši, tudi večih bolečin nimam; pa vender čutim, de je blizo moj konec. Toljko trudna ino ne-večna sim, ino pa toljko me spanjovec sili, de vam ne morem povedati. De bote pa vedli, kdo sim jas, naj vam v kratkim povém, dokler še živim. — Svoj kraj zamolčim, v katerim sim bila rojena, tudi žlahte vam ne povém; zakaj žlahta me že za mertvo ima. Tudi mojo pravo ime so že ljudje dolgo pozabili; naj bom tedaj Jera, kakor me kličete. V otroških letah sapušena, v mladosti brez praviga varha, lepiga obličja, slabi razgledi, ino nesrečne prilžnosti so me v hudo zapletile poprej, ko sim goljfijo sveta spoznala. Mislila sim, de sim srečna, ki sim čedniga lica bila. Oh, kako hudo sim si svojo lepoto plačala, vi sami veste. Še le trideset let stara, sim že baba bila, od vsih zapušena in zasramvana. Človek, ki je z meno po svoji volji delal, se me je naveličal, ino je mislil, de me zadosti preskerbi, ako mi cunje, z katerim me je lepotičil, in pa zlato, z katerim me je slepil, zapusti. — Lehko bi bila z tem premoženjam dobro živela; pa jela sim premišlovati svoje gerdo življenje, ino zamerzelo mi je na te moje bizerje ino na vse to zlato teljko, de sim od prevelike groze prisegla, vse svoje žive dni se tega blaga ne dotekniti; pa sim tudi obljubo dopolnila. V veliki revšni sim živela; ino de si ravno nisim bila vajena gladovati, sim vender mislila, de svojih grehov nikolj zadosti pokoriti ne zamorem. Ljudi sim se zogibala; ino kedar sim bila persilena, njih za živeža poprositi, sim le zato se ljudem perbližala, de bi jih vstrašila, ino si toljko izprosila, de bi mi zaslužka moje pregrehe vživati potreba ne bilo. Zvesto sim svojo persego deržala, ino če ravno v veliki sili ino potrebi, se vender nesrečne cene storjene pregrehe doteknila nisim, ter sim mislila komu drugimu z tem pomagati. Ino lehko, de mi je Bog za to, ker sim tak stanovitna bila, na moje stare dni dal, per vas najti vsmilenje ino pomoč. Imam zavupanje, de bo mojo pokorjenje Bogu prijetno, ki mi je toljko gnado dodelil, katere se nisim nadjala, de mi je toljko dobriga človeka poslal, ki mi streže, mi dal mir serca, ino pa posledno uro brez strahu včakati. Verjemite mi Marijana, de ne bom trave teptala več. Pošlite mi le po gospoda; čutim de ne bom dolgo vas dražila več. — Marijana, dobra duša! po kaj jokate? Ali se bojite, de ne bi komu imeli streči več, ko mene ne bo? Vaša ljubezen, ki ste njo meni izkazali, naj vas nad mojo smertjo tolaži. Ne bi vas ne bilo, ne bilo bi ga, ki bi

se bil za mene posolzil; vaša dobrota in pa milost ste mi rožice, ki mi kraj moje mertvaške jame polepšate, v katero že z eno ного stopam. — Srečna sim, ino rada vmerjem; — — za vbogo Jedruto na tem sveti veselja ni, — — — jite le, jite, ino zakličite mi mašnika.“

Jihté Marijana v spodno jispo gre, kjer Boštjan šiva. Bolj poredko je ona per možu bila, kar je Jeri huje prihajalo. On si je zrajtoval, kje je; pa molče je poterpel, ter je vedel, de ne bo dolgo terpelo.

„Preljubi moj mož — začne Marijana — toljko hudo ji je; ino zdi se mi, de bo skoraj po njej. Bodi tak dober, ino pa skoči po gospod fajmoštra, naj pridejo; ako pa oni ne vtegnejo, naj pridejo gospod kaplan — — zlo zlo hudo ji je.“

„Kdo pa je?“ — vpraša Boštjan, ino se derži, kakor bi kaj ne vedel, koga žena pod streho ima.

Marijana: „Kdo bi bil! no — kaj ne véš, de že tri mesece vbogo Jero pod streho imam? Stopi, stopi po Gospoda — pa me po tem okregaj alj pa otepi, ako rad; le zdaj mojo prošnjo vsliši.“

Boštjan je bil pošten mož, pa tudi dobriga serca, ino že dolgo si je svoji blagi ženki čudil. Njena mila prošnja mu je zdaj celo serce omehčila. Vstane, položi naperstnik (Fingerhut) in pa sukovnik, z katerim je bil kakor motovilo preprežen, na stran, dene svoje delo na mizo, ino hitro gre po gospod fajmeštra. Najde njih doma, ino na ravnost k bolnici jih pripelja. — Pa kaj zagleda pod svojo lastno streho, kar še videl ni? — Čedno kamerco; malo orodja, kar ga je za bolnika potreba. Postel za eniga človeka ravno velika zadosti, pa lepo mehko postлана; bele pertiče, pa čedno odejo. Bleda, suha bolnica na posteli kuči; pa se ji vidi, de ima dobro postrežbo. Bližna smert ji slabost dela; ne glad, ne žeja. Babela je bila lepa vmita, počesana ino povezana, je imela rokavce po prauji, pa jopico verh; nje gole roke so bele ko sneg iz rokavc gledale. Glavo je na dve vajšenci naslanjala, ki ste bile prepravni ino porahlani. Ženka, ko angel per nji sloni, ji z desnico glavo podpira, de ložej diha, z levico pa vmerjočo za roko derži, ki se vsa mirna na smert pripravlja. —

Vse to je vhogi Jeri dobra ženka storila brez vsake druge pomoči, kateri je lasten mož branil, pa ne pomagal. Ona sama per hiši, brez velikiga gleštanja je vse prebavila. Pa kaj vse dobra duša ne stori, ako le terdno hoče? —

III.

Kdor grešnika zaverne od nja krive poti, reši njegovo dušo smerti. Jak. 5, 20.

Kedar boleno bable gospod fajmoštra in pa Boštjana vglenda, nju prav veselo pozdravi: „Hvala vama, lepa zahvala! Naj se vsedejo gospod fajmošter, naj se vsedejo h moji posteli; veliko njim imam povedati; pa poprój naj si odehnejo. — Ino vam Boštjan, kaj bi vam rekla. Vaše objiskanje — moje posledno veselje popolnoma stori. Vidim, de me gerdo ne gledate, ino bote prihodnič dobri Marijani pomagali, njeno dobro delo zgotoviti. Bodi Bog hvalen, de mi je še to gnado dal! Naj mi verjemejo, gospod fajmošter, de imam prav terdno zavupanje, Bog mi bo grehe odpustil, ker mi je včakati dal, česar sim ga toljko gorečo prosila.“

Fajmošter vstanejo, ino boleno babelo skerbno pogledajo, ter vidijo, de se ni muditi. Mignejo njemu ino njej, naj odstopita, de bojo boleno k smerti pripravili.

Ko so z bolnico sami bili, se njim je celo uro spovedala. Ko se je izpovedala, ino sta vse čedno opravila, je spokorjena babela gospoda toljko genila, de so se zavzeli nad njeno spokornostjo. Od samiga čudenja niso skoraj stopnic najdlji, ker je tudi nekoljko temno bilo pod streho; alj Marijana, ki je ravno v kuhnji bila, njih čuje, ter gre, in njih za roko do hišnih vrat peljá. Od veselja fajmošter hišni materi roko na glavo položijo, rekoč: „Blagoslovi vas Bog za to, kar ste dobriga storili; — pod vašo streho vmira prava spokornica! Njena pokora je vašo delo. Ako bi vas Marijana, ne bilo, bi bila terdovratno v svojih grehah vmerla, Bog vam daj dobro!“

Marijana: „Ne vém, kaj bi bila storila za njeno pokorenje; saj ne vém kaj takiga povedati, ne prepričati.“

Fajmošter: „Ne veste, kaj bi bili storili? — Le vi ino pa gnada božja. Kdor pravo ljubezen do bližniga ima, tudi vse zna. Keršanska ljubezen zbere razškruplene ovčice, potolaži serdite serza, reši zgublene duše. Kar je nas božji vučitel učil, ino nam storiti pomagal, to ste vi, dobra duša, nad toj srotroj dopolnili.“ — To so ji povedali, ino hiteli v cerkvo, vmerjočo Jero obhajaj priti.

Čudila se je Marijana gospodu fajmoštru, ki so njo toljko pohvalili, ino za njim je gledala. Ko jih pa vidi hitro v cerkvo jiti, tudi ona hiti hišo pomesti, ino Jero jispico poravnati, mizco pogerniti ino perpraviti, kar je bilo potreba, toljkiga Gospoda vredno sprijeti.

Marijana vse sama lepo čedno perpravi, ino Boštjan pa per Jeri ostane, ino njo ne zapusti več, kar so gospod fajmošter odjišli. Žal mu je bilo, de ni poprej svoji ženki boleni babici streči pomagal; ino je hotel zdaj popraviti. Če je že ravno pozno bilo; bolji pozna poprava, kakor bi nje ne bilo.

Zdaj na obhajilo pozvoni, štiri možje prineso nebo pred cerkvene vrata; cerkveni služavnik kadivnico nese, ino pred svetim rešnim Telesam kadí. Gospod fajmošter pod nebam posvečeno ciborijo nesó, naprej služavniki svetijo, eden med njimi žvenklá; za presvetim rešnim Telesam braterno rožnikranz molijo.

Bila je že večerka; veliko ljudi se je nabralo; ki so vkrog šivarjove hiše stali, ko so gospod fajmošter z presvetim rešnim Telesam v hišo šli, ino veliko drugih za njimi.

Kako so se čudili videti staro Jero na smertni posteli, vso drugo, kakor so njo poprój poznali. Poprój vsa vmazana, nemarna neznana baba, ki so se nje vsi bali; zdaj pa čedno vmita, prijazna kristjana, ki se lepo mirno za smert pripravlja. Tako čedno ino modro se véde, de vsi spoznajo, ona mora žlahniga rodu biti. Marijana per znožji kleči, pa tako goreče moli, de se ji živa keršanska ljubezen po obličji pozná.

Ko so njo obhajali, ino vse molitve, katire je Jera na glas za njimi molila, opravili, ino so se mašnik odpravljali,

bolnica z roko pomigne, naj ostanejo, ter se na posteli vse-
de, rekoč:

„Preljubi moji znanci! lepo vas pozdravim, ino zdaj za-
dnokrat. Lehko, de me niste poznali več! Oj prijatli moji! ču-
dite se nad dobroto ino vsmilenjam božjim. — Bila sim mla-
da, imenitna ino bogata; pa velika grešnica. — Skus nesrečo
pa ino terplenje me je Bog k čednosti vabil, alj zavratnost
mojga serca se je vstavljala, njegovimu očetnimu svarjenju,
ino ravno taka terdovratnica sim bila v nesreči, kakor v po-
prejni sreči hudobna. Ni me zapustil, de si ravno me je v
revšno priti dal, in me je že vse zaverglo. Na moje posledne
dni mi je poslal to le smilečno ženko, de me je z Bogam
spravila. Kar ni terplenje, ne srošna, kar ni zaničevanje ljudi,
ne bolečine mojga života na meni preobernilo, to je storilo
vsmileno serce dobre Marijane, njena postrežba, njene besede
ino prijazne oči! Bog ji naj poverne v tem ino prihodnim
življenji; saj ji jas vboga Jedruta poplačati ne morem. De
vam pa saj svojo hvaležnost zkažem, Marijana, vam vse svoje
premoženje, ki ga tam v uni zhrambi imam, po svoji smerti
izporočim. Marijana, nate ključ do zhrambe! Jas vas postavim
zdaj za lastnico vsiga, kar je v unih kištah zhranjeniga.
Gospod fajmošter, saj so me zastopili? — Marijani izporočim
vse, kar je v uni kišti. — — Vse — vse! — —

Od dolgiga govorjenja Jera oslabi; ni imela več moči
sedeti, ino znak na zglavje potukne. Boštjan ino Marijana njo
primeta, pa je že jela vmirati. Ljudje zapustijo jispico, gospod
fajmošter njo pa v sveto posledno olje denejo. — Opolnoči
potem je Jera vmerla.

Dolgo po smerti stare babele sklene Boštjan jispico, v
kateri je Jera vmerla, počediti, ino njeno kložajo zažgati; ter
je videl, de za drugo ni. Mož ino žena se slabiga dela lo-
tita. V eni uri je bilo vse v kraji, le Jerino kišto sta imela
iz zhrambe potegniti. Per tem delu se je pa pošten šivar že
tako smradu najedil, de je svojo ženo popustil. „Boštjan“ —
zakličč Marijana, ki vidi, de se hoče potegniti, — „Boštjan!“
ostani še ino pomози mi to kišto iz pod strehe zavleči.“ —
Boštjan: „Le počakaj, de ti pridem!“ Marijana: „Pridi mi
pridi pomagat: sama še kište premeziti ne morem.“

Boštjan: „Oj ti si pač prava sitnoba; kaj bo le to toljko težko!“

Kišta je res tako težka bila, de sta njo obedva komaj iz pod strehe zavlekla. Boštjan bi le rad videl, kaj je tako težkiga v kišti, de se mu je ravno že gablo. Vzeme sekire ino kleše, ter kišto razbije. — Na verhi so bile gospôske oblačila nekđaj silo lepe, zdaj pa celo blede ino plesnove, clo za nič. Zravno oblačil so bile čedno havbice zravnane, pa sivni pajčolani, z zlatam pisane krila; tode vse po stari šegi narete. Drage hadre iz narlepši tenčice, židani priseljci, lepi rokavici; pa vse že na pol perhlo ino za nič, de si je ravno svoje dni veliko veljalo. Boštjan ino Marijana sta le gledala, ino on reče: „Kdo je neki Jera svoje dni bila?“ „Saj nam je v svoji posledni boleznì povedala, kdo de je bila“ — pravi Marijana. Še bolj globoko najdeta tenkiga platna, židanih ino z zlatam pisanih oblačil veliko. Na dnu pa veliko škatel ena per drugi leži. Kaj je le noter? Ali so prazne? — Niso prazne; polne so vse svetlih žlahnih kamencov, perstanov, zlatih uhán, dragih koravd! ... No, dober Bog! same drage reči! Še dva volnata žoka sta polna! — Izpraznita nju ... ino kaj se izsuje? Samo golo zlato! —

„Kaj je to!“ zavpije Marijana. „Bog nama bodi dober!“ reče Boštjan. „Le hitro pojdi, ino lastniku hiše plačaj, kar sva mu še dolžna; najne reči, ki sva mu jih zastavila, pa nazaj prinesi. To blago, vse to bogastvo je pa najno; rajna Jera mi je vse to zavunšala. Dobre dela bova za njoj opravljala, svete maše služiti dala za njejno dušo, pa vse svoje žive dni bova vbogim rada pomagala.“

Jera je bila zgubljena hčer imenitne žlahte na Laškim.

S l o m š e k.

III.

Vsmilene Sestre svetiga Vincenca Pavlana.

Nekoljko dve sto let je že tiga, kar je bil pravičen Bog Francosko deželo s svojo ojestro šibo objiskal. Huda vojska je terpela celih trideset let, ino kakor snopje so ranjeni bojaki za cesto brez pomoči, mertvi pa po polji ležali, ki jih ni bilo, de bi jih pokopali. Za hudo vojsko je prišla strašna lakota, kër je vojska ljudëm živež pobrala. Toljki glad je bil med ljudmi, de so gladovni dečaki (pubje) maliga otroka, ki si je bilo iz matrne bajte zajišlo, raztergali ino pojedli. Za vojskoj ino lakotoj so hodile tudi hude bolezni ino morije, ino ni bilo dobiti ljudi za plačilo, ki bi bolnikom stregli.

V tih žalostnih časih je sam Bog svetiga Vicenca Pavlana poslal kakor svojiga Angela ljudem v pomoč. Vbral si je lepo keršansko sesterno bogaboječih divic, ki se jim vsmilene sestre, alj sestre ljubezni pravi, ino jim je izročil vse revne na duši kakor na trupli v oskerblenje. Premožna gospôda je Vincencu rada obilno pomagala, ino v kratkim so se z božjo bomočjo vsmilene sestre toljko pomnožile, de skoraj po vsim Francoskim mesta ni bilo, kjer bi tudi vsmiljenih sester v šolah ino v bolnižnicah najdel ne bil. Vbogim pomagati ino pa bolnikom streči bilo je vsmiljenih sester vsakdajno — pa tudi težavno delo; one so bile skerbne dekle milosti, ki so delile mилоšne premožnih ljudi, de so bili lačni nasiteni, ženi napojeni, goli oblečeni, bolniki preskerbleni. Kjer je bila kaka sila, je pritekla tudi sestra mila v pomoč. Hudobni Francozi, ki so se spuntali, svojiga kralja vmorili, véro terli, so tudi vsmilene sestre razpodili, kakor dereči volki drago čedo. Zdi-hvali so bolniki po njih; alj puntarji so jim pomočnice vzeli, pa dati jim drugih niso imeli. — Tako človek še le spozna, kar ima, kedar že dobrote več nima.

Kakor hitro je cesar Napoleon puntarijo vražjo zaterl, ino sveta vera med Francozi spet oživela, so se tudi vsmilene sestre lepo prikazale kakor [pomladansko cvetje bolnikom v

tolaž; ino kakor za hudim vremenam rože za toljko lepši pricvetijo, se tudi mili red (orden) vsmilenih sester po vsih krajih sveta množi. Imamo jih tudi v naši deželi Štajarski v Gradci ino v Marburzi, imajo jih v Zagrebi na Horvaškim, ino kjerkolj jih imajo, tam jih hvalijo, de so skerbue, perhranlive (šparovite), bogaboječee, bolnikam pomočnice de ni gorših, ker ne skerbijo samo za telo, ampak tudi za dušo.

Skerbne prijatelce bolnih vsmilene sestre biti morjo, zakaj v imeni božjim za vboge skerbijo. Ne za posveten dobiček, temuč za vbogajime bolnikam strežejo. Ino dèkle, ki v to težavno službo vsmilenih sester stopi, ne jiše posvetnih dobrot, ne življenja lehkiga, ampak jiše ljubezni Jezusove, ino le iz ljubezni Jezusove za bolnike skerbí. De se pa dekelca ne goljfa, ki v red vsmilenih sester stopiti hoče, jo cele tri lete poskušajo, alj bo v tej hudi službi obstala. Samo hčere poštenih starišev ino pa lepiga zaderžanja, od katerih nikolj kaj hudiga slišati ni, od 18. do 24. leta starosti med vsmilene sestre jemlejo. Velika ino močna mora ljubezen dekleta biti do Boga ino do bližniga, ki v tih letah svet zapusti, kedar se ji nar slajši ponuja, ter ne porajta snubcov, ne posvetnih prilizavcov, temuč si Jezusa svojiga ženina izvoli, le Jezusu ino na mesti Jezusa bližnimu v revah ino težavah zvesto služiti. Deklete, ki hočejo vsmilene sestre biti, morjo tudi terdniga zdravja ino prebrisane glave biti, zakaj bolniki so gostokrat negudni, rane strašne, smrad velik, de se človeku že pogledati gabi, ino blizo priti je človeka strah. Vsmilene sestre pa jih morjo čediti, jih prevzdigvati, jim presteljati ino jih prati, ino to od svita do mraka, pa še celo noč. Bolniki so sitni ino režoči, nočejo radi vbogati ino so svoje terme, ino ni lahko per njih prestati. Vsmilena sestra jih mora tolažiti, jih pogovarjati ino kročati tako dolgo, de vlogajo ino se v božjo voljo podajo. Kdor to zna, veliko veljá; ino le taka deklina se na pokušno vzeme, če hoče biti vsmilena sestra, ter se tri leta poskuša, ali bo obstala, alj ne.

Pervo leto nosi svoje oblačilo kakor ga prinese, pa nar težejši opravila ji naložijo. Po zimi na vse zgodaj v coklah na periši stati, de ji noge primerznejšo, gerde cunjje, polne nar smerdlivši gnusobe ožemati, pa bolnika, ki vsiga živiga prineso, očediti, mu rastergano srajco, ino kar oblačila ima, povšiti,

gnile rane obezovati, pa bolnika deržati, ki mu roko, zdaj nogo odrežejo, po tem pa vmerjočim smertni put, ki se mu po lici vdira, brisati ni za posvetne merzlive alj firbične dekleta, ampak je za device, ki iz celiga serca Boga ljubijo. De novinko poskusijo, ji vkažejo merliča preobleči, po noči čuti, vse molstože, kleti ino domače kote samej prehoditi, v jispo, kjer mertvi ležijo, pogledati. Katira terdniga serca ni, hitro vbeži. Jo poskusiti, kako kaj rada vboga, ji prepovejo storiti, kar nar rajši ima, pa vkažejo delati, kar ji nar huj merzi. Verh vsiga tiga more znati na verti delati ino v kuhni kuhati, šivati ino vse opravila, ki jih je toljko per taki hiši, voljno ino čedno brez vsiga godernanja v roki vzeti. — Tudi za molitvo ima enokoljko časa vsak dan; pa dolgo moliti ino premišlovati vsmilena sestra ne vtegne; njena nar imenitnej služba božja je bolnim streči, ki so bratje ino sestre Jezusove. Po vsim tim med šterimi, ki pridejo, teško ena vsmilena sestra ostane; druge odstopijo, ki niso zadosti zdrave, alj nimajo prave glave, ter hude poskušne prestati ne morejo, ino grejo na svoj dom alj pa v druge samostane (klostre), v katerih tako hudo služiti ni. Katera pa obstoji, očitno pokaže, de le božja ljubezu ino pa bližniga v njej živi, ter je pripravljena vse — tudi življenje iz ljubezni do Boga ino bližniga dati. Veči daru iz ljubezni do Boga bližnimu težko kdo princese, kakor dèkle, ki svet, premoženje ino lahko življenje zapustivši se k vsmilenim sestram podá, vse svoje žive dni z nar večim terplenjam za bolnike skerbeti.

Za to niso bolniki nikjer bolj dobro oskerbleni kakor per vsmilenih sestrah, posebno v hudih kužnih boleznih. Ko je strašna Kòlera po Bajarskim morila, je bolnikov nar manj per vsmilenih sestrah pomerlo. Ino de si je ravno poglavitnim mesti Monaki v štirinajstih dnech 5 vsmilenih sester pomerlo, ki so kolerskim bolnikam stregle, je bilo že drugih šest pripravljenih se v to službo med vsmilene sestre zaobljubiti.

Teško je bilo pravih ljudi dobiti, ki bi bili bolnikam za plačilo stregli, po tem, ko so slabi kristjani samostane poderli ino toljko prijatelj bolnikov razgnali. Dali so strežbo bolnikov po Francoskim takim ljudém, ki brez vére, brez poštenja ino brez vsiga vsmilenja so le samo za to bolnikam služili, de niso sami gladu zboleli, — piše neki zdravnik. Taki pjanci ino pjanke so bili

tisti strežaji, de so tisto žganje ki je za rane izpirati bilo, popili, če jim ga niso kako premešali ino ogabili. Ako so čutili, de bolnik polno mošnjo alj pa kako uro ima, so scer lepo z njim ravnali, pa tudi gledali, de je bilo prej ko šlej po njem; ako pa niso per bolniku dnarja spoznali, so ga silo gerdo imeli, pa pogosto k njegovi sreči, zakaj vbogih je manj pomerlo kakor premožnih. Če ravno sedajne dni po bolžnicah taka ni, kakor je bila svoje dni na Francoskim, ino se najde poštenih ljudi, ki bolnikam če ravno za plačilo pošteno strežejo, vendar posvetna plačana dekla bolnikam nikolj tako stregla ne bo, kako vsmilena sestra streže, ker je redka ženka, de bi tako streči znala, kakor se vsmilene sestre v to izučijo. Starejši sestre vse lepo mlajšim povejo, ino pokažejo, kar je vedeti potreba. Bolezn vsakiga, ki jim v roke pride, vejo dobro presoditi ino zdravniku dopovedati, kako mu je; kar bolnik pogosto sam od sebe ne vé. Poznajo vsako reč, ki bi bolniku škodvala ino mu preskerbijo, karkolj mu služi, de poprėj ozdravi. Naj si ravno popotnik, ki zbolí, nima starišev, ki bi zanj skerbeli, per vsmiljenih sestrih najde matere. Ino rokodel, ki daleč od svojih ljudi zbolí, najde per vsmiljenih sestrih lepši postrežbo, kakor per lastni žlahti. — Ino ozdravljeni, ki po sveti pridejo, pripovedujejo vsmilenje, ki ga vsmilene sestre z bolniki imajo, ino kdor zbolí, se k smilenim sestram želi, zaupaje, de bo ozdravil per toljko skerbnih materih zapušenih bolnikov.

Pa ne samo skerbne postrežne bolnikov so vsmilene sestre, ampak tudi dobre, perhranlive gospodinje so, ki z vsakim daram vejo tako modro obrniti, de jim ino revnim bolnikam tekne. Njih prevžitek ino obleka ne znese toljko, kakor plača drugih strežetov ino strežajk, ki si dajo debelo plačati. Njih miza je le po domače delavnih ljudi pokrita, kar se jim za bolnike da, tudi njih živi; ino kar zaostane, se za bolnižnico oberne, ino kapital, ki bolnižnico (špital) oskerbí, leto na leto pod njih gospodinstvam raste. V bolnice, ki so pred nekimi letami, ko še ni vsmiljenih sester bilo — bile nar večí vbožnice, imajo zdaj vsiga dovolj, ino toljko v roke vzeti, de lahko še enkrat več bolnikov oskerbijo, kakor poprėj. V mesti Nanci na Francoskim so vsmilene sestre leta 1807 hišo neozdravljivih bolnikov prevzele. Bila je polna človeške revšne, za drugo pa cela puša. Ni bilo nobene vtemeline alj štinftenge, nobene

potrebne hišne priprave, pa vsakdan nad 400 bolnikov preskerbeti; le za vsakiga je mesto 12 kr. na dan plačalo. V hudih letah vojske ino dragine so 10,000 gl. dolga morle narediti. Zdaj je ves dolg poplačan ino per hiši vsiga zadosti. Polna je bolnižnica gobovih, krastovih, krulovih betežnikov, ino tudi takih, ki neznane bolezni imajo, de človeku, ki vajeni ni, težava pride jih le videti; alj serce se veseli, gledati vse polno za vboge pripravljeniga blaga, beliga platna, čednih, mehkih vajšenc, odej ino vsakatero preobleke, lepo oprane ino popravlene; kupe žita, bažule, lenenih povesm ino konopliuskiga prediva, voyne ino žime, ino vsake potrebne robe, posodve, sadja ino zelja, ino vsake reči, ki se le bolniku poljubi. Po hiši pa vsmilene sestre vse vesele, de imajo bolnikom z čem postreči. Hlevi so polni govedine, kurniki peretine, verti čedno nasajeni, za potokam 50 bal lepiga platna, ki so ga pridne sestre preteklo zimo napredle. Pa tudi njih cerkvo najdeš čedao ozaljšano, drage mašne oblačila, ki po cerkvenih omarah vesijo. Ino kdo je vse to pripravil? Pridne roke vsmilениh sester, ki nikolj ne praznujejo, ki dan na dan per 500 bolnikom postrežejo, perejo, kuhajo, vert obdelujejo, šivajo ino pometajo, ter po 500 postel vsak dan postelejo, pa tudi vsak dan nar manj pol drugo uro molijo, ob nedelali ino zapovedanih praznikah za kaj drujiga ne sežejo, kakor za to, kar je za živež ino vsakdanjo potrebo bolnikom potreba. Za kratek čas pa, posebno na večer, kedar vse počiva, grejo vsmilene sestre altarje zalšat ino svojga nebeškiga ženina častit, katerimu v ljubezn vse to storijo ino veselo prestojijo; za to jim pa tudi dober Bog vse blagosloví.

Še v veči revšni so vsmilene sestre hišo vertoglavih alj norih v mesti Morville v svojo skerb dobile. Poprejni oskerbniki jim niso celih okenj — ne vrat zapustili; še cele strehe bilo ni, ker je pol hiše poprej pogorelo; ino hudi veter je po pogoriši vlekkel. Obdivjani so na gnili slami do vrata ležali po svojih vózah, z nekimi vmazanimi cunjami na pol pokriti, vsi zapušeni, de ni bilo ločiti možkih od ženskiga spala. Od same žvadi so bili vsi v krastah ino vglodani. Ki so bili priklenjeni, so si z svojim železjam velike rane razbili, nekterim so bile noge ozeble, drugim spet zažgane, de jih več čutili niso. Merličam so lačne podgane oči izkopale ino nose odjedle. Tako se godí, kjer se v bogim ne iz ljubezni, ampak le za golo pla-

čilo služi. Bilo je 300 obdivjanih bolnikov v tej žalostni hiši. Sestre vsmilenja niso mize najdle, de bi se k jedi vsedle; morle so na tleh jesti. Niso imele vbogih v kaj preobleči; v slamo so jih zakopale ino z starimi odejami tako dolgo pokrile, de so obleko, merčesa vso živo v peč djale ino počedile. Kako hudo delo je bilo to! Kako nevarno obdivjane ljudi preoblačiti, koljko poterpežlivosti jim je bilo potreba! Neprenehama so v nevarnosti bile, de bi eno pa drugo obdivjani zadavili alj vbili. Sestra je morla sestri blizo biti, ino v sili v pomoč priteči; pomalim so jih pa okročale, de se jim bati jih ni bilo tako hudo. Varno hodijo med sroteji, kakor strežaji med zverino, ki svoje dobrotnike dobro pozná, ino jim nestori žaliga.

Kako malo pomoči so imele vsmilene sestre, ino koljko so tudi tej hiši prigospodinile. Za vsakiga divjana (norca) poslužbo se jim je 15 kr. na dan plačalo, ino s tim niso le samo divjane živile ino oblačile, ampak tudi zdravnika so plačale, ino zdravila oskerbele, hišo popravile, dolge poplačale ino v 10. letih 90,000 gl. prigospodinile. Le 18 vsmilenih sester je, pa 500 divjanov; ino vender je vsake priprave v njih cerkvi ino doma zadosti. Kdo ne bo poštoval pridne sestre, ki kakor marlive bučelice neprenehama delajo, dokler se marskaterim gospodičnam, ki se praznih kvant brati naveličajo, od samiga dolgiga časa zeha; ino še dolžijo gerdi ljudjé, de po samostanih alj kloštrah drugiga ni, ko lenoba. Vsaka vsmilena sestra se mora vsih domačih opravil navučiti; ino kar ji nar bolj od rok gre, tisto poslovanje se ji odkaže. Po tem jim pa tudi premoženje le raste.

Kakor po Francoskim se tudi po Pajarskim, posebno v Monaki, poglavitnim mesti hvalijo, de vsmilene sestre imajo. Posebne hvale vredna pa je njih pobožnost, skus katire bolnike Bogu pridobijo, ki bi se težko kdaj k svojimu stvarniku bili preobernili. Bolniki, katiri vsak dan gledajo, kako vsmilene sestre živijo, kako za srečno večnost skerbijo, začno tudi sami premišlovati, kako bo nekdej za njih, ki niso tako pridni ino bogaboječi, ko one. Začne jih v boleznih skerbeti, kako bi se prav k Bogu povernili ino prav spokorili. Bolnik, ki veliko dobroto občuti, ki se mu zavolj Boga stori, sveto véro spoštuje, ki vsmilene sestre uči ino priganja, toljku dobrih del milosti dopernašati; ino če še celo zaveržen ni, se začne tudi

on po lepih izgledih svojih dobrotnic ravnati. Pobožen hišni red (ordenga), po katerim vsmilene sestre v svojih bolnižnicah ravnajo, tudi bolnike poboljša ino pobožne stori. Vsak bolnik po njih postavah se z Bogom spravi ino svete zakramente prejme, kakor hitro k vsmilenim sestram pride, de ni potreba posledno uro duše loviti, ino se pred večnostjo trešiti, kakor se le prepogosto posvetnim bolnikom godí. Ino kedar bolnik svojo dušo očisti, mir svoje vesti dobi ino se z Bogom spravi, tudi telesne bolečine veliko bolj lahko potérpi, ter se v sveto voljo božjo podá. Vsmilene sestre so v keršanskim nauki dobro podučene, vejo lepe molitve, ino znajo bolnike tako čedno potolažiti ino posvariti, de ni bolnikom lahko, njihni ljubezni do Boga ino do njih ystavljati se. Kdo bi tudi bil toljko terdiga serca, se dobrim dušam braniti, ki ne jišejo drugiga plačila, ne druge hvale, kakor vse te revne na duši ino na trupli ozdraviti, ino sodni dan z njimi na desnici nebeškiga ženina stati ino zaslišati vesel glas: Pridite, izvolene mojga Očeta; bil sim bolen, ino objiskale ste me. Vsmilene sestre so pa tudi ponižne, ino bolnikom nobene sile ne delajo, tudi sitnosti ne predajajo, ampak le to storijo, kar lepa beseda zda ino pa čeden izgled pomore.

Kakor Kristus učil, de mormo vse ljubiti ino jim dobro storiti, naj bo domač alj ptuj, tudi per vsmilenih sestrah najde pomoč naj bo Jud alj kristjan, zakona kteriga hoče; ino naj si jih ravno krivovérce alj nulovérce tiga sveta zaničujejo, ino mnogobart na mesti zahvale gerdo imajo, vsmilena sestra vse voljno poterpi ino za sovražnika moli, ino ne porajta, naj si njo kdo hvali alj graja. Ino ta lepa, ljubezniva keršanska noša je nar močnejši pridga, ki nar več grešnikov preoberne ino poboljša; ino za to so po Francoskim vse strahvavnice (Zuchthäuser) za ženski spol vsmilenim sestram izročili.

Pa ne le kristjani — tudi nevérti Turki vsmilene sestre veliko poštujejo, kakor se v poglavitnih mestih Carogradi ino v Smirni na jutrovim očitno pričá. Na Turskim ne smé noben kristjan v hišo kakiga Turka, le vsmilene sestre svojo prebivavnico odpre, ina za čast ima, de ga objiše. Turki imajo te pomočnice bolnikov kakor bi jih bil jim Bog iz nebes poslal, rane obezovat ino v hudih težavah pomagat; ino marskateri Turčin je eno alj drugo pobaral, ali ni iz nebes prišla? Turska

véra nima vsmiljenih sester. Z veseljam so v Carigradu Turki lepo procesjo na božiga Telesa v leti 1842 gledali, per kateri so vsmilene sestre 80 belo oblečenih zapušenihi sirot peljale, katere one redijo ino učijo; ino neki Turski paša je svojo muziko poslal, le ta lep praznik poveličastit.

Lutrani, ki nimajo Bogu posvečenih devic, ki bi se iz ljubezni do Jezusa kakor vsmilene sestre za vse svoje žive dni zavezale bolnikom streči, so vender poskušali tupi vsmilene sestre po svoji véri naravnati, naj bi bolnim revežam stregle; ino to priča, koljko krivoverci vsmilene sestre obrajtajo.

Kakor pa te device keršanske ljubezni revnimu truplu strežejo ino obežujejo njegové rane, še lepši skerbijo za dušo vbogih; ino najdejo priložnosti veliko, ker je telesna bolezn večidel kazen dušne bolezn, ki je greh, posebno per bolnicah, ki so se skuz razujzdano življenje nečistosti izdelale.

Ako prideš v bolnižnico takih nesrečnih vlačug, ki nezane bolezn imajo, jih najdeš ležati alj pa krog sedeti ino žoke plesti. Groza te objide, ko ti vsmilena sestra vrata odpre ino pohlevno pové: „Te so nesrečne srote, ki jih je razujzdano življenje tako napravilo.“ Hitro ti bojo nesrečne stvari herbet obrnile, ino po dve in dve posmehlaje šepetale. Alj vsmilena sestra te bo peljala k posteli, ki prazna stojí; na steni podoba križaniga Jezusa, nekoljko podob Svetnikov ino pa škropivnik z žegnano vodo, ino poréče: „Poglejte gospód, ta hiša žalosti ima tudi svoje veselje. Tudi tukaj dober Pastir svoje zgublene ovčice jiše, ino tiste najde, ki hočejo njegov glas zaslišati, ino se boži gnadi ne vstavljajo. Vidite, iz te postele je pred kratkim ena duša, kakor zaupam, v nebesa izletela. Vmerla je vboga zgublena ženska, ki se pa ni pogubila. Preobernila se je, objokala toljko serčno svoje poprejne pregrehe, ino je v pokori po Jezusu toljko želela, ino z svetimi zakramentami poterdena tako mirno vsa v voljo božjo podana sklenila, de me vse želimo tudi enkrat tak srečno vmreti.“ Tako vsmilena sestra govori, ino nesrečne bolnice si solze iz oči brišejo. Tako je smertna postel za vboge zgublene grešnice Bogu posvečen altar prave pokore ino resnične sprave z Bogam.

Kdo ne pozna veliko sitnobo, zavid alj nevošljivost tistih starih ljudi, katire po vbožnicah (špitalah za vboge stare) svoje smerti čakajo, sebi ino drugim na poti, ter drugiga ne véjo, kakor gosposko opravljati, ino eden drugiga zavidati, tožvati, ino brez poterpežljivosti v pekel ruvati. Strah je za keršansko serce med take ljudi priti. Alj kjer jih vsmilene sestre v svojo skerb prevzemejo, jih toliko lepo čedijo, jim prijazne strežejo, jesti ino piti v pravim časi dajo, de po malim vso sitnost opustijo, od ljubezni prijazni prihajajo lepo Bogu služijo, se na srečno smert pripravljajo, svete zakramente vredno prijemajo ino veči del srečno svoje življenje sklenejo.

Slomšek.

III.

Braterna sprava.

Lepa zastopnost žlahte očetovo hišo podpéra; gerda razkolnost med otrokami njo pa podéra, kar nam lična pripoved kaže, kako je oče na smertni posteli svoje sinove poklical, ter jim breme zvezanih palic prelomiti dal. Zvezanih palic breme ni nobeden prelomil, razvezane vsako posebej so jih lahko zdrobili. Kaj takiga se je v Parizi blezo leta 1842 zgodilo.

Štiri bratji, ki so se pisali Tiollard, stopijo na tožbo šterte mestne obsege.

Pervi brat reče sodniku: „Jas imam per svojih mladih bratih dnarjev terjati; dolžni so mi dote po mojim rajnim očetu, ki so v veliki nedeli vmerli.“

Drugi brat: „Pa tudi ti si nam dote dolžan.“

Tretji brat: „Vidva obedva sta mi dote dolžna.“

Šterti brat: „Mi vsi štiri smo si dote (erbšine) dolžni.“

Vse se temu smeji.

Sodnik: „Posebna pravda je ta. Zdi se mi, kakor bi se vi drugi drugiga prijemali. Hočemo videti, kako bo obtekla! Nar starej naj v imeni vsih govori.“

Pervi brat: „Ta pravda se je tak pričela: Pred šterimi letami smo se vsi štirji skregali; od te dobe ne govorimo višej. Naš rajni oče — Bog jim daj nebesa — so nas jiskali pogosto spraviti; pa nas niso premgli. Na smertni posteli so nas poklicali, ter nam djali: „Nočete se spraviti, kaj ne? pa se bote poprijazniti morli, zakaj to je moja posledna želja, prej ko vmerjem. Vedite, de sim vam svoje majhno premoženje tako izporočil, de vas bom persilil, spraviti se. Razperli ne bote kaj dobili; poprijazneni bote svojo malo doto prijeli.“

Sodnik: „Kako so pa vaš oče to obrnili, svojo obljubo spolniti?“

Drugi brat: „Kakor hitro so vmerli pošten mož — Bog jim daj dobro! — se je vsakimu nas pismo odrajtalo. Kaj mislite, je bilo v pismi? Dnar, ki samo kaj velja, ako smo si bratji dobri.“

Tretji brat: „Naš pokojni oče so nam zapustili tavžent frankov (1 frank plača v naših dnarjih 22 kr. v srebri) z katerimi bi se naj bli razšтели; pa vgonite, kaj so nam oče storili? Izporočili so nam teh jezdar frankov v banki, katero so na štiri kose razrezali, ino vsakimu sinu kos dali. (Vse se smeji, ino „prav tako!“ pravi.)

Šterti brat: „Sami veste, de kos banke ne plača kaj, ampak vsi štirji kosi morjo biti, de bo banka cela. Nobeden nas noče drugiga nagovoriti, naj bi banko zložili; zakaj drugači nam kosov nobeden ne zmenja. Prišli smo torej vas prosit, de vkažete, naj se banka zloži.“

Sodnik: „V tej reči ne bom jas zapovedoval, ne sodil.“ Vaš sodnik so vaš rajni oče, ki so vas tako modro zvezali, de morte eden drugimu perstopiti. Dobri si torej bodite. Spravite se; saj niste hudobniga serca, le svoje terme se preveč deržite. Gotovo se ne čertite? Jelite, de ne?“

Bratji: „Tega ne.“

Sodnik, ki so ga skoraj solze polile: „Noj tedaj brateci, otroci eniga očeta, roke si podajte, dobri si bodite vse žive dni; kakor si bote zdaj deto razdelili, tako v lepi zastopnosti srečno živeli. V razpertiji vam sreča sladka ne bo, nesreča vas veliko hujši tlačila, ako si pomagali ne bote. Ako pa v lepi zlogi živite, vam bo vsako veselje, ki si ga podelite, dvakrat slajši, vsaka težava, ki si jo pertožite, dvakrat lahkejši.“

Tako sodnik govori; in vsim ljudem, ki so poslušali, se ta reč v serce vžali.

Štiri bratji Tielhard si roke podajo, ino v lepi zastopnosti sodno hišo zapustijo. — Blagor vsim, ki svojo tožbo tako končajo. Bolji je kratka sprava, kakor dolga pravda.

IV.

Podkupleni besediteli.

Komu so podobni podkupleni besediteli? Jezičku na tehnicu alj vagi. Jeziček se le tisti skledici nagne, katera več blaga ima; jezik podkupleniga beseditela pa tistimu pomaga, ki mu več da; bodi si prav alj ne prav. Dones zagovarja tiga, jutri uniga, kakor je plačan.

Vboga udova je pravdo imela. Naj bi beseditel za njo govoril, mu je piskerc kisliga mleka zanesla. Mož jo zagotovi rekoč: „Ti si na pravici; bati se ti potreba ni. Vesela je bila udova. Nasprotnica pride ino bogata beseditelu celo prase prinese. Ko se pravda sklene, njo vboga udova zgubi. Pride žalostna k beseditelu rekoč: „Gospod! kamo pa je moj piskerc kisliga mleka?“ On ji odgovori: „Prase ga je pojedlo.“

Takih beseditelov je po kmetih veliko, ki hodijo k gosposkam za druge govorit. V Ž... na Koroškim se je dal eden takih dvema plačati; ino ko je prvi zgubil, ino ga kre-

gal rekoč: „Zakaj pa nisi za me bolj govoril, ko za uniga?“ „Zato odgovori, ko me nisi bolj plačal, kakor uni:“ Tako znajo dvajezičniki; de se jih varješ.

V.

Pravica je: Vsakimu dati, kar mu gre.

Iz Nemškiga se je mož v imenitno mesto Filadelfijo na Amerikansko preselil, ino je dosti let tamkaj mleko prodajal. Ko se je že dovolj obogatil, se v svoje kraje z lepimi dnarci poda. Po morji na barki sedi; privleče dve mošni zlatov iz svoje torbe ino jih per sonci šteje. Pervo mošno preštel ino zopet skerbno zaveže. Nesrečna merkovca ga od daleč gleda, kaj šteje. Kakor hitro mož mošno zaveže ino nekoliko v stran postavi, naj bi tudi drugo štel, merkovca prihiti, z taco mošno zgrabi, ino naglo z njoj uverh jambora (katerke) u veršelo leti, se vsede, mošno mlečnikovo odveže, zlat za zlatam iz mošne potegne, ga lepo ogleda, ino eniga v vodo, drugiga pa na barko možu zaluča, dokler ni mošne izpraznila. Mož je mirno na barki stal ino milo gledal, kako vražja merkovca njegove zlate deli; poslednič pa pravi: „To mora biti sam zlodej iz pekla, de tako dobro vè, kako sim pol mleka, pol pa prilite vode predajal. Kar sim za vodo dobil, vodi da; kar sim pa za mleko iskupil, meni podá.“

Mlečnik v Ameriki je le pol vode dolival; per nas jih je, ki še več vode mleku dolijejo kakor na pol, kader ga v mesto neso, ino jih vest le ne peče!

Krivično blago — dobro storilo ne bo.

VI.

Babje vére strasen konc.

Kakor ponočni vranovi na svoj rop — hodijo sleparji — krivih vér zidarji — okrog. Učijo zdraviti — zaklade kopati — tatove vgoniti — točo narediti ino več takih čudnih reči neumne ljudi! Širokoustno se vejo bahati radovernim ljudem, groziti pametnim ino v strahе djati plašne ljudi! Sovraštvο, boj ino mor hodi za njimi. Hvalijo se, de narediti (pocoprati), pa tudi oddelati (odcoprati) znajo, presodijo dolgo bolezn, kdaj je nareta ino kdo je nje kriv, ino vejo pomagati za vsako potrebo — pa z samim jezikam za rudeče klobase, maslo ino špeh. Hudi so dedi, naj si bojo cigani al rokovnači, mazeci alj masni berači; pa sedemkrat hujši so babe, prave najemnice satana, ki storijo, kar peklenšek ne premore; pa tudi peklu ne odidejo. Le poslušajte! Lani med gospojnicam se je pritepla gerda baba iz Blejberskiga, kjer so jo iztepli, v Humbersko obsego blizo Drave, ter je prerokvala, kvarte vzdigala, ljudi slepila ino goljfala. Jesenske dni pride Krajncov kdo to babo vprašat, zakaj že tako dolgo boleha? Baba mu pravi: „To ti je sosed naredil; in dokler bo on živ, boš ti bolen.“ Možun gre domu, se začne z sosedam kregati, tepsti, ga na pol vbije, ino poslednič zabode tako, de je sosed v šterih dneh vmerl. Vbijavca zapró; — ino on pové, kdo in kako ga je tako naučil.

Na to žalostno prigodbo so staro coparsko babo dali prijeti ino v Humberg zapreti. Nekoljke dni po vsih Svetnikih se zastarana hudodelka v ječi sama zadavi; bila je za pekel že zrela. Kakor življenje — taka smert.

Slovenci! ali veste, de je kvarte odvzdigati, roke po dlani kazati, za bolezn po vedežah barati greh? Greh če ravno ne trupla, kakor neumen možun svojga soseda, pa zatoljko huji dušo vmori. Pèr ljudeh, ki hudimu služijo, se prava pomoč ne dobí.

VII.

Slaba mati, hudoben sin.

● Kolj sedemdeset let bo že, kar je neki Jabel pri Mokricah na Dolenskim obešen bil. Ker je ko otrok od matere preveč potuhe imel, ino ga ni smel oče kaznovati (štrafati), tak je že otrok zmeram bolj razujzdan bil. Kedar je veči odrastel, je začel pijančvati, razsajati in krasti, in je toljki tat postal, de je v Mokriški grajšini dnarsko kaso vkradel, in iz turna na tla vergel. Na to je bil vjet, v ječo zapert, in v smert obsojen, de bo obešen. Preden je pa obešen bil, je želim še z materjo govorili. Ko je mati k njemu prišla, ga je začela objemati. Sin ji reče: Mati, dajtemi, de se še enkrat na vaše persi naslonim. Mati mu to pervolji; on pa popade z ustmi za persi ino odgrizne, koljkor je mogel z zobmi zagrabit, rekoč: „Mati! vi ste meni persi dajali, zakaj me pa niste bolj v strahu imeli? zakaj ste meni potuho dajali, de moram zdaj tako nesramno obešen in vmorjen biti?“

Glejte, ljubi starši! kako škodljivo je, če se otrokam potuha daja, in se ojestro ne strahujejo. Že od mladih let se mora otrokam strah dajati, de sčasama hudobni ne postanejo, ker pregovor pravi: kar hoče kopriva biti, že od mladiga peče. Seer kopriv natora se ne da spremeniti, otročja hudobija se pa še lahko z strahvanjem v boljši lastnost spreberne, če se jim potuha ne daja.

P. E. Z.

VIII.

Vkanjena lakomnost.

(Pripoved Vuka Štefanoviča.)

V Sarajevu (mesti v Bosniji na Turskim) je bil neki Židov v mošno vsite dnarje zgubil. Najme tedaj glasnika (Herold), kateri je po mesti preklicaval: de dobi tisti, kateri bo te dnarje nazaj prinesel, 100 grošov najdenine. Dokler glasnik po ulicah pred Židovam tako preklicuje, pride neki kmet, prinese mošno Židovi rekoč: Poglej tergovče, morbit so to dnarji, ki si jih ti izgubil? Židov se tega razveseli, popade mošno, jo odpori in začne dnarje šteti: pa se mu njegovo veselje v žalost obrača, kadar pomisli, de bo moral 100 grošov najdenine plačati, kakor je bil obljubil. Začne tedaj misliti, kako bi se temu plačilu vtegnil. Kadar vse dnarje prešteje, pravi kmetu: Prijatelj, ti si že sam iz mošne 100 grošov vzal, ker jih je pred v njej 800 bilo, zdaj jih je pa le 700? Prav si storil, ker si se sam plačal! Kmeta siromaka te besede hudo ranijo, ne zato, ker mu Židov obljubljenih grošov plačati neče, ampak ker ga tolikiga nepoštenja dolži, de si jih je sam iz mošne vzal. Začne se torej kleti in prisegati, de se še dnarjev doteknil ni, ampak de jih je ravno tako prinesel, kakor jih je najšel. Židov pak le zmiram svojo terdi. Tako se pravedaje gresta k sodniku na sodbo. Kadar sta pred njim obedva svojo prisegla: Židov, de je v mošni 800 grošov bilo, zdaj pak jih je le 700; kmet pak, de se dnarjev ni doteknil, ampak, de jih je tako prinesel, kakor jih je bil najšel: je moder sodnik kmalo to reč razumil in tako sodil: Obedva imata prav: Ti Židov si 800 grošov izgubil, ti kmet si jih pa le 700 najšel, po takim te dnarje nisi ti Židov izgubil, ampak nekdo drugi. Ti kmet vzemi torej te dnarje vse, in jih ne daj nobenimu, dokler se tebi tisti ne oglasi, kateri je 700 grošov izgubil; ti Židov pa poterpi in čakaj, dokler se ti bo tisti oglasil, kateri je 800 grošov najšel.

Jožef Drobnič.

IX!

Tudi miška lahko vsmilen- je poverne.

V starih časih je šel neki kramar ves vbožen skus neko pemsko (česko) planino na samostan (klošter) Rajhenav. Nahodi se, ter se vsede, kosček kruha iz žepa potegne, ino ga vživati začne, ker drujiga imel ni. Ko vbogi kupec svoj kruhej drumljá, per svojih nogah miško vgloda, ki priskakla, se pred njiga vseda, kakor bi rada, naj ji kaj da. Vsmilen može ji nekoljko drobtince potrosi, de jih miška povžije, de si je ravno on sam lačen bil, kruha pa majhen kosček imel. Ko je miška perve drobtince pobrala, ji drugih podeli; ino tak prav prijazno en z drugim južnata.

Ko sta se najužnata, gre kramar na bližni studenc, se studenčnice napit. Ko se pa na prvi kraj poverne -- na! lep zlat dnar vgloda na zemli svetiti se; tudi miška pride ino drugi cekin prinese, ga položi h prvimu ino po tretjiga leti. Kramar za njo pogledat hiti, ino vidi, de iz lukne, v katero je izlezla, zlat dnar privleče. Kramar vzeme svojo gerjačo (roglato palico), veči lukno naredi, ino velik zaklad (šac) zakopanih starih zlatov najde. Zlato odkople ino šac vzdigne, po tem se po miški ogleda; alj miška je zginila; ni nje več bilo.

Vesel ino gmeten nese kramar zlato v samostan Rajhenav; pol zaklada vbogim razdeli, pol drugo pa za cerkvo oberne ino njo na tem kraji z tistimi dnarmi pozida.

V večen spomin so to prigodbo v kamen vrezali, ki se še den denašen v cerkvi presvete Trojice na Českim bere, nam pa lep nauk da, kako naj tudi z živino vsmilenje imajmo, de bi tudi dober Bog z nami vsmilenje imel, ki je živino stvaril, ino za njo skerbi.

X.

v
Jože, odkrij se!

„Jože odkrij se!“ je rekla vselej Sukanova vdova svojemu malimu sinu, če je kdo ptujih v vas prišel. In Jože se je odkrival, in kapico iz glave jemal, in tako se je navadil vsakimu, naj bo imeniten alj ne, vselej prijazen in postrežljiv biti.

Drugi sosedje so bili pa grobi, kakor platno za žakle, in mladi taki kakor stari; kar ni bilo prav.

Perljudnost je žlahtno blago, ino clo dober kup; pa stori vse ljudi nam prijatlele. Grobih alj neotesanih ljudi nobeden rad nima, vsak jih zaničuje, naj bi ravno vsi v zlati bili. Imenujejo jih grobjane, in po pravici. Prijazno zaderžanje in postrežnost je ključ do serca ljudi.

Če je kak ptuj gospod v vas prišel, je bil Jože vselej prvi, kateri ga je, se nasmehlaje pozdravil. Drugi kmetje so pa ko štori stali, in niso mogli klobuka alj kape iz glave ispraviti, kakor de bi jim bile permsolene.

Včasih se je pergodilo, de je kakšen ptujec za pot prašal. Namesti prav odgovoriti, so stali bedasti ino mutasti, ino so eden drugiga pogledvali, alj so se pa smejali, in bedaste obraje delali, kakor gosi kader gromi; Jože pa hitro k redi odgovori na vprašanje in spremi ptujca na pot, de si ni zajšel. Zato je večkrat lepo hvalo dobil; podarike alj milodare jemati se je Jože sramoval. To je materi dopadlo, ker je pametna žena bila, in je rekla: „Ti imaš prav; naš Cesar pozdravi nar majnšiga podložniga prijazno, zakaj ne bi kmet kaj taciga storil? Če grem po vasi, kjer ljudi neprijetni in grobi nobeniga ne pozdravijo, nobenimu ne pomagajo, tak si vselej mislim: Tukaj hodijo kmetje k svojim volam v šolo, in bik je njih školnik.“ -- Glejte, kaj se zgodi!

Jože je bil 16 let star, močan in velik, in je pomagal svoji materi s težaškim delam kruh služiti, kateriga ji je rad podelil. Zavolj njegove perljudnosti ga je vsak rad imel.

Eno nedelo sedi z drugimi kmeti pri cesti. Po cesti pride star gospod iz mesta, ki se sprehajat gre. En pijan kmet mu gre naproti, preklinja in pregrešno persega, in hoče s stariim gospodam plesati. Temu se smejajo drugi možaki iz polniga gerla, pa nobeden ne gre ptujiga gospoda pijancu branit, de bi ga ne žalil. Na to skoči Jože tje, odpravi pijanca na stran, in pelja stariga gospoda k fajmeštru, k kterimu on hoče iti.

Komaj pol ure potem pridete dve kočije polne gospode. Kmeti so tú sedeli, zijali in usta odperali, kakor de bi jim kočije in kônji skuz šli. Zadnič reče eden: „To je gotovo grašinski gospod, ki se v grad pelja.“ Na to so vsi eden za drugim svoje pokrove iz glave začeli jemati, če so ravno vozovi že zdavnaj memo šli, in že pri gradu stali. Zdaj gredo tje, in zijajo od daleč, kakor ovce, če ptuj pes pride.

Tú vidijo stariga gospoda od fajmeštra spremlenga v grad iti, in Jože gre poleg njega. Stari gospod je bil grada gospodar, kteri je bil veliko let v ptuji vojniški (soldaški) službi, in je zdaj nazaj prišel. On vzame preljudniga Jožeta precej k sebi, mu da napraviti vso novo obleko, in ga postavi za svojga postrežnika. Jože je pa vedel s svojo postrežljivostjo tako vsih serca si perdobiti, in je bil tako priden in zvest, de je stari grašinski gospod vse zavupanje do njega imel, ino na zadne ga je za oskerbnika vsih svojih gradov postavil. Clo ki je star gospod na smertni posteli bil, je svojmu ljubimu oskerbniku v zadni volji alj testamentu veliko dnarjov in eno lepo kmetijo sporočil.

Jože se je oženil, je bil varčen, in tako nar bogatejši mož v njegovi vasi. To srečo mu je perljudnost in postrežljivost prinesla. Vsi kmeti so to vedli, in od tega časa so tudi svoje otroke bolj k perljudnosti perganjali. Če nič ne hasne, tak tudi nič ne škodi, so si mislili. Ino če je še kteri kje kakšen grobjan med njimi bil, tak so vsi zavpili, kakor Jožetova mati: „Jože odkri se!“ — In to je pomagalo.

P. E. Z.

I.

Kmet pod hrastom.

(Poslali gospod Franz Kosar.)

Pod hrast o poldan kmetič popotuje,
 Kosilce svoje mirno tam povžit;
 In potoma že serčno poželjuje,
 U hladni senci malo si počit!
 Od mladih let že 'ma navado slabo,
 Zlobit naprave vse, de niso prav za rabo, *)
 Grajšinski zdaj gospod mu prav ne sodi,
 Zdaj fajmoštrova pridga prav ne hodi,
 In dones u prepir se z Bogam cle podá,
 Uzroka misli, dost nad hrastam de ima.

Zdaj tukaj ti stoji, si roke križem dene,

Al ni to škoda večna!

En hrast, o zmota res nesrečna!

Ki lahko zide nosil bi cerkvene,

In zdaj pod perjem sem ter tje

Le kak orehčik vidi se. —

Pa saj ne smeš resnice govoriti,

Če nočes kmal v sitne tožbe priti;

Naš fajmošter clo takšni so,

De vse v škofijo koj dadó. —

Al v uhó naj vsakmu bo rečeno,

Če k tenki štibli težka buča gre,

Saj vem doma; koljk jih odlomi se —

Drugač od mene to bi bilo narejeno!

Narobe rav'n! Tú buča naj visi!

Izreče, zdehne in zaspi.

K nesreči močen zdaj vihár ustane,

Hrast se šibi, en želod odleti,

In tresk! senjača u obraz zaskli.

O Bog pomaj! iz spanja ustrašen plane,

*) Vse tadlat, de nič ne velja.

Alj to boli! in prime se za žlak:
 Kaj mislil sim neumen jaz bedak!
 Naj bi po moji misli buča bila,
 Gorjé! vso glavo bi mi b'la razbila.
 Odpust' mi Bog! in večna tebi hvala!
 Modróst je tvoja vse prav dobro naravnala!

II.

Jakec iz Osredka.

Prilika.

Jakec iz Osredka, že petnajst let star momčik, še ni dalj od doma bil, kot ko je šel v cerkev alj pa v gojzd; oboje je bilo kak četertelje ure od doma. Njegova vednost od sveta je bila torej vsa otroška, kakor s. Pavel pravi: „Ko sim bil otrok, sim govoril po otročje, umel po otročje, mislil po otročje; kar sim pa mož, sim opustil, kar je bilo otročjiga.“ Kor. 13. Jakec je kot otrok mislil, de je nad njemu domačo vasjo nebo narviši, in de je okolj čedalje nižji, tako de se nazadnje kot poveznjena skleda tal tiši. Domača vas z gojzdi, travnici in njivami okolj se mu je vse za pol sveta veliko zdelo. Kedar je kdo od Dunaja, od Rima, od Jeruzalema, od Betlehema, od Indije, od Amerike pravil, si je Jakec vse to kake dve uri deleč od doma mislil. Gore in cerkve, ki jih je od doma vidil, so se mu vse kako uro deleč zdele. Mislil je, de bi si lahko kako cerkev, katerih se mu jih je več majhnih kazalo, domu za igračo prinesel. Govoril je tudi, de bi si lahko kake lestvice napravil, jih na bližnji hrib postavil, de bi solnca, alj pa lune, kedar tam gori gresta, za kratek čas od blizi ogledoval in ošlatoval. Kedar mu je kdo pravil, kako je marsikaj, kar se majhno in blizo vidi, veliko in deleč, ni hotel nič verjeti, ter si je mislil, saj sam vidim, kakšino in kako deleč je.

Enkrat je šel z očetam na božjo pot, kacih pet ur deleč, na eno goro. Pot se mu je dolga in dolga zdelo. Čudil se je,

de je svet tako velik, de sonce tudi tako deleč doide, de se ni kraj sveta pokazal, ker nebo na zemlji sloni. Stermel je tudi nad tim, de je cerkev, ktero je od doma majhino vidil, tako velika, nasproti pa, de se mu domača perfarna cerkev, od ktere vé, de je velika, zdaj celo majhina vidi. Ko pa še dalej gore in planjave vidi, sprašuje: Ali se od tod kaj Dunaja, ali Rima vidi? Ali je to morebiti že Špansko? Ali je to Amerika? ali India? Kje je Jeruzalem, alj Betlehem, alj Nacaret? Komej mu oče naproti odgovarja in dopoveduje, de so vse to, kar vidi, slovenski kraji, de vsak, naj bo kjir oče, nebo nad sabo najviši vidi, de so cerkve, ki se od deleč majhine vidijo, za veliko ljudi prosterne, de v tako bližnjimi kraji ni misliti, de bi Dunaj alj Rim, Jeruzalem alj Betlehem, Špansko, Ameriko, alj Indijo zagledal. Jakec zdaj začne verjeti, kar mu pred nikolj ni v glavo šlo. Ni se čuditi, de je Jakec od daljnih reči tako napak mislil, po otroško je mislil, dokler se ni prepričal, de je vse drugači, kot se njemu vidi alj zdi. — Kakor je bil Jakec neveden ino svoje terme, de ni nič verjel, dokler ni sam nekoliko dalj po sveti šel, tako je tudi dosti odraslih ljudi, ki so mu per svojih dozdevkih ino zmotnjavah podobni.

Veliko jih vsako reč tako terdi, kakor se njih očem ino njih neskušenu razumu naprej stavi. Veliko ljudem se li tako vsaka reč prav zdi, kakor se njim vidi. Na to pozabijo, de se nad njimi nebo naj viši kaže, akoravno je povsot enako visoko; na to pozabijo, de se jim tudi ptuje majhino in malo vredno kaže, če je sicer tako veliko alj pa še večji, lepši ino imenitniši kot domače. Njih um jim domače navade in šege naj lepši kaže. Njih misli so jim čes vse najpametniši. Vse njih se jim najboljši, najviši kaže, vse ptuje se jim nisko alj kot na tla perslonjeno vidi. Od tod pride, de ima vsak svoj prav, še celo največji bedak. Reci mu kdo, de so njegove reči neumne, kaj bo rekel? Smejal se bo, ker sebe na sredi praviga spoznanja sodi, iu ker se nebo njegoviga razuma njemu ravno nad njim najviši kaže. Vse druge, ki niso njegovih misel, ima za neumne, in če so dalj od njegovih misel, nižji alj manji razumnosti se mu zdé. Vsak berač svojo mavho hvali, vsak neskušen pa svoje misli, svoj razum, svoje navade. De se človek v ti reči zmot znebi, naj premisli in poskuša, kar drugi skušeni ljudje pravijo. Per tim se bo lahko prepri-

čal, de je večkrat, kar drugi hvalijo, ravno tako alj pa še bolj pametno in dobro, kot pa to, kar se je njegovi pameti prav alj domače zdelo. S Pavel pravi: Vse poskusite, kar je dobro, tistiga se poprimite. I. Tes. 5. 21. Obernimo to pergliho 1. na kmetiške ljudi, 2. na termaste, ki se modre zadelujejo ino 3. na mlade ljudi.

Kmetiški ljudje posebno radi verjamejo, ako se jim kaj zmotljivo pred oči alj pred um stavi. Oni nočejo verjeti, in li zasmehvaje poslušajo, ako jim perpoveduješ, de je zemlja okrogla, de se okolj verti. To naj pa že verjamejo alj ne, saj zato nimajo nič dobička ne škode, če so tih alj drugih misel. Pa to je napačno, de po svojih zmotah tudi druge reči napak spoznajo, ktere bi imeli h svoji časni alj večni sreči prav spoznati. Oni ne radi verjamejo, de je več novoznajdenih reči, ktere so boljši mem tistih, ki so per njih v navadi. Skorej nobeden noče verjeti, ako mu kdo prav perpoveduje, de naj drugači gospodari, če hoče, de bo zanj boljši. Bolnikov ni preveriti, de naj nikar od konjedercev in drugih preprostih svetvavcev za se zdravil ne išejo. Če na kmetih kdo perpoveduje, de so perpovesti od copernic prazni marnji, de tisti, ki kisko zelje jedo, nič več ne vedo, kot drugi, de je neumno kacih vedežov poslušati, de planeti ne vižajo ne letin ne človeškiga življenja in sreče, de nima nič v sebi, naj bo kdo ob tim alj drugim časi rojen; de naj nihče za svet ne vpraša vedežov alj drugih tacih goljufov, kadar misli, de mu je kaj narejeno, ampak de naj rajši v tih okoljšinah natornih vzrokov nesreče preiskuje, alj pa de naj spozna božje obiskovanje — če pravim, kdo kaj taciga perpoveduje, bob v steno meče. Predsodki, razvade so ljudem od mladosti perrašene, od nespametnih svetvavcov pa poterjene. In verh tega vsak per svojih neumnostih misli, de je naj bolj umetoven, in de so vsi drugi, kteri ga hočejo preučiti, trapasti, al pa še hudobni, kteri mu hočejo resnico perkrivati alj ga motiti.

O vi vsi, kdar ste tako nespametni, premislite, de se vam v spoznanji resnice godi kakor Jakcu, dokler se ni po sveti gredé od svojih zmot prepričal. Vam že sama zdrava pamet nekoljko lahko pové, de so take reči prazne. Ko vam pa ni mogoče, od praznote kvant in od resnice kake reči se popolnoma prepričati, vsaj tistim verjemite, ki so se po svoji učnosti prepričali, kako je ta alj una reč.

Kakor se je Jakcu godilo, tako se godi marskterimu, ki se modriga zadeluje. Nekdajni krivoverci so svojo termo čes vse cenili, ino se niso dali preučiti. Oni so svoje zazdevanje toljko obrajtali kolikor Jakec, ki si je upal z svojim perzadevanjam do solnca alj do lune priti. Modrušam se godi kot vertoglavcam, kateri menijo, de se ves svet verti, kjer se samo po njih glavi verti.

Jakcu so podobni tudi mladi ljudje. Leti na sveti vse po zunajnim sodijo. Če vidijo dobrovoljne zapravljevce, menijo, de so ti tako srečni, kakor se vidi; tega pa mladost ne ve, kam taka dobrovoljnost pelje, de marksteri, ki je židane volje viditi, na vsakdanjim pomankanji terpi, de je zadolžen, in de je per svojih divjih veseljah od vsih pametnih zasmehvan in zaničevan. Če mladi ljudjé nagizdane osebe vidijo, menijo, de so to li srečni ljudje, dobre duše, ki imajo vsiga na prehav, in ktere vsi ljudje spoštujejo. Mladost ne vé, de se v lišpanje nečimernost in dostikrat tudi krivičnost z marskacimi drugimi hudobijami skriva, in pa de je zunajnje večí del le lisk brez prave notrajne vrednosti. Mlad človek verjame, rad zapelivim besedam, zato ko ni skušen, kaj zapelivci znajo, in kam njih besede perpeljajo. Veselja, ktere nagnenje svetva, se mladimu naj večí sreča zdé! On ne spozna, de je človek zavolj izvirniga greha h spačenosti nagnjen. Ko stari, skušeni ljudje mladosti kaj svetvajo, mladost njih svetov ne spozna, kako so dobri, previdni in kako h pravi sreči peljajo. Zato, ko skušeni ljudjé vse drugači govoré in svet poznajo, se mladim še clo neumni in zoperni zdé. O mladost, mladost! ti nisi skušena, zato se ti marskaj napak vidi. Verjemi skušenim ljudem, de ti ne bo treba se iz lastne skušnje učiti, kako si se motila. Lastna skušnja rada preseda. Neskušen misli, de je on sam ravno na sredi pod naj višim obokam praviga spoznanja, kakor se je Jakec pod najvišim nebam mislil, pa to so zmote. Svojih viših, skušenih in učenih poslušajte vi kmetiški ljudjé! vi kdar se sami sebi modri zdite in pa vi mladi! če nočete v zmotah biti.

Požencan.

III.

Oče ino trije sini.

(Poslali g. Franc Kosar.)

Bogati oče je med svoje tri sine svoje bogastvo razdelil. Obderžal si je le en sam dragi perstan, in tega, je djal, bo tisti dobil, kateri od vas bo nar lepše in nar bolj veliko-dušno djanje izpelal. Sini se od doma odpravijo in se čez tri mesce zopet povernejo. Pervi je rekel: „Ptuje mi je skrinco polno zlata shraniti dal brez vsiga zagotovila; lahko bi ga bil ogoljfal, brez de bi se mi bilo kaj zgodilo: alj kader se poverne, mu vse zvesto nazaj izročim. Oče odgovori: „Ti si storil dobro, alj vundar nisi storil drugiga, kakor svojo dolžnost; zakaj ti bi bil nar hudobniši človek na svetu, če bi mu bil shranjeno skrinco vtajil; vsak more zvesto nazaj dati, kar drugim sliši.“ — Za njim pride drugi sin. „Eniga dne, je rekel, sim memo ribnjaka šel, v kateriga je malo otrok padlo, brez moje pomoči bi se bilo vtopilo. Brez zamude perskočim in ga srečno iz vode potegnem.“ — „Tudi tvoje delo je dobro, oče odgovori; pa tudi ti nisi storil drugiga, kakor to, kar smo vsi dolžni storiti, namreč: v nevarnosti eden druginu na pomoč priti.“ — Po tim je tretji sim rekel: „Eniga dne sim najdel svojiga sovražnika spati na kraju grozno globokiga brezna; le obrniti se, bi bil padel v nja; jaz pa sim ga rešil iz nevarnosti.“ „O sin, je rekel oče, ter ga serčno objél, tebi sliši moj perstan.“

IV.

Očalar.

(Snemka alj Parabola.)

Veni deželi se iz hribov in dolin nezdravi čadež kadi in ljudem veči del bolezen na očeh napravlja. Tjekaj je pred

nekaj letmi iz Londina alj iz Pariza bil en očalar prišel očala prodajat. Po velikim mesti je hodil gor in dol ter vpil: Očala na prodaj; lepe zelene, rudeče, rumene, plave, višnjeve in vsih barv; očala za oči varvati, drobno gledne, debelo gledne, za od blizi viditi, za od deleč gledati, za eno oko, za oba očesa, za zdrave oči, za bolne oči, zornike, kakoršne si kdo zmisli. Okolj očalarjeviga blaga se je bilo cele trume ljudi našlo. Mlado in staro, možki in ženske vse očala permerja in poskuša. Očalar svojo robo hvali, prodaja drago, dober kup; ker vidi, de denarjev ni, tudi zastonj daje.

Vse je bilo začelo očala nositi. Nekterim se vidi vse zeleno, nekterim vse rumeno i. t. d. kakor so bile očala. Od samih očal so bli nekteri oberleli, drugi popolnoma oslepeli. Imeniten zdravnik to sliši in pride v to deželo ljudi opominjat, de naj nikar očal ne nosijo. Za berljave ino slepe daje nauke, kako naj se deržé, de bodo ozdravili. Ta zdravnik je dal svoje nauke v bukve popisati, in te bukve je med vse ljudi razdelil med zdravnike in druge. Po višim povelji se je mogel vsak v ti deželi zdravnikom skazovati. Kdor so bili zdravi so opominjevanja ino naukov, ki so jih zdravniki dajali, zvesto poslušali, se očal in bolezni obvarovali. Kdor so očali nosili, jih niso hotli opustiti rekoč: Z očali smo bolj možki, in zdaj je tudi šega, de vse očala nosi. Tako lepo se skozi vse pisano vidi. Berlavim ino slepim ni bilo več pomagati, ker še za svojo nadlogo niso hotli vediti. Z slepoto se jih je bila lenoba ino neobčutnost lotila, li spali bi bili radi ino naj bolji jim je djalo, ako jih je zdravnik per miri pustil. Nekteri so bili na zdravnike tudi hudi in so memrali: Kaj zdravniki zmiraj zoper očala govoré, kaj so jim naše očala na poti, nič drusiga ne vedo, kot od očal in od slepote. Nekteri slepic je svojo slepoto tajil; de so si ga ravno vsiga blatniga ino povaljaniga vidili slepo okoli tavati, vender ni neč hotel slišati, de je slep in de se je vsiga vmagal. Povsod je bilo viditi berljave, ki so se otokli, se semtertje zadevali in padali. Nekteri so zašli na prepade, ki jih je bilo dosti okolj, in iz kterih se je peklenški sopar valil, notri so padali in žalostno smert storili. Vse to drugih slepih nič ni zmodrilo, vsak si misli: Zdrav sim, dobro vidim, de si imajo me zdravniki za slepiga, meni se ne bo perpetilo, de bi kam padel in poginil.

To kar smo do zdaj slišali, je snemka alj prilika. Za oči nezdrav kraj pomeni svet, telesne oči pomenijo dušne oči alj pravo spoznanje resnice; očalar je Satan; očala so zapelivi svet in človeška spačena natora alj lastna ljubezen. Imeniten zdravnik je Jezus Kristus, njegovi pomagavci, ki zdravijo, so duhovni; bukve, v katerih so zdravila za dušne oči, so sv. Evangelj in druge bukve sv. pisma, kakor tudi katekizem. Satan je skozi to, ko je bil naše perve stariše zapeljal, ves človeški rod na pameti oslepil. Kdor je bil zdraviga spoznanja, ta je bil nekdanj le skoz nauke ozdravljen, ki jih je Bog po starih očakih ino prerokih dajal. Veči del ljudi je pa skoz Satanove očala, to je skoz lastno ljubezen ino zapeliv svet gledalo in ljudje še dandanašnji radi skoz te očala gledajo.

Poglejmo torej prvič očal lastne ljubezni, kako te kaj kažejo. Obernimo jih narpred na greh. Najgotovši se človek poboljša, če svoj poglavitni greh odpravi, iz kteriga vsi drugi kot veje iz korenine alj debbla izvirajo alj poganjajo. Ko je korenina alj deblo izsekano, se veje same od sebe sušć ino mladike ne poganjajo iz noviga. Tode lastna ljubezen človeku brani, svojo poglavitno pregreho spoznati. Brez na koga paziti, se nam posili kaže, de je nekteri napuhnjen. On hoče povsod najbolji in prvi biti, od nobeniga si ne pusti nič reči. Alj per vsim tim tega, de je napuhnjen, noče nič vediti; on se ima za ponižniga. Nekteri je tako lakomen in skop, de bi Bogu palice ne dal, hudiča vdariti. Če komu kaj posodi, mu obresti niso nikolj dosti velike. Če koga more ogoljfat, mu kaj vtajiti, vkrasti, se mu dobro zdi, sebi za vžitek nič ne prvoši; per vsim svojim premoženji raji strada in ratergan hodi, kakor bi si omislil kar je potrebniga. Kaj menite, de se spozná? Oh ne! Nekteri je nečistnik v željah, v besedah, v pogledih, v obleki, v delih in u vsim obnašanji. Ali svojo pregreho spozna? Nič ne; on pravi: Včasí kaj ponorčujem, pa to je vse nedolžno. Lé če pride za otroško posteljo kaj skerbeti, si spomni, de je vtegnil kaj maliga napačen biti. Ravno taka je z nečistnicami. Nevošlivec, ki se mu v očeh nevošljivost bere, kteri bližnimu nič dobriga ne prvoši, še le veseli se, ako se komu hudo godi, in žalosten je, ako je bližnimu dobro, tak, ki nima celo nič ljubezni do bližniga, se ne zmeni, de je nevošliv. Pijanec noče vedeti, de je njegova pijanost pregrešna za voljo tavežent žalostnih nasledkov, ki na duši, na dobrim imenu, na telesi,

na premoženji iz nje pridejo, zanj ino za celo družino, če je tako pijan, de sam za se ne vé, de se ves gerd iz kaciga blata zbudi, misli, de bi to vtegnilo kaj maliga greh biti; sicer pa pravi: Saj svoje zapijam, zraven pa še drugim kak vžitek pervošim, nisim tako skop, kakor nekteri. Tegotnež svojo pregreho na druge zvrča, rekoč, de ga zmirej jezé in de ne more per tim drugakšen biti. Len k božji službi si misli: Kaj bom jez zmirej molil, k božji službi, h sv. Zakramentam hodil, saj nisim kak tercijal, tercjaljka alj nuna. Kako je to, de se nobeden noče spoznati, in de se vsak le dobriga misli, če še v tako velicih pregrehah tiči? Očala lastne ljubezni so tega krive; lete grešnika tako slepé, de se sam sebi le dober vidi. Nasproti pa lastna ljubezen ptuje pregrehe velike kaže. Kdor stariše alj druge ljudi žali, se sam sebi dober vidi, le drugi ljudje se mu zoperni zdé, de jih ni prenesti. Ako kdo komu kako krivico stori, se to krivichniku nič ne vidi, ako pa drugi njemu kaj zakrivi, to se mu zdi prav veliko in pregrešno.

Poglejmo skos očala lastne ljubesni na lepe čednosti in dobre dela. Tu se nam spet, kar mi storimo, veči kaže, kot kar drugi storé. Če kdo kaj dobriga komu stori, ne more pozabiti, ako pa drugi kaj njemu storé, hitro pozabi. Če imamo z drugimi kaj poterpeti, se nam to grozno težavno vidi; na to pa nič ne porajtamo, de drugi z nami še morebiti več poterpi. Kader hočemo za Boga alj za bližniga kaj storiti, se nam vse grozno teško zdi; če pa za svoj dobiček alj za časno hvalo kaj delamo, alj če imamo svoji natori kaj postreči, nam je vse lahko. Pridige, keršanske nauke zamerkovati je, pravimo, nemogoče; je pa treba kake dolžnike zamerkati, alj če nam kdo od koga kaj nepotrebignja perpoveduje, pa vse lahko zamerkamo. Tako očali lastne ljubezni napak kažejo.

Kako je pa z očali, ki se jim pravi svet? Te vse v drugači barvi kažejo, kot je. Skoz nje se vidi vse zeleno, rumeno, rudeče, plavo, vižnjevo, le tako ne, kakaršno je res. Poglejmo spet skoz te narpred nekoljko pregreh, potlej pa lepih čednost. Narpred pregreh. Maševanje se kaže moštvo, zapravljivost dobrotljivost, lakomnost previdnost, nečistost perljudnost, zvijačnosti, goljufije, neizmerna obrestnost se kaže zbrisanost si kaj perdobiti. Ako pogledamo skoz očala sveta lepih čednost, se kaže ponižnost kot babja sleparija, zmernost

in treznost kot lakomnost, sramožljivost kot kislá merzlota, poterpežljivost kot neobčútnost, na kateri bi bilo lahko dreva sekati.

Svet ima tudi svoje pregrešne šege, ktere za nedolžne kaže. Pregrešne obleke imenuje novo nedolžno šego, ktera se za mlade ljudi spodobi. Pustne dni derži za dneve vse prostosti, kjer smé človek brez greha pijaněvati, razsajati ino vse početi, kar spomni. Semnji so svetu namest božje službe in pa kraj, kjer se smé brez greha legati ino goljufati.

Očala lastne ljubezni ino sveta kažejo vse drugači, kot pa sv. Evangelj in nauk katoljške cěrkve. Kdor čez očala lastne ljubezni ino sveta gleda, se mu ne zdi nič več greh; če zjutraj alj zvečer, pred jedjo ino po jedi kaj moli alj ne, mu je vse eno. Tudi mu je vse eno, alj z zamerklivostjo alj vse razstreseno moli. Za sv. Sakramente, za božjo službo nič ne mara. Če gre v cerkev, meni, de je vse z tim opravleno, ko je z telesam v cerkvi, misli naj bojo, kjer hočejo. Stariše ino naprejpostavlene misli, de je le tačas vbogati, ko se mu poljubi. Če svoje delo nezvesto dela alj zraven postopa, tega tudi nič za greh nima.

Duhovni so zdravniki za dušne slepce ozdravljati. Pa na duši slepi za svoje zdravnike ne marajo. Ako duhovni pridigva zoper pregrehe ino perporoča lepo keršansko življenje, si mislijo: Duhovni je dolžan po svoji službi pridigvati in učiti, naj ga kdo posluša alj ne. Ako jih pridigva preživo zbada zavoljo njih pregréh, nejevoljni pravijo: Duhovni blizo že nič družiga ne vé, ko naše nedolžne navade grajati. Na duši slep se per spovedi ne vé nič obtožiti, zato ko se nič ne spozna in zavoljo nevednosti nič ne vé, kaj Bog ino katoljška cerkev od njega terjata. Včasi se pa tudi noče odkritoserčno obtožiti, če tudi svoj greh spozna, pa de bi se obtožil, je do vsiga božjiga ino do svojiga izveličanja premerzel ino ves neobčerten. Se vé, de take slepe njih slepota perpelja v peklenški brezen.

Jezus, Sin Davidov vsmili se nas, de na dušali pregledamo, ne skoz očala lastne ljubezni ino zapeljiviga sveta, ampak de spoznamo, kar nam božje zapovdi, sv. Evangelj ino

sv. mati kotaljška cerkev velevajo, de vidimo brez spodtikleja hoditi po poti večniga izveličanja! Amen.

Požencan.

V.

Mravle.

Pohajal se dolgo po travi,
In močno zamišlen sim bil;
Vse to meni hodi po glavi,
In v mislih sim muhe lovil.

Vso vglajeno cesto zagledam,
Ki živa od mravlic je vsa,
Naj torej kaj malga povedam,
Kdo se po tej cesti peljá.

Obložene mravle šetajo
In vlečejo betva teškó,
Po tri in po šteri peljajo
Le zernice eno drobnó.

Zdaj pridejo druge naproti
In pervim berš zognejo se.
Nobena ni drugi na poti,
Vse lepo po redi jim gre.

Privlečejo eno peresce
Tak teško, ko celo drevó;
Obračajo svoje kolesce,
In spravjo ga lepo damó.

Merliča pernesajo štiri
In v pesek zagernejo ga,
Spet druge gredó po naberi
Kadilo napravljat domá.

Le glej zdaj, mravlinjek se vdira,
 Vse živo jih krog gomezni;
 Vse vdreno stanovje podpira
 Popravljati hišo hiti.

Tak mravlica mravli pomaga;
 Ker lepo zastopijo se;
 Nanosijo žlahtniga blaga
 Kadila, ki Bogu se žge.

Otroci od mravlic učite
 Se truditi in skerbno živét!
 Le čedno se z vsim zastopite,
 Če hočete srečo imét!

En drug' mu pomagajte radi,
 Vse lahko se v društvu stori.
 V soseski ne bojo prepadi
 Ki v sveti ljubezni živí!

Slomšek.

VI.

^v *Kovac* ^v *ino kopac.*

Nikarte tak, gospod kováč!

Poprosi mem gredé kopáč —

Pokaj želeso tak zlo bijete?

Poglejte srotle, kako zvija se!

Kaj boš govoril ti kopáč,

Kar ne zastopiš — mu veli kovač.

'Z železa, katero razkovano ni,

Se tebi dobra motka ne stori.

Tud vinjak rezal dobro ti ne bo,

Če jeklo z kladvam ni prav vdelano.

Otroka v' šolo jas za to ne dam,
 De bi ga v strahu meli, alj pa topli tam:
 Takó neumna mati govori
 In bedast oče ji tud poterdi,
 Otroci za pečjo izrastejo,
 Pa srovi ko železo rjavi so.

Želite stariši otroke čedne met,
 Jih morate pogosto v straha vzet.
 Hudobe in razvade morjo se odbit
 In lepih čednost se otroci naučit!
 Kar se v otročjih letah zamudi
 Ni zapopraviti vse žive dni.

Slomšek.

VII.

Stara mara.

Deca! reče stara mara,
 Kar vam pravim vbogajte
 Lepo čedno se nosite;
 V mlakah se ne valjajte.
 Gerdo, se po voglah čohat'
 Gerši vsako reč povohat'!

Mara še le zgovorila,
 Hitro zopet v mlako gre.
 V gerdo lužo zavalila,
 Dvakrat preoberne se.

Prasci mater vgladajo,
 Hitro v lužo tud gredo.

Slomšek.

VIII.

Ternoljca ino vinska terta.

● lepim mladim leti je v zglavji nad vinogradam ternoljca lepo cvetela, ter se v svojim belim cvetji vsa košata na sonci grela. Svoje lepote pjana v vinograd gleda, vinsko terto zaničuje in velj: Zakaj se pa ti lepši ne oblečeš, visoko hvalena? Te ni sram, de tako borno v vinogradi steriš ino solze prelivaš? Gotovo ti merzi, de sim lepši ko ti, ker vidiš, kako deca krog mene skačejo ino dekleta moje dišave serklajo; tebe pa nobeno ne pogleda.

Vinska terta na vse to molči ino pohlevno poterpi. Brez vsiga bahanja je pohlevno ocvetela. Ino kedar v jeseni grozdje dozori, dojde truma ljudi, ki romeno grozdje tergajo ino vinski terti veselo hvalo pojejo rekoč: „Preljuba vinska terta, veselje našiga sercá!“ Na ternolco se nihče ne ogleda. Soseđa! ji vinska terta reče, povè mi zdaj, katira naji več veljá? Tvoja prerana hvala ti ni ostala, tvoje prune jagode, ki so tako košato ocvetele, so kiselce, ino tvojga ternja, ki ti je odrastlo, se vse izogiba. Mojga ponižniga cvetja sad, sladko grozdje veseli otroke, oživi možake, vsak pošten človek me ima rad.

Prevelika čast in hvala ti ne bo prida dala; ponižnost velja, in pridnost hvalo da.

S l o m š e k.

IX.

Kozel ino zvonec.

„**N**aj bi le zvonec na vrati nosil, bi pač veselo zvonil, ino si kratek čas delal“ — je kozel djal, ino ni mogel dočkati zvonca na vrat, ves žalosten in nevolju. Ovčarju na misel

pride, kozlu, ki je visoko glavo nosil, kravji zvonec na vrat privezati. Kozel zvoni in klopoče, de ga ušeta bolijo, povsodi mora prvi hoditi, ino čedo po nevarnih stezah voditi. Pogosto bi si rad v tih senci počival; alj kakor hitro se vleže ino zvonec vtihne, hitro ga ovčar nažene, de čredi zvoni. Rad bi se zvonca iznebil ino posledni med drobnicoj bil, pa ni več mogel.

Tako si pogosto človek želi svojo nesrečo; in česar se nar več veseli, mu žalost prinese. Po visokih ino imenitnih službah želeći varno ni.

Slomšek.

X.

KNJIŽNICA
Kat. prosvetnega društva
v MENGŠU.

Brodnik ino popotnik.

Prišel je mladenč na brod velike vode, ino prosi brodnika, naj ga v uno stran na ravno v ves perpelje, ki je na unim kraji stala. Pervokrat se je popotnik mlad prek vode peljal, ino čudil brodniku, ki je čolnič veliko višej nad kraj zagnal, kakor je imel mladenč jiti. „Kam me pa boš prepeljal?“ — mlad popotnik zavpije. „Ravno v uno ves, kamor si se namenil.“ Mladenč zareži rekoč brodniku: „Ako je to naravno, tak ne vidim prav. Ako tako voziš, prideva kakih 400—500 stopinj previsoko.“ „Kaj pa, mlad popotnik — mu odgovori brodnik — voda je močna in naji bo z sebo potegnila, kedar na strugo privedeva. Moj rajni oče, — Bog se njih duši vsmili — so zmiram rekli: Dober brodnik, ki hoče prav prek priti, mora na kviško voziti, pa tudi človek, ki hoče srečno v nebesa priti, ne sme z svetam potegniti.“

Slomšek.

grude, koxta, ki je visoko glava nosi, krajji xvone na vrat
pivexati. Koxel xvoni in klopoti, de ga useti bolje, povsodi
mora parvi hoditi, mo vedo pa nevarnih stekah voditi. Pogosto
bi si rad v tih xenci povzal; aj! kakor hitro se vrti, mo
xvone vrtne, hitro ga ovari usone, de tredi xvoni. Rad bi
se xvone iznehil mo posledni med dronici, bi, pa ni ved
mogel, v meharoni, mo vrtak v aj, sed mdelim ali.

mo atakal, kaj hitro mdeli, kaj hitro, kaj hitro, kaj hitro
Tako si pogosto človek želi svojo usrečo; in česar so
nar, ved voseh, mo žalost prične. Po vsakih mo imenitnih
službah čelice vrtne in.

Slomšek

L.

Brodnik in popotnik.

Popotnik je mladenec na bled vrbke vode, mo prosti brod-
nika, naj ga v mo strani na ravno v ves potuje, ki je na
unni krajni stala. Potrokal se je popotnik mlad priek vode
pejlat, mo čudi brodnika, ki je čolnec velike vresej nad kraj
zagleda, kakor je imel mladenec hit. „Kam me pa dos prepeljal?“
— mlad popotnik zastaje. „Ravno v mo ves, kamor si ho na-
menl.“ Mladenc zastaji tekoč brodnika: „Ako je to naravno,
tak ne vidim prav. Ako tako vozis, prideva kakih 100—200
stopinj provizoko.“ „Kaj pa, mlad popotnik — mo odgovori
brodnik — voda je močna in naji bo a sebo potegnula, kedar
na slinco prideva. Moj rajni oče — Bog se njih dusa
varaji — so zamirali tekti: Dobar brodnik, ki hoče prvy pres
piti, mora na kvirko voziti, pa tudi človek, ki hoče sredno
v nepreza piti, ne sme a svetam potegniti.

Slomšek

EE.

Ogledalo

za

v solo ino domačo rejo otrók.

Imaš sine, podučí jih, ino iz mladiga v strahi jih imej.
Imaš hčere, varvaj njih telo ino ne pokaži prevelikiga veselja
nad njimi. Sirah 7, 25 — 26.

83

soló ino domaco refo otrok.

I.

Skerbna mati v sabotov
večer.

Je gospodinja vse poppravila, pokliče svoje ljube otročiče (deca) za mizo, de odvečerjajo. Po večerji pregleda djanje ino nehanje celiga tedna z njimi, rekoč:

„Noj, ljubi moji, kako ste se pretečen teden nosili, kako ste se kaj zaderžali?“ — Otroci se skerbno pogledajo ino molčijo.

Mati. „Ančika, si bila prav pridna pretekle dni?“

Anca. (Obervi povezne, rekoč:) „Mama! nisim ne bila, saj veste kako sim brateca . . .“

Mati. „Glej Anca, kako hitro bi se otroku kaj hudiga pripetlo. Otrok, ki so jih same popustili, se je že veliko zadušilo. Kako bi pa tebi djalo, ako bi te v čumnato (kamro) zaperla, jesti ne dala, de bi se derla lačna ino žena. Otrok samo se tugoti, se dere ino napenja ino za vse žive dni poškodje. Ančika! Po tim takim bi jas ne smela iz doma brez skerbí pèt odnesti, ino nikamor brez strahu jiti, ako ti za otroka bolj skerbna ne boš.“

Anca. „Mama, le zanesite se, ne bom otroka pustila samiga ne.“

Mati. „Bog daj, de mi ne boš višej toljko strahu naredila!“ — „Kaj pak Mihel ti! kako se je tebi pretekkel teden godilo?“

Mihel. „Jas nisim nič hudiga učinil (storil).“

Mati. „Kaj? ali se ne spomniš, kako si v pondelek Liziko sunil?“

Mihel. „Saj nisim nalež tiga storil.“

Mati. „Kaj! — še le nalež bi bil kaj takiga storil? ali te ni sram, kaj takiga ziniti?“

Mihel. „Mama! saj mi je žal; ne bom več tiga storil ne.“

Mati. „Kedar boš velik, pa se ne boš navadil bolj skerbno varvati koga poškodvati, te bo lastna škoda morla izučiti. Saj že med dečkami se nevarlivi pogosto skregajo ino stepó; kaj še le bo, ako se ti bolj varval ne boš, druge poškodvati. Veliko zamére ino nesreče si boš nakopal, ki ti je potreba ne bilo bi.“

Mihel. „Bom, bom se varval, mama, bom.“

Mati. „Le vbogaj me, Mihale, ino lepo pameten bodi; vahlast človek bi gotovo nesrečen bil.“

Mati. „Kako pa Neža ti, se ne veš česa spomniti? kako si se pretekkel teden kaj zadržala?“

Neža. „Ne vém kaj takiga, ljuba mati.“

Mati. „Ali res ne veš?“

Neža. „Zdaj pač ne, mama, koljkor pomnim; rada bi povedala, pa kaj, de kaj ne vém. Res de ne, res de ne vem, kaj bi pravila?“

Mati. „Ti pač nikolj kaj ne veš, pa vender več besed pověš, kakor katiro drugo, ki veliko povedati ima!“

Neža. „Kaj pa sim toljko rekla, mama, de bi vam merzelo?“

Mati. „Za nič, pa toljko besedi! Ravno ti si tista, ki rada govori, pa ne pomisli, kaj reče; za katire slabe navade del si bila že toljkokrat posvarjena ino okregana. — Kaj si predvčerajšnim sosedam povedala?“

Neža. „Žal mi je, mama, de sim to povedala.“

Mati. „Že večkrat sim te opominjala, ne govoriti reči, katerih drugim vedeti potreba ni; nar manj pa ptujim ljudém vse praviti, kar ti na jezik pride, pa ti le zmiram žlabodraš. Kaj bi bilo, ako bi se bilo razzvedelo kaj prepovedaniga, ino bi oče bili za tvojiga čenčanja del v zaméro padli?“

Neža. „Žalostna bi bila; pa saj mi niste ne oče ne vi besedice rekli, de nihčer zvedeti ne smé.“

Mati. „Ali bova pa morla z očetam za vsako besedo pristaviti: to Nežika le požlabudraj per sosedu alj na studenci, kedar po vode greš; tega pa spet ziniti ne smeš? Ne bova smela besede v jispi brez prepovedi pregovoriti? Ali moraš sve počenčati?“

Neža. „Ne zamerite mi, mama; saj nočem kaj tak hudiga narediti.“

Mati. „Kaj ti nisim za vselj prepovedala praviti, česar ti potreba ni; pa vse zastonj! Te slabe navade že vidim, de te odvadila ne bom, razen z hudim. Pervokrat, ko te per takim praznim ino nevarnim pogovarjanji zalezem, bo šiba pela.“

Slišati od šibe so Nežico solze polile. Mati so pa djali: „Nežika! Nar več hudiga jezik naredi, ako človek ne vé modro molčati; — te slabe navade se moraž odvaditi.“

Tako se je skerbna mati s vsakim pogovorila; tudi majhino Liziko je posvarila rekoč „Ti Lizika mi ne smeš mlečnice tako jezovo hoteti; ampak moraš lepo prositi, ino če hitro ni, tiho počakati. Ako še pa enkrat tako sitna boš, bom pa drugim dala, tebi pa nič.“

Po tim izpraševanji molijo otroci večerne molitvice; poslednič pa molitvo za sveto nedelo večer, katiro jih je mati naučila. Tako le se moli:

„Ljubi Oče nebeški! mi vbožčki smo vsi tvoji otroci. Tukaj klečimo kakor brateci ino sestrice. Radi se hočemo imeti, eden drugiga ne dražiti ampak za male skerbeti, ino lepo doma varvati, de bota atej ino mama brez skerbi na delo šla, nam ljubiga kruheka služiti. Ne moremo jima pomagati; pomagaj jima pa ti ino poverni jima, kar za nas delata, ino se trudita. Pomagaj nam, de homo očeta ino mater radi vbogali, ino jima lepo vstregli, kar od nas želijo. Poverni jim enkrat v nebesah, kar so nam dobriga storili. Daj nam hvaležno serce, de homo vsim našim dobrotnikom vselej hvalo vedeli, nar več pa tebe, Oče nebeški, hvalili ino častili, ki nam vse daš.“

Zdaj so otroci pohenjali. Mati pa je še zravno pristavila, kakor se ji je prav zdelo za to, kar se je pretekle dni zgodilo. Dones jim je to le predmolila, otroci pa za njoj: „Zahvalimo te, Oče nebeški, de si dal našim ljubim strarišam pretečene dni dober zaslužek, ki so nam lahko kruha kupili. Hvala tebi, de si nam dobro gosposko dal, ki v naših revah za nas skerbí, ino nam v nadlogah tako lepo pomaga. Kader odrastemo, ako Bog da, hočemo prav pridni píti, ino poverniti, kar premoremo vsim, ki so nam kaj dobriga storili.“

Zdaj je Nežici predmolila, rekoč: „Odpusti mi, o moj Bog, kar sim se z jezikam pregrešila ino uči me molčati, kedar ni za govoriti, pa tudi prav povedati, kedar me kdo popraša.“

Po tem je molila Mihelnu ino on za njoj: „Ovarji, Oče nebeški, de ne bom tako nagel ino vertoglav, ampak pameten, ino varliv na vse krog mene, de sebe ino drugih poškodval ne bom.“

Zdaj še Anci pomoli, ino Anka za njo rekoč: „O moj Bog! žal mi je, de sim brateca tako nemarno popustila, ino moji ljubi mami toljko strahu naredila. Vse žive dni ne bom storila tako več. Le odpusti mi, ljubi Bog!“

Kedar je mati z vsimi otrocmi tako odmolila, je še dalej dostavila: „Gospod vsmili se nas! Kristus vsliši nas!“ — Mihel moli „Oče naš,“ Ančka „Česena si Marija,“ potem Nežica sklene, rekoč: „Bog nam ohrani našiga ljubiga ateja ino mamó, našo gosposko ino vse dobrotnike po sveti.“ Zdaj vsi rečejo: „Čast in hvala Bogu Očetu ino Sinu ino svetimu Duhu. Kakor je bila v začetki, zdaj ino vselej; ino na vse večne čase Amen.“ Mati dokonča ino reče: „Moji otroci! Boga imete pred očmi vse svoje žive dni ino njegovih zapoved ne prelo-
mite. Blagoslovi (požegnaj) vas vsigamogočni Bog, ino vas vsiga hudiga ovarji na duši ino telesi Oče, Sin † ino sveti Duh Amen.“

Tako so otroci mirno ino čedno pospali. — Taka mati je vredna sto centov zlata.

S l o m š e k.

II.

Šiba novo mašo poje.

„**N**eumnost se terdo otroku serca derži; šiba strahvavka njo ispodí,“ govori moder Salomon v bukvah pripovest. 22, 15. Želje ino misli človeškiga serca so v hudo nagnene od njegovih mladih dni, ino naj se svojimu nagibu prepusti, globej ino globej v hudo zagreza. Otrok raste, pa tudi hudobija raste z njim, dokler ga celo ne zaraste, časno ino večno nesrečniga stori. Neumnost in hudobija, dve sestri, se serca otrok globoko primete, uči moder Salomon; ino kdo nji bo odpodil? Šiba strahvavka nji odpodi, pravi moder Salomon. Ona poravna otroku mišlenje in poželenje iz hudiga na dobro. Tri reči so v tim dobro zapomniti:

1. Neumnost in hudobija se otroškiga serca derži. Naj si ravno vse ljudi hudo ne mika enako, ino skušnjava, ki ene vleče, druge le rahlo opominja; pa vender so vsi več v hudo, ko v dobro nagneni, ino čutijo v sebi postavo pregrehe, katire se le iznebijo po gnadi Kristusovi. Močnejši strasti vstajajo v serci mladenča, kakor so se v serci otroka zmezile; pa tudi otrok brez hudiga nagnenja ni. Hudiga seme se z otrokam porodi, ino v serci svojo cimo ima; ako se zarano ne izdere, rado močno požene.

Starejši ne smejo nikdar pozabiti, de otroci popolnoma niso, ampak potrebni, de se popravijo. Res ljubeznivo je dete, kateriga je gola nedolžnost; pa njegove popake ne viditi, jih izgovarjati ino zanemarjati prida nikdar ne prinese.

2. Hudobijo je potreba otroku iz serca potrebiti. Ne odlagaj otroka svariti ino strahvati, de mladenč tvojimu strahu ne odraste. Šibko drevce lahko nagneš kamor rad; staro drevo se vlomi, poravnati se pa ne da. Otroka serce je mehko ko vojsek; lahko mu lepo podobo čednosti daš. Cima hudiga še ni korenine pognala, lahko njo izdereš ino pokončaš. So se korenine hudobije zastarale, se čisto poruvati ne dajo. Slabo stariši storijo rekoč: „Pustite, so pač o-

troci; bojo odrastli, se bojo tudi izpametvali; zdaj še niso za to, de bi zastopli, kar je prav alj ni prav.“ — Kar otroci dobriga ne zastopijo, se morjo otroci učiti; hudoba z njimi starati se ne smé.

3. Šiba strahvavka hudobijo otroku iz serca izpodí, pa se ne smé za tramam posušiti; zakaj suha šiba se rada zlomle ino malo pomaga; ona mora za potrebo péti, to de modro ino po pameti. „Ne zanašaj svojimu otroku, de bi mu strahu ne dal; ako ga z šibo udariš, ne bo vmerl. Ako ga z šibo tepeš, njegovo dušo pekla rešiš. Komur se šibe mili, svojga otroka sovraži; kdor ga pa ljubi, ga vedno v strahu ima. Šiba in kasen (štrafenga) daste modrost.“ Prip. 13, 24. 23, 13 — 14. 29, 15.

Naj torej šiba otroke modro strahuje, tako se mladenču palice bati ne bo, ino tudi moža ptuje vrata po petah tokle ne bojo.

Slomšek.

KNJIŽNICA
Kat. prosvetnega društva
v MENGŠU.

III.

Petero

smertnih nevarnost deviške sramozljivosti.

Ljubeznivo juterna zarja jasno jutro odeva, ter obeta lepo vreme prav veseliga dné. Kedar pa temen oblák zjutraj hribe pokriva ino lepe juterne zarje ni, pravijo de bo skoraj slabo vreme, dež ino blato.

Lepši ko juterna zarja visoke planine ino doline globoke — ogrinja deviška sramozljivost mlado, nedolžno lice. Ona občuti, kar je nespodobniga, gerdiga alj pregrešniga, naj si bo v besedi, v djanji alj v zaderžanji, ino priča, de je duša še lepa, čista Jezusova nevesta, de je serce nedolžno Jezusov tron,

rudeče lice le njeni porok. Sramožljivo, rahlo serce vsaka kriva beseda, vsaka nespodobna šala (špas) ino še tak skriven, nečist pogled zaboli. Kedar se pa mladenč ne sramuje gerdo basati, se ne boji nespodobno ženskiga spola dotikati, očitno pokaže, de fant nedolžen (deviškiga serca) več ni. — Ako dekle razgaleno hodi, se nespodobnim kvantom smeji ino zgovorno nesramnim bernjožam odgovarja, se z nesramnežami cuka — z njimi rada méče ino pred razujzdanim moštvam ne beži, očitno priča, de v serci devica viši ni. Je pa sramožljivost vmerala, je nesramnosti vrata odperla; ino človek, ki ga ni sram, je zrel ino za vsako gerdo bo náreden. Sveta sramožljivost, ona deviške čistosti nebeška varučka, ki kakor juterna zarja lice oblije, ino človeku svet strah dela, kedar se mu kaj nevarniga bliža, vmerje, ino sveta nedolžnost vmira za njo.

V sramožljivosti otroke rediti — jih sramožljivosti lepo učiti je starišev, rednikov ino učitelov sama sveta dolžnost, posebno v sedajnih popačenih časih, ker je nesramnost po sveti toljko pravico dobila, de še kregati bi skoraj ne smel.

Otrók sramožljivosti vaditi nikolj prezgodaj ni. Od sedmiga leta starosti se ne smé zamuditi, mlado serce otrók z sveto sramožljivostjo graditi, de zapeliva hudoba u vanj poprej zlezla ne bo. Modra skerbua mati neprenehama kliče svojim otrokam: „Deca! ne počenjajte, ne pogledujte, tudi ne mislite kaj, česar bi vas bilo sram, ako bi vas jaz videla. Angele boži vas svari, ki vam ga je Bog dal, de vas varje ino lepo uči; za to vas rudečica oblije, kedar kaj prav ni. Kdor svojga angela varha rad vboga, njega pelja on do Boga.“

Pa vsaka sramožljivost prava ni; per nekterih ljudeh je rudečica po lici gola goljfiya, jabelkam Sodome podobna, ki so od zunaj lepo rudeče, polne smertne trohnobe od znotraj. Sramožljivost ino pa čistost si morte biti družici per pošteni devici. Brez čistosti sramožljivost kaj ne veljá; čistosti brez sramožljivosti pa ni domá. Sramožljivost je čistosti varhinja, čistost pa sramožljivosti cena. Čistost da nedolžnosti život, sramožljivost pa ogrinjalo. Skerbeti torej je duši za sramožli-

vost, truplu pa za oblačilo, kakor hitro se otrok čajmati začne. Kako se pa za sveto sramožlivost skerbi?

1. Golim otrokam nikolj letati ne daj — deklicam ne razgalenim hoditi, dečkam (fantam) ne brez hlač biti. Živino je Bog z perjam ino z dlako ogernil, otroci potrebujejo oblačila od staršev.

2. Ne daj otrokam obojniga spola, kakor hitro se izčajmajo, v posteli valjati se ino noreti, poglej na paši za njimi, ter jih večkrat zalezi, kaj delajo, pa vedno jim pravi, de je fantam gerdo per ženskih ležati, ino se z njimi cukati greh.

Glej de bo fantov ino deklet od mladih nog eno pred drugim sveti strah.

3. Navadi jih spodobno h potrebi hoditi de v pričo ljudi ne počenjajo ino se ne ocejajo. Pravijo de natora gerdiga nima; pa gerde reči kazati natori merzi.

4. Ne dajaj otrokam obdvojniga spola se po leti skupaj kopati, ne oblečenim, veliko manj izslečenim. Tudi odrašeni se ne smejo goli vpričo otrók vésti, ne v vodi ne v posteli. V pričo otrok je sramožlivosti nar več potreba.

5. V zakonsko postelo otrok ne devati, kakor hitro ateja pa mamó gladko izrečejo. Otrok vidi ino si zapomni, če ravno hitro ne vé kaj je. Kar večkrat vidi, po malim poskuša, ino se hitro nauči nesramnih reči. Vidiš kaj nesramniga alj nespodobniga per otroku, hitro ga posvari rekoč: pfuj te bodi! Gerdo je tak! Tako ne smés Bog te vidi! -- To je greh! i. t. d. Sama beseda: pfuj! mora zadosti biti, de se otrok pokrije, hitro skrije ino sramožljivo živi. Če pa beseda zadosti ni, mora šiba pripomoči.

Nesramnost mladih ljudi je na sveti nar večí pošast. Kratek čas je po navadi njeni oče, posvetna dobrovolja pa njena mati, ino pregrešen smeh je njeni stric. Posvetna šega je nesramnosti teta, nerodna šala (norčija) pa njena bubica. Razujzdancov pohvala je nesramnosti botra (gotejca), do-

padež pa njeni kumej (boter). Napuh per mladenčah je nesramnosti sosed, gizdost (ofert) per dekletah pa sosed, razujzdana navada je nesramnosti gospodinja. Mladim ljudem, ki v tako žlahto pridejo, nesramno basanje hitro dopade, do klafanja se jim dobro zdi, nesramna pregreha jih žegeče, ino pregrešna priložnost že gerlo odpira jih požret. Dušna ino telesna nesreča jim za petami gre.

Pa ni zadosti le omisliti roznate obleke svete sramožlivosti; potreba njo je tudi varvati, ki se hitrej razterga, kakor beli liliji sončni prah odterne. Pet posebnih ternov je sramožlivosti pred vsem nevarnih.

1. Pervi tern sramožlivosti nevarn je po Koroškim voža na tesnih voskih koleselnah. Po dva odrašena moška, v sredi na njih pa ženstvo, pa po dve dekleti, v sredi med njima pa moštvo, pa še več se jih sreča, kakor nadevanih telet, ki jih mesar v mesnico peljá. Slama se vneme ako preblizo ognja pride, ino per taki vožnji se sramožlivost po cesti zgubi.

2. Drugi tern sramožlivost raniti je na Štajarskim prosena metva, kedar v jesen po skednah alj gumnah kopice delajo, de se proso v snopji vžge. Pomalim snopje jemlejo, de ga pri steni po dvoje en snop omene. Zdaj pa zgrabijo dekleta mladenča, pa možki žensko, ino na kupico nosijo, ako se jim ne vbrani. Per tih norčih se veliko gerdiga, pa tudi škodliviga prigodi. Poznal sim močniga možaka, ki se celi tovaršiji ni dal na kupico spraviti, pa se je tudi per tej jigrati tako poterl, de je vse žive dni potem bolehal, ino je moral v nar boljših letah pod grudo.

3. Tretji tern sramožlivosti sovraž je grabljenje listja po hrastovji, gabrovji ino bukovji, tudi tam, kjer praprot za nastel napravljajo. Hitro si vmislijo norške glave se poskušat, kdo bo bolj močen. Kup listja alj pa praproti je pripravljen, de se va-nj zakadijo ino ne vdarijo. Naj si pa ravno trupla ne zabolí, serce le lahko rano dobi, ki vse žive dni ne zaceli. Taka se rada tudi pod streho godi, kedar po leti kermo spravljajo, alj pa v jesen turšico kožuhajo, ako praviga strahu blizo ni.

4. Šterti tern sramožljivosti smerten je samotna hoja z drugim spolam posebno po noči. Črna noč ima svojo moč, ino skušnjava po noči motiti nar veči oblást. Po noči vriskati, se glasiti ino pohajati se pravi nedolžnost prodajati. Nar hujši sovražniki čistosti so pa voglarji ali vesovavci. Takim peklenška skušnjava za petami hodi.

5. Peti tern sramožljivosti je raj alj ples, ki sveto sramoto na plesiši omoti, ino k domu gredé pa deviško čistost prepogosto vmori. Plesar ino plesavka svete sramožljivosti večidel nimata: kar se jima že po obličji pozna; in redek je, ki bi plesal brez greha. Bog nas varji vsih teh nevarnih reči, ino daj, de se povsodi vse pošteno godi, naj sveta sramožljivost ino pa deviška čistost per naših mladenčah ino deklicah cvetite; ter se jim dopolni lepa objuba Kristusova, ki pravi: „Izveličani so čistiga serca; Boga bojo gledali.“

Slomšek.

IV.

Otroci na paši brez pastirja.

Ni nevarnejši reči za otroke, kakor navadna paša, za katiro neumni starejši nar rajši svoje otroke imajo. Majhen dobiček, škoda pa velika, naj si pasejo gosí alj purane (kovračé) ovce, svinje alj krave. Nedolžni jagneta grejo na pašo, in kedar paši odrastejo, so dereči volkovi, ako so zdravi; pogosto pa tudi na duši ino trupli boleni, ako jih smert poprej vlovila ni. Poglejmo sosebno sedem nevarnost na paši za dušo ino telo.

1. Otroci povžijejo na paši nevarne, škodlive reči, od katerih zbolijo ino vmerjejo tudi. Najdejo volčje jagode lepo začernele ino ne vejo, de so strup; zoblejo zernje

z katerim si igrajo. Delajo pišale iz trobelike ino požirajo strupne sline. V nekim kraji sta fantiča brata za potokam pasla ino debelo, osladno korenje najdla ino ga žvekala. Bila je trobelika, ki jo je živina izruvala, nar hujši strupna zel. Mlajši per sedmih letah hitro zboli, po trebuhu ga peče, zviija se ino škripke z zobmi, de se Bogu vsmili. Iz ušet ino nosa mu kerv žene, clo vrat mu zasuka, hertiše skrivi kakor obróč, dokler ne vmerje. Še ni mlajši pastirče žalostno skončal, kar tudi starejši v neizrečenim terpenji konča.

2. Otroci norijo, se mečeje ino suvajo; nekoljko se jih noge, nekoljko roke polomi, veliko se jih oko iztekne, še več pa znotrajno belezen dobi, de ima za vse svoje žive dni zadosti. Takih žalostnih prigodb bi lahko cele bukve napisal; pa pokaj? Vsaka ves — tudi vsaka hiša vé od takih nesréc povedati.

3. Otroci se hodijo po leti kopat; več del jih sramožlivost zgubi, veliko jih vtone. Zdravo je otrokam kopati se, to de silno nevarno. Ako niso otroci oblečeni ino sramu ne perkrijejo, jih zapusti angelj varh, ino roža svete sramožlivosti vmerje. Ako pametnih ljudi blizo ni, otroci v globočine zabredejo ino se vtopijo. V neki vesi na Nemškim je mož v enim leti dva sina zgubil; Janezek mlajši se je strupnih jagod najedel, Krištof starejši se je v domačim ubniki vtopil.

4. Otroci na paši brez varha škodo delajo, ktira se težko poverne. Belijo smreke ino iz smrekovih škornj kozovce za smolo delajo, alj pa si ute z njimi krijejo; mlade verhe borovji lamlejo ino si sveče iz njih delajo, izteknejo vse ptičje gnezda ino nedolžne živalice hudobno mučijo, v škodo živino pušajo ino veliko sovražtvo naredijo. Ali ni otrók slaba paša pogosto kriva, de se sosedje vse žive dni čertijo ino rod za rodam v sovražtvi živi? Koljko kletve ino tepenja, koljko laži ino natolcvanja se zavolj pastirjev stori? Ali vse to ino tako ni greh? — ni škoda velika?

5. Otroci brez pastirja alj varha kradejo, se tatije ino goljfiije iz mladih nog lahko navadijo, težko pa odvadijo. Zdaj planejo na repo alj lažko repico (krompir), de

ga na ognji pekó; tudi turšico alj terkinjo lomijo ino na pol osmojeno jedó. Sad iz vertov, grozdje iz vinogradov gre za pastirjami, naj si ravno na pol zrelo. Kar ne povžijejo, pa zaveržejo ino poteptajo. Tudi sv. Auguštín milo tožuje, de je v mladih letah z slabimi dečaki črez mejo zlezil ino sosedu jabelk natresil, ki še niso bile dozorile. Kar jih niso pojedli, so jih svinjam pometali. — Ali nismo tudi mi kaj takiga storili?

6. Otroci dopernašajo na paši strašne reči, iz noroglavnosti. Pred nekoljko petdeset letmi so v Celi hudo delca obesili, ino kakor navada, je prišlo veliko ljudi gledat; tudi takih pastirjev so z sebo pripeljali. Nekoljko dni po tem otroci zunaj terga V. na ledini pasejo, ino si vmislijo to strašno delo ponoviti, ino eniga tovaršev obesit. Hitro izvolijo delavce, ki so jih v Celi videli. „Ti boš duhovnik Jožko, ti Grega boš berč, jaz bom pa rabel (frajman) reče Lavrek, vsih norcov nar hujši poglavar. Zvežejo dečku roke, de se srotej branit ne more, ga peljajo po ledini, ino kar jih je bilo, kole po konci, kakor žolnirji pukše, nesó. Pridejo do verbe, ino rabel mlad robec (fajncel) za vejo priveže. Fanta zvezaniga vzdignejo ino mu zanko na vrat denejo. Srotej se vmika ino si zanko zadergne. Davi ga, jezik mu iz ust stopi, obraz začerni. Otroci se vstrašijo ino izbežijo, sromaka pa viseti pustijo. Nobeno si povedati ne upa, kaj se je zgodilo. O večni luči grejo pastirčika jiskat, ki ga ni bilo za živino k domu; ino kdo dopove strah ino grozo starišev vgledati sinka na verbi obešeniga ino pa mertviga! --- Otroci, naj bojo mali alj veliki, brez varha, dobriga ne storijo.

7. Otroci se na paši pohujšajo, gerdih ino pregrešnih reči za vse svoje žive dni naučijo. Gledajo živino, kako se poja, svinje, kako se bukajo ino eden drugimu pripovedujejo, kaj vse to pomeni. Začno sami poskušati zdaj na živini, zdaj z drugim spolam, ino angele nedolžnosti jih zapusti. Pripovedujejo, kar so doma od svojih nesramnih starišev videli, ino tako se na paši šola hudičeva začne. Ena garjeva ovca med zdravimi je zadosti, de se garje cele črede primejo; eno hudobno otrok med tropo, kakor jih po ledinah ino spašnikih najdemo, vse pohujša, de se poživinijo. Tam se naučijo otroci kleti, rotiti, prisega i, legati,

krasti ino prešestvati. Za pekel že v mladih letah zorijo. Za to se peklenšek boji, de bi soseske spašnike razdelile, ino podpihuje neumne ljudi, de ledin alj gmajn razdeliti ne dajo. Tako slabi stariši otroke raj v to hudičevo šolo na pašo pošiljajo, kakor pa v farno, cerkveno šolo, ino imajo svoj vedni izgovor, de morjo pasti. Oj paša, de se Bogu vsmili, od katire peklenški sovražnik nar veči dobiček ima. — Ali ni žalost, de imajo starejši več skerbi za svoje telčeta, za svoje pure ino gosi, kakor za svoje otroke, kí so stvarjeni po božji podobi? —

Kaj bi pa storili?

1. Odločite v kakim prijetnim kraji lep prostor, naredite kako pojato, de bojo otroci streho imeli, če bi jih naglo dež zajel alj pa huda ura dojšla. Na tim mesti naj se otroci znidejo.

2. Dajte otrokam pastirja, ako jih sami varvati ne vtegnete. Vsaka ves naj kako staro, pametno babelo alj dedeka najme, ki bo po leti na kaki zeleni trati otroke varvala, ki so že izhodili, pa še za šolo alj za kako delo prekilovi so.

3. Ako le hočete, de vam odrašeni otroci na občini alj gmajni pasejo, oskerbite saj eniga pametniga pastirja, ki bo otroke v strahi imel, ino vsi vešani skupej plačajte ga.

4. Poglejte večkrat skrivaj, kaj otroci na paši počenjajo, de jih zalezete, ako bi kaj gerdiga dopernašali.

5. Prepovedujte otrokam nevarne prilike, naj si bo voda, jame, drevje, noša, ples alj kratek čas.

6. Ponovite jim gostokrat, de jih Bog vidi ino angelj varh per njih stoji, de ne storijo, česar bi jih sram bilo v pričo poštenih ljudi, ino naj hitro povéjo, česar jih vest peče ino serce boli.

7. Ne glejte na kake groše alj pa goldinarje, ki jih za svoje otroke plačate, de se vam varjejo; povém vam,

njih angeli gledajo obličje Očeta', ki je v nebesih. Cena nedolžnih otrok je velika, ino škoda zapelanih se poplačati več ne da. — Vedno otroke učite, rekoč: Angel varh otroka beži, ako vidi, de je golo, alj dopernaša gerde reči; keder se otrok čedno ogerne, se tudi angel spet k njemu oberne.

Slomšek.

KNJIZNIOA

Kat. prosvetnega društva

V. MENŠIČ

V.

Nemško - slovenska Pismenost za perve šole.

Predragi gospodje Učitelji!

Ze v prvim tečaju na svetlo danih, lepih ino poduka polnih Drobtinc smo tudi mi šolski učitelji povabljeni na slovesno delo. De bi ljudstvo skus narodne šole dobilo Bogu ino ljudem prejetni obraz, od nas pričakujejo, ki smo pervo mladino učiti ino njo prav vladati (vižati) prevzeli.

Nar lepši priložnost se prav po domače za šolstvo pomeniti, nam dajo Drobtince, kar nam ni hilo poprej mogoče. Kako bi cvetečo mladost kojili po božji voli, ji za razumlivost ino potrebam ljudstva primirjeno podučenje skerbeli, se pogovorimo! V enim duhi združeni veliko premoremo, ino iz lastne skušne vemo, kako se per šolah veliko popravi ino zboljša. Tudi se jih med nami marskoljko najde, ki vejo v svoji šoli veliko boljši ino bolj pametno obravnati ter veliko noviga in boljšiga znajdejo.

Sežimo si torej v roke, podpirajmo drugi drugiga v dobrih in koristnih rečeh z lubeznijo, občji prid cele srenje bomo

povzdignili, berst in cvet bo naše delo poganjalo, in gotov dobiček bomo imeli. Pred drugim pa moramo tudi skerbeti, de se bo v mladih sevcih ljubezen do materniga jezika vnela.

Véste kaj se v naših deželskih učilnicah nar bolj krivo obrača? Ne govorim od vsih, Bog obvari! — Slovenska mladina hodi v šolo, de se brati, pisati in rajtati uči. To je vse lepo; de se pa naši slovenski šolci take nemške slovnice alj pismenosti učijo, ktera ni za naše nemško-slovenske šole primerjena, ampak le samo za nemške, ino še za te nepopolnoma to je ravno, kar se nar bolj krivo obrača. Prepričani ste, de se šolci z veliko nevoljo clo z studam nje učijo, ker nje ne vmejo in korist ne spoznajo. Skoz vodbe pismenosti se še ni nihče ptujiga jezika naučil, ampak le skoz vajo. Z samim vodbami slovenske šolce truditi, ki jim nikakoga korista ne prinesó, je abotno; zgubljen je zlati čas, nemšina je za take na ptuji svet sejana. Treba je nje v nauku pismenosti le toliko podučiti, kar jim je za pravo pis in znanje pismenih sostavkov potrebniga. To je edino, ljubi bratje, kar nam pismenost žlahniga sadu prinese, ako učencam napeljanje k znanju pismenih sostavkov damo. Nadjam se, de mi ne boste zamerili, ako vam svoje misli odkrijem, kako je v ti reči ravnati, de bi se slovenski šolci v nar potrebnisih ravnikah za pravi govor in pravopis, za zuanje pismenih sostavkov, in kako bi se v slovenskim in nemškim jeziku slovenska mladina nemško, nemška pa slovensko vadila.

Po mojim dobro premišlenim razsodku bi se šolci — v teh rečeh nar ležej tako le vadili: Učencam se mora v maternim jeziku razlagati, kteriga razumejo; ako v ptujim jeziku razlagaš, je toliko, kakor bi rakam žvižgal. Kar kolj učencam razlagaš, jim pokaži na tabli, de vidijo, ležej razumijo in si v glavo vtisnejo. Tabla je za šolce nar bolši kniga. Razjasni jim vselej skoz izgled narprej v maternim, potem še le v nemškim jeziku. Berž ko pismenke pisati znajo, nje daj iz glave pisati, potem posamesne besede, za besedami stavke, ki so se jih na tabli učili, alj pa druge jim znane besede alj stavke po slovensko in po nemško. Šolcam veči veselje obuditi se jim kako vprašanje postavi, ktero lahko odgovoré in na popir zapišejo. Večim šolcam se kaj lepiga bere al pa iz glave pové, naj si bo iz zgodeb svetiga pisma alj kaj drugiga kristniga. i. t. d.

Kar napčniga naredi, imaš nar lepši priložnost, nje črez pravi govor in pravi pis podučiti.

Kaj mislite je li to silno težko? — Kakoršno veselje pa učenci imajo ni izreči. Želeti bi bilo tudi, ko bi vsaki teden kake dve vuri vsakdanje pogovore (Denk- und Sprech-übungen) v slovenskim in nemškim jeziku otročičke vadili namesti drugih nepotrebnih reči, p. Hvalen bodi Jezus Kristus! Gelobt sey Jesus Christus! Na vekomaj! In Ewigkeit! Dobro jutro! Guten Morgen; dober dan! Guten Tag; Bog žegnaj Gott segne; Bog pomagaj Gott helfe i. d. t. Hitro bojo slovenski otroci nemškovali, nemški pa slovenili. Glejte! tako bomo obudili v mladih sercih ljubezen do materniga jezika, in tudi nemšina jim ne bo zastonj. Veliko lepiga se bodo naučili in kar je še nar boljši, de se umska zmožnost skoz tak navk per otrocih zbudi in zojstri.

Spisal sim za tako podučenje otrok nemško-slovensko pismenost de se po eni strani nemško, po drugi pa slovensko bere in tako iz slovenskiga lahko nemško uči, pa tudi nemško ki se bere, lahko razumi. Ljubi bratje! poskusite ino presodite ali moje delo kaj veljá ali ne? Kar ne velja, naj se popravi in posvetje, de se bomo zdramili iz spanja! — Početek je vsak težek.

Nemško-Slovenska pismenost.

Begriff der Sprachlehre.

Zapopadek pismenosti.

In der Sprachlehre lernen wir richtig sprechen und richtig schreiben.

Pismenost uči prav govoriti ino prav pisati.

Rechtsprechung.

Pravi govor.

Jede Sprache besteht aus Reden, eine Rede aus Sätzen, ein Satz aus Worten, ein Wort aus Silben und eine Silbe aus Buchstaben.

Jezik ma svoj govor, govor svoje stave, stava svoje besede, beseda svoje zloga, zloga svoje pismenke.

Von den Buchstaben.

Die deutsche Sprache hat in Allem 34 Buchstaben, als: a, ä, b, c, ch, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, ö, p, q, r, s, ß, sch, t, u, ü, v, ph, w, x, y, z.

Wir theilen alle Buchstaben in Selbst- und Mitlaute ein.

Selbstlaute.

Ein Selbstlaut ist ein solcher Buchstabe, der ohne Beihilfe eines andern Buchstaben rein und deutlich ausgesprochen werden kann.

Man unterscheidet vier Gattungen der Selbstlaute:

1. einfache Selbstlaute, als:

a, e, i, o, u.

Uebung.

Gott Bog, Vater oče, Mutter mati, Sohn sin, Tochter hčer, Bruder brat, Schwester sesra, Kind otrok, Brot kruh, Welt svét, Erde zemlja, Wasser voda, Kopf glava, Hand roka, Fuß noga, Sommer poletje, Herbst jesen, Winter zima, Monat mesenc.

2. verdoppelte Selbstlaute, als:

aa, ee, oo.

Haar las, Nar orel, Naß merha, Mal jegula (riba), Paar dvoje (par) Saat setev, Staar mrena (v očesu), Staat deržava, Armee armada, leer prazin, Schnee sneg, Seele duša, Beet greda (na vertu), Heer truma (vojšakov), Klee detela, Allee sprehajiše, Beere jagoda, Meer morje, See jezero, Moos mah, Boot ladjica, Schooß naročje, Voos los (v lotrii.)

E)	je	dvojni:	tesen	postavim:	dete!	osa	jê	mêd	ojster,
o)	„	„	širok	„	osa	jê	mêd	medam	{težek
o)	„	„	tesen	„	ón	me	vódi	po	vódi
„	„	„	širok	„	ni	mu	vólja	vóla	kupiti.

Od pismenk.

Slovenski jezik ima 25 pismenk namreč:

a, b, c, č, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, š, t, u, v, z, ž.

Pismenke razdelimo vsamoglasnice in soglasnice alj tihnice.

Samoglasnice.

Samoglasnica je taka pismenka, ktera se lahko brez pomoči kake druge pismenke razločno izreče.

V Slovenskim razločimo le ene sorte samoglasnice, namreč: samoglasnice

a, e, i, o, u.

Vaja.

3. erhöhte Selbstlaute, als: povzdignene samoglasnice:
ä, ö, ü.

Mädchen deklica, Hölle pekcl, Jüngling mladenè, Bürger purgar, Käse sir, Küche kuhnja, König kralj, Mäßigkeit mernost, Lüge laž, Frömmigkeit pobožnost, Königin kralica, Sünde greh, Müßiggänger postopač, Krähe vrana.

4. Doppellaute, als: dvojnoglasnice:
ai, au, äu, ei, eu, oi, ui.

Hain log, Laib hleb, Saite struna, Mais koruza (turšca), Rain meja, Fraiß božjast, Kaiser cesar, Krain Krajnsko, Laie neduhoven, Waise sirota (otrok brez staršov), Baum drevo, Feuer ogenj, läugnen legati, sträuben vpirati se, täuschen goljufati, Knäuel kloпка (klopčic), Ei jajce, Eimer vedro, Heu seno, Kreuz križ, Leuchten svetiti, Geier jastrob, Kleie otrobi, Quittung izdelk, Alois Alojz.

Mitlaute.

Ein Mitlaut ist ein solcher Buchstabe, der nur mit Hilfe eines Selbstlautes deutlich ausgesprochen werden kann, als: be, fa, ef, ha.

Die deutsche Sprache hat 25 Mitlaute, als: b, c, ch, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, sch, t, v, ph, w, x, z.

Einige dieser Mitlaute werden weich oder gelind ausgesprochen, als: b, d, g, j, w, s; z. B.

Baum drevo, Dach streha, Gebot zapoved, Jahr leto, Seife milo, Wein vino.

Anderere hart, als: p, t, f, ch, k, sch, ph, z, als:
Fest kuga, Tod smert, Fichte smereka, Rinn brada, Schnee sneg, Fuß noga, Born jeza.

Soglasnice alj tihnice.

Soglasnica alj tihnica je taka pismenka, katera nima sama za se razločeniga glasu, ampak ga dobi s pomočjo kakega samoglasnika, p. be, ka, ef, ha.

Slovenski jesik ima 20 tihnic, namreč: b, c, č, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, š, t, v, z, ž.

Tihnice se nekteere izrekó mehko: b, d, v, j, g, z, ž.

postavim: brada Bart, duh Geist, voda Wasser, jajce Ei, grom Donner, koza Ziege, žila Ader.

Druge tihnice so ojustre alj terde: p, t, f, k, s, š, c, č, postavim: peta Ferse, tat Dieb, fant, Knabe, kert Schermaus, kosa Sense, šiba Ruthe, cvet Blüthe, čast Ehre.

Wieder andere flüßig, als: l, m, n, r, als:

Last teža, Mißch mleko, Nebel megla, Reh serna.

Die Mitlaute werden eingetheilt:

1. in einfache, nämlich: b, c, d, f, g, h, i, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, z.

2. in verdoppelte trennbare, als: bb, dd, ff, gg, ll, mm, nn, pp, rr, ss, tt (statt ff s. k, statt zz s. h), z. B.

Ebbe odtok (per morji), Widder oven (kostrun), Pfeffer perper, Dogge angleški pes, Egge brana, Galle žolč, Himmel nebo, Donner grom, Treppe stenge, Lippe vustnica (znabel), Pfarrer fajmošter, Essig jesih (ocet), Ratte podgana, Fischotter vidra, Deckel pokravilo, Mütze kapa.

3. in zusammengesetzte untrennbare, als: bl, br, dl, dr ch, chr, fl, fr, gl, gr, kl, kr, kn, pl, pr, ph, pf, pfl, pl, pr, ph, pf, schl, sch, schm, schr, schw, st, stl, st, spl, spr, st, str, th, tr, zw, z. B.

Betrug golufija, Verschwendung zapravljivost, Unschuld nedolžnost, Schnepfe klunač, Eiche hrast, Elephant slon, Blüthe cvet, Rückgrath herbtise, Charfreitag velkipetek, Verzweiflung obvup.

Man unterscheide in der Aussprache genau von einander, als: e und ö, i und ü, b und p, d und t, g und k, denn es ist ein großer Unterschied zwischen Helle jasnost und Hölle pekcl, Biene čbela und Bühne oder, Wein

Tretje se izreko raztopleno: l, m, n, r, p: les Holz, mensenc Mond, noč Nacht, pastirhirt.

Soglasnice se razdelijo v Slovenskim:

1. V samostavne soglasnice: b, c, č, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, š, t, v, z, ž.

2. V neločlive sostavljene tihnice: nj, lj, mr, ml, mn, br, bl, pl, pr, ps, dr, dl, dn, tr, tl, hr, hl, kr, kl, kn, km, gn, gr, gl, fr, fl, st, str, sr, sl, sm, zr, zl, zn, zb, žr, žl, žn, šr, šl, šn, čr, čl, čm. kakor: Brazda Furche, grable Rechen, maslo Schmalz, srebro Silber, modrost Weisheit, zvezda Stern, svinja Schwein, rebro Rippe, mravla Ameise, praprot Farnfraut, megla Nebel, molitva Gebeth.

Vsako pismenko zrekuj po svojim glasu, de se taki od drugih razloči, posebno: b, od p; d od t; z od s; ž od š; zakaj velik razloček je med

kost und Pein težava, backen peči und packen zlagati, Dorf ves und Dorf sušik rušina; Weis starček und Kreis krog.

brati lesen in prati washen; dati geben in tati Diebe; koza Ziege in kosa Sense; dež Regen in teš nüchtern.

Von der Dehnung und Schärfung der Selbstlaute.

Od potegnenja in ojestrenja samoglasnic v Nemškim.

Ein Selbstlaut wird gedehnt ausgesprochen:

a) wenn auf den Selbst- oder Doppellaut nur Ein Mitlaut folgt, als:

Potegne se samoglasnica:

Ako za njo le ena soglasnica stoji, postavim:

Rose roža, Vogel ptič, ptica, Hügel hrib, Schnabel kljun, Meise senica, Tiger ris, Eule sova, Hase saje, Taube golob, Löwe oroslan, lev, Rübe repa, Seide svila, Hose hlače, Auge oko, Schläfe sence, osluhi, Daumen pale, Traube grozd, Ofen peč, Leben življenje.

Če po dve glasnice skupaj

b) wenn a, e, o verdoppelt sind, als: stoje, p:

Haar las, Saat setev, Aas merha; Thee tej, Seele duša, Moos mah.

c) wenn auf das i das Dehnungszeichen e folgt, als:

Tudi ie se izreče kakor i nategneno, e pa se zamolči, p:

Biene čebela, Dieb tat, Krieg vojska, Fliege muha, Wiese, travnik, Friede mir, Glied ud, Ziege koza, Stier bik, Liebe lju-bezen, Diener služabnik, Stiefel črevlji, hier tukaj, Nieder mojdrie, nieder nisek, Kiefer čeljust.

d) wenn auf einen Selbstlaut das Dehnungszeichen h folgt, als:

Ako h v sredi besede stoji se ne izreče; le poprejno samoglasnico petegui, p:

Sohn sin, Lohn plačilo, Mohr zamore, Ruhr griza, Ehre čast, Hahn petelin, Nahrung živež, Jahr leto, Ahle šilo, Fahne bandero, Rahm smetana, Stahl jeklo, Huhn piše, Bohne bob, bohren vertati, hohl votel, Mohn mak, Del olje, Zahn zob, Rahn čoln, ihm njemu, Uhr ura, ihn njega, Ohr uho, kühl hladno, Mühle mlin, fühlen čutiti, mehr več, nehmen vzeti, stehlen krasti, Hohn zasramovanje, ohne brez, fehlen pregrešiti, Bahre nosilo.

Ein Selbstlaut wird geschärft ausgesprochen, wenn auf denselben ein doppelter Mitlaut folgt, als:

Suppe župa, juha, Brille očalnice, očni glaži, Messer nož, essen jesti, messen meriti, stottern jecati, bekommen dobiti, verschütten razliti, bligen bliskati se, treffen zadeti, umfassen objeti, fressen žreti, schwimmen plavati, Löffel žlica, Gasse ulica.

Von den Silben.

Aus den Selbst-, Doppel- und Mitlauten entstehen Silben.

Eine Silbe ist die Aussage eines oder mehrerer Selbstlaute, ohne damit etwas zu bezeichnen, z. B. bla, o, fen, au.

Von den Wörtern.

Eine oder mehrere Silben, die schon etwas Bestimmtes bezeichnen, ist ein Wort, z. B. Gras trava.

Aus der Anzahl der Selbstlaute in einem Worte erkennt man die Anzahl der Silben, z. B. Gott Bog, Traurigkeit žalost.

Wenn ein Wort mehr als eine Silbe hat, so ist eine davon immer die Stamm- oder Wurzel-silbe, die dem Worte die Bedeutung gibt; die anderen heißen Vor- und Nachsilben, weil sie einem Worte vor- oder nachgesetzt werden, z. B. Begräbniß pogreb, grab ist die Wurzel, Be die Vor- und niß die Nachsilbe.

Die Wörter werden eingetheilt: a) in einfache, b) in zusammen-

Ste po dve soglasnici v sredi, se poprejni zlog poojstri in bolj kerhko izreče, p:

Od zlogov.

Is glasnic, dvojnoglasnic in zoglasnic postanejo zlogi.

Zlog je zrek eniga alj več glasnic, brez de kaj pomenijo, postavim, o, gna oz.

Od besed.

Beseda je zrek eniga alj več zlogov, kateri že kaj pomenijo postavim: zajc Hase.

Koliko glasnic beseda ima, toliko je zlogov, postavim; sovražnik Feind, malikovavec Abgötterer.

V saki besedi je en zlog korenina, ktera besidi pomen da, drugi pa glavina in repina, ki jih od predi al od zadaj dostavimo, postavim: nedolžnost Unschuld, dolž je korenina — ne glavina — nost pa repina.

Beseda je alj edina, sostavljena, deblo alj izpeljana.

gesetzte, c) in Stamm- und d) in abgeleitete Wörter.

Ein einfaches Wort ist, welches nur eine Bedeutung hat, z. B. Hut klobuk, Fürst knez.

Ein zusammengesetztes Wort ist, welches mehr als eine Bedeutung hat, z. B. Morgenstern danica.

Stammwörter sind, die von keinem andern Worte gebildet sind, als: Stein kamen.

Abgeleitete Wörter sind, die von andern gebildet sind oder gebildet werden.

Man kann abgeleitete Wörter auf dreierlei Art bilden, a) durch Vor- und Nachsilben, b) durch den Umlaut, c) durch Veränderung der Stammsilbe, als: von Mensch človek, menschlich človeško, von Haus hiša, häuslich domač, Behausung domovina; von Maus miš, Mäuschen miška; von gut dober, Güte dobrotlivost; von Berg breg Gebirge gora.

Von der Theilung der Wörter.

1. Sprich jeden Buchstaben rein und deutlich aus, daß man ihn gleich von andern unterscheiden kann.

2. Der Mittlaut zwischen zwei Selbstlauten wird zur folgenden Silbe genommen, z. B. Je = der.

Beseda, ktera le en pomen ima, se imenuje edina al nestostavljena beseda, p: človek der Mensch.

Sostavljena beseda je, ktera več kakor en pomen ima, p: letopis Jahrbuch.

Beseda, iz ktere se lahko druge izpeljejo, se imenujejo deblo, postavim: beg Flucht, človek Mensch.

Besede, ktere iz debela pridejo, se pravijo izpeljane besede.

Izpeljajo se besede v Nemškem na troje: a) če korenini glavine alj repine perstavijo, b) če se samoglavnici a, o, u spreobernejo v ä, ö, ü, c) če se glasnica koreniniga zloga spremeni. — V Slovenskim pa samo, če se korenini kaka repina perstavi.

Razzlagvanje.

1. Vsako pismenko izreči po njenim glasu.

2. Če en tihnik med dvema glasnikama stoji, ga jemli k drugimu glasniku, p: ma - ti.

3. Wenn zwei oder mehrere trennbare Mitlaute zwischen zwei Selbstlauten stehen, so nimmt man nur den letzten zur folgenden Silbe, z. B. Mut-ter, Erb-sen.

4. Wenn untrennbare Mitlaute zwischen zwei Selbstlauten stehen, so nimmt man sie alle zur folgenden Silbe, z. B. A-pfel, Men-schen, schim-pfen.

5. Wenn zwei Selbstlaute oder ein Selbst- und ein Doppellaut neben einander stehen, so nimmt man den ersten zur vorhergehenden, und den zweiten zur folgenden Silbe, als: Mo-e, Bau-er.

6. Wie ein Wort zusammen-gesetzt ist, so wird es auch ge-theilt, z. B. Morgen=stern.

7. Jede Vorsilbe bleibt unver-ändert, als: Un-art.

8. Die Nachsilben, die mit einem Mitlaute anfangen, nehmen keinen andern Mitlaut zu sich, als: sterb-lich, Fremd-ling.

9. Die Nachsilben, die mit einem Selbstlaute anfangen, nehmen den vorhergehenden Mitlaut zu sich, als: Hei-land, Kaise-rin.

10. Die des Wohlklanges wegen eingeschobenen r und t werden zur vorhergehenden Silbe genommen, als: wor-in, mei-net-halben.

Von dem Wort- und Redeton.

Der Wortton fällt immer auf die Stammsilbe, als: Geschrei vres; auf die Vorsilben ant, erz, un, ur, als: Ant-wort odgovor,

3. Če dva tihnika med dve-ma glasnikama stojita, jemli perviga k pervimu, drugiga k drugimu zlogu, p: her - bet, ger - lo.

4. Neločlive tihnike zlagaj k naslednim glasniku, p: bra - zda, svi - nja, ja - gne, ma - slo, ja - streb.

5. Dva glasnika nikolj vkup ne stavi razna v kupzložni besedi, postavim: Mati - ja, ne-oberni.

6. Kakor se besede zložjo, tako se razložijo, postavim: kolo - dvor.

7. Predni zlog alj glavina stori vsako za se zlog.

8. Zadni zlogi alj repine, kateri se z soglasnikom začno, ne pervzamejo drugiga soglasnika.

9. Zadni zlogi, kateri se z samoglasnikom začno vzamejo z seboj soglasnik, ki pred njimi stoji.

10. Per nekterih sostavlenih nemških besedah se jemleta soglasniki r in t, ki sta zavoljo lepšiga glasu v mesdjana k prednemu zlogu.

Besedna in govorna potega.

V Nemškim se per vsaki besedi korenina potegne in poglasi, p: — Ravno tako se potegnejo in poglasijo glavine

Erzherzog viši vojvoda, Unglück nesreča; auf die Nachsilben ei, lei und ir bei den Zeitwörtern iren, als: Kinderei otročerija, buchstaben pismenkati.

Der Redeton fällt immer auf dasjenige Wort, auf welches man Jemanden besonders aufmerksam machen will, z. B.: er hat gut gelesen aber schlecht geschrieben.

Von dem Satze und der Rede.

Aus den Wörtern bilden wir Sätze.

Ein Satz ist eine Verbindung mehrerer Wörter, mit welchen wir einen Gedanken ausdrücken, z. B.: das Gewissen peiniget den Bösen,

Aus Sätzen entsteht eine Rede.

Eine Rede sind mehrere Sätze, durch welche ein Hauptgedanke ausgedrückt wird. Da aber ein Wort nur ein Theil der Rede ist, so nennen wir die Wörter auch Redetheile.

In der deutschen Sprache gibt es deren zehn:

1. Das Hauptwort.
2. Das Geschlechtswort.
3. Das Beiwort.
4. Das Zahlwort.
5. Das Fürwort.
6. Das Zeitwort.
7. Das Nebenwort.
8. Das Vorwort.

ant, erz, un, ur; repine ei, lei in ir, per djankah z koncam iren.

V Slovenskim se večidel predzadni zlog nategne in glas povdigne, p: Oče - očeta. Izrečeš pa tudi po svoji volji p: máti, máteri, ino matére.

Kedar pripoveduješ, tisto besedo bolj glasno izreči, ktera je vsih drugih jederce, de jo tisti, kateri jo šlišijo, posebno prevdarijo, p: dobro je bral, pa slabo pisal.

Stavk in govor Iz besed postanejo stavki.

Stavk je zveza besedi, ktere imajo popolnoma pomen v sebi, p: hudobniga vest peče.

Iz stavkov pastane govor.

Govor je zveza mnogoterih stavkov. Besede, ki so v sakim govoru, se imenujejo deli alj plemena besedi.

Besednih plemen je deset.

1. Poglavka.
2. Kazanka.
3. Priložnica.
4. Števnica.
5. Namestnica.
6. Djanka.
7. Pridjavka.
8. Predlog.

9. Das Bindewort.

9. Vezavka.

10. Das Empfindungswort.

10. Klicavka.

Erstere sechs heißen veränderliche, letztere vier aber unveränderliche.

Pervih šest je spremenlivih, une štir so nespremenlive.

Hauptwort.

Hauptwörter sind Namen der Personen und Sachen, welche entweder wirklich vorhanden sind oder als wirklich vorhanden gedacht werden.

Poglavka.

Poglavke so besede ki pomenijo imena reči, ljudi alj lastnost.

Der Lehrer učitel, der Fischer ribič, der Weizen pšenica, das Schaf ovca, der Fleiß marlivost, die Tugend čednost. — Gott ist der Vater aller Menschen, Bog je oče vsim ljudem. Die Erde grünet, zemlja zeleni. Die Fische schwimmen, ribe plavajo. Der Baum blüht, drevo cveti. Die Nacht bricht ein, noč nahaja, noči se, mrači se. Die Wunde schmerzt mich, rana me boli. Ich schaue den Himmel, gledam nebo. Ich fürchte Gott, Boga se bojim. Der Bruder hat dem Nachbar eine Wiese, einen Weingarten und einen Acker abgekauft, brat je od soseda travnik, vinograd ino njivo kupil. Das Kleid trägt sich gut, obleka se lepo nosi. Gott segne, Bog žegnaj. Die Hände und Füße schmerzen mich, roke ino noge me bolijo. Gott bewahre uns vor Unglück, Bog nas nesreče obvari. Freitags ist kein Fleisch, ob petkih ne je mesa. Der Sohn muß dem Vater gehorsam sein, sin more očetu pokoren biti. Johann! spanne schnell die Pferde ein, Janez! naprezi hitro konje. Ich trinke Wasser, vodo pijem. Am Himmel sehen wir Sterne, na nebu zvezde vidimo.

Bei einem Hauptworte sind folgende 4 Stücke zu merken: 1. Das Geschlecht, 2. die Zahl, 3. die Endung und 4. die Abänderung.

Poglavke imajo svoj spol, število, padež in padivnico.

Alle diese Stücke sind aus dem Muster ersichtlich.

Vse to vidimo na kopiti alj padivnici, po kateri besede padajo.

M u s t e r

der vier Abänderungsarten.

	I.	II.	III.	IV.	
Einfache Zahl.					
1. End.	der Engel	der Tag	das Bild	der Mensch	die Frau
2. =	des Engels	des Tages	des Bildes	des Menschen	der Frau
3. =	dem Engel	dem Tage	dem Bilde	dem Menschen	der Frau
4. =	den Engel	den Tag	das Bild	den Menschen	die Frau
Mehrfache Zahl.					
1. End.	die Engel	die Tage	die Bilder	die Menschen	die Frauen
2. =	der Engel	der Tage	der Bilder	der Menschen	der Frauen
3. =	den Engeln	den Tagen	den Bildern	den Menschen	den Frauen
4. =	die Engel	die Tage	die Bilder	die Menschen	die Frauen

Zur ersten Abänderungsart gehören jene männlichen und sächlichen Hauptwörter, welche in der ersten Endung der Mehrzahl keinen Endlaut annehmen; zur zweiten jene, welche e oder er, zur dritten jene, welche en oder n annehmen, und zur vierten alle weiblichen Hauptwörter.

Padivnica

alj kopito po kateri poglavke padajo je čvetera.

I. Moških.		II. Ženskih III.		IV. Srednih	
Edino število.					
1. pad.	rak	riba	nit	lice	
2. -	raka	ribe	nit	lica	
3. -	raku	ribi	nit	licu	
4. -	raka	ribo	nit	lice	
5. -	per raku	per ribi	per nit	per licu	
6. -	z rakam	z ribo	z nitjo	z licam	
Dvojno število.					
1. pad.	raka	ribe	nit	lica	
2. -	rakov	rib	nit	lic	
3. -	rakama	ribama	nitima	licama	
4. -	raka	ribe	nit	lica	
5. -	per rakama	per ribama	per nitima	per licama	
6. -	z rakama	z ribama	z nitima	z licama	
Množno število.					
1. -	raki	ribe	nit	lica	
2. -	rakov	rib	nit	lic	
3. -	rakam	ribam	nitim	licam	
4. -	rake	ribe	nit	lica	
5. -	per rakah	per rihah	per nitih	per licah	
6. -	z rakami	z ribami	z nitimi	z licami.	

Po I. padivnici padajo :

vse imena moškiga spola, ktera se na soglasnik končajo.

- „ II. „ „ ženskiga „ „ „ a „ „
 „ III. „ „ „ „ „ „ ast, ost, ust, azen, ev, ali, ov,
 „ IV. „ „ sredniga „ „ „ e in o „ „

(Dalje sledi.)

Janez Krajnc.

VI.

Peldeset Resnic

po slovensko ino po nemsko, učitelam ino
 učencam za vajo.

(Nabrane so iz pisem šolskih pokušnj Lavantinske škofije.

1. **A**ko človek na slami ležiš, lahko mirno ino varno spiš; ako te sreča na rože položi, lahko te pikalo ternje po koži.

Mensch, wenn dein Bett dürres Stroh ist, so schlafst du in Sicherheit; wenn dich aber das Glück auf Rosen bettet, so hüthe dich vor den Dornen.

2. Ako se drugi otroci pregrešijo, in v kako kazni (štrafo) naletijo, ne zasramuj jih, ne zasmehuj jih, de se tebi tudi kaj takiga ne prigodi. Se šibe bati ino pa hudiga varvati naj te jih kazni uči.

Wenn andere Kinder Fehler begehen, und in irgend eine Strafe verfallen, verachte sie nicht, verspötte sie nicht, damit nicht auch dir desgleichen widerfahre. Die Strafe fürchten und das Böse meiden, dieß solle dich ihre Züchtigung lehren.

3. Baháč veliko več pové, ko vé, in rad veliko več obeta, ko stori; na nja se ne zanašaj. Sam sebe rad prehvali, kakor bi se le kralji ino cesarji z njim pečali. Per moči je gospod baháč, na stare dni beráč.

Der Prahler redet immer mehr, als er gewöhnlich weiß, und verspricht gerne mehr, als er erfüllen kann; auf ihn baue nie. Er vergrößert seine guten Eigenschaften, spricht nur von großen Herren, mit denen er zu thun vorgibt. In seinen besten Jahren spielt der Prahler einen Herrn, in seinen alten Tagen einen Bettler.

4. Beračija je mladim ino zdravim ljudem zlo škodliva; zakaj ona jih lenobe ino hudobe uči. Namesti delati ino svo-

jiga kruha jesti, njih serce po ptujim blagi želi. Mlad beráč, star tat. Kdor na beračiji ene čevle razdere, beračije ne opusti.

Das Bettelwerk ist für junge, gesunde Leute höchst schädlich; denn sie gewöhnen sich dabei an Müßiggang und Bosheit. Statt zu arbeiten und ihr eigenes Brot zu essen, wird ihr Herz nach fremden Gute lüftern. Junger Bettler, alter Dieb. Wer beim Bettelwerk ein Paar Schuhe zerreiſet, laßt das Betteln nicht.

5. Bodi prijazen svojim bratam ino sestram, naleš nobeniga ne razžali, ino pomagaj rad, česar te prosijo. Tudi mravlice ino bučelice v lepi zastopnosti nosijo žlahtno kadilo — sladko mazilo.

Sei freundlich gegen deine Brüder und Schwestern; absichtlich beleidige keinen und komme ihnen gefällig mit Dem zuvor, um das sie dich bitten. Auch die Ameislein und die Bienchen tragen in schöner Verträglichkeit edlen Duft und süßen Honig.

6. Bodi vsim dober v svojim djanji ino nehanji, ino sam sebe skerbnno premaguj; tak te bo vse rado imelo ino te hvalilo.

Sei in deinem Thun und Lassen wohlwollend gegen Alle, und überwinde sorgsam dich selbst, so wird dich Alles gerne haben und dich loben.

7. Bog oberne modro vse reči, de si ravno nam po glavi ni.

Was Gott thut, ist Alles wohlgethan; von seiner Hand nimm Alles dankbar an.

8. Bogu se ne moreš skriti, torej varji se grošiti. Bog vse vé; greh se delati ne smé.

Gott weiß dich überall zu finden,
D'rum hüthe dich vor allen Sünden,
Ein Auge ist, das Alles sieht,
Was noch so in Geheim geschieht.

9. Cel svet je hiša božja, in Bog je povsodi domá; varji se storiti, alj opustiti, kar bi žalilo nja.

Die ganze Welt ist ein Haus Gottes und Gott ist überall zu Hause; hüthe dich zu thun oder zu unterlassen, was ihn beleidigen würde.

10. Če ravno revež sim sromak,
 Saj je moj sosed tudi tak.
 Veselo vender še živiva
 Ker preveč sile ne terpiva.

Zufrieden sein, das ist mein Spruch;
 Was hilft mir Geld und Ehr;
 Das, was ich hab, ist mir genug,
 Wer klug ist, wünscht nicht mehr.

11. Čednost (krepost) ino modrost ste žlahtnej blago ka-
 kor drago oblačilo, bisarji, dragi kamenci ino ves bliš sveta.
 Skerbi za dušne zaklade, ki jih tati ne vkradejo, moli ne snejo.

Tugend und Weisheit sind edlere Güter, als kostbare Kleidung,
 Perlen, Edelsteine und aller Prunk der Welt. Sorge für Schätze der
 Seele, welche die Diebe nicht stehlen und die Motten nicht fressen.

12. Delo, ki se lahko dones stori, na jutro nikolj ne odla-
 gaj. Ne veš, če boš še jutre zdrav ino živ, alj pa vstan za-
 mujeno popraviti.

Eine Arbeit, die du heute richten kannst, verschiebe nie auf
 morgen. Du weißt es nicht, ob du morgen noch leben, ob du gesund
 und im Stande sein wirst, das Versäumte nachzuholen.

13. Dnar ino pa izbrušen nož lahko h pridu pa tudi k škodi
 oberneš. Dnar le ti imej, pa varuj se, de te be dnar imel
 ne bo.

Das Geld ist wie ein schneidig Messer; es dient zum Nutzen
 und zum Schaden. Habe Geld; doch sieh' zu, daß dich das Geld
 nicht habe.

14. Dobri si mormo biti, ino lepo zastopiti. Kar sam sebi
 ne želiš, glej de drugim ne storiš.

Die Menschen sollen groß und klein
 Stets unter sich verträglich sein.
 Was du nicht willst, daß man dir thu,
 Das füg' auch nie dem Nächsten zu.

15. Dragi deca! Kaj bo vam nekdej teknilo, ako zlate
 ure svoje mladosti v lenobi zapravite, alj pa v praznih čačah

potratite? Ali vam ne bo ta zguba prepozno žal? Kako nesrečni bi tistokrat bili!

Theure Kinder! Welchen Nutzen werdet ihr wohl einst haben, wenn ihr die kostbaren Stunden eurer Jugend im Müßiggange ver-spittert, oder mit unnützen Dingen vertändelt? Wie unglücklich würdet ihr alsdann sein?

16. Glej de vsaki dan veselo — Bodeš storil svoje delo. Kar se dobriga učiš, se za starost preskerbiš.

Laß' nie einen Tag vergehen, ohne daß was Gut's geschehen. Wer etwas Gutes kann, ist im Alter wohl darav.

17. Hočeš dolgo let živeti, moraš mero v vsim imeti; vživat' in žalvati, kar je prav — delati in spati, de boš zdrav.

Denkst du dein Leben hoch zu bringen, so halte Maß in allen Dingen; im Essen, Trinken, Freud und Leid, in Arbeit und in Schlafenszeit.

18. Hudobec na sveti druge sreče ne pozná, kakor gostije. Alj le prehitro se izpeljá, izdelá ino izpije. Pusta postane njegova glava, njemu življenje strašna pušava.

Der Bösewicht kennt auf dieser Welt kein anderes Glück, als den sinnlichen Genuß. Doch nur zu bald irre geführt, wird er ein abgelebter Wüßling. Sein Kopf wird wüste, eine schaudervolle Wüste für ihn das Leben.

19. Imaš delo, pridno seži; serčnost je kos vsaki teži. Kdor se dela veseli, njemu nič preteško ni.

Hast du Arbeit, frisch daran; Hurtigkeit liebt Jedermann. Lust und Lieb zu einem Ding, Machet jede Arbeit g'ring.

20. Imaš delavce alj pa družino, imaj nad njimi tud' skerbne oči. Gospodarja oči več opravijo kakor pa roke. Kdor nima per delavcah svojih oči, jim svojo mošno odperto derži.

Hast du Arbeiter und Untergebene, so habe ein sorgfältiges Auge auf sie. Des Herrn Augen helfen mehr als seine Hände. Wer nicht seine Augen über seine Arbeiter offen hält, läßt ihnen seinen Beutel offen.

21. Imaj si kralovo palico v rokah, alj pa berasko, težka je, ino ni stanu brez težave. Veči ko tvoja teža lepši bo — tvoja plača, ako nje v nepoterpešlivosti ne zapraviš.

Mögest du den Königscepter oder den Bettelstab in deiner Hand führen; schwer sind beide, und ohne Bürde kein Stand. Je größer aber deine Bürde, desto schöner dein Lohn, wenn dir solcher durch Ungebuld nicht verloren geht.

22. Je tebe sosed razžalil, nekuhaj zamere v svojim serci do nja, ampak pojdi, prijazno ga ogovori ino spravita se. Lepši ti bo premagati se ino razžalniku odpustiti, kakor sto jezar sovražnikov pobiti.

Hat dich dein Nachbar beleidiget, so nähre keinen Verdruss in deinem Herzen gegen ihn, sondern gehe hin, rede ihn freundlich an und verfühnt euch. Schöner wird es für dich, sich selbst zu überwinden und dem Beleidiger zu verzeihen, als hundert tausend Feinde zu erschlagen.

23. Jišeš prijatela, pojiši ga v nadlogi ino ne zaupaj mu berš. V sreči prijatela nikolj ne boš spoznal, ino v nesreči se sovražnik nikolj ne bo skril.

Suchest du einen Freund, suche ihn im Elende auf, und vertraue ihm nicht zu schnell. Im Glücke wirst du den Freund nie kennen lernen, und im Unglücke wird sich der Feind nie verhehlen.

24. Kaj nismo vsi mi vbogi grešniki? Kdor svoje grehe ožalosti, tudi odpušanje zadobi! Odgovor. Kdor se grehov prav spokori, jih tudi na vselej opusti. Le sama prava žalost da odpušanje ino mir vesti. Prazna grevenga je nezvestoba.

Sind wir nicht alle — arme Sünder? Wer seine Sünden bereuet, kann ja wieder Vergebung erhalten. Antwort. Wer seine Sünden wahrhaft bereuet, der unterläßt sie. Nur wahre Reue bringt Vergebung und Gewissensruhe. Leere Reue ist Untreue.

25. Kak lepo zjutraj roža še cveti,
In svečer perje blede krog leži!
Tak hitro čast in sreča mine,
In kakor senca tudi človek zgine.
Am Morgen blüht und glänzt die Blume,
Und fällt oft schon am Abend ab:

So sinkt mit seinem Glück und Ruhme
Der Mensch, eh' er es denkt, in's Grab.

26. Kakor pila železo pili, ravno tak dober nauk človeka. Rodove, ki nimajo prave vére ne nauka, boš težko živine ločil.

Gleichwie die Feile das Eisen — bildet der gute Unterricht den Menschen. Menschenstämme, die weder einen wahren Glauben, noch einen Unterricht haben, wirst du schwer vom Thiere unterscheiden.

27. Kakor resnično Bog živi, lenoba ga ne veseli, če moliš ravno vsakdan roženkrance tri. Le tisti človek bo z zaupanjem na sodbi stal, ki je Bogu molitvo — pa tudi svetu dobro delo dal. Moli ino delaj!

Dem großen Gott, so wahr er lebt! gefällt kein Müßiggang, er sei auch mit Gebethen vom Morgen bis zur Nacht durchweht. Nur der kann einst getrost und ohne Erröthen zu seinem Richterstuhle treten, wer hier der Welt zu nützen strebt. Bethe und arbeite.

28. Kar ti nar bolj diši, odvajaj se imeti;
Kar zadobiti ni, ne směš si poželeti.
Bogastvo h čemu je, če čednost onemaga?
Če duša v pekel gre, ti blago ne pomaga.

Was du am liebsten hast, das lerne auch entbehren.
Was man nicht haben kann, das muß man nicht begehren.
Was hilft das größte Gut, wenn Tugend dir gebricht?
Wer keine Tugend hat, dem hilft auch Reichthum nicht.

29. Kar si komur obljubil, tudi dopolni ino se nikdar ne podstopi legati. Lažnive zgubi vse svojo poštenje, ino iz njega bo lahko zčasam zlo hudoben človek.

Was du Jemanden versprochen hast, mußt du auch erfüllen, und unterstehe dich nicht, zu lügen. Der Lügner verliert seine Ehre, und aus ihm kann mit der Zeit ein recht böser Mensch werden.

30. Kdor je in pije, kar je prav, bo dolgo živ in vedno zdrav. Kdor ne pomisli prej ko st'ri, pogosto v žalost zaleti.

Halt rechtes Maß in Speiß und Tranck,
So wirst du alt und selten krank.

Vorher gethan, hernach bedacht,
Hat Manchen großes Leid gebracht.

31. Kdor meni, de dost' vé in se učít ne smé,
Skus to na znanje da, de slamo v glavi ma.

Wer sich einbildet, daß er genug weiß, und sich nicht belehren läßt, beweiset eben dadurch, daß er sich in der Dummheit wohlgefällt.

32. Kedar se vležeš, pomisli vselej, prej ko zaspíš, de boš lehkdo v kratkim zaspál, ino se na tem sveti nikdar več prebudil.

Wenn du dich niederlegst, gedenke jederzeit, bevor du einschliffst, daß du vielleicht bald einschlaffen wirst, und niemehr auf dieser Welt erwachen.

33. Kedar je svet Frančiško Ksaveri kaj terpéti imel, je tako molil: „Gospód! nikar mi ne vzemi tega križa; drugači ne, če mi večiga daš namesto tega.“

Wenn der heilige Franziscus Xaveri etwas zu leiden hatte, bethete er also: „Herr! nimm dieses Kreuz nicht von mir, außer, wenn du mir statt diesem ein größeres gibst.“

34. Kjer ni sramožlivosti — tudi ni časti. Nekdajni Slovenci so si v roko segli, ker so kaj obljubili, se niso rotili, ampak mož beseda so bili.

Wo keine Scham ist, da ist auch keine Ehre. Die alten Deutschen bedienten sich bei Versicherungen keiner Eidschwüre; bei ihnen hieß es: Ein Wort, ein Wort, ein Mann, ein Mann.

35. Ko bi dobro premislili vse to, kar je v nas slabiga in pomankliviga, bi več ko zadosti najdlji, kar bi nas učilo, de se moramo ponižvati.

Wenn wir alle unsere Mängel und Schwachheiten erwägen würden, so hätten wir mehr als genug Ursache, uns zu demüthigen.

36. Koljko bi vbogimu dal? vpraša sin svojga Očeta. Oče mu reče: „Dobriga dati preveč ne moreš. Bolje pa preveč, kakor premalo.“

Wie viel soll ich dem Dürftigen geben? fragte ein Sohn seinen Vater. Der Vater antwortete: „Des Guten kann man nicht leicht zu viel thun. Besser zu viel, als zu wenig.“

37. Konec dober, dobro vse: res to je; če pobožno ino pravično živiš, boš tudi srečno končal. Kdor pa saupanje zveličanja na smertno postelo postavlja, srečno končal ne bo.

Ende gut, Alles gut. Antwort: Ja, wer fromm und tugendhaft lebt, der endet gut; wer aber die Hoffnung der Seligkeit auf die Befehrung im Sterbebette bauet, wird nicht gut enden.

38. Le z Bogam začeti in z Bogam nehati, če hočeš prav srečno na sveti ravnati. Od daleč se zogni hudobnih ljudi, hudobnež pravičniga lahko skazi.

Fang' an mit Gott, mit Gott hör' auf;

Dies ist der schönste Lebenslauf.

Die Bösen soll man fliehen, so viel man kann;

Sie stecken sonst gar leicht die Guten an.

39. Lenoba in nemarnost nas spravite v nevarnost. Le delo daja moč mladosti, in nas poterdi u kreposti. (čednosti.)

Bei Trägheit und bei Müßiggang befällt uns mancher böse Hang. Die Arbeit aber stärkt die Jugend und stählet uns zur Tugend.

40. Lepo je obljubiti, še lepši dopolniti. Dajati je srečnej ko jemati. Če kupiš, kar ti potreba ni, boš moral pa prodati, česar potreben si. Odevaj se po svojim premoženji.

Versprechen und halten steht gut bei Jungen und Alten. Geben ist seliger, als nehmen. Kaufst du, was du nicht brauchst, so wirst du bald verkaufen müssen, was du brauchst. Ein Jeder strecke sich nach seiner Decke.

41. Ljubi prijaznost se ino zahvala,

Alj nehvaležnost bo v škodi ostala,

Vsakiga lepo prijazno pozdravi,

Pregrešne prijaznosti hitro odpravi.

Lieb' und Dankbarkeit gefällt,

Undank haßt die ganze Welt;

Sei fröhlich und thu' Allen

Was recht ist, zu gefallen.

42. Mi Boga ne moremo ljubiti, ako svojiga bližniga ne ljubimo. Tajista sapoved katera nam ljubezen do Boga sapové, nam tudi dolžnost naloži, ljubezen svojim bratam skazati.

Wir können Gott nicht lieben, wenn wir unsern Nächsten nicht lieben. Jenes Gesetz, welches uns die Liebe gegen Gott befiehlt, legt uns auch die Pflicht auf, Liebe unseren Brüdern zu bezeigen.

43. Mladenči ino mladenčice nauka zlatih dni ne zamudite. Tenko poslušajte, kar vas učijo, skerbno se varvajte, pred čem vas svarijo. V strahi božim vselej živite, pa od zunaj se čedno nosite; in ljubi bote Bogu in ljudém.

Jünglinge und Mädchen versäumet die goldene Zeit der Schule nicht. Merket fleißig auf, was man euch lehret, vermeidet sorgsam, vor was man euch warnet. Lebet immer gottesfürchtig, seydt im Aeußeren anständig und reinlich; so werdet ihr Gott und Menschen lieb.

44. Naj si ravno veliko hudiga brez strahu — veliko dobriga vidiš brez plačila, prišel bo vender nekđaj za vse ljudi dau pravičniga povernila.

Bleibt auch hier viel Böses ungestraft, viel Gutes unbelohnt, so kommt doch ein Tag der Rechenschaft, der keines Menschen schont.

45. Nam je potreba dveh reči: dobriga slovesa ino pa dobre vesti. Kdor dobro slovi, dobro pososeski rosí; in kdor je dobre vesti, on lahko veselo živi. Več je za dobro vest skerbeti, kakor per ljudéh dobro sloveti; slutje nas lahko goljfa, práva vest priča resnico ino nam kaže na božjo pravico.

Zwei Dinge sind uns nothwendig, ein guter Ruf und ein gutes Gewissen. Der gute Ruf befördert das Gute in der Umgebung, das gute Gewissen versüßet das Leben. Eine größere Sorgfalt erheischt das Gewissen, als ein guter Ruf bei Menschen; der Ruf kann trügen; ein gutes Gewissen spricht immer Wahrheit, und weist uns hin auf Gottes Gericht.

46. Nar boljši dota tvoja bo, če se izkojiš (izrediš) prav lepó. Dnar ino blago nesreča hitro vzame; le kar se izučiš, to ti vedno ostane.

Dein bestes Erbtheil ist, wenn du recht gut erzogen bist. Geld und Gut kann bald ein Raub des Unglücks sein; nur was du kannst, gehöret allzeit dein.

47. Ne žali človeka, tudi otroka ne. Saj se tudi červec brani, ako ga steptaš. Pogosto en sovražnik več škodje, kakor deset prijatlov pomagati zamore.

Beseidige auch den geringsten Menschen, auch ein Kind nicht. Auch der Wurm krümmt sich, wenn er getreten wird. Ein Feind schadet oft mehr, als zehn Freunde nützen können.

48. Ne splaši se, ako se zbodeš na poti življenja, alj ti nesreča za petama gre. Le serčno hodi svoj pot! Kratko naše življenje in premenljivo je vse; naša pomoč je Gospód.

Laß den Muth nicht sinken, wenn du auf deinem Lebenswege auf Dornen trittst, oder dich das Unglück verfolgt. Nur muthig voran auf deiner Bahn! Kurz ist unser Leben und Alles der Veränderung unterworfen; unser Hort ist der Herr.

49. Ne oponašaj vbožica, ki jecla, alj pa krulavca, ki šantusa, ampak zahvali Boga, ki ti zdrave ude da. Ne pozabi, de v srotnim trupli žlahtna duša prebiva, ktiro Bog lahko rajši ima, kakor tebe.

Berspötte den Armen nicht, wenn er stammelt oder krüppelhaft ist; danke vielmehr Gott, der dir gerade Glieder gibt. Vergesse es nie, daß auch in einem gebrechlichen Körper eine edle Seele wohnen kann, die vielleicht Gott lieber ist, als wie du.

50. Ne zanašajte se na dobrotlivost ljudi, ampak na Boga se zanesite; človek se hitro ino rad spremeni, Bog je pa nepremenliv. Od človeka se veli, de se obrača kakor veterica na zvoniki, alj pa kakor pero na drevji po vetri.

Terdno zaupaj le boži obljudi,
Ona te srečniga tukaj stori;
In kakor resnično Bog živi,
Tudi v nebesih ne bodeš na zgubi.

Bauet nicht auf Menschengunst, sondern bauet auf Gott, denn die Menschen sind veränderlich, Gott allein ist unveränderlich. Bei den Menschen heißt es: Er wendet sich wie der Hahn auf dem Thurme, oder wie das Blatt auf dem Baume.

Halt fest an Gottes Wort,
 Es ist dein Glück auf Erden;
 Und wird, so wahr Gott ist,
 Dein Glück im Himmel werden.

VII.

Pokaj v šolo.

Zopernik. **N**o kam se mudi pa šolarčič ti?

Vučenci. V šolo jiti — se vučiti
 Vselj vučencam se mudi.

Z. Kdor v šolo tiši za delo več ni.

V. Pridnost umno, marnost brumno
 Šola vedno nas vuči.

Z. Orat' in kopat' potreba je znat'.

V. Prav orati in kopati,
 Tud zastopi kdor zna brati.

Z. Na sveti dovolj ljudi je brez šol.

V. Tud sromakov in bedakov,
 Takih dosti je okolj.

Z. Bres pisat' in brat' se da tud obstat'.

V. Znaš pisati ino brati
 Je še boljši jezer krat.

Z. Svet tudi je stal, ni pisal ne bral.

V. Boljši biti se vučiti
 Stvarnik nam je pamet dal.

Z. Nebo se dobi, če šole ravn ni.

V. Prav živeti srečno umreti,
 Šola nas naj bolj uči.

Z. No naj se mudi vučene v šolo ti.

V. Priden biti se vučiti,
Pametne vse veseli.

Jožef Hašnik.

VIII.

Pokrajški rajting iz glave.

Dostikrat pridemo v okoljšine, de moramo to alj to natvegama izrajtati. Kdo bi vselej krede, čerčka alj drugih per-pomočkov iskal, dolgo čerčkal ino risal, kar laglej ino hitrej iz glave prerajta?

Na primér. Dolenc perpelja v Šoštanj tri sode vina. Kerčmar ga vpraša koljko de cel voz vina cení? „Po moji rajtbi bi mi morlo vino sto goldinarjov vreči — odgovori Dolenc. — Vina je 40 Célskih veder, ino sicer starine 16 veder, ki jo 48 gl. cenim, noviga v majjšim sodu 10 veder 24 gl. slabšiga 14 veder 28 gl.“

Neki v rajtbi dobro znajden pride ravno poleg; oštir ga poprosi, naj mu, če ima čerček alj kredo per sebi, izrajta, po čem de vedro vina po tej ino tej ceni pride? „To se da ja iz glave izrajtati, odgovori uni.“

40 Cel. veder za 100 gl. pride vedro počez na 2 ½ gl. firkel na 2 ½ groša. Različno pa:

16	Cel. veder za 48 gl. pride vedro na 3 gl. firkel na 3 gróše;
10	„ „ „ 24 „ „ „ „ 2 ¼ „ „ 2 ¼ „ „
14	„ „ „ 28 „ „ „ „ 2 „ „ 2 „ „

Kerčmar se čudi nad toljko u tim računarjam ino pravi: „Ne vem kaj bi dal, ko bi se naučil take reči tako naglo iz glave izrajtati!“

Gotovo de so oštirjam taki pokrajški v rajtingah zlo potrebni, vsakimu barantovcu koristni ino učencam se jih v učilnicah gré učiti.

I. Mi véste povedati, če polovnjak vina 30 gl. velja, počem de vedro ino počem firkel pride? — Vam bodem razjasnil. Ako 30 kr. med 10 vbogih razdelim; koljko krajerjov dobi vsaki? Odg. 3 kr. Polovnjak vina je 10 Celskih veder Razštejem 30 gl. med 10 veder, pride na vedro 3 gl. Celsko vedro je 20 firkllov. Če vedro alj 20 firkllov 1 gl. veljá, pride firkel po grošu; vedro po 2, 3, $3\frac{1}{2}$, $4\frac{1}{3}$ gl. i. t. d. firkel pa po 2, 3, $3\frac{1}{2}$, $4\frac{1}{3}$ grošov.

Kedar veš, koljko Celskih vedrov vina je v sodi ino tudi ceno vsakiga soda posebej, razštej denarje med vedre; — denar je razštevina, vedri razštevce, dobitek pa goldinarji — cena eniga vedra. Daj dobitku ime grošov, ino to je cčna eniga firkla; na primér:

Cels. ved.	Gl, velja vedro gl,	firkel gr.
5:	15/	3
6:	12/	2
7:	28/	4
10:	35/	$3\frac{5}{10}$
12:	40/	$3\frac{3}{12}$
20:	80/	4

Kerčmar kupi polovnjak vina za 50 gl; voznine plača 3 gl. 20 kr, daca 6 gl. 40 kr, dobička iše 12 gl.; per točenje pa rajta, de se mu vedro vina vbije: po čem bo vino točil? — Potroški za vino znesejo 72 gl. vina pa le 9 veder v denar spravi, tak:

$$9: 72 / 8$$

bo točil po 8 gr. firkel.

Iz firkla vina zrajtati, koljko polovnjak znése, perpiši grošam ceni eniga firkla, ničlo (0) ino imaš goldinarje, znesek polovnjaka. Na primér:

Oštir toči vino, iz eniga soda po 8 gr., iz drugiga po 12 gr.; iz tretiga po 16 gr.; koljko verže 1., 2., 3. polovnjak?

Odg: Pervi 80 gl., drugi 120 gl., tretji 160 gl. Ravno tak se krajcerjam ničla (0) perstavi, pa dobiš dvajstke za znesek polovnjaka, katere v goldinarje spremeniš. Na primér: Oštir toči vina iz perviga polovnjaka po 16 kr., iz drugiga po 24 kr., iz tretiga po 32 kr; kolko verže 1., 2., 3. polovnjak?

Odg. Iz perviga polovnjaka izkupi 160 dvajsetk alj 53 gl. 20 kr., iz drugiga 240 dvajsetk, to je 80 gl., ino iz tretiga 320 dvajsetk alj 106 gl. 40 kr.

II. Tudi per krajcarjih se skuz celo leto lépi denar perhrani, alj razmeče. Kaj menite, če hudi tabaka palic alj tobokajc na dan za 4 kr. smerdlive zeli (tobaka) v dim izpuha, koljko de to skozi celo leto znese? — 24 gl. 20 kr. Vi še takih rajting ne veste urno v glavi izdelati — po perdeleku alj potrošku eniga dneva na celo leto izrajtati. Le pazite, vam bom pokazal ino razjasnil.

Če ti, Hladetov Nace, za strežbo per božji službi na dan krajcar dobiš, koljko imaš konc leta? Odg. 365 kr., ker leto 365 dni šteje. Za drobiš — 365 kr. — dobiš debelšiga denarja 6 gl. ino 1 petko. Pomnite tedaj: Kolikor krajcarjov na dan zaslužika alj potroška, tolikokrat 6 gl. ino tolko pétk pride na leto, t. j. vsakdanji krajcar dobi aj pa zgubi skuz celo leto 6 gl. ino 1 petko; p.

Iz Šoštanjске vbožnice dobivajo vbogi:

neki po	2	kr. na dan,	skoz celo léto	$6 \times 2 = 12$	gl. ino	2	petke.
„ „	3	„ „ „	„ „ „	$6 \times 3 = 18$	„ „	3	„
„ „	4	„ „ „	„ „ „	$6 \times 4 = 24$	„ „	4	„
„ „	5	„ „ „	„ „ „	$6 \times 5 = 30$	„ „	5	„
„ „	6	„ „ „	„ „ „	$6 \times 6 = 36$	„ „	6	„

Letni zaslužik na eni dan izrajtati vzamemo na léto le 360 dni. Goldinar v 360 déli razdroblen, pride na dél $\frac{1}{6}$ krajcarja.

Razštej zaslužik celiga leta z razštevcam „6“ dobitek so krajcarji, zaslužik eniga dneva, p:

Dekla služi celo leto	gl.	na dan	kr.
" " "	(6): 6/	" "	1
" " "	(6): 12/	" "	2
" " "	(6): 18/	" "	3
Hlapec " " "	(6): 25/	" "	4 $\frac{1}{6}$
" " "	(6): 30/	" "	5
" " "	(6): 38/	" "	6 $\frac{2}{6}$
" " "	(6): 45/	" "	7 $\frac{3}{6}$

III. Gospodinja izpase, de se med hlapcam ino deklo nepoštena prijaznost napleta.

Deklo gospodinja posvari, de takšniga znanja per hiši ne terpi ino pravi: Kjer se per hiši hudoba godí, tud božji žegen od hiše zbeží. Taka prijaznost se večdel britko konča ino po njej je marsikatéra gerdo zapeljana, časno ino večno nesrečna postala. Ravno tako podučí tudi gospodar hlapca: ko se pa od pregrešne prijaznosti ne dasta odverniti, nju poslovijo. Tako je prav!

Hlapec bi bil od leta služil nekaj obléke ino 20 gl., dekla pa poleg obléke 14 gl.; pet mescov sta služila: koliko je hlapec v dnarjih prejel? — ino koliko dekla? — pové mi iz glave, Štrubov France? — Ti bom razjasnil. Leto ima dvanajst mescov. Če goldinar na dvanajst del razdrobiš, pride pétka na dél, tak — kolikor goldinarjov na léto, toliko petk pride na mesec. Hlapec je služil 20 gl., pride na mesec 20 pétk; 12 pétk je en goldinar, 8 pétk 40 kr., na 5 mescov pride 8 gl. 20 kr.; dekla je služila 14 gl., pride na mesec 14 pétk, alj 1 gl. 10 kr.; na 5 mescov 5 gl. 50 kr.

Če dvanajsetero (tucet) robcov 5, 6, 7, 8 gl. velja, pride robec — na 5, 6, 7, 8 pétk.

Ako pa groš na dvanajst del razdrobim, pride pénez na dél; p: če dvanajsetero gumb 7, 8, 9, alj 10 grošov velja, pride gumba na 7, 8, 9, 10 penezov. Koliko velja rožéna žlica, če tucat 3 gl. 8 gr. velja?

Odg. 3 petke ino 8 pénezov, alj 17 kr.

IV. Gerlcov Luka! kaj meniš, po čem pride v srebri 25 funtov, $\frac{1}{2}$ centa ino po čem cent soli, ko funt 12 kufrastih krajcarjov veljá? (Luka se ne zavé; treba je mu razločiti.)

Če bi funt krajcar veljal, tak bi 25 funtov 25 kr. verglo, 25 kuf. kr. pa naj hitrejši iz sreberno desetko odšteješ, tak: Kolikor enojno kuf. kr., toliko petine dvajsetero srebernih desetk. Velja funt 3, 4, 5, 7, 9 ali 15 kr. i. t. d. tak pride 25 funtov na 3, 4, 5, 7, 9, 15 srebernih desetk.

Zdaj boš vedel povedati: 1 funt soli velja 12 kuf. kr.; koliko znesejo 25 funtov?

Odg. 12 desetk ali 2 gl.

Tako se tudi na $\frac{1}{2}$ centa prerajta, pa vsaki kuf. kr. sreberno dvajstko — kuf. groš srebern goldinar uleče; pr:

1 funt 4, 5, 6, 8 alj 13 kuf. kr. tak velja

$\frac{1}{2}$ ct. 4, 5, 6, 8 ali 13 dvajsetk;

1 funt 7, 9, 15 ali 19 kuf. grošov, tak velja

$\frac{1}{2}$ ct. 7, 9, 15 alj 19 srebernih goldinarjov.

Rajtaš na cent, tak potegne kuf. kr. 2 dvajstke, kuf. groš 2 sreberna goldinarja, tak, še enkrat toliko srebernih dvajstk alj pa goldinarjov cent, kolikor kuf. kr. alj pa kuf. grošov 1 funt, p.

1 funt 2, 3, 4, 5 ali 11 kuf. kr. velja

1 cent 4, 6, 8, 10 ali 22 dvajstk;

1 funt 6, 7, 8, 9 alj 12 kuf. grošov, velja

1 cent 12, 14, 16, 18 ali 24 srebernih gl.

P. Musi.

IX.

Pokušne za nedelske šolarje.

Bolj vajeni ino znajdeni učenci naj nasledno doma pomenškejjo, drugi večkrat preberejo, zapopadek v glavi ohranijo, prihodno nedelo v šoli povejo ino rajtbo na koncu izdelajo ino tudi v šolo pernesejo.

Ovca.

Med privadno živino je ovca skoro naj koristnejši. Kjer sta zrak ino piča nji naturi primerjena, potroške z volno, mlekom, kožuhinnoj, mesam ino lojam obilno povérne; zato so se od nekđaj, clo že v pervih časih z ovčjo rejo pečali. Dom je ovci v Afriki, od ondod so jo Španjoli ino Anglijani pergnali, kjer je še zdaj naj žlahnejšiga plemena. V Arabji so odrašene ovce velike ko sredno tele. Ovca tam da na leto po 4, kostruni 8 ino celak (merkač) clo po 10 funtov volne, ino per dobri reji 30—40 funtov loja.

Nāše ovce požlahniti, dobljavajo bogati ovčarji celike iz Španjolskih ino Anglijanskih dežel; pa posebno dobriga plemena dve — do tri sto tolarjev eden na mesti veljá; ino še prepovcd je, iz dežele jih prodajati.

Estrajško kraljestvo podredi okolj 20 milijonov ovc, kateere dajo do 100,000 centov volne na leto. Naj bi se ta volna funt po 27 kr prodala, koliko bi vergla?

O dg. 4,500,000 gl.

Krava.

Krava, pravijo, per gobci molze — to se pravi, bolj ino z tečnejši pičo ko se krava kermi, več mleka bo dala. Ravno tolako pa je tudi na plemenu živinčeta ležeče. Krave kupimo za deset tolarjev; pa so tudi po petdeset ino clo po sto terdih kron. Slaba da 3, 4, prav dobra 12—20 firklov mleka na dan. Od 24 firklov dobriga mleka dobimo tolako verhnje (smetane) de se funt masla iz nje skuha; koliko mleka je treba, iz nja tolako verhnje dobiti, de bo iz nja $\frac{1}{2}$ centa masla?

O dg. 30 Estrajških veder.

Konj.

Lepiga konja je veselje pogledati; pa je tudi hasnovita žival, ki nam po več straneh veliko dobička ino priročnosti perpravi. Perprezi ga pred voz; veliko težo — sedemkrat več prepeljá, kakor prav močen clovek —, vsedi se nanj, jaderno predirjaš pol dežele. Arabški konji so naj lepši, pa tudi velja po tavžent kron en sam. Anglijanski nar hitrejši, predirja pol ure pota v minuti. Vogerski ino Sedemgraški

se za obstoječe ino iskrene, Češki ino Štajerski za velike ino močne štejejo.

Konj je poterpežljiva stvar, ino iz lepo besedo vse per njem opraviš; ne pretepavaj ga tedaj. Na suhim, snažnim kraji ga imej, ino snažuo ga derži; dobro ga kermij, nepreženi ga, pusti mu potrebniga počitka; vse ti bo rad storil ino veliko lét ti služil.

V Estrajškim kraljestvi štejemo okoli 2,200,000 konj; rajtamo eniga h drugimu po 78 gl. Koliko cenó bi imeli vsi? — Odg. 171,600,000 gl.

Kolibier.

Ni zališi ino manjši ptičice, kakor je kolibier, ki v južni Ameriki prebiva; nja lepota se ne da popisati. Manjšiga plemenena kolibierček ni večí od čmela; kljunček ima debelost igle, jajčica nese debelosti drobniga graha, ino gnezdice, kakor orehova lušina, si iz drevesne volne izdela. Nja živež je sok, ki ga iz rož serkla, kakor bučele; pa tudi berni, kot bučela, drugiga pětja ne zna. Kolibierčekov 384 komaj funt tehta; koliko pa eden?

Odg. $\frac{1}{3}$ kvintlica.

Štruc (Štravs).

Naj večí ptič je štruc, kateri, poleg konja stojé, z stegenim vratam jezдика verh glave lahko kljune. Po zraku ne mora letati, ko je pretežek ino le majhine, kratke perute ima; po tleh pa teka, de ga tudi z nar hitrejšim konjam ni moč vjeti. Le če ga dolgo naganjajo ino vpehajo, ga dobijo, ko glavo v kak germ alj pesek vtakne, ki misli, kakor otroci, de ga človek ne vidi, kir on njega ne. Jajca nese debelosti glave maliga otroka, po 4—6 funtov težke. Štruc tehta clo 3 cente. Koliko je to lotov? koliko kvintelcov? —

Odg. 9600 lot., 38400 kvintl.

Korun.

Korun (podzemljica) je denašni dan zlo po celim svetu znan, je naj boljši živež vbožniga stanu; pa tudi premožni ga imajo radi na mizi. Začetka so se ga ljudje branili, kir so mislili, de bi jim znal kakšino neznano bolezen perpraviti.

Ga vpeljati so darila (premije) tajistim delili, kateri so ga kak ogon nasadili; zdaj se pa pogosto sliši: Kaj bi začeli, česa bi živeli, ko bi koruna ne bilo! Hvala Bogu zanj! Tako je človek brez poduka ino praviga zapopadka od reči! Dostikrat se takiga brani, kar mu je v prid; kar mu v časi za žive dni škodo ino kas perpravi, po takim pa roke steguje. Anglijan France Drák je v letu 1586 korun iz Amerike v Evropo prinesel ino Nemci so ga v letu 1650 dobili. Koliko lét je že korun v Evropi, koliko pa na Nemškim znan? Koliko lét je bil v Evropi prej opeljan, kakor na Nemškim?

O dg. Do léta 1847 je korun v Evropi 261, na Nemškim 197, tak v Evropi 64 lét prej, kakor na Nemškim znan.

Tobak.

Dom tobaka je južna Amerika, na otoki Tobago rase ta zel brez setve, kakor lapuh per nas. Janez Nikot je seme v Evropi v letu 1560 zatrosil; zdaj pa tobak že v naših krajih, posebno po Hrovačkim ino Vogerskim zlo sejejo.

Koliko let je že tobak v Evropi znan?

Začetka so tobak le imenitni žgali ino noslali, zdaj ga pa dvé pedi dolgi paglovci že žgejo. Prajzovski kralj pa je za svoje kraljestvo prepoved dal, tobak, posebno v mladosti zlo škodljivo zel, pred 25 letami žgati. Bog daj, de bi tega modriga kralja tudi drugi vladarji zasledjali! Tobak kaditi se pravi, mošno prazniti, vusta smerditi, še velik kvar storiti. Cent tobaka velja 80 gl.; po čem pride $\frac{1}{4}$ funta?

O dg. 12 kr.

Nesreča.

Kupovavec peljá poleti dežo masla v mesto. Verh klanca srotej zverne, deža se po pečovji v dol potoči, razbije ino maslo raznese. Dva neporedna fantiča to viditi, se iz vsih vust smejata. Kaj takiga pač nikdar ne storite! Mož jih posvari: Le morata tak slaboserčna biti, nesreči bližniga se smejati?

Masla je 1 Ct. 38 ft. bilo, po 16 kr. sim ga sam sku-
poval, le prerajtajta, kako veliko škodo imam?

O dg. Za 36 gl. 48 kr. je škode.

P. Musi.

F.

Slovenska gerlica.

KNJIŽNICA
Kat. prosvetnega društva
MENGŠU.

I.

Pesme za otroke.**I. Kdo je vse stvaril?**

Kdo je naučil ptičice pet' ?
 Kdo jih navadil hitro letet' ?
 Kdo dal jelenu hitre nogé,
 De po planini kakor blisk gré ?

Kdo da vetrovam močno pihat ?
 Kdo reče burji silo vihrat' ?
 Nam tiho zimo kdo pripelja ?
 Kdo toplo leto zopet nam da ?

Kdo reče vrelcam rahlo šumet',
 Hitrim potokam po bregih dret' ?
 Kdo goni reke, velke vodè
 Kdo jih izliva v strašno morjé ?

Kdo daja soncu svetlo sijat ?
 Kdo vkaže zvezdam milo igrat ?
 Kdo je vlepšal jasno nebó ?
 Zemlo pogernil kdo je tako ?

Kdo je nad nami nebo razpél ?
 Polžeku hišco kdo je zadél ?
 Kdo je naučil pajeka prest',
 Pridne bučelce sterdi nanest ?

Kdo te je vstvaril dete mlado ?
 Kdo ti dal dušo ino telo ?

Kdo ti da kruha kdo ti da pit
Kdo ti da zdravje, se veselit?

Vsigamogočni, ki zagromí,
De se nebo in zemlja zmají;
On, katér bliske v' rokah ima,
Pa tudi zemlji dežeka da.

Vse to je vstvaril naš dober Bog,
On mili oče pridnih otrók;
On našo dušo k' sebi bo vzél,
Ker bode v' grobi truplo pepél.

Sl.

2. Nebeške bukvice.

Poglej na jasnim nebi
Prelepe bukvice:
Zapisane pismenke
So svetle zvezdice.

Sam Bog jih je napisal
Na neba širok zid,
Jim dal svetlobo toljko,
De jih vsak brati vid'.

V nebeških bukvah bere
Mogočnost božja se,
Modrost ino dobrota
Zapisana v' njih je.

V tih božjih bukvah vidim
Preljub očetov dom;
Tud steze lahko berem,
Po katerih srečen bom.

Veselo pregledujem
Gorečo pisanje,
Ki me tak lepo vabi
Pouzdigniti sercé.

Pouzdignit' svoje želje
 Iz zemlje do nebés,
 Nad zvezdami jiskati
 Kar srečno stri za res.

Oh zvezde le svetite
 Revnim popotnikom
 Bogu lepo služite,
 Vzdigujte serce nam.

Se bodemo ločili
 Sedajniiga svetá,
 Se bomo pouzdiguili
 Nad zvezde do Boga.

Tam bomo večno brali
 Veliko božjo čast,
 Hvalili in' častili
 Boga čudno oblást.

Visoko mi nad vami,
 O lepe zvezdice,
 Globoko vi pod nami
 Se bote svetile.

Sl.

3. Pridno dete.

Dvoje oči imam,
 Ki svetlo gledajo
 Zdaj zemljo, zdaj nebó,
 De lahko vse spoznám.
 Oči so ljubi, božji dar;
 Le greha gledati nikar!

Vušesa dva imam;
 Kar mati rečejo,
 Alj oče barajo
 Hitro odgovor dam.
 Vušesa so tud boži dar;
 Poslušat' greha me Bog varj!

Mam jezik od Bogá,
 De lahko pojem, govorim
 Potožim ino zakričim,
 Ker je kaj hudiga.
 Obrača se mi jezik rad;
 Pa ne opravljat', ne legat'!

Imam tud roke dve;
 Na vsaki roki perstov pet
 Za pisati in za prijet,
 Prav zdrave ste obé:
 Za delati ne za jigrát',
 Za služiti, ne za jemat'!

Dve nogi tud' imam,
 De lahko skakam in stojim,
 Od doma grem, nazaj letim,
 Se kamorkolj podám.
 Potepati se pa ne grém,
 In škode delati ne smem.

Imam še eno reč:
 Mi v' persih kluje dni, noči,
 Serce, ki ljubiti želi,
 Kar mu je nar bolj všeč.
 Naj ljubi ljubiga Boga,
 Ki me toliko za ljubo 'ma.

Sl.

4. Dva potepena v solarja.

Iz ene vesi fanta dva
 Sta v šolo vkup hodila.
 „Pokaj bi dones v šolo šla?
 Raj v' les se bova skrila.“

Letela sta v' sosedov log,
 In vabiti začela
 Zverino, ptice, vse okrog
 Deb kratek čas imela.

„Ve ptičice, počakajte —
 Sta potepuha zvala —
 Tu po ledini skaklajte,
 Z vami bova jgrala.

„Oj gerda potepuha sta —
 Tak ptičice velijo —
 Mi nosimo si gnezdica,
 Lenuhi le norijo.“

Per nogah mravle lazijo,
 Z njim, hočta govoriti;
 „Me praznovat nevtegnemo
 In mormo pridne biti.“

Bučelce fanta gledata
 Z njim rada govorila;
 „Lenuha! kaj tu delata?“
 Bučelca jih navila.

Zdaj miško skakat' vidita,
 Ki je za zimo brala,
 „Lenuha! kaj tu delata?“
 Je mala miška djala.

Zpod germa skoči zajčik mlad,
 Se gre k potoku vmivat.
 „Moj gobček blaten grem oprat,
 Ne vtegnem si počivat.“

„Per vodi hoče gmetno bit,
 Sta rekla — tej letiva
 Berš hočva vodo zaježit',
 In mlin si narediva.“

Alj voda jima berš veli:
 „Neutegnem se muditi;
 Po sveti meni se mudí
 Zelenje pomočiti.“

Skorjančika zaslišita
 Na polji žvergoleti,

Za njim jo hitro vdereta
In mislita ga vjeti.

Skorjanček pa zažvergoli :

„Oj gerda potepuha !
Se vama v šolo ne mudi?
Sramujta se lenuha.

Jas zjutraj zgodam se zbudim ,
In moram pesem peti ,
Po tim med brazde se spustim ,
Si živež oskerbeti.

In vidva zaležuha pa
Tako dolgo ležita ,
Na mesti de bi v šolo šla ,
Pa muhe krog lovita.“

Otroci, ki ne molijo ,
In v šolo kar ne grejo ,
Jim ojstra šiba pela bo ;
Jim kruha dat' ne smejo.

Za potepene šolarje
Se šiba že namaka ,
Ni gerši, ko potepat' se ;
Vse hudo take čaka.

Le kdor se skerbno rad uči
In pridno v' šolo hodi ,
Se lahko vsiga veseli ,
Ker angel njega vodi.“

Sl.

5. Pastirska.

Na trati zeleni —
Preč šum je ljudi —
Le žvinca per méni ,
Me pet' veseli.

Prijazno odpira
 Se gor mi nebó;
 Se milo ozira
 V' me božje okó.

Pastirstvo izvoli
 Si Abel nar préd;
 Boga on rad moli,
 Daruje od čed.
 Oko nevošljivo
 Je Kajново res,
 Alj Bog dopadljivo
 Nanj gleda 'z nehés.

Za čedami z brati
 Tud Jožef rad gré;
 Vé skoz obderžati
 Nedolžno serce.
 Scer bratov zavidnost
 V' Egipt ga proda
 Alj božja previdnost,
 Ga v' čast perpeljá.

Pred kraljam na ptuje
 Se Mojzes otmé,
 Per Jetru stanuje,
 Tam pase ovcé.
 V' pušávi zvoliti
 Ga hoče Gospod
 'Z Egipta rešiti
 Spet Jakobov rod.

In David je tudi
 Pastirčik še mlad;
 Se hvale nevtrudi
 Gospodu spevát,
 Per ovčjim kardélu
 Od Boga poznán,
 Poglej! Izraèlu
 Je kralj on bil dan.

So per Betlehemu
 Pastirci srotni;
 In znani le njemu
 K' je stvarnik reči.
 Njim Angel Gospodov
 Oznani nar pred:
 Zveličar narodov
 Je rojen na svet.

Se tud imenuje
 Sam Jezus pastir,
 Nad svojimi on čuje,
 In pelje jih v' mir.
 O srečne dušice,
 K' se njega derže,
 Ko dobre ovčice
 Za njim le gredé.

Per Jezusu biti
 V' ljubezni povsód,
 Za njim le hoditi,
 Kjer kaže on pot:
 To želje so môje,
 To Bog ti mi daj;
 Od milosti svoje
 Ne loči me kdaj.

Potém prepevati
 Veselo jest smém;
 Zakaj žalovati —
 Kaj bat, se ne vém.
 Če tudi zapira
 Oblak mi nebó
 Se mílo ozira
 V' me božjo okó.

P. H.

II.

Pesme za dobro voljo.

„Kdor je dobre volje, naj poje.“ Sv. Jakob 5, 13.

1. Napitnica.

Letas je prav dobro leto,
Vinca je dovolj na svetu;
Dones je prav srečen dan;
Ne daj Bog de bi bil pjan!

Bratje moji in sestrice,
Vi mladenči in device,
Smo veseliga serca,
Le zahvalimo Boga.

Gerdo, gerdo bi nam bilo,
Ako bi se nam zgodilo,
Čeb' se kateri tak napil
Deb' mu pot prevozek bil.

Pjancam nočemo napiti,
Pjankam vina ne točiti;
Pjanc je nehvaležen tat,
Kedar dela 'z vina trat.

Stara pésm pomnožena.

2. Ženitna v Kani Galleje.

Tamkaj v Kani Galileji,
Je pač srečna ohcet bla;
Svatje bli učenci boži,
Jezus ino Marija.
Bil je srečen tisti ženin,
Bila srečna nevestá;
Pomočnik je Jezus njenin,
Z njima družba angelska.

Lehko je svatbo deržati,
 Kar pomanka, Jezus da.
 Poprosila božja mati
 Je za vina Jezusa,
 Jezus je okolj pogledal,
 Mignil je služabnikom,
 Verčev šest je zapovedal
 Napolniti z vodo tam.

Hlapci dajo starašinu
 Iz verčev pokusiti,
 On se čudi timu vinu,
 Ker od kod je, vedel ni.
 Pervi čudež tak napravi
 Jezus na ženitnini,
 Zakon zakrament postavi
 Z čudežam ga posveti.

O moj človek, hočeš biti
 Z Jezusam na svatovšni,
 Moraš grehe opustiti,
 Sveto čednost ljubiti.
 Če bo tvoja duša čista
 In brez vsiga madeža,
 Bo izvolena nevesta
 Vsmileniga Jezusa.

Duša srečno bo živela
 Z svojim ljubim Jezusam,
 In z Marijo bo vesela,
 Tudi z svetim Jožefam.
 Le Gospodu ne pozabi
 Vselej zvesto služiti,
 Dokler tebe ne povabi
 Taj k nebeški svatovšni.

Stara Pesm.

3. Dekletam ino ^vženam.

Slišite dekleta, žené!
 Moški so terde glavé;

Kter je odljuden,
 Pjanec alj čuden,
 Terme ostane leté.

Bodem, on pravi, drugač;
 Ko se ožen je rogač:
 Konja kdor vabi
 Sna mu zagradi,
 Potlej ga z palco kertáč.

Pjanec obeta terdó,
 De spreobernil se bo;
 Pa se preberne
 V jamo kse zverne
 Scer je ta stari zvestó.

Ženske u časi skerbi
 Živež na posterne dni;
 Vite srotice,
 To vas ko ptice,
 V limance moške loví.

Kaj vam pomaga že dom,
 Kruh če se notri ne lom
 Še nagajanje
 In zapravlanje
 'Z hiše na starost vas gon'.

Ktera moža če imet'
 Sama nemore živet'
 Potlej pregleda,
 Mož ji preseda,
 Žalost jo hoče uzet.

Tisti k imate možé,
 De vam je stokrat gorjé,
 Ve jih prosite,
 Z lepo učite,
 Dajte razglede lepé.

Če pa opravit nič ni,
Vsaka naj tiho terpi,
Štrafo uzame,
K' slepa verjame,
Kar ji lažnivec govori.

M. R.

4. Senica.

Marina, mlada ženkica
Se ravno omožila,
Svoj zakon premišlavala
In žalostna je bila.
Skoz okno se ozirala
In solza se ji vdirala.

Senica je priskakala,
Po vejcah žvergolela,
Marinki se posmehala,
Za zjaka jo je mela.
„Poglej Marinče ledig stan!
Kako vesel je človek sam!“

„Oh zlati dnevi mladih let!“
Zdihvaje Mica reče:
„Zakaj sim mogla moža vzet!
Kako me serce peče.
Oh pridi ledik stan nazaj
In meni supet svojost *) daj!“

Senica višej izletí,
Verh véje se postavi.
Kok strela kanjuh zagermí
Ino senico davi.
Senica vpije in kriči,
Pa nje nobeden branil ni.

„Marinče! vidiš ledig stan?“
So stara matí djali;

*) *Frajost.*

„Boga zahvali vsaki dan
De smo te možu dali.
V nevarnosti je ptičica
Še v veči pa samičica.“

Mladenči, ki odlagate
Pošteno se ženiti,
Dekličiči, ki se branite
In nočete možiti —
Sovražnik vas že poželi;
Le glejte, de vas ne vloví.

Sl.

5. Zadovoljna žena.

Zahvalen bodi večni Bog!
Krivice mi nobene ni.
Ne vém od teže ne nablóg,
Le dobro meni se godí.

Če pride meni kaj težáv,
Keršansko jih voljno terpim,
Moj mož kar more mi popráv'
U svetim raji z ujim živim.

Sam Bog je stvaril mi možá
Me dal mu za pomóc;
Zato tud viža zdaj oba
Žegnuje k nebi spremlajoč.

Podpéra javlan tertico,
De kviško z grosdjam se derži,
Od solnca luna prelepo
Na nebi častna se svetlí.

Za solncam gleda solnčnica
Mogočna sredi je cvetlic,
Za možam žena se ravná
De zmeraj je veselih lic.

M. R.

III.

Pesme za kratek čas.

1. Cas.

Tiho nam tečejo dnevi in leta,
 Pridejo ino odidejo v vek.
 Gore postavi jim celiga sveta,
 Ne boš zaježiti mogel njih tek.
 Dnevi podérajó — ure — minute,
 Kakor valovi se hitro napréj,
 Nesejo z sebo težave, dobrote,
 Nič jim ostati na sveti ne smé.

Časa tekočiga moč je velika,
 Njemu se vklone usaka oblást.
 Naj se nebeškiga stropa dotika,
 Mora po časi se nagnit in past'.
 Turni iz rezanga kamnja visoki
 Z časama tudi poderejo se;
 Ino prepadi še tako globoki —
 Tudi po malim zasulo jih je.

Toljke ni žalosti; ne bolečine,
 Ni ga sovražtva kdaj imel ta svet,
 Ni bilo rane še, ne opeklina,
 Ki ne zacelila z časam bi spet.
 Čas nam težave in križe prinese,
 Rani nam serce in stori gorjé;
 Ena minuta nam žalost odnese
 Ino ozdravi nam sopet sercé.

Tako odteče v globokim potoki
 Hitriga časa grenkost in sladkóst;
 'Z njega zajémajo majhni, visoki
 Svojga življenja in djanja vrednóst.
 Eni se vzdigajo, ko velikani,
 Mislijo vekomaj biti Gospód;

Naglo omahnejo sreče pijani,
Čas jih pomete in nese od tod.

Moder si čolnič čednosti napravi,
Z naukam potrebnimi se oskerbí,
Varno na potok derèč ga postavi,
Pa dobre dela 'z potoka loví.
In kedar čolnič življenja doteče,
Stopi veselo na večnosti brod,
On za pretekkel čas hudo ne reče,
Dobriga dosti nabral je svoj pot.

Pač je potreba nam zlatiga časa,
Ni zamuditi ne ur, ne minút;
Nikdar rastergati zlatiga pasa,
Vsaka minuta je večnosti vud.
Časa je malo nam Stvarnik odložil,
Naj bi spoznali, kak drag je za nas.
Časa nakupit' je z dobrim naročil;
Večnosti cena sedajni je čas.

Sl.

2. Zvezde.

Tema zemljo je pokrila,
Razsvetlilo se nebó;
Zvezd se vnema brez števila,
Ki nam svetit zdaj začnó.
Oh le prid'te, in poglejte,
Vse milijone zvezd preštete,
Ki se gori sučejo,
Nam pa doli svetijo!

Rimska cesta je razpeta,
V'ptuje kraje nas peljá;
Pot nam kaže do očeta
Kjer smo ptujci mi domá.
Tam bo žalost vsa minila,
Vsaka solza se vsušila;
Tam nad zvezdami lepó
Tam se sveti nam nebó.

Čudne zvezde in velike
 V svojih rokah Bog imá,
 Nam postavil je menike
 Minejočiga svetá.
 Bomo zemljo zapustili,
 Se nad zvezde povzdignili —
 Oh tam bomo gledali
 Čuda bože milosti.

Svetle zvezde le gorite
 Ino kažite nam pot,
 Le k nebesam nas vodite,
 De bo srečen naš odhód.
 Iz pozemelske doline
 Nas povzdignite v višine,
 Kjer pozemelsko okó
 Se solzilo več ne bo.

3. Slovincov dom.

Kjer vali se Sava
 In kjer teče Drava
 In verh Triglava
 Do neba kipi:

Tam Slovinci dragi
 Tam je Slave rod.
 Tam Indjé so blagi
 Tacih ni povsod —
 So Slave rod!

Kjer pogúmne sine
 Iz sercá globine
 V srečo čast včine
 Vnete vidil boš.

Tam Slovinci dragi i. t. d.

Kjer mladenči jaki
 In možovi taki
 Serčni vsi junaki
 Cárju so zvesti.

Tam Slovenci dragi i. t. d.

Kjer sercé in glava
 Kakor bistra Sava
 Trezna sta in zrava
 Krepke duše so :

Tam Slovenci dragi i. t. d.

4. Vse mini.

Kje so moje rožice
 Pisane in bele,
 Mojga serca ljubice
 Žlahno so cvetele ?
 Oh spomlad je šla od nas
 Vzela jih je zima, mraz.

Kje so moje tičice,
 Kamo so zletele ?
 Oh nedolžne pevčice
 Kok so lépo péle ?
 Zanke so razpete blé
 Tičke so se vjele vse.

Kje je hladni potok moj
 Za njim se sprehajal
 Kad' skušnjav nevarni boj
 Mene je obdajal ?
 Vel'ka vel'ka suša blá,
 Zemlja je popila gá.

Kje je moja vutica,
 Vutica zelena
 Kje je hladna senčica
 'Z lipice spletena ?

Hud' vihar poderil njo!
Oh zelena več ne bo!

Kjé je tista dekelca,
V verti je sedela,
Lepa kakor rožica
Pesmice je péla?
Vse se hitro spremeni
Lepo lice ocveti.

Kjé je pevec zdaj vesel
Ki je to popeval
De bi enkrat še zapél
Kratik čas nam delal?
Hitro hitro mine čas
Ni ga, ni ga več per nas.

V. O.

v

5. Rozmarin.

Na serce rožmarina čem,
Si djati verh dišeči,
De kader v druge kraje grem,
Bo meni k dobri sreči.

Če tud prijatlov loči me,
Dolina no planina,
Moj rožmarin preserčno le
Na vse me opomina.

Se rožmarin mi posuši,
Lep duh mu še ostane,
Tako spomin še veseli,
Prijatle razpeljane.

Zato dišeči rožmarin,
Mi up presladek daje
De še ostane moj spomin,
Ko pojdem v' druge kraje.

Me smert nemila pokosi,
 Naj rožmarin vam reče:
 V' dolini solz prijатели!
 Ni stanovitne sreče.

Jožef Hašnik.

IV.

Pesme za pobožnost.

Opominajte se med sebo z psalmi, z hvalnimi ino duhovnimi pesmi, vedno pojte Bogu v svojih sercih.

Sv. Pavl Kolosanam 3, 16.

I. Sveta vojska.

Steze, zdihuješ, je teškó
 Gospodove hoditi,
 Ni vselej moč povelj' zvestó
 Njegovih dopolniti:
 Res brumnost truda dost imá
 V krotanju poželenja,
 Pa sam premisli, kaj bi b'la
 Brez vojske in terpenja.

Se mar v veselje grešnika
 Nikolj grenkost ne vriva?
 On sužen spačenih želá
 Miru nikolj ne vživa.
 Pobožen, ker krotí sercé,
 Terpet' ima zadosti,
 Pa kmalo se mu spremene
 V' veselje vse britkosti.

V začetku je pregrehe pot
 Široka, lepa cesta,

Pa dalej temna, polna zmot
 Pelja v' strahotne mesta.
 V' začetku tudi je svetóš
 Težavna in bodeča,
 Alj kmalo neha nje ojstróš,
 Nje konc je večna sreča.

Naj Bog bil hotel vsim oblást
 Po slabih željah dati,
 Zavidnost, jezo, gerdo slast
 Po volji spolnovati;
 Kob' pustil nehvaležniga,
 Deb' ti neštrafan škodil;
 Oh kaj bi ti od taciga
 Boga, moj človek, sodil?

Bog hoče, de bi srečni bli,
 Zato nam da povelja,
 Življenje se po njih cení
 Studenci so veselja.

Skoz pamet Bog nam goverí,
 Po véri tud spoznamo,
 Kar mi, njegovih rok stvari
 Sturiti vselej 'mamo.

Zatorej moramo Boga
 Zvesto in rad' ljubiti
 Le zver persilena ravná,
 Nam mora um svetíti.
 Kaj je duha poklic in last,
 Dokler je z' truplam sklenjen?
 Svetóš, kaj nje plačil' in čast?
 Bit' večno z Bogam strenjen.

Le uči se Gospodovo
 Postavo spoznovati,
 Pa rad' se vadi in zvesto
 Počutke premagvati.
 Več gnade prejme ta, ki se
 Z' prejetim k dobrim vname;
 Kdor pak nič nima, se mu še,
 Kar ima odvzame.

Premagal boš sovražnika,
 Sej sam se ne vojskuješ,
 Bog je, kater oboje da,
 De hočeš in spolnuješ,
 Le kdo je sinu kačo dal,
 Kje kruha prost' pertekel?
 Prav moli; Bog bi bit' nehál,
 Kob' tebi dar odrekel.

Svetnikov zgled uči, de pot
 Svetosti ni preojster;
 Po njem je hodil tvoj Gospod,
 Zveličar tvoj in Mojster.
 Zvestó ga hod', če tudi se
 Prevzeten posmehava,
 Ne per ljudeh, per Bogu le
 Pravična je veljava.

Bod' stanoviten in ozri
 Na mertvih se grobove,
 Po mer, neskončni večnosti
 Terplenja kratke dnove.
 Vervanje, sreče tvoje cvet
 Ti bode moč delilo,
 In upanje v' prihodni svet
 Te bode poterdilo.

Ne boj se zadnič, če svetóst
 Se véasi tebi vpéra,
 Če v dobrih sklepih te slobóst
 Na novo še spodvéra:
 Sej gleda Bog na voljo le,
 Ne zgol na opravilo,
 Po nji plačilo meri se,
 Tot' bo serce vmirilo.

L. D.

2. Svetiga Makarja grozd.

V dalni pušavi prebiva
 Stari pušavnik, sveti Makár,

Njemu en kmetič prinese
Svoje tergatve lep grozdič u dar.

„Vzemi, moj oče, mu reče,
Ino poskusi vinograda sad;
Lepiga zrelga sim vtergal,
De potolaži ti žejo in glad.“

Kmetič se k domu oberne,
Sveti pušavnik pa tak govori:
„Brata boleniga imam;
Njemu bo dišal, men treba ga ni.“

Hitro on vstane in nese
Revežu kmetiča dobriga sad,
„Zobli le, brate! mu pravi,
De boš ozdravil in mogel skor vstat.“

Kader pa apat odide,
Jagod romenih zobáti želi,
Spomni se drugiga brata,
Kako v ognenci sromaček leži.

„Prav bi ne bilo — on reče,
De bi pozobal jaz jagode sam;
Bolj je potreben moj sosed,
Njemu to žlahtno hladilo podám.“

Rekel je, ino že nese
Bolnimu revežu grozdič, rekoč:
„Bratec ti zobli, de bodeš
Skoraj zadobil spet zdravje in moč.“

„Bog ti poverni!“ mu pravi,
Misli že zobat; alj reče nikar!
Per nas ni taciga sadja;
Grozd naj zavžije naš oče Makar.“

Hitro ko zopet okreva,
Zravnič opalci on k apatu gre,

Grozdič veselo mu nese ,
Prejne prigodbe še srotej ne vé.

Solze polijejo moža,
Viditi bratov tak žlahtno serce ;
Jagode lepši ko grozdja
Njemu po lici odtrinjajo se.

„Dober Bog, bodi zahvalen ;
Dobriga duha ljubezni si dal
Mojim učencam — on klene :
Lehko bom oče med njimi zaspál.“

3. Ure glas.

Perve ure glas,
Opomina nas
Zdaj je zveličanski čas. } Se per vsih urah ponovlja.

En Gospod je, ena véra,
K'tera nam nebo odpéra ;
Ona nas uči,
Kako se časti,
En Bog, stvarnik vsih reči.

Druge ure glas

Dve ste zapovdi ljubezni ;
De odideš večnim brezni :
Ljubi prav Boga
Ino bližniga
Ljubi tud' sovražnika !

Tretje ure glas

Tri peršone so v Trojici,
En sam Bog pa le v resnici.
Se nikar ne boj,
Oj sirotej moj !
Ker je Bog prijatelj tvoj.

Četerte ure glas

Štiri Evangelje mamó
 Štir reči posledne znamó;
 Kdó se njih bojí
 Svet' Duh govórí,
 Nikdar greha ne stóri.

Pete ure glas

Pet zapoved cérkev dala,
 Deb' v' nebesa nas peljala;
 Pet je svetih ran,
 V' k'terih si, kristjan!
 Z rešnoj kervjoj bil opran.

Šeste ure glas

Šestkrat Jezus kerv preliva,
 Grešnik! tvoje grehe zmiva;
 Tebe odrešit',
 Hotel kerv prelit'
 Se na križu dal vmorit'.

Sedme ure glas

Sedem žalosti Marije,
 Ki pod križam solze lije;
 K'der nje Sin raspét
 Mora strašno vmrét',
 Ino slovo od nje vzet'.

Osme ure glas

Osem zveličanskih čednost
 Da kristjanam pravo vrednost,
 K'tere Jezus sam
 Je Apostelnam —
 In govoril tudi nam.

Devete ure glas

Devet korov tam bo pelo
 Angelcov Bogu veselo;

Tudi čisti vsi
Bojo z'angelci
Vekomaj prepevali.

Desete ure glas

Deset je zapovd Očeta,
Nebeški raj obeta,
Kdor bo vse storil,
Kar je Bog učil,
Večno se bo veselil.

Enajste ure glas

Enajst tavžent d'vic je bilo
Kerv za Jezusa prelilo;
Zdaj pred Jezusam
Svojim ženinam
Večno bojo pele tam.

Dvanajste ure glas

Ur dvanajst je le za šteti,
Se za večnost oskerbėti;
Kdar bo vmreti nam,
Prid' o Jezus k nam
In Marija z' Jožefam!

J. Virk.

4. ^vOče ^vnaš.

Oče naš, ker si v' nebesah, vzemi
Milostlivo dar iz naših rok,
Glej o Oče! v' revšini in v' temi
Povzdiguje mo k tebi serce o Bog!
Čudno čez svetove ti kraljuješ,
Čudno na mezincu vse deržiš.
Hvala tebi, ki nas obdaruješ,
Ljubeznivo vse stvari ževiš.

Tam v' nebesah glasno vse prepeva:
Posvečeno bod' tvoje imé!

Vsaka stvarca tudi nam veleva:
 Čast in hvala! ki nas stvaril vse.
 O ime, nar slajši vse sladkosti
 'Zreči te, nam clo mogoče ni.
 Oče, Stvarnik, svitla luč modrosti —
 Kralj, Gospod, Ljubezen! vse si ti.

V tvojih rokah, Oče! je vse srečno,
 Izveličanje izvira tam.
 Pridi knam tvoje kraljestvo večno!
 Pridi, pridi! ljubi Oče sam!
 V prahu lej! mi reveži klečimo,
 S praha k tebi roke sklepamo,
 K tebi priti 'z serca hrepenimo,
 K tebi Oče, naj de pridemo!

Angeli — Izvoleni per tebi,
 Kar želiš z'veseljam storijo,
 Zgod' se tvoja volja, kak na nebi
 Tud na zemlji, ki še vbogi smo.
 Daj nam! tvojo voljo vselj spoznati —
 Vuči nas! živeti vselej tok:
 De zahvalo večno darovati
 Teb' zamoremo ljub -- dober Bog! —

Glej le Oče, tvoje otročiče!!
 V revah in potrebah mnogih so,
 Oče, Oče! vbogo dete kliče,
 Kader hudi časi stiskajo.
 Tebi je o Stvarnik vse mogoče,
 Brez števila ti deliš dobrot.
 Daj nam dñes vsakdanjga kruha, Oče!
 Vsmil se toljko revnih vbogih srot.

Ljubeznivo nas in vse živali
 Ti živiš; alj nehvaležni smo,
 Za dobrote Te le dete žali,
 Z' hudim dobro povračujemo;
 Prosimo pak, ki v grehah le živimo
 Ti odpusti nam naše dolgé!
 Kakor mi dolžnikam odpustimo,
 Ino ljub'mo tud sovražnike.

Oče! slabi smo otroci, slabi,
 Svet nastavlja hudi zadergé,
 In z skušnjavami perlizno vabi
 Zapustiti, ljubi Oče te.
 Vodi nas pa ti na stezo pravo
 Ktera k tebi večer Bog peljá.
 In nikdar ne pelaj nas v' skušnjavo
 Temuč reši nas od hudiga.

Jožef Hašnik.

5. Nebesa.

Kamo se vzdigajo vse naše želje?
 Kamo obračajo naše oči?
 Kamo gre praviga serca veselje?
 Kamo popotnik si damo želi?
 Taj, kjer se velka noč večno obhaja —
 V cvetoči vigredi svetiga raja.

Kamo Marija si ti se podala?
 Mati izvolena, kamo si šla?
 Kje si kraljica nebeška postala?
 Kje si zdaj vsmilena Mati domá?
 Tamkaj per Jezusu v časti Očeta
 Taj si povzdignena iz tiga sveta.

Kamo so Jezusa zvesti učenci,
 Oni prelepa luč tiga svetá?
 Kamo so vsi toljko serčni mučenci,
 Kje se jim krona premaganja da?
 Tamo per Jagnetu večno živijo,
 Na gori Siona se veselijo.

Kamo so Jezusa čiste neveste?
 Kamo udove izvolene so?
 Kamo so duše spokorne in zveste,
 Kje njih gostija izvolena bo?
 Tamo v nebesih, kjer Jezus kraljuje,
 Ino služavnike svoje plačuje.

Srečna deželca, oh tudi nas vzemi,
 Kdar bomo vzeli od sveta slovó ;
 Družba nebeška, oh ti nas objemi,
 Takrat podaj nam prijazno roko.
 Kako veselo bo tamkaj prebivat —
 Sladko nebeško veselje zavživat. —

Zopet se bomo v nebesih poznali,
 Zopet pravični pozdravljali se ;
 Srečo si vošili, hvalo dajali,
 Polno veselja bo našo sercé.
 Bodi pozdravljena večna deželca !
 Oh de bi srečno med svojo nas vzela.

Sl.

K a z a l o.

Stran

Pogovor za leto 1848	3
Drobtine posvečenje svetimu Viktorinu Ptujskimu škofu	6

A. Stare resnice v novi obleki.

Sedem šol keršanskiga navka za otroke	15
I. Perva šola: Boga spoznati	17
II. Druga šola: Od presvete Trojice	20
III. Tretja šola: Od stvarjenja	24
IV. Šterta šola: Od Jezusoviga navka	28
V. Peta šola: Od Jezusove smerti	32
VI. Šesta šola: Od Boga svetiga Duha	38
VII. Sedma šola: Od nar potrebnej keršanskih resnic	43
VIII. Navk od pregrehe nečistosti	53
IX. Navk od nekaterih perpomočkov zoper nečistost	60
X. Sveta nedela	65

B. Prigodbe žalostne ino vesele.

I. Valentin Stanig, korar viši stolne cerkve v Gorici ino viši ogleda šol po Goriškim	81
II. Joan Pavl Ješenak, imeniten duhovnik ino prošt Lavantinske stolne cerkve	92
III. Nepoznan rešitel	102
IV. Igravec	105
V. Martinez is Podloma	111

VI. Nova cerkva na stari Doberni	128
VII. Zlata svatba	140
VIII. Pridi k nam tvoje kraljestvo	144
IX. Spomni se, de boš praznike posvečoval	145
X. Stara pravda	146

C. Razgled za stare ino mlade ljudi.

I. Kdor vsmilenje skaže, vsmilenje najde	153
II. Vsmilene sestre sv. Vincenca Pavlana	171
III. Braterna sprava	179
IV. Podkupleni besediteli	181
V. Pravica je, vsakimu dati, kar mu gre	182
VI. Babje vere strašen konec	183
VII. Slaba mati hudoben sin	184
VIII. Vkanjena lakomnost	185
IX. Tudi miška lahko vsmilenje poverne	186
X. Jože odkrij se!	187

D. Prilike ino Basni.

I. Kmet pod hrastam	191
II. Jakec is Osredka	192
III. Oče ino trije sini	196
IV. Očalar	196
V. Mravle	201
VI. Kovač ino kopač	202
VII. Stara mara	203
VIII. Ternoljca ino vinska terta	204
IX. Kozel ino zvonec	204
X. Brodnik ino popotnik	205

E. Ogledalo za šolo ino domačo rejo otrok.

I. Skerbna mati v saboto večer	209
II. Šiba novo mašo poje	213
III. Petero smernih nevarnost deviške sramožljivosti	214
IV. Otroci na paši brez pastirja	218
V. Nemško-slovenska pismenost za perve šole	222

VI. Petdeset resnic po slovensko ino po nemško, učitelam ino učencam za vajo	236
VII. Pokaj v šolo	246
VIII. Pokrajški rajting iz glave	247
IX. Pokušne za nedelske šolarje	251

F. Slovenska gerlica.

I. Pesme za otroke.

1. Kdo je vse stvaril? ,	257
2. Nebeške bukvice	258
3. Pridno dete	259
4. Dva potepena šolarja	260
5. Pastirska	262

II. Pesme za dobro voljo.

1. Napiitnica	265
2. Ženitna v Kani Galileje	265
3. Dekletam ino ženam	266
4. Senica	268
5. Zadovoljna žena	269

III. Pesme za kratek čas.

1. Čas	270
2. Zvezde	271
3. Slovencov dom	272
4. Vse mini	273
5. Rožmarin	274

IV. Pesme za pobožnost.

1. Sveta vojska	275
2. Svetiga Makarja grozd	277
3. Ure glas	279
4. Oče naš	281
5. Nebesa	283

257
256
245
242
251

VI. Petdeset pesnic po slovensko ino po nemško
gödelam ino nemcam na vajo
VII. Pokaj v žolo
VIII. Pokrajški rajing iz glave
IX. Pokušne za nedeljske šolarje

F. Slovenska gerilca.

I. Pesme za otroke.

1. Kdo je vse stvaril?
2. Nedeljske bukvice
3. Pridno delo
4. Dva potopena šolarja
5. Pastirski

II. Pesme za dobro voljo.

1. Napolnica
2. ...
3. ...
4. ...
5. ...

Natisk od J. K. Jeretina naslednikov v Celi.

III. Pesme za kratak čas.

1. Čas
2. Nvedbe
3. Slovenscov dom
4. Vse mini
5. Rožmarin

IV. Pesme za pobožnost.

1. Sveta vojaka
2. Svetiga Markarja grozd
3. Tje glas
4. Oče naš
5. Nedelja

250
251
252
253
254
255
256
257